

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
DEPARTAMENTUL LINGVISTICĂ ROMÂNĂ ȘI ȘTIINȚĂ LITERARĂ

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 811.135.1'367.625+811.133.1'367.625+811.161.1'367.625(043.3)

CELPAN-PATIC NATALIA

STUDIU CONTRASTIV-TIPOLOGIC AL STRUCTURILOR
CU VERBELE MIȘCĂRII ÎN LIMBILE ROMÂNĂ, FRANCEZĂ ȘI RUSĂ

621.05. – SEMIOTICĂ, SEMANTICĂ, PRAGMATICĂ

Teză de doctor în filologie

Conducător științific:

CIOBANU Anatol, dr.habil.în filologie, profesor universitar

Consultant științific:

CEMÎRTAN Claudia

dr. în filologie, conferențiar universitar

Autor:

CELPAN-PATIC Natalia

CHIȘINĂU, 2025

© Celpan-Patic Natalia, 2025

CUPRINS

ADNOTARE (în limbile română, rusă și engleză)	5
LISTA TABELELOR	8
LISTA FIGURILOR	9
LISTA ABREVIERILOR	10
INTRODUCERE	12
1. LINGVISTICA CONTRASTIVĂ: PROBLEME ȘI PERSPECTIVE	
1.1. Repere conceptuale și precizări terminologice privind lingvistica contrastivă.....	20
1.2. Relația lingvisticii contrastive cu alte științe ale limbii: tipologia lingvistică, semantica, traducerea, glotodidactica.....	28
1.3. Aplicarea metodei contrastiv-tipologice la studierea fenomenelor lexico-gramaticale.....	43
1.4. Statutul tipologic al limbilor română, franceză și rusă din perspectiva structurilor cu verbe mișcării.....	52
1.5. Concluzii la capitolul 1.....	60
2. VERBELE DE MIȘCARE: ANALIZĂ SEMANTICĂ ȘI SINTAGMATICĂ	
2.1. Noțiunea de <i>mișcare</i> și modalitățile de exteriorizare a ei.....	62
2.2. Verbe de mișcare: perspective de abordare în lingvistica contemporană	70
2.3. Clasificarea semantică a verbelor de mișcare.....	78
2.4. Tranzitivitatea și cauzativitatea verbelor <i>movendi</i>	87
2.5. Valoarea semantică și comportamentul sintagmatic al verbelor mișcării.....	96
2.6. Concluzii la capitolul 2.....	104
3. STRUCTURILE FORMATE CU VERBELE DE MIȘCARE ÎN LIMBILE ROMÂNĂ, FRANCEZĂ ȘI RUSĂ	
3.1. Capacitățile distribuționale ale verbelor de mișcare.....	107
3.2. Structuri binare și polimembre cu <i>verba movendi</i>	115
3.3. Structuri prepoziționale cu verbe de mișcare.....	123
3.4. Structuri gramaticalizate cu <i>verba movendi</i>	130
3.5. Aspecte glotodidactice ale structurilor cu verbe mișcării.....	135
3.6. Concluzii la capitolul 3.....	142
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	146
BIBLIOGRAFIE	151

ANEXE

Anexa 1. Lista verbelor de mișcare cu semul dominant [+deplasare] în limbile română, franceză și rusă	177
Anexa 2.1. Clasificarea verbelor de mișcare după criteriile: spațialitate, aspectualitate și aspect verbal	190
Anexa 2.2. Clasificarea verbelor de deplasare după tipul de subiect și după modalitatea mișcării (traietorie).....	201
Anexa 3. Cazuri de interferență lingvistică a structurilor cu verbele de mișcare în limbile română, franceză și rusă	212
Anexa 4. Structuri cu verbe de mișcare în limbile română franceză și rusă (selecție de exemple).....	214
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	226
CURRICULUM VITAE AL AUTOAREI	227

ADNOTARE

Celpan-Patic Natalia. STUDIU CONTRASTIV-TIPOLOGIC AL STRUCTURILOR CU VERBELE MIȘCĂRII ÎN LIMBILE ROMÂNĂ, FRANCEZĂ ȘI RUSĂ, teză de doctor în filologie, specialitatea 621.05. - Semiotică, Semantică, Pragmatică, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2025.

Structura tezei este constituită din adnotările în limbile română, engleză, și rusă, introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 338 de titluri, 150 de pagini text de bază, 23 de tabele, 20 de figuri, 4 anexe, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului. Rezultatele cercetării au fost reflectate în 34 de lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: *verb de mișcare, lingvistică contrastivă, clasificare semantică, structură semantică, structură sintagmatică, traducere, interferență lingvistică, limba română, limba franceză, limba rusă.*

Scopul lucrării rezidă în identificarea și analiza trăsăturilor semantice și a potențialului sintagmatic al verbelor de mișcare în limbile română, franceză și rusă, prin evidențierea asemănărilor și deosebirilor în utilizarea structurilor formate cu aceste verbe.

Obiectivele cercetării includ: investigarea aportului lingvisticii contrastive la noile direcții ale cercetării lingvistice și evidențierea rolului metodei contrastiv-tipologice aplicate la studiul fenomenelor de limbă; analiza statutului tipologic al limbilor română, franceză și rusă prin prisma structurilor cu *verbele mișcării*; delimitarea trăsăturilor semantice ale *verbelor de mișcare*; stabilirea criteriilor de clasificare a *verbelor de mișcare* din diverse perspective: morfologică, semantică, valențială, tipologică; studiul comportamentului sintactico-semantic al *verbelor de mișcare* din perspectiva trăsăturilor de tranzitivitate și cauzativitate; determinarea tipologiei structurilor cu *verbele mișcării* în cele trei limbi studiate prin evidențierea simetriei și asimetriei lor, a interferențelor lingvistice ce pot surveni în procesul utilizării lor în comunicarea orală sau scrisă; formularea unor recomandări glotodidactice pentru cercetători și profesori de limbi străine, în contextul actual de modernizare a educației lingvistice.

Noutatea și originalitatea științifică este determinată de faptul că studiul reprezintă o primă încercare de a realiza o analiză semantică și sintagmatică a structurilor cu verbele mișcării în limbile română, franceză și rusă dintr-o perspectivă contrastivă și, totodată, printr-o abordare interdisciplinară, integrând finalități lingvistice, didactice și traductologice.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante se manifestă în faptul că în cadrul acestui studiu contrastiv a fost realizată o cercetare complexă și multiaspectuală a particularităților semantice și sintactice ale verbelor de mișcare în limbile română, franceză și rusă, ceea ce a condus la identificarea și analiza asemănărilor și diferențelor dintre structurile cu verbe de mișcare din limbile vizate în scopul evitării interferențelor lingvistice care pot apărea în procesul de predare-învățare sau de traducere.

Semnificația teoretică a investigației constă în sinteza teoriilor de lingvistică contrastivă și de aplicare a metodei contrastive în studiul fenomenelor lingvistice în descrierea structurii semantice a verbelor de mișcare, în formularea unor criterii de clasificare semantică a verbelor de mișcare și în realizarea unei analize detaliate a particularităților combinatorii ale structurilor cu aceste verbe în limbile română, franceză și rusă.

Valoarea aplicativă a cercetării se manifestă în posibilitatea utilizării pe larg a rezultatelor obținute în predarea unor discipline precum *Introducere în lingvistică, Istoria limbilor romanice, Tipologia comparată a limbilor, Traductologie și Gramatica contextuală.*

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin prezentarea lor în cadrul unor conferințe naționale și internaționale, fiind publicate în culegeri de materiale și reviste de specialitate. Tema cercetată se regăsește reflectată în 34 de publicații științifice. Rezultatele au fost integrate în două suporturi de curs pentru învățământul superior și într-un manual de limba franceză pentru învățământul preuniversitar, care au fost publicate și aplicate cu succes.

АННОТАЦИЯ

Челпан-Патик Наталья. КОНТРАСТИВНО-ТИПОЛОГИЧЕСКОЕ ИЗУЧЕНИЕ СТРУКТУР С ГЛАГОЛАМИ ДВИЖЕНИЯ В РУМЫНСКОМ, ФРАНЦУЗСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ, диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук, специальность 621.05. – Семиотика, Семантика, Прагматика, Государственный Университет Молдовы, Кишинев, 2025.

Структура диссертации включает аннотации на румынском, английском, и русском языках, список аббревиатур, таблиц и фигур, введение, 3 главы, общие выводы, библиографию (338 наименований), 150 страниц основного текста, 23 таблицы, 20 фигур, 4 приложения, декларацию и резюме автора. Результаты исследования опубликованы в 34 научных работах.

Ключевые слова: *глагол движения, контрастивная лингвистика, семантическая классификация, семантическая структура, синтагматическая структура, перевод, языковые интерференции, румынский язык, французский язык, русский язык.*

Цель статьи заключается в выявлении и анализе семантических особенностей и синтагматического потенциала глаголов движения в румынском, французском и русском языках, а также в выделении сходств и различий в использовании структур, образованных с этими глаголами.

Задачи исследования включают: анализ вклада контрастивной лингвистики в современные направления лингвистических исследований и определение роли контрастивно-типологического метода в изучении языковых явлений; анализ типологического статуса румынского, французского и русского языков с точки зрения конструкций с глаголами движения; выявление семантических признаков глаголов движения и установление критериев их классификации с морфологической, семантической, валентной и типологической точек зрения; изучение синтаксико-семантического поведения этих глаголов в аспекте транзитивности и каузативности; определение типологии конструкций с глаголами движения в трёх исследуемых языках на основе выявления их симметрий, асимметрий и возможных интерференций при устной и письменной коммуникации; предложение лингвистических и методических рекомендаций для исследователей и преподавателей иностранных языков в условиях модернизации языкового образования.

Научная новизна и оригинальность исследования заключаются в том, что оно представляет собой первую попытку провести семантический и синтагматический анализ структур с глаголами движения в румынском, французском и русском языках с контрастивной точки зрения, а также с использованием междисциплинарного подхода, интегрирующего лингвистические, дидактические и переводческие цели.

Полученные результаты, способствующие решению важной научной проблемы, проявляются в том, что в рамках данного сопоставительного исследования было проведено комплексное и многоаспектное исследование семантических и синтаксических особенностей глаголов движения в румынском, французском и русском языках, что позволило выявить и проанализировать сходства и различия между конструкциями с глаголами движения в целевых языках, с целью избежания языковых интерференций, которые могут возникнуть в процессе преподавания и перевода.

Теоретическая значимость исследования заключается в синтезе теорий контрастивной лингвистики и применении контрастивного метода при изучении языковых явлений, описывая семантическую структуру глаголов движения, формулировании критериев семантической классификации глаголов движения и проведении детального анализа комбинаторных особенностей структур с этими глаголами в румынском, французском и русском языках.

Прикладная ценность исследования заключается в возможности широкого использования полученных результатов при преподавании таких дисциплин, как *Введение в языкознание, История романских языков, Сравнительная типология языков, Переводоведение и Контекстуальная грамматика.*

Реализация научных результатов осуществлялась путем их представления на национальных и международных конференциях, публикации в сборниках материалов и специализированных журналах. Исследуемая тема отражена в 34 научных публикациях. Результаты были интегрированы в два учебных пособия для высшего образования и учебник французского языка для довузовской подготовки, которые были опубликованы и успешно применены.

ANNOTATION

Celpan-Patic Natalia. CONTRASTIVE-TYPOLOGICAL STUDY OF STRUCTURES WITH VERBS OF MOVEMENT IN ROMANIAN, FRENCH AND RUSSIAN LANGUAGES, PhD thesis in philology, specialty 621.05. - Semiotics, Semantics, Pragmatics, State University of Moldova, Chisinau, 2025.

The structure of the thesis consists of annotations in Romanian, English, and Russian, an introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, a bibliography with 338 titles, 150 pages of core text, 23 tables, 20 figures, 4 appendices, a declaration of responsibility, and the author's CV. The research results were reflected in 34 scientific papers.

Keywords: *motion verb, contrastive linguistics, semantic classification, semantic structure, syntagmatic structure, translation, linguistic interference, Romanian language, French language, Russian language.*

The purpose of this paper is to identify and analyze the semantic features and syntagmatic potential of motion verbs in Romanian, French, and Russian, highlighting the similarities and differences in the structures formed with these verbs.

The objectives of this research include: identifying the contribution of contrastive linguistics to the new directions of linguistic research and highlighting the role of the contrastive-typological method applied to the study of language phenomena; analysing the typological status of Romanian, French, and Russian through the lens of structures with motion verbs; delineating the semantic features of motion verbs; establishing criteria for the classification of motion verbs from morphological, semantic, valency-based, and typological perspectives; studying the syntactic-semantic behaviour of motion verbs in terms of transitivity and causativity; determining the typology of structures with motion verbs in the three languages studied by identifying their symmetry and asymmetry, as well as the linguistic interferences that may arise in oral and written communication; and formulating linguistic and pedagogical recommendations for researchers and foreign language teachers in the current context of modernising language education.

The scientific novelty and originality of this study lie in the fact that it represents the first attempt to conduct a semantic and syntagmatic analysis of structures involving motion verbs in Romanian, French, and Russian from a contrastive perspective. At the same time, it adopts an interdisciplinary approach, integrating linguistic, didactic, and translational objectives.

The results obtained contribute to solving an important scientific problem by providing a comprehensive and multi-faceted analysis of the semantic and syntactic characteristics of motion verbs in Romanian, French, and Russian within this contrastive study. This research has led to the identification and examination of similarities and differences in motion verb structures across the target languages, aiming to prevent linguistic interferences that may arise in the processes of teaching, learning, and translation.

The theoretical significance of this investigation lies in synthesizing theories of contrastive linguistics and applying the contrastive method to the study of linguistic phenomena. It contributes to describing the semantic structure of motion verbs, formulating criteria for their semantic classification, and conducting a detailed analysis of the combinatorial properties of structures involving these verbs in Romanian, French, and Russian.

The practical value of the research The applied value of this research is reflected in its potential for broad implementation in teaching subjects such as *Introduction to Linguistics, History of Romance Languages, Comparative Typology, Translation Studies* and *Contextual Grammar*.

The implementation of the scientific results was achieved through presentations at national and international conferences, as well as publications in collections of materials and specialized journals. The topic of the research is reflected in 34 scientific publications. The results were integrated into two higher education course materials and a French language textbook for pre-university education, all of which were published and successfully applied.

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1. Tipuri de tangențe și divergențe între limbile comparate	27
Tabelul 1.2. Asemănări și deosebiri între LC_n și LC_{mI}	30
Tabelul 1.3. Paralele și diferențe între LC_n și LT	32
Tabelul 1.4. Asemănări și diferențieri între LC_n și SC_n	35
Tabelul 1.5. Asemănări și deosebiri între LC_n și DL	37
Tabelul 1.6. Principiile de bază în compararea limbilor, după U. Iusupov	37
Tabelul 1.7. Asemănări și deosebiri între LC_n și traducere.....	42
Tabelul 1.8. Tipologia limbilor, după L. Talmy și D. Stosic.....	54
Tabelul 1.9. Tipurile de modificatori ai verbelor care exprimă modalitatea mișcării.....	58
 Tabelul 2.1. Dihotomiile spațiului și mișcării, după Ph. Müller	68
Tabelul 2.2. Entitățile spațiale ale deplasării.....	68
Tabelul 2.3. Abordări conceptuale relevante ale verbului	73
Tabelul 2.4. Clasificarea verbelor în funcție de valență.....	103
Tabelul 2.5. Valența semantico-sintactică a verbelor de mișcare	104
 Tabelul 3.1. Analiza statistică a structurilor cu verbele mișcării	114
Tabelul 3.2. Compararea frecvenței utilizării infinitivelor autoprosopice și eteroprosopice, a conjunctivului și a gerunziului după V_m în limbile română, franceză și rusă	117
Tabelul 3.3. Simetria versus asimetria binoamelor verbale cu V_m	120
Tabelul 3.4. Lista structurilor verbale bimembre și polimembre cu V_m	121
Tabelul 3.5. Prepoziții locative, directive și mixte cu V_m	125
Tabelul 3.6. Frecvența anumitor prepoziții după unele V_m în aspect comparativ	126
Tabelul 3.7. Exemple de erori de interferență prepozițională în structuri cu V_m	129
Tabelul 3.8. Manifestarea fenomenului de gramaticalizare pe 4 niveluri	131
Tabelul 3.9. Model de fișă didactică secvențială a unei lecții de eradicare a interferențelor lingvistice cu V_m (eventuale sau existente).....	140

LISTA FIGURILOR

Figura 1.1. Cele trei metode de bază ale comparării limbilor	29
Figura 1.2. Principiile de comparare a limbilor în scopuri didactice, după U. Iusupov.....	39
Figura 1.3. Relația dintre ACn, semantica contrastivă, traducere și didactica limbilor.....	42
Figura 1.4. Etapele analizei contrastive	46
Figura 2.1. Situație de mișcare necontrolată	64
Figura 2.2. Mișcare controlată	64
Figura 2.3. Mișcarea cu ajutorul unor instrumente	65
Figura 2.4. Cauzativitatea mișcării.....	65
Figura 2.5. Spațialitatea și mișcarea	66
Figura 2.6. Componentele relației locative în procesul de mișcare.....	67
Figura 2.7. Categoriile verbelor de mișcare, după R. Jackendoff	71
Figura 2.8. Traectoria deplasării	73
Figura 2.9. Diferite tipuri de traiectorie a deplasării	75
Figura 2.10. Criterii integrative de clasificare a verbelor de mișcare cu semul [+deplasare].....	84
Figura 2.11. Componentele mișcării, după K. Bessière	87
Figura 2.12. Relația de tranzitivitate	88
Figura 2.13. Relația de cauzativitate	95
Figura 3.1. Clasificarea prepozițiilor postpuse Vm	125
Figura 3.2. Gradul de utilizare a metodei contrastive în mediul universitar și preuniversitar	139
Figura 3.3. Nivelul lingvistic de aplicare a MCnT la orele de limba franceză în mediul universitar și preuniversitar	139

LISTA ABREVIERILOR

AC _n	Analiză contrastivă
AD	Analiză distributivă
AS	Arhisem
adj.	Adjectiv
adv.	Adverb
AT	Analiza tipologică
CD	Complement direct
CC	Complement circumstanțial
CCfin	Complement circumstanțial final/de scop
CCloc	Complement circumstanțial de loc (locativ)
CECRL	Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi
CI	Complement indirect
CNLS	Curriculum Național Limba Străină
DAR	Dicționarul Academiei Române
DEX	Dicționarul explicativ al limbii române
DEXI	Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române
DLRLC	Dicționarul limbii române literare contemporane
DL	Didactica limbilor
DLr	Dictionnaire Larousse
DPR	Dictionnaire Petit Robert
ex.	Exemplu
fr.	Franceză
L ₁	Limbă maternă
L ₂ , L ₃ , L ₄	Limbi străine
LB	Limbă-bază
LC _f	Lingvistică confruntativă
LC _m	Lingvistică comparată
LC _m Cf	Lingvistică comparativ-confruntativă
LC _m I	Lingvistică comparativ-istorică
LC _n	Lingvistică contrastivă
LC _n I	Lingvistică contrastiv-istorică
LC _n T	Lingvistică contrastiv-tipologică

LG	Lingvistică generală
Limbă-V	Limbă verbală (verb-framed language)
Limbă-S	Limbă satelitară (satellite-framed language)
LS	Limbă-scop
LT	Lingvistică tipologică
MC _n T	Metodă contrastiv-tipologică
MT	Metodă transformațională
prep.	Prepoziție
rom.	Română
rus.	Rusă
S	Substantiv
Sanim	Substantiv animat
SC _n	Semantică contrastivă
SCL	Studii și cercetări lingvistice
SD	Sem diferențial
Sinanim	Substantiv inanimat
trad.n.	Traducerea noastră
V	Verb
V ₁	Verb de bază
V ₂	Verb subordonat
Vconj	Verb la modul conjunctiv
Vger	Verb la modul gerunziu
Vinf	Verb la modul infinitiv
Vloc	Verb locativ
Vm	Verb de mișcare
VmCauz	Verb cauzativ de mișcare
Vm.intr	Verb de mișcare intransitiv
Vm.tr	Verb de mișcare tranzitiv
Vm.refl	Verb de mișcare reflexiv
Vpart	Verb la participiu
Vsupin	Verb la modul supin
БТСРЯ	Большой толковый словарь русского языка

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Prezenta lucrare este dedicată studiului comparativ-sincronic și semantic al structurilor sintactice cu verbele de mișcare în trei limbi de largă circulație pe teritoriul Republicii Moldova: română, franceză și rusă.

La sfârșitul secolului XX și la începutul secolului XXI, în lumea întreagă au fost lansate numeroase apeluri la conferințe internaționale (cea mai recentă datând din anul curent, 2025 [a se vedea 187]), simpozioane și proiecte de cercetare privind studiile contrastive atât în domeniul lingvisticii, cât și în cel al didacticii limbilor, bazate pe abordări bilingve sau plurilingve, pe arii lingvistice romanice, germanice sau slave. Cu toate că în literatura de specialitate, națională și internațională, există multe cercetări consacrate verbelor de mișcare, în general, sau anumitor verbe concrete, pe dimensiunea lexicală, semantică, lexicografică sau sintactică, unilingve sau plurilingve, în studiul nostru intenționăm să realizăm o cercetare a trei limbi din grupuri diferite ale ramurii de limbi indo-europene, și anume română, franceză și rusă, deoarece spațiul nostru bilingv (român-rus) este cel mai francofon din regiunea Europei Centrale și de Est, conform ultimului raport al Organizației Internaționale a Francofoniei din 2022 [161]. Biroul Național de Statistică estimează că în Republica Moldova 80,9 % din elevi din învățământul primar și secundar general urmează studiile în limba română, 19 % - în limba rusă; 98,9 mii de elevi (adică 32,6 %) studiază limba franceză ca limbă străină, în comparație cu limba engleză - 263,7 mii de elevi (respectiv 86,8 %), iar limba rusă – 75,5 mii de elevi (24,9 %) [79]. Acest fapt ne face să înțelegem că necesitatea unui plurilingvism național și educațional se impune actualmente în țara noastră, iar în acest context, cadrele didactice, traducătorii și cercetătorii lingviști au nevoie în permanență de soluții științifice bazate pe studii contrastiv-tipologice ale limbilor și pe politici lingvistice riguroase [90].

În afară de aceasta, într-o societate plurilingvă vor apărea mereu interferențe lingvistice, din cauza influenței reciproce a diferitor limbi ce coexistă într-un areal lingvistic comun. Verbele mișcării sunt utilizate pe larg în comunicarea orală sau scrisă, iar pentru a le plasa adecvat în construcții semantico-sintactice, este nevoie de modele și repere gramaticale corecte, stabilite pe baza cercetării și analizei minuțioase a unui corpus reprezentativ de structuri extrase din literatura artistică și din mass-media. Astfel, evidențierea structurilor corecte cu verbele de mișcare în plan contrastiv va contribui la evitarea interferențelor și la remedierea erorilor deja existente în comunicarea celor ce învață și a altor vorbitori de limbă străină.

În contextul actual al modernizării învățământului, al exodului masiv de cadre didactice din instituțiile de învățământ din Republica Moldova, apare necesitatea de formare continuă a

profesorilor, de formare și de recalificare a noilor cadre didactice, care vor avea nevoie, cu siguranță, de studii științifice în domeniu, pentru a putea face față rigorilor înaintate de Ministerul Educației și Cercetării, în vederea promovării unui învățământ de calitate, raportat la un plurilingvism european.

Astăzi, în lingvo-didactică se impune predarea – învățarea – evaluarea pe competențe, adică metodele tradiționale de studiere a limbilor sunt substituite cu cele moderne, însă, în contextul unui bilingvism/plurilingvism în care se află tinerii din Republica Moldova, este nevoie de o abordare inter-/transdisciplinară, întrucât limbile nu pot fi învățate într-un context autentic absolut, de aceea se impune neapărat o abordare contrastivă a fenomenelor de limbă utilizate în comunicare.

Să nu uităm și de multi-/plurilingvismul promovat de Uniunea Europeană, cu recomandarea păstrării patrimoniului lingvistic și cultural al țărilor membre și intercomprehensiunea lingvistică între vorbitori, iar de aici rezultă și necesitatea unei contribuții la nivel științific pentru o integrare europeană sigură și pentru menținerea unei comunicări eficiente atât cu vestul, cât și cu estul.

Rezultatele cercetării susțin utilitatea metodei traducerii în procesul de predare a limbilor străine, aceasta fiind recunoscută în CECRL [99] și CNLS [37] ca formă de mediere lingvistică. Studiul fenomenelor lingvistice contrastive permite identificarea diferențelor care generează interferențe.

Studiul oferă repere teoretice și practice care pot fi valorificate în cercetări ulterioare axate pe dezvoltarea competențelor multilingve, aspect relevant în contextul evoluției cerințelor actuale ale mediului socioprofesional.

Repere epistemologice ale cercetării și corpusul utilizat. Cercetarea se fundamentează pe studii teoretice relevante privind: *analiza și metoda contrastivă* (R. J. Di Pietro, R. Lado, B. Pottier, V. N. Iarțeva, R. Budagov, U. K. Iusupov, A. V. Kuznețov, I. Sternin, Z. Gheorghieva, G. Nikkel, E. A. Makaev, E. Coseriu, T. Cristea, E. Oglindă, G. Cerches, A. Sobol), *abordarea contrastiv-tipologică a verbelor de mișcare* (B. Lamiroy, Co Vet, E. R. Peresleghina, A. Ciobanu, A. Ciama, L. Petrenco), *structura semantică a verbelor de mișcare* (R. W. Langacker, J. Dubois, K. Bessière, J. P. Boons, B. Lamiroy, A. Kopecka, M. Aurnague, B. Victorri, B. Fagard, A. Mardale, L. Dvornikova, Z.U. Bleagoz, S.M. Saikieva, I. Iordan, I. Evseev, A. Ciama), *clasificarea verbelor de mișcare*, (J. Dubois, G. Gross, L. Sarda, D. Sikora, S. Stosic, V.L. Ibraghimova, L.M. Vasiliev, E.A. Référovskaiă, A.K. Vassiliéva, D. Irimia, I. Evseev, V. Guțu Romalo, T. Cartaleanu, A. Vulpe, G. Moldovanu), *distribuția verbelor de mișcare* (L. Tesnière, M. Grevisse, J.-P. Desclés, V.G. Gak, E.R. Ioanesean, E. Comes, V. Agrigoroaiei, E. Constantinovici, T. Cartaleanu, A.

Hanganu), *gramaticalizarea verbelor de mișcare* (M. Gross, M. Grevisse, T.A. Maisak), *structurile verbale cu Vm* (L. Varga, I. Diaconescu, S. Berejan, A. Lența, G. Rață), *structurile prepoziționale cu Vm* (A. Kopecka, C. Vandeloise, D. Stosik, M. Aurnague, D. Laur, A. Dugas, A. Lența, T. Repina), *structuri cauzativ-tranzitive cu verbele mișcării* (L. Sarda, V. Ungureanu, R. Galben, D. Manea), *tipologia limbilor din perspectiva verbelor de mișcare* (L. Talmy, D. Stosic, D. Slobin, O. Bodean-Vozian) și *abordarea contrastiv-didactică a verbelor movendi* (F. Debyser, F. Chilipaine, F. Sultan, E.R. Peresleghina, O.V. Haritonova, L.V. Panova, D. Chițoran, L. Petrenco, N. Spancioc-Cocieru).

Pentru delimitarea **corpusului analizat**, a fost realizată o selecție de lexeme verbale din următoarele lucrări lexicografice ale celor trei limbi: *DEX* [264], *DEXI* [260], *DAR* [266], *DLRLC* [265], *Dictionnaire Le Nouveau Petit Robert de la Langue française* [273], *Dictionnaire Larousse* [262], *Толковый словарь русского языка* [278], precum și din dicționare bilingve [256; 271; 276], dicționare de sinonime [253; 257] și dicționare dedicate verbelor din fiecare dintre cele trei limbi [254; 277; 252; 274; 255]. În urma acestui proces de selecție, am alcătuit un corpus lexical ce cuprinde circa **227 de verbe** (Anexa 1). În ce privește exemplele extrase din beletristică (I. Creangă, I. Druță, N. Dabija, E. Galaicu-Păun, V. Beșleagă, T. Țîbuleac; G. de Maupassant, A. Dumas, Voltaire, G. Flaubert, A. de Saint-Exupéry, É.-E. Schmitt, A. Nothomb, A. Gavalda, L.N. Tolstoi, F.M. Dostoievski) și presă (*Adevărul*, *Ziarul de Gardă*, *Le Monde*, *Новая газета*), pentru identificarea structurilor cu *verba movendi* în cele trei limbi studiate, analiza s-a efectuat pe un eșantion format din 1000 de utilizări ale acestor construcții. Corpusul prezentat în anexe are un statut referențial reprezentativ în legătură cu care se interpretează rezultatele cercetării.

Scopul cercetării întreprinse în prezenta teză rezidă în identificarea și analiza trăsăturilor semantice și a potențialului sintagmatic al verbelor de mișcare în limbile română, franceză și rusă, prin evidențierea asemănărilor și deosebirilor în utilizarea structurilor formate cu aceste verbe. Pentru realizarea acestei finalități, ne-am propus următoarele **obiective**:

1. Investigarea aportului lingvisticii contrastive la noile direcții ale cercetării lingvistice și la dezvoltarea abordărilor interdisciplinare;
2. Evidențierea rolului metodei contrastiv-tipologice aplicate la studiul fenomenelor lingvistice;
3. Analiza statutului tipologic al limbilor română, franceză și rusă prin prisma structurilor cu verbele mișcării;
4. Descrierea structurii semantice a verbelor de mișcare;
5. Stabilirea criteriilor de clasificare a verbelor de mișcare din diverse perspective: morfologică, semantică, valențială, tipologică;

6. Studiul comportamentului sintactico-semantic al verbelor de mișcare din perspectiva trăsăturilor de tranzitivitate și cauzativitate;
7. Determinarea tipologiei structurilor cu verbe de mișcare în cele trei limbi studiate prin evidențierea simetriei și asimetriei lor, a interferențelor lingvistice ce pot surveni în procesul utilizării *Vm* în comunicarea orală sau scrisă;
8. Formularea recomandărilor glotodidactice pentru profesorii de limbi străine, în contextul actual de modernizare a procesului educațional lingvistic.

Ipoteza de cercetare pornește de la premisa că verbe de mișcare din cele trei limbi vizate în prezentul studiu formează structuri tipologice asemănătoare, atunci când sunt însoțite de adverbe postpuse sau substantive (cu sau fără prepoziții), și structuri distincte, când sunt urmate de un alt verb (sau alte verbe). În acest context, se presupune că, din punct de vedere tipologic, limbile franceză și rusă manifestă mai multe similitudini structurale ale îmbinărilor cu verbe de mișcare, decât româna în raport cu franceza. De asemenea, se urmărește evidențierea diferențelor în modul de constituire a acestor structuri, care trebuie luate în considerare atât în procesul de traducere, cât și în cel de predare – învățare a limbilor respective.

Metodele de cercetare utilizate la elaborarea tezei sunt *generale*: documentarea științifică, observația, metoda descriptivă, analiza contextuală, sinteza, comparația, chestionarea, inducția și deducția; *specifice*: metoda lexicografică, contrastivă, tipologică; *moderne*: analiza semică, distributivă, transformațională, statistico-matematică.

Analiza critică a permis delimitarea concepțiilor diferitor cercetători lingviști, pentru a găsi abordarea cea mai potrivită a problemelor investigate în acest demers. *Analiza selectivă* și *compararea* au fost utilizate pentru stabilirea criteriilor de clasificare a verbelor și a structurilor verbale supuse studiului. *Metoda descriptivă* s-a dovedit eficientă în prezentarea noțiunilor abordate în lucrare din punct de vedere lingvistic, istoric și filozofic.

Metoda de bază aplicată în studiul de față este cea *contrastivă*, prin care s-a realizat compararea configurației semantice a verbelor de mișcare și structurile lor sintactice în cele trei limbi: română, franceză și rusă, urmărind stabilirea asemănărilor și a deosebirilor acestora, iar *abordarea tipologică*, elaborată de savantul american L. Talmy, a facilitat interpretarea faptelor de limbă constatate din perspectiva divizării limbilor în *verbale* (*verb framed language*) și *satelitare* (*satellite framed language*), în funcție de criteriul semantico-sintactic.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezultă din faptul că studiul reprezintă o primă încercare de a realiza o analiză semantică și sintagmatică a structurilor cu verbe de mișcare în limbile română, franceză și rusă dintr-o perspectivă contrastivă și, totodată, printr-o abordare interdisciplinară, integrând finalități lingvistice, didactice și traductologice. În limba română se

operează, de regulă, cu noțiunea generalizatoare de *verb de mișcare*, care include *verbe locative*, *verbe de mișcare a părților corpului* și *verbe de deplasare*, după cum și în limba rusă prevalează cea de *глагол движения*, iar în lingvistica francofonă - *verbes de mouvement*. Astfel, în cadrul studiului se urmărește elucidarea acestui aspect, cu scopul de a distinge între verbele de mișcare, precum *a se întinde*, *a se așeza*, *a se apleca*, unde este vorba doar de o schimbare de poziție a unor părți ale corpului, fără vreo deplasare în spațiu a corpului propriu-zis, și *a merge*, *a zbura*, *a se târî*, unde agentul se mișcă spațial dintr-un punct în altul, fie orizontal, fie vertical, pe uscat, în apă, sau în aer.

Lucrarea se concentrează asupra comparării *verbelor de mișcare* ce se caracterizează prin semul [+deplasare] și a structurilor lor semantico-sintactice în cele trei limbi vizate, remarcând că asemenea studii încă nu au fost efectuate în plan contrastiv pe material glotic român, francez și rus, or până acum au existat lucrări descriptive referitoare la comportamentul acestor verbe într-o limbă aparte sau cercetări contrastive pe dimensiunea a două sau mai multe limbi, dar nu a celor vizate aici. În consecință, se poate evidenția că, deși româna și franceza își au rădăcinile comune ca limbi romanice, există similitudini între structurile verbale din limba rusă și cele din limba franceză, în special prin utilizarea **Vm**. Paradoxal însă, se observă diferențe între română și franceză. De exemplu, în franceză și rusă se folosește combinația **Vm + Vinf**, în timp ce în română influența balcanică se face simțită prin utilizarea **Vm + Vconj**.

Un element semnificativ al cercetării îl reprezintă intenția de a lărgi, în această lucrare, domeniul cercetărilor lingvistice, realizând o abordare inter-/transdisciplinară în direcția didacticii limbilor, prin depășirea eventualelor interferențe lingvistice la nivelul structurilor cu verbele mișcării cu ajutorul metodei contrastiv-tipologice. A fost realizat un inventar al verbelor de mișcare în cele trei limbi și le-am clasificat din perspectivă semantică. Nu în ultimul rând, se menționează și identificarea unei tipologii a structurilor verbale de mișcare printr-o simbioză semantico-morfosintactică (structuri verbale, tranzitiv-cauzative, finale, prepoziționale, prin gramaticalizare etc.).

În acest fel, lucrarea contribuie la aprofundarea domeniului lingvisticii contrastive și al sintaxei comparate, oferind un cadru teoretic și metodologic util pentru viitoare cercetări ce vizează structurile verbale în limbi cu sisteme gramaticale distincte.

Semnificația teoretică a lucrării rezultă din elucidarea următoarelor subiecte:

- abordarea inter-/transdisciplinară a structurilor cu verbele mișcării în cele trei limbi de studiu din perspectivă lingvistică;
- reactualizarea importanței lingvisticii contrastive în didactica modernă a limbilor;

- interpretarea perspectivelor de analiză semantică a verbelor de mișcare cu scopul delimitării nete a noțiunii în cauză prin relevarea trăsăturii [+deplasare];
- analiza și descrierea noțiunilor de *gramaticalizare*, *tranzitivitate* și *cauzativitate* în raport cu verbele de mișcare;
- stabilirea tipologiei structurilor cu verbele de mișcare și compararea lor în limbile studiate;
- identificarea dificultăților de utilizare a structurilor cu verbele de mișcare în limbile cercetate;
- stabilirea regulilor de utilizare a structurilor cu **Vm** în limbile română, franceză și rusă, pentru evitarea erorilor de interferență.

Valoarea aplicativă a prezentei cercetări se manifestă în posibilitatea utilizării rezultatelor obținute în predarea cursurilor de *Introducere în lingvistică*, *Istoria limbilor romanice*, *Tipologia comparată a limbilor*, *Traductologie*, *Gramatică contextuală și comparată*. Rezultatele cercetării noastre au fost folosite la redactarea a două suporturi de curs pentru învățământul superior și a unui manual de limba franceză pentru învățământul preuniversitar. Reperele teoretice și recomandările cercetării pot servi, de asemenea, drept fundamente epistemologice în formarea continuă a cadrelor didactice, în special în problema interferenței lingvistice, a greșelilor didactice și a remedierii erorilor interferențiale în limbile vizate.

Aprobarea și validarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost prezentate în cadrul a 39 de conferințe și colocvii naționale și internaționale. La tema dată au fost publicate 8 articole în reviste de specialitate (*Intertext* și *Francopolyphonie*), 26 de rezumate ale comunicărilor din cadrul conferințelor și colocviilor naționale și internaționale, 2 lucrări științifico-didactice în limba franceză, aprobate la ședința Senatului Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (*Istoria limbilor romanice* (2018) și *Tipologia comparată a limbilor: părți de vorbire* (2022)), unele rezultate au fost aplicate în cadrul lucrului de coautor la manualul *Limba franceză pentru clasa a XI-a* din învățământul preuniversitar (2021).

Volumul și structura lucrării includ *Adnotarea* în limbile română, rusă, și engleză, *Introducerea*, trei capitole, *Concluzii generale și recomandări*, o *Bibliografie* ce conține 338 de titluri și 4 anexe. În textul tezei sunt inserate 23 de tabele și 20 de figuri.

Cuvinte-cheie: *verb de mișcare*, *lingvistică contrastivă*, *clasificare semantică*, *structură semantică*, *sintagmatică*, *traducere*, *interferență lingvistică*, *limba română*, *limba franceză*, *limba rusă*.

Sumarul capitolelor tezei

În **Introducere** se argumentează actualitatea temei de cercetare și importanța problemelor investigate, se realizează o prezentare succintă a cercetărilor teoretice privind problema abordată în lucrare, sunt elucidate metodologia aplicată, scopul și obiectivele tezei, caracterul inovator al studiului și originalitatea științifică, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării și, desigur, materialul faptic al investigației.

În Capitolul 1, intitulat **Lingvistica contrastivă: probleme și perspective**, se iau în discuție tezele teoretice care vizează metoda contrastivă și care constituie instrumentul de bază al demersului nostru științific. *Analiza contrastivă* a fost mereu aplicată în studiul limbilor (chiar din antichitate), or totul se cunoaște prin comparare. Ca urmare a sintezei literaturii de specialitate, prezentăm în acest compartiment criterii pentru delimitări nete și/sau afinități existente între lingvistica contrastivă, comparativ-istorică, confruntativă, semantică, traducere, tipologia lingvistică, pentru a se evita confuziile ulterioare.

Lingvistica contrastivă se află într-o relație strânsă cu domeniile amintite. Ea este examinată comparativ cu cea *tipologică* și cea *comparativ-istorică*, spre deosebire de care se diferențiază prin studiul sincron al limbilor neînrudite, prin accentuarea diferențelor, în locul asemănarilor, fără o clasificare a idiomurilor, ceea ce face lingvistica tipologică. Etapele analizei contrastive sunt considerate: observarea diferențelor, stabilirea asemănarilor lingvistice și formularea regulilor. Anume această metodă a fost aplicată în teză, pentru a compara utilizarea contextuală a structurilor cu verbele de mișcare în trei limbi – română, franceză și rusă. Au fost aduse și argumente științifice în vederea actualității acestei metode, care, în ultimul deceniu, era considerată învechită, însă, *volens nolens*, cel ce studiază o limbă străină interpretează mereu fenomenele din limba respectivă prin prisma limbii materne, a experienței sale de viață, și, chiar dacă profesorul recurge la metoda învățării contextual-autentice, tot se pot atesta tendințe de a construi fraze în maniera structurală a limbii materne. În atare cazuri, sunt necesare studii lingvistice care ar elucida în ce constau diferențele între limbile vizate și ar depista momentele de vulnerabilitate, pentru a evita interferențele lingvistice sau a remedia erorile deja comise.

Capitolul 2, cu genericul **Verbele de mișcare: analiză semantică și sintagmatică**, cuprinde o prezentare generală a conceptelor de *mișcare* și de *verb de mișcare*. În acest capitol, se acordă prioritate și se realizează o analiză detaliată a clasificării verbelor de mișcare și motivele pentru acceptarea termenului *verbe de mișcare*, în cadrul acestui studiu, specificând criteriul de delimitare a acestora, verbele de mișcare actualizând aici, preponderent, sensul de deplasare, care desemnează doar mișcarea corpurilor în spațiu, nu și mișcarea separată a părților lor. Relațiile locative ale **Vm** presupun patru componente de bază: *agentul, sursa, traseul și destinația*. Clasificarea semantică a

Vm se poate face pornind de la următoarele criterii: *deplasare orizontală, mișcare ascendentă, mișcare descendentă, limită inițială, limită finală, mișcare durativă, mișcare iterativă, cu un mijloc de transport, mișcare de intrare, mișcare de ieșire, mișcare de rotație, viteza deplasării, mediul natural, gradul de participare a agentului, orientarea/nonorientarea mișcării, caracterul organizat (sau neorganizat) al mișcării* etc. Analiza include și verbele tranzitive, alături de cele cauzative, evidențiindu-se particularitățile lor semantice și sintagmatice. Tot aici s-a stabilit că verbele de mișcare, la fel ca celelalte, formează diverse îmbinări verbale sintactice, cele mai răspândite fiind: *Vm + adv.*, *Vm + prep. + S*, *Vm.tr + S*, *Vm + Vinf*, *Vm + prep. + Vinf*, *Vm + Vconj*, *Vm + prep. + Vconj*, *Vm + Vger*, *Vm + Vpart*, *Vm + Vsupin*, *Vm + adj. verbal*.

În Capitolul 3 sunt analizate **Structurile formate cu verbele de mișcare în limbile română, franceză și rusă**, extrase din literatura artistică și din presă, fiind stabilită și o statistică a frecvenței utilizării unor structuri comparativ cu altele. Este elucidat fenomenul de *gramaticalizare a Vm*, în urma căreia se formează structuri temporale, precum *passé immédiat* și *futur proche* în limba franceză, dar care lipsesc în celelalte două limbi și sunt redactate cu ajutorul adverbilor, al locuțiunilor adverbiale și al unor timpuri verbale. Sunt examinate structurile prepoziționale, care prezintă riscul de interferențe lingvistice, deoarece nu realizează aceleași poziții sintactice în cele trei limbi. De asemenea, sunt elucidate și structurile asimetrice, întru evitarea erorilor. Tot în cadrul acestui capitol se demonstrează particularitățile verbelor și ale structurilor din limba rusă, determinate de existența opoziției aspectuale de perfectiv/imperfectiv și de specificul perechilor simetrice de verbe (*уѐду/хѐдутъ*), ceea ce în celelalte limbi se manifestă în alt mod, generând dificultăți de asimilare, care însă pot fi soluționate prin prezentarea structurilor în comparație, pentru o memorare bună a diferențelor, pentru exersare și pentru evitarea erorilor.

Un aspect aparte îl constituie, în acest compartiment, prezentarea utilității majore a analizei contrastive în glotodidactică, pentru eradicarea interferenței lingvistice și remedierea erorilor ce țin de utilizarea structurilor cu verbele mișcării.

Concluziile și recomandările conțin o prezentare generală a principalelor rezultate teoretice obținute în urma cercetării structurii semantice și a comportamentului sintactic al verbelor de mișcare în cele trei limbi vizate și o sinteză a celor mai importante argumente, recomandări și sugestii adresate traducătorilor, profesorilor lingviști, pentru aplicarea metodei contrastiv-tipologice în procesul de predare a limbilor străine, în scopul evitării greșelilor de interferență din partea discipolilor, al corectării erorilor, dar și al stabilirii unor potențiale direcții de cercetare în domeniul problemei respective.

Bibliografia reflectă sursele teoretice și lexicografice, textele beletristice și din presă, utilizate în procesul de cercetare.

1. LINGVISTICA CONTRASTIVĂ: PROBLEME ȘI PERSPECTIVE

1.1. Repere conceptuale și precizări terminologice privind lingvistica contrastivă

Il n'y a pas de linguistique générale sans comparaison de langues. (B. Pottier) [166], „Nu există lingvistică generală fără o comparație a limbilor.” (*trad. n. – N.C.-P.*).

Contrastivitatea, confruntarea și compararea sunt, în primul rând, facultăți ale gândirii omenеști, o bază universală a activității de cunoaștere. Fără comparație nu se cunoaște nimic, nicio limbă. Asume această idee se desprinde din postulatul expus de cercetătoarea Z. Gheorghieva în articolul său despre statutul lingvisticii contrastive: „Compararea este un factor esențial al cunoașterii științifice, care este recunoscut pe plan mondial și nu are nevoie de demonstrări în plus” (*trad. n. – N.C.-P.*) [206, p. 203].

Încă de la originile sale, istoria lingvisticii moderne acorda o atenție deosebită studiului comparativ al limbilor, doar că la început era vorba de metoda comparativ-istorică (în continuare – MC_{mI}), al cărei scop era „elucidarea tendințelor comune în dezvoltarea idiomurilor de aceeași origine, stabilindu-se relațiile istorice dintre acestea” [69, p. 261].

Odată cu dezvoltarea lingvisticii structurale, s-a pus problema unei noi metode de studiere interlinguală, care ar fi permis cercetarea limbilor neînrudite în plan sincron și care ar fi avut o importanță productivă și pragmatică pentru didactică și practica traducerii. Astfel, apare *lingvistica comparativ-confruntativă* (LC_{mCf}) [68, p. 13], sau, altfel spus, *lingvistica contrastivă* (LC_n), după cum o numesc astăzi majoritatea cercetătorilor (V. Iarțeva, V. Gak, T. Cristea, A. Ciobanu, E. Oglindă, A. Sobol, G. Păduraru etc.).

Interesul sporit pentru LC_n se explică nu doar prin participarea ei activă la soluționarea problemelor teoretice ale limbilor, dar și prin legătura ei cu pragmatica, cu necesitatea identificării caracteristicilor universale ale materialului lingvistic, cu stilistica [155], cu teoria și practica traducerii, fiind importantă în alcătuirea dicționarilor bilingve, în predarea limbilor străine etc.

Asume nevoia largirii domeniului de predare a limbilor străine în epoca contemporană a condiționat studiul contrastiv al limbilor, de aceea LC_n „s-a constituit relativ târziu – în epoca globalizării și comunicării interculturale” [241, p. 25] și acest fapt i-a determinat pe lingviștii contemporani să discute permanent despre necesitatea unificării și consolidării terminologiei specifice noului domeniu și despre statutul acestei ramuri lingvistice în raport cu altele.

Este greu să se facă o referire la o anumită dată care ar marca începutul studiilor de analiză contrastivă (AC_n). Primele încercări, susținute și de o intenție mai largă de a întemeia predarea

unei limbi străine pe o comparare prealabilă a structurii ei cu cea a limbii materne, sunt strâns legate de cercetările întreprinse la Institutul de Limbă engleză al Universității din Michigan sub conducerea cunoscutului lingvist Charles C. Fries [29, p. 244]. După multe experimentări, la acest institut, spre mijlocul sec. XX, a fost elaborată o metodă de predare a limbii engleze vorbitorilor de limbă spaniolă, care ar ține cont de deosebirile de structură dintre cele două limbi. În urma acestor experimentări, Robert Lado a elaborat prima lucrare teoretică în care abordează principiul comparării limbilor, având drept scop practic predarea și învățarea lor [222]. De aici conchidem că LC_n s-a constituit ca știință odată cu apariția cărții lui R. Lado *Linguistics Across Cultures* în 1957 [118, p. 11; 228, p. 352; 202, p. 6; 251, p. 6]. Or, până aici, studiile comparative ale limbilor se făceau în cadrul filologiei comparate prin metodele lingvisticii comparativ-istorice (LC_{mI}) și „contrastiv-istorice” (LC_nI) [118, p. 11].

Structuralistul american C. C. Fries, care, primul, a pus în aplicare principiile științei lingvistice în predarea limbii engleze, scria despre rolul LC_n : „materialul cel mai efectiv este cel ce se bazează pe descrierea științifică a limbii studiate, strâns asociată cu descrierea paralelă a limbii materne a celui care participă” (*trad. n. – N.C.-P.*) [186, p. 352]. Așadar, despre LC_n ca ramură deosebită a lingvisticii generale (LG) s-a scris destul de mult, începând cu anul 1960. Ulterior, Centrul de lingvistică aplicată din Washington a luat inițiativa realizării unor analize contrastive de limbă engleză, pe de o parte, și principalele limbi moderne, pe de altă parte [29, p. 244].

În lucrările de lingvistică este consemnat că analiza contrastivă (AC_n) s-a impus ca un domeniu de cercetare al lingvisticii aplicate deosebit de fertil. Bibliografia de specialitate cuprinde sute de lucrări, iar publicațiile de lingvistică generală și lingvistică aplicată, ca și congresele și întrunirile științifice, conțin din belșug articole și comunicări pe această temă.

Una dintre problemele semnalate în aceste studii a fost imposibilitatea efectuării unei AC_n exhaustive și de folos, fără participarea unui grup numeros de cercetători la elaborarea ei. De aceea proiectele inițiate în ultimul timp se efectuează prin conjugarea forțelor mai multor lingviști la realizarea unor asemenea studii, ca, de exemplu, cel privitor la limbile sârbo-croată și engleză de la Zagreb sau la germană și engleză de la Stuttgart, precum și cel de AC_n a limbilor română și engleză de la București [29, p. 244].

Specificăm că gramaticile tradiționale ale limbilor străine se folosesc de metoda contrastivă (MC_n) prin compararea sincronică a structurilor sau a funcțiilor limbii-țintă sau, după cum i se mai spune, ale limbii-scop (LS) (din engl. „target language” – tl) și limbii-bază, sau limbii-etalon (LB) (din engl. „source language” – sl) [251, p. 7]. Astfel de studii contrastive, în limitele gramaticii tradiționale, s-au dovedit a fi suficient de utile în scopuri didactice, dar se pare că ele ar avea și un

neajuns: după G. Nickel, gramatica tradițională nu este suficient de explicită, pentru a oferi o analiză exactă [228, p. 353].

Conform aceluiași autor, primele studii din seria *Structura contrastivă* au depășit gramaticile tradiționale, folosind modelul taxonomic al limbii, elaborat în SUA în perioada epocii lui L. Bloomfield și având la bază analiza distributivă (AD) a unor elemente ca fonemele sau morfemele. Și asemenea modele au fost de mare folos, însă nu suficient de adecvate pentru o analiză contrastivă cu adevărat detaliată [228, p. 353].

Mai târziu, prin 1957, cercetările din seria *Structura contrastivă* se bazeau deja pe transformarea generativă, elaborată de N. Chomsky, Z. Harris ș.a. Până azi se folosește analiza transformațională, deoarece este cel mai dezvoltat model al limbii, dar pentru a evita greșelile într-un studiu contrastiv, G. Nickel propune ca LC_n să se bazeze pe gramatica performanței mai mult decât pe cea a competenței [228, p. 353].

Așadar, chiar dacă unele elemente de lingvistică contrastiv-tipologică (LC_nT) se regăsesc în sec. IV-V e.n. la Ambrosius Theodosius Macrobius, apoi în *Gramatica de la Port-Royal* (sec. XVIII) și, în sfârșit, la frații Fr. și A. Schlegel (înc. sec. XIX), AC_n, ca un domeniu legitim de cercetare al lingvisticii aplicate, este totuși o preocupare de dată foarte recentă a lingviștilor. Apariția ei este determinată, în mare parte, de necesitatea crescândă a utilizării limbilor moderne și de încercările de a aplica realizările lingvisticii moderne în procesul de predare și însușire a unei limbi străine.

Ipoteza teoretică pe care ea se bazează spune că, în procesul de însușire a unei limbi străine, unde se folosesc anumite deprinderi lingvistice, se poate constata fenomenul întâlnit și în cazul deprinderilor de altă natură. Altfel spus, unele deprinderi însușite anterior le influențează pe cele care urmează a fi însușite ulterior. Această influență poate acționa în două moduri: favorabil, dacă o nouă deprindere coincide cu alta deja însușită, sau nefavorabil, dacă ele sunt opuse sau diferite. „Cu alte cuvinte, precizează cercetătorul D. Chițoran, cel care învață o limbă străină are tendința să transfere fapte de limbă specifice limbii materne în limba pe care o învață” [29, p. 242]. Lucrurile par a se întâmpla, într-adevăr, astfel, fapt dovedit de practica învățării limbilor.

Așadar, deseori cercetările contrastive sunt legate de sarcinile de predare a limbilor străine. Spre exemplu, în introducerea cărții lui Di Pietro *Language structures in contrast* (1978) este relevant că „LC_n a apărut din experiența de predare. Fiecare profesor de limbi străine știe, iar fiecare discipol ce învață o limbă străină în scurt timp descoperă că limba maternă, în anumite cazuri, încurcă la asimilarea celei de-a doua limbi” (*trad. n. – N.C.-P.*) [185, p. 4].

În același timp, s-a demonstrat, în repetate rânduri, că scopurile LC_n nu se rezumă doar la problemele predării limbilor străine. Studiile contrastive ajută la pătrunderea în esența proceselor

lingvistice și la înțelegerea mai profundă a legilor ce dirijează aceste procese. De aceea LC_n se dovedește a fi „zona unde se intersectează teoria cu practica” [185, p. 4].

Înainte de abordarea propriu-zisă a studiului contrastiv, se impune, mai întâi, definirea LC_n , a obiectivelor sale, a metodelor și principiilor de cercetare, a legăturilor acesteia cu alte ramuri ale lingvisticii aplicate, precum și a locului pe care îl ocupă în cadrul lingvisticii generale.

După T. Cristea, „perspectiva contrastivă implică o comparare între două (bicontrastivă) sau mai multe (pluricontrastivă) limbi care se confruntă într-un proces de studiu” [125, p. 16]. Altfel spus, o analiză contrastivă este strâns legată de predarea - învățarea limbilor: „analiza contrastivă se concentrează asupra descrierii diferențelor sistematice ce separă ambele limbi angajate în procesul învățării” [125, p. 50].

Pentru J. Dubois ș.a., gramatica contrastivă este o una de corespondențe prin care se reunesc sub o formă unică gramaticile descriptive ale ambelor limbi (LS și LB) [269, p. 123]. După el, această gramatică permite să se prezică – cu o oarecare certitudine – care părți ale structurii limbii vor prezenta dificultăți pentru cei ce o studiază și natura acestor dificultăți.

Conform definițiilor de mai sus, în procesul învățării unei limbi străine (L_2), aceasta este influențată de cea maternă (L_1). Cu alte cuvinte, învățarea unei limbi străine se efectuează mereu prin aplicarea unor reguli deja asimilate și specifice limbii materne. În consecință, procesul de asimilare a L_2 diferă într-o măsură considerabilă de cel al L_1 : regulile limbii materne rivalizează cu cele ale limbii străine; ele sunt lărgite, mai apar unele suplimentare și se dovedește că regulile specifice limbii materne sunt regăsite în LS [118, p. 15].

Astfel, paralel cu termenul cel mai răspândit – LC_n –, această disciplină este amintită de diferiți cercetători și sub numele de *lingvistică confruntativă* (LC_f) sau *lingvistică comparată* (LC_m), care nu ar fi altceva decât „o descriere sincronică a două sau mai multe limbi, indiferent de faptul dacă sunt înrudite între ele sau nu” [42, p. 111].

Luând ca temei opiniile unor savanți versați în domeniu, considerăm totuși termenul de LC_m prea general și cu tradiții îndepărtate, încă de pe când se făceau studii comparativ-istorice, adică „o descriere diacronică a limbilor genealogic înrudite” [42, p. 111]. Respectiv, acest termen – LC_m – se întrebuințează astăzi mai rar decât celelalte două – LC_n , LC_f [206, p. 204].

În ceea ce privește termenul LC_f , el a fost introdus în paralel cu cel de LC_n și a cunoscut o mare răspândire în țările Europei de Est. Aceștia se utilizează astăzi ca sinonime. Există totuși savanți ce-i delimitează: LC_f i se atribuie direcții teoretice, iar celei contrastive – practice. Unii lingviști interpretează LC_f drept compararea limbilor prin evidențierea asemănărilor și deosebirilor, iar pe cea contrastivă – drept studierea deosebirilor în exclusivitate (vezi *infra*).

Printre cei ce susțin evidențierea LC_n în contextul lingvisticii actuale sunt O. Soutet [172] și I. Sternin [241], care afirmă că LC_n își are scopul bine determinat în studierea limbilor – „identificarea diferențelor”, metoda sa de cercetare și implementarea sa practică referindu-se la predarea limbilor străine. Ei pledează anume pentru noțiunea de LC_n , menționând că tradițională în LC_n este compararea limbii materne a subiectului cu limba lui străină, ceea ce ar constitui, de fapt, obiectul de cercetare al LC_n [241].

În calitate de obiect de cercetare al LC_n se prezintă, aproape întotdeauna, două limbi: maternă și străină. Alegerea celei din urmă depinde, în mare măsură, de necesitățile teoretice și practice ale celui ce o studiază. Este posibilă, de asemenea, o adăugare la această pereche de limbi și a altora, deși acest fenomen are loc mai rar în practică [206, p. 204]. Una din aceste limbi este în rol de LB, adică punctul de plecare în cercetarea contrastivă, și anume sistemul său lingual este folosit pentru a demonstra existența asemănărilor și deosebirilor dintre cele două limbi. LB este, de obicei, cea maternă, pe când cealaltă, LS, este o limbă străină.

Majoritatea lingviștilor comparatiști (E. Beneveniste, Brigitte L. M. Bauer, L. Campbell, J. Greenberg, V.G. Gak, V.N. Iarțeva, I.A. Sternin, R.A. Yusupov, T. Cristea, A. Sobol, E. Oglindă, G. Păduraru etc.) consideră că limbile ce se supun analizei contrastive pot fi atât înrudite, cât și neînrudite. Ar trebui să menționăm aici că MC_n admite și o analiză în sens invers, adică limba străină fiind de bază, iar cea maternă - LS.

Lingvistul german R. Sternemann, de exemplu, invocă două căi de analiză contrastivă: unidirecțională și bidirecțională $LB \leftrightarrow LS$ [248, p. 144-153]. Metoda *bidirecțională* (sau multidirecțională) cercetează fenomenele comparate din două sau mai multe limbi în corelația lor și bazate pe contrastivitate. Ea stabilește atât asemănările, cât și deosebirile dintre limbi, pe când cea *unidirecțională* scoate în evidență semnificațiile fenomenelor gramaticale și lexicale ale LB, ce se reflectă la nivelul semnificațiilor din LS și alege anume acele mijloace finale din LS, pentru a transmite sensul din LB. În acest caz, schema studiului ar fi $LB \rightarrow LS$. Care din limbi ar fi LB și care LS nu depinde, după noi, de particularitățile limbilor, ci de scopurile puse în fața analizei contrastive. Bunăoară, în această lucrare, LB este limba română, iar ca LS sunt utilizate două: limba franceză și limba rusă.

R. Sternemann mai evidențiază și faptul că metoda unidirecțională se aplică pentru scopuri de comparare în procesul studierii limbilor străine. În afară de aceasta, se mai folosește și în studiile contrastive orientate spre teoria traducerii. Apoi, ar mai fi și utilizarea ei în studiile lexicografice [248, p. 162].

Este posibilă și o altă perspectivă, propusă de I. Sternin, conform căreia putem studia două limbi străine, dintre care una ar fi LB și cealaltă – LS. Condiția este ca cercetarea să fie

unidirecțională, unde limba de comparare să fie ca o oglindă, ca un fon ce ar evidenția particularitățile limbii ce se studiază [241, p. 35].

Deci LC_n are în vizor toate variantele posibile de exprimare a conținutului unei unități din LB în LS, principala sarcină a ei fiind identificarea caracteristicilor specifice ale semanticii și funcționării unităților limbii studiate pe fonul celei de comparare. Ulterior, se poate vedea specificul național al unităților limbii studiate. Spre exemplu, studierea contrastivă a lexicului și frazeologiei permite obținerea unei descrieri comode din punct de vedere metodic pentru predarea limbilor străine, elaborarea unor noi tipuri de manuale și dicționare etc.

Este bine cunoscut faptul că între diferite limbi există atât asemănări, cât și deosebiri. Acest fapt este evident îndeosebi atunci când comparăm limbi înrudite. Aici asemănările prevalează asupra deosebirilor, pe când în cazul limbilor neînrudite, deosebirile sunt preponderente.

În procesul studierii limbilor înrudite și neînrudite genetic, se observă multe tangențe și divergențe la toate nivelurile: fonetic, lexical, morfologic, sintactic etc. Scopul MC_nT este de a scoate în relief aceste asemănări și deosebiri între limbi, de a constata legitățile care există, pentru a înțelege mai profund specificul fiecărei limbi studiate. În ultimă instanță, este vorba de niște finalități foarte concrete: a pune la dispoziția celor ce doresc să însușească una sau mai multe limbi străine un pachet de norme, reguli etc., care să apropie, dar și să distanțeze limba maternă de cea străină, pe care încep a o studia.

Un lucru este cert: când începem a căuta aceste tangențe și divergențe, este indispensabil să existe măcar un singur element comun (asemănător) în structura limbilor studiate [251, p. 9]. Puțin folos ar aduce studiul comparativ, dacă de fiecare dată am constata că obiectele studiate nu au nimic în comun (n-au nicio asemănare). Abia după satisfacerea acestei prime condiții, putem pleda pentru căutarea deosebirilor, cu preponderență în cazul LC_n . În acest sens, G. Nickel opinează că evidentele deosebiri în sistemul de reguli din diferite limbi a trezit mereu interesul gramaticienilor [228, p. 10]. Cu alte cuvinte, suntem mereu atrași, mai întâi, de ceea ce nu se atestă într-o limbă comparativ cu alta. Or, evidențierea divergențelor în sistemele limbilor are o deosebită importanță pentru studierea limbii străine [28, p. 89].

Un interes lingvistic deosebit trezesc cazurile în care structurile analoage din două limbi nu au o întrebuințare absolută în una din limbile comparate. De exemplu: (rom) *Merg la școală.* / *Merg la psiholog*, (fr) *Je vais à l'école.* / *Je vais chez le psychologue*, (rus) *Я иду в школу* / *Я иду к психологу*.

Asemănările obligatorii la început de cale, despre care vorbea V. Iarțeva, pot fi de trei feluri: *genetice, funcționale și structurale* [251, p. 9-10]. Cu toate că preocuparea de *asemănarea genetică* este mai mult caracteristică pentru MC_mI , LC_n o identifică, de asemenea, pentru

constatarea terenurilor unde se văd mai bine asemănările și deosebiri. A doua asemănare – cea *funcțională* – nu este numai de ordin genetic: în limbi absolut diferite după origine și structură se pot găsi elemente comune, care ar ajuta la demararea cercetărilor de comparare. Spre exemplu, așa este întrebuintarea similară a infinitivului postverbal în construcții de tipul $V_1 + V_2$ în limbile rusă și franceză (cu toate că aceste limbi nu sunt înrudite), pe când în română (care este înrudită cu limba franceză) persistă fenomenul de înlocuire a infinitivului prin conjunctiv (vezi cap. 3). Al treilea tip de asemănare – *structurală* – ține de modul de transmitere a sensurilor gramaticale în cazul limbilor flexive sau izolante.

În aceeași cheie, și T. Cristea a definit baza comparației drept „identificarea elementelor comune ale ambelor limbi angajate în procesul de comparare” [125, p. 143].

Se poate afirma că mai există o condiție necesară în procesul de comparare a limbilor, și anume: este imposibil a compara toate faptele de limbă în același timp, or specificul fiecărei limbi necesită o abordare deosebită (specială).

Orice lingvist, studiind asemănările și deosebirile între limbi, mereu se întreabă cum aceste două procese corelează cu realitatea ce ne înconjoară. Limba, fiind o realitate practică conștientă [197, p. 26], fără doar și poate, se referă la realitate. Dar aici apare o altă întrebare, și mai serioasă: dacă viața ce ne înconjoară acționează asupra limbii, atunci de ce ea acționează diferit asupra diverselor limbi? Altfel spus, de ce limbile nu doar se apropie, dar și se îndepărtează una de alta, fiind influențate de diverși factori?

Cercetătorul rus R. Budagov, specialist în romanistică, este de părerea (pe care o susținem și noi) că există câteva reguli de care trebuie să se țină cont, atunci când vorbim despre tangențe și divergențe, aplicând metode de comparare (printre care și MC_nT):

- 1) în cazul limbilor înrudite genetic (precum româna și franceza, ce sunt supuse analizei în prezenta lucrare), chiar în asemănările de ordin gramatical se ascund și deosebirile care nu influențează deloc genealogia acestora;
- 2) divergențele gramaticale ale limbilor înrudite diferă după caracterul lor de cele ale limbilor neînrudite;
- 3) asemănările și deosebirile între limbi nu trebuie să fie stabilite pe cale aritmetică, ci pe cale funcțională [197, p. 154].

În literatura de specialitate se discută despre două orientări generale ale LC_n : studierea contrastivă a limbilor în scopuri teoretice și în scopuri didactice. Printre adepții primei orientări am putea menționa pe V. Gak, R. Budagov, V. Iarțeva ș.a. Ei abordează aspecte teoretice ale LC_n , adică asemănările și deosebirile între limbile comparate. În ceea ce privește a doua orientare, reprezentată de cercetători ca R. Lado, G. Nickel, F. Chilipaine, aici se constată interesul pentru

elucidarea rolului analizei contrastive a limbilor în optimizarea studierii unei limbi străine. Noi acceptăm ambele orientări (teoretică și didactică), or de studiile contrastive au nevoie atât cercetătorii lingviști, cât și profesorii de limbi străine.

Pentru fixarea tangențelor și a divergențelor dintre limbile comparate, U. Iusupov propune patru repere, exemplificate de noi în tabelul ce urmează [250, p. 7]:

Tabelul 1.1. Tipuri de tangențe și divergențe între limbile comparate

Tipuri	Limba română	Limba franceză	Limba rusă
(1) <i>similitudine metodic relevantă</i>	Merg la magazin.	Je vais au magasin.	Я иду в магазин.
(2) <i>similitudine metodic nerelevantă</i>	Merg pentru a cumpăra pâine.	Je vais acheter du pain.	Я иду покупать хлеб.
(3) <i>diferență metodic relevantă</i>	Ea pleacă spre Paris mâine dimineață. (<i>la</i>)	Elle part pour Paris demain matin. (<i>à ; vers</i>)	Она уезжает в Париж завтра утром.
(4) <i>diferență metodic nerelevantă</i>	Alerg în fiecare dimineață.	Je cours tous les matins . (<i>chaque matin</i>)	Я бегаю каждое утро .

Ne aliniam delimitărilor propuse de autorul sus-citat, or *similitudinea metodic relevantă* este o astfel de asemănare între limbile maternă și străină, care stimulează transferul pozitiv al competențelor din limba maternă în cea străină. Aceste asemănări facilitează învățarea și traducerea, cum ar fi, spre exemplu, folosirea aceleiași prepoziții după **Vm** în limba română, rusă și limba franceză, doar că în limba franceză există o formă contractată care combină prepoziția **à** cu articolul hotărât.

În ceea ce privește *similitudinea metodic nerelevantă*, ea este o asemănare ce nu stimulează transferul pozitiv al competențelor și poate crea confuzie. Dacă, aparent, vedem niște asemănări formale între două limbi, atunci la nivelul semanticii și al funcțiilor se ascund uneori niște diferențe profunde. Așa este exemplul cu *futur immédiat* din limba franceză (a se vedea ex. 2 din Tabelul 1.1.), care în limbile română și rusă nu are echivalente gramaticale și se pot crea confuzii în cazul infinitivului postverbal în aceste două limbi.

Diferența metodic relevantă reprezintă o deosebire între limbile maternă și străină, care poate deveni o cauză lingvistică a interferenței interlinguale (vezi 1.3.), în cazul dat, prepoziția *pour* din limba franceză poate fi înlocuită cu echivalente mai apropiate în limbile română și rusă. Aceste diferențe pot afecta structurile gramaticale sau semantica lor. Spre deosebire de aceasta, *diferența metodic nerelevantă* nu poate provoca, de cele mai multe ori, o interferență [250, p. 7] (a se compara ex. 3 și 4 din tabelul 1.1.).

Reieșind din tezele analizate *supra*, se poate preciza că împărțirea asemănărilor și a deosebirilor interlinguale în *metodic relevante* și *nerelevante* are o însemnătate destul de mare. Se

poate considera că, fără a lua acest fapt în considerare, nu ar putea avea loc implementarea teoriilor LC_n în predarea – învățarea unei limbi străine.

Merită a fi invocată și opinia lui R. Budagov, conform căreia în secolul revoluției tehnico-științifice sau în era unei comunicări largi între popoarele din diferite țări și de pe diferite continente, lingviștii au început să acorde mai multă atenție tendințelor universale și internaționale ale limbilor și mai puțin – identităților lor naționale. Acest lucru este de înțeles, dar este greșit. Numai studiind detaliat particularitățile fiecărei limbi naționale, se pot înțelege și tendințele universale, proprii limbii date sau limbilor date [198, p. 4]. Astfel, lingvistul propune ca teza „asemănărilor și deosebirilor dintre limbi” să nu se transforme într-o teză doar unidirecțională, ci să se țină cont și de tendințele limbilor luate în parte.

Scopul studierii contrastive a limbilor nu constă doar în stabilirea asemănărilor și diferențelor dintre subsistemele lingvistice, ci și în identificarea deosebirilor în semantica și în funcțiile unităților unei limbi, în comparație cu posibilele ei corespondențe în cealaltă limbă.

Din cele relatate până aici, în contextul interculturalității și multiculturalismului actual, se apreciază că această ramură a lingvisticii — cea contrastivă, cu rădăcini istorice încă din antichitate și cu o abordare universală în prezent — se înscrie printre preocupările prioritare ale lingvisticii viitorului, de aceea este nevoie de încă multe studii ce ar permite o mai bună comunicare și înțelegere între vorbitorii de limbi diferite.

1.2. Relația lingvisticii contrastive cu alte științe ale limbii: tipologia lingvistică, semantica, traducerea, glotodidactica

În contextul celor expuse *supra*, este relevant a identifica locul lingvisticii contrastive în cadrul științelor limbii și a preciza ce afinități sau ce divergențe există între LC_n și alte domenii lingvistice.

Compararea, după cum se știe, este nucleul oricărei interpretări, deoarece în lume totul poate fi cunoscut doar prin intermediul comparației.

În afară de LC_n, compararea limbilor este caracteristică și altor discipline lingvistice, însă nu putem să le confundăm, or ele au diferite obiecte de cercetare, planuri și scopuri distincte. Spre exemplu, *lingvistica comparativ-istorică* (LC_{mI}), ce a apărut în secolul al XIX-lea, studiază limbi înrudite genetic și are o orientare teoretică, *lingvistica tipologică* (LT), apărută în aceeași perioadă cu LC_{mI}, se ocupă de clasificarea celor mai diverse limbi pe baza asemănărilor și a deosebirilor structurilor lor intralinguale. Aici apare și teoria *universaliilor lingvistice*, care tinde, în ultimul timp, să capete autonomie în interiorul LG și al cărei scop este de a constata caracteristicile

universale proprii majorității limbilor, cu o evidențiere ulterioară a trăsăturilor idioetnice în fiecare limbă. *Lingvistica areală* analizează coincidențele aleatorii dintre limbile neînrudite, condiționate extralingvistic de contactele intensive între ele, precum, de exemplu, între limbile balcanice. *Lingvistica contractuală* este focalizată pe întrepătrunderile lingvistice ce au loc actualmente, de exemplu, între limbile europene, condiționate de schimbările politice și economice din țările din Europa de Vest [206, p. 203].

După cum se vede, toate elementele enumerate mai sus se deosebesc substanțial prin scopul și destinația lor și prin materialul supus cercetării. Toate orientările amintite au caracter preponderent teoretic, ceea ce nu este totalmente pertinent pentru LC_n .

Unii lingviști opinează că nu s-a ajuns încă la un numitor comun privind statutul LC_n printre celelalte discipline lingvistice descrise mai sus. Mulți dintre ei consideră că LC_n , ca și celelalte ramuri amintite, face parte din lingvistica comparată, LC_n purtând un caracter descriptiv și sincron. Numeroși savanți lingviști anticipează o eventuală fuziune a disciplinelor comparative, dar sunt și din cei care consideră LC_n o disciplină independentă, or scopurile ei și problematica abordată diferă substanțial de cele ale altor ramuri ale lingvisticii, ceea ce – credem și noi – este adevărat, chiar dacă astăzi se remarcă o strânsă legătură între contrastivitate și tipologie, care a generat metoda contrastiv-tipologică (vezi *infra*).

Astfel, în viziunea lui V. Gak, în funcție de scop și de obiectul de cercetare, se disting trei ramuri ale lingvisticii ce se folosesc de metoda comparativă: LC_mI , care studiază comunitatea genetică a limbilor în dezvoltarea lor; lingvistica *areală*, ce studiază legătura secundară de rudenie a limbilor, adică *uniunile linguale*; LC_n și LT, ce studiază convergențele și divergențele dintre limbi, indiferent de gradul lor de înrudire, iar ultima se mai ocupă și de clasificarea tipologică a limbilor [202, p. 7]. O opinie foarte apropiată de cea a lui V. Gak formulează și K. Horálek, citat de V. Skalička, relevând, pe bună dreptate, trei metode de bază ale comparării limbilor [apud 237, p. 27] (a se vedea Figura 1.1.).

Fig. 1.1. Cele trei metode de bază ale comparării limbilor

Pe baza constatărilor cercetătorilor menționați mai sus, principala deosebire între metodele separate de cercetare constă în volumul materialului lingvistic. După cum se știe, analiza contrastivă se bazează pe compararea a două sau mai multe limbi, analiza comparativ-istorică ia în considerare sistemele aceleiași limbi în perioade diferite; cercetările „areale”, dacă ar fi recunoscute ca existente, sunt foarte apropiate de analiza istorică, doar că nu e vorba despre una și aceeași limbă, dar de un element comun în cadrul unor limbi diferite; analiza tipologică presupune revizuirea tuturor limbilor (reale și eventuale) sub aspect sincron și diacronic, adică ne sugerează antrenarea unui larg material lingvistic [237, p. 27-28].

Chiar dacă o mare parte a savanților lingviști consideră că toate orientările lingvisticii ce au la bază metoda comparativă trebuie unite într-o ramură comună, numită „lingvistica comparată” [220], totuși, se consideră că există și diferențe semnificative între acestea, pe care este important să le evidențiem.

În primul rând, dorim să evidențiem diferențele esențiale dintre LC_n și LC_{mI} , așa cum sunt acestea prezentate în literatura de specialitate. Aceste deosebiri pot fi clarificate în Tabelul 1.2, conform interpretării lor de către cercetătorul F. Chilipaine în monografia *Morpho-syntaxe contrastive du verbe* [118, p. 16].

Tabelul 1.2. Asemănări și deosebiri între LC_n și LC_{mI}

Obiective	LC_n	LC_{mI}
Compararea limbilor	+	+
Compararea limbilor ce aparțin unei familii lingvistice comune	–	+
Compararea vizează stabilirea convergențelor între diferite limbi ale unei familii lingvistice	–	+
Compararea vizează stabilirea atât a divergențelor, cât și a convergențelor între L_1 și L_2 , indiferent de familia lingvistică la care ele aparțin	+	–
Compararea vizează găsirea legăturilor de rudenie filo-genetică între limbile comparate	–	+
Compararea are un scop pedagogic: ameliorarea învățării L_2 , ținând cont de erorile interferențiale	+	–

Examinarea datelor din tabelul de mai sus relevă că, de fapt, compararea limbilor le este caracteristică ambelor ramuri amintite, însă se remarcă și o serie de diferențe. În ceea ce privește natura limbilor comparate, în cazul LC_{mI} , ele sunt genetic înrudite, pe când LC_n ar opera mai mult cu cele neînrudite. LC_{mI} stabilește doar convergențele (asemănările) dintre limbi, iar LC_n – atât convergențele, cât și divergențele. Scopurile lor finale se deosebesc prin aceea că LC_{mI} vizează găsirea legăturilor de rudenie și restabilirea „strălimbii”, iar LC_n caută metode de ameliorare a predării L_2 , bazându-se pe L_1 și înlăturând eventualele interferențe ce pot apărea la diferite nivele (gramatical, fonetic, lexical etc.).

Conform celor discutate până acum, gramatica contrastivă creează punți între gramatica comparată și cea tipologică, iar în continuare încercăm să stabilim de ce astăzi LC_n și LT sunt aproape de nedespărțit.

Tipologia aparține științelor lingvistice comparate, după metoda sa de studiu; după scopul său, ea este o lingvistică sincronică; iar după obiectul său și după etapele de studiu ale unui obiect, ea este strâns legată de lingvistica descriptivă. Astfel, orice studiu tipologic este precedat de o caracteristică aprofundată a unităților lingvistice ce aparțin limbilor studiate.

Lingvistica descriptivă începe prin a studia „obiectul”, iar tipologia lingvistică este succesoarea acesteia. Conform literaturii de specialitate, tipologia comparată oferă posibilitatea de a studia cu mult succes particularitățile structurale ale diferitor elemente ale limbilor și cele ale întrebuințării lor pe parcursul comunicării, de a degaja și a analiza fenomene comune pentru două sau mai multe limbi și fenomene universale, de a determina importanța lor în sistemele limbilor și în vorbire.

După N. Chéréméta și V. Pavlovski, tipologia se distinge printre științele lingvistice anume prin metoda sa [117, p. 7]. Procedul său principal de analiză științifică ar fi compararea elementelor limbilor studiate și a sistemelor lor, în pofida faptului că el este practicat pe larg în diferite domenii de cercetare științifică, incluzând și unele științe lingvistice. Însă compararea tipologică diferă de celelalte nu numai prin obiectul comparat, dar și prin însăși natura opoziției. Ea nu este altceva decât o confruntare „a trăsăturilor secundare” ale limbilor, pe baza „trăsăturilor primare”, care ajută la sondarea cu succes a fenomenelor comparate [117, p. 7].

Cert este faptul că tipologia nu este o știință lingvistică autonomă. Metoda comparativă, scopurile și obiectul analizei unesc tipologia cu alte științe lingvistice, contribuind astfel la formarea unui întreg: lingvistica.

Un punct de vedere semnificativ este exprimat de lingvistul român A. Vraciu, care spune că „tipologia este unul dintre cele mai vechi, dar și cel mai puțin studiat sector al lingvisticii” [84, p. 307]. În opinia sa, tipologia are de rezolvat două probleme importante: crearea unei teorii generale a structurilor lingvistice și crearea teoriei transformării sistemelor și a subsistemelor lingvistice.

Se consideră, de asemenea, că studierea tipologică a limbilor reprezintă metoda fundamentală a LG, or scopul principal al lingvisticii constă în stabilirea legilor care definesc raporturile dintre diferite elemente ale structurii limbii. Scopul final al confruntării idiomurilor îl constituie, pe de o parte, identificarea trăsăturilor comune tuturor limbilor și, pe de altă parte, a specificului unora dintre ele.

Având în vedere cele menționate anterior, același lingvist vine cu o idee destul de originală, conform căreia „tipologia constituie un nivel superior al analizei contrastive” [84, p. 308], iar gramatica tipologică se dovedește a fi o etapă intermediară în construirea gramaticii universale a limbii.

Aspectele prezentate până acum confirmă faptul că analiza tipologică și cea contrastivă vizează, în mod clar, diferențierea în raport cu mijlocul de exprimare. Analiza tipologică (AT) se concentrează pe mijlocul reprezentării și se bazează pe antrenarea unui larg material lingvistic, în timp ce AC_n constată doar unele sau alte deosebiri în mijloacele de reprezentare.

În acest context, apare întrebarea: cum se corelează aceste două metode de analiză? Un lucru este sigur: tipologia trebuie să primească cu recunoștință faptele dobândite prin studierea contrastivă a limbilor, ea le poate aprecia și clasifica după merit. Iar LC_n poate împrumuta de la tipologie experiența în ce privește modul în care să explice fenomenele lingvistice și interdependențele lor [237, p. 31].

Conform celor relatate *supra*, se poate concluziona că legătura LC_n cu alte ramuri ale științei lingvistice poate fi directă și indirectă. O legătură directă LC_n o are cu tipologia limbilor, pentru a avea acces la teoria universalităților lingvistice. Pe lângă aceasta, deosebirea principală între ele ar fi faptul că LT operează cu o cantitate maximă de limbi, pentru a releva caracteristicile atât asemănătoare, cât și diferite, pe când LC_n se bazează, de obicei, pe studierea a două limbi (sau, mai rar, a câtorva limbi). Astfel, relația dintre LC_n și LT poate fi reprezentată în Tabelul 1.3.:

Tabelul 1.3. Paralele și diferențe între LC_n și LT

Obiective	LC_n	LT
Compararea limbilor	+	+
Compararea vizează îndeosebi stabilirea asemănărilor dintre limbi diferite	-	+
Compararea vizează îndeosebi stabilirea deosebirilor între diferite limbi	+	-
Folosirea unui larg material lingvistic	-	+
Folosirea unui material lingvistic limitat	+	-
Studiază doar câteva limbi	+	-
Studiază multe limbi (toate limbile)	-	+
Este mai abstractă (teoretizată)	-	+
Este mai concretă (aplicativă)	+	-

Aceste două tipuri de analiză lingvistică (AC_n și AT) sunt chiar deseori suprapuse, fapt ce a generat apariția MC_nT.

Odată cu lingvistica contrastivă, se dezvoltă și ia amploare o altă știință a limbii – *semantica*. Chiar dacă anumite preocupări de semantică – la fel ca în cazul lingvisticii contrastive – sunt semnalate încă din antichitate, începuturile semanticii științifice se conturează abia la

sfârșitul sec. al XIX-lea, având drept obiect de cercetare doar schimbările de sens ale cuvintelor, mutațiile semantice. Latura cea mai importantă a acestei semantici – numită *tradițională* – este extralingvistică, ea studiind modalitățile de reflectare a realității în cuvinte. Spre mijlocul sec. al XX-lea, semantica se orientează spre structuralism, abandonând preocupările istoriciste și dezvoltând o știință descriptivistă, vocabularul unei limbi fiind înțeles nu ca o mulțime amorfă de cuvinte, ci ca un ansamblu structurat, ale cărui elemente – cuvintele, deci și sensurile lor – se influențează reciproc.

Una din școlile structuraliste europene – *glosematica* daneză – elaborează o abordare semantică originală, întemeiată pe ideea că „cele două laturi ale limbii (ca sistem abstract) și ale oricărei comunicări lingvistice (realizare a sistemului), adică latura materială (învelișul sonor, planul fonetic, *expresia*) și latura ideală (ceea ce se comunică cu ajutorul învelișului sonor, planul plerematic, *conținutul*) sunt izomorfe” [77, p. 3].

Printre lucrările de semantică structuralistă din spațiul românesc poate fi invocat studiul lui D. Chițoran *Elements of English Structural Semantics* [184], în care autorul prezintă cele mai recente elaborări din domeniul semanticii, realizând și o analiză componentială contrastivă a numelor de rudenie în limbile engleză și română, dar și o analiză distribuțională a verbului *make*, în urma căreia deduce că „posibilitățile analizei distribuționale în relevarea trăsăturilor distinctive ale unui lexem sunt limitate, ea nereușind să epuizeze sensurile acestuia” [184, p. 163].

În aceeași perioadă este semnalată și apariția lucrării lui I. Evseev *Semantica verbului* [43], în care autorul, acceptând ca metodă de cercetare analiza semică, realizează o clasificare a semelor identificate în structura semantică a verbului în patru categorii: temporale, spațiale, cantitative și calitative, concentrându-se asupra acelor seme care contribuie la elucidarea semanticii verbului ca parte de vorbire, deci fiind vorba de o semantică gramaticală.

Cele mai importante studii de semantică lexicală în lingvistica românească aparțin autoarelor A. Bidu-Vrănceanu și N. Forăscu, lingviste care urmează consecvent principii de cercetare reflectate în toate lucrările lor:

- practicarea analizei semice pe un material lexical identificat cu ajutorul dicționarilor, prin selectarea definițiilor lexicografice;
- considerarea unităților lexicale drept unități fundamentale ale comunicării lingvistice;
- operarea cu un concept extins de context, incluzând și variantele funcțional-stilistice;
- aplicarea analizei semice nu *per se*, ci ca sursă a unei *semantici normative* [7, p. 169].

Ca principiu metodologic, autoarele recurg la studiul relațional al cuvintelor, cu evidențierea *asemănărilor*, sau a trăsăturilor comune de sens, și a *diferențelor*, plecând de la

materialul lexical excerptat din dicționare, de la o ordonare și o selectare riguroasă a datelor extrase din definițiile lexicografice.

De rând cu cercetările semantice în cadrul unor limbi concrete, se dezvoltă și cele care își propun să efectueze asemenea comparații pe materialul lexical a două sau mai multor limbi, ceea ce se conturează într-o *semantică contrastivă* (SC_n), un subdomeniu al lingvisticii contrastive care examinează diferențele și asemănările semantice dintre unitățile lexicale ale mai multor limbi. În legătură cu acest aspect, cercetătoarea E. Oglindă observă că „planul semantic al cuvintelor este investigat în numeroase discipline ale lingvisticii, inclusiv în lucrările cu tentă funcționalistă, în lucrările ce țin de lingvistica cognitivă și cea contrastivă” [67, p. 2].

Necesitatea aplicării unor studii comparative la nivelul lexicului, pentru a pătrunde cât mai profund în particularitățile lui semantice, a fost subliniată și de R. Lado, unul din fondatorii lingvisticii contrastive, care scria: „Există o iluzie – proprie, uneori, chiar oamenilor instruiți – că semnificațiile sunt identice în toate limbile și că limbile se deosebesc doar prin forma expresiei acestor semnificații. În realitate însă, semnificațiile, în care se clarifică experiența noastră, sunt determinate din punct de vedere cultural, așa încât ele variază esențial de la o cultură la alta” [189, p. 134; 222] (*trad. n. – N. C.-P.*).

Compararea fenomenelor din perspectiva studierii sensului lexical și a formei de expresie a lui poate constitui un proces foarte complex. R. Sternemann afirmă că numai în unitatea dialectică a planului expresiei și a planului conținutului „se conturează o cercetare adecvată a limbilor comparate” și consideră că, „dacă studiile contrastive nu iau în considerare corelația formei și conținutului, rezultatele lor sunt lipsite de interes” [248, p. 164-165].

Așadar, SC_n reprezintă o orientare relativ nouă în lingvistică, având ca obiectiv o arie extinsă de cercetare, moștenită din semasiologia istorică, etnolingvistică și teoria traducerii. Deși aceste discipline au abordat probleme de similitudini și divergențe între fenomenele studiate, ele răspundeau intereselor proprii: de a demonstra înrudirea limbilor, specificul lor etnic, de a depăși dificultățile de traducere a unităților lexicale. SC_n însă își propune să explice asemănările și deosebirile organizării semantice a limbilor, fiind în relații strânse cu LC_nT, cu universalitățile semantice, cu tipologia semantică.

Cercetările tipologice propriu-zise de semantică lingvistică pornesc de la ideile lui W. von Humboldt despre „forma internă a limbilor”, concepută ca „un element permanent și omogen în activitatea gândirii, capabil să ridice sunetul articulat până la exprimarea ideii” [52, p. 43], care predetermină legea segmentării lexicale a limbii. Prin urmare, fiecare limbă dispune de o formă internă specifică și constantă, determinând felul în care gândirea se transformă în expresie verbală.

În continuare, prezentăm o sinteză comparativă între LC_n și SC_n:

Tabelul 1.4. Asemănări și diferențieri între LC_n și SC_n

Obiective	LC_n	SC_n
Domeniu al lingvisticii	+	+
Compararea limbilor	+	+
Analiză semică, componențială	-	+
Analiza contextului discursiv	+	+
Relația cu traducerea, didactica limbilor și interculturalitatea	+	+
Analiza asemănărilor și a diferențelor morfo-sintactice ale limbilor	+	-
Analiza asemănărilor și a diferențelor conceptuale ale limbilor	-	+

Astfel, analiza divergențelor semantice între limbi s-a dovedit a fi benefică pentru elaborarea materialelor didactice orientate etnic: programe, suporturi de curs etc. Necesitatea aplicării unor metode de predare orientate spre elementul etnic stimulează dezvoltarea teoriei, iar cercetările teoretice în domeniul semanticii contrastive contribuie la dezvoltarea inovativă a practicii de predare a limbilor străine [57, p. 102].

Este larg acceptată opinia conform căreia, după nevoia practică de a compara limbile pentru predarea lor, LC_n este o ramură a lingvisticii aplicate, care își propune să utilizeze AC_n a acestor limbi în scopuri didactice, pornind de la ideea că dificultățile în achiziționarea unei limbi străine provin de la diferențele ce separă ambele limbi aflate în contact. În exemplele de mai jos se observă că utilizarea verbelor în diferite limbi depinde de semnificația lor.

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
...a dat fuga să mă anunțe... E.-E. Schmitt [OTR]	...il est venu me prévenir... E.-E. Schmitt [ODR]	...заглянул туда, чтобы предупредить меня... Э.-Э. Шмидт [ОРД]
...să ieșim noaptea din cameră... E.-E. Schmitt [OTR]	...quitter sa chambre... E.-E. Schmitt [ODR]	...выходит из палаты... Э.-Э. Шмидт [ОРД]

Conform opiniei cercetătoarei T. Cristea, progresul înregistrat în evoluția LC_n a fost marcat anume de compararea ce se face între două limbi, în scopul clarificării mecanismelor de însușire a LS [125, p. 15]. Autoarea afirmă că AC_n încearcă să descrie divergențele „sistematice”, care separă limbile angajate în procesul de predare – învățare; această analiză va reține, în special, constrângerile care acționează în cadrul LS [125, p. 50], or anume momentele de diferență și contradicție leagă LC_n de *didactica limbilor* (sau *glotodidactica*) [218, p. 341].

Analizând scrierile din domeniu, observăm că autorii lor pot fi separați în două tabere:

- 1) cei ce consideră LC_n „o cheie” pentru didactică;
- 2) cei care neagă rolul determinant al LC_n în raport cu didactica limbilor.

Dacă primii sunt de părerea că AC_n ar constitui un răspuns final la toate problemele legate de predarea limbilor străine, ceilalți nu o consideră decât un răspuns parțial, o contribuție mică la desfășurarea acestui proces.

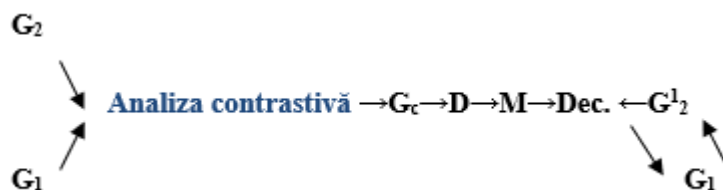
D. Chițoran, făcând o analiză a LC_n în relația ei cu procesul de predare și învățare a limbilor străine, evidențiază întrepătrunderea lor, dar nu le vede suprapuse total: „ AC_n nu poate fi privită în niciun fel drept un panaceu care va rezolva toate problemele predării și învățării limbilor”, vorbind doar despre o contribuție, „pe care această analiză o poate aduce la rezolvarea lor” [29, p. 248]. Cu toate acestea, autorul menționează subliniază rolul LC_n în metodologia predării, condiția principală fiind ca cel ce învață o limbă străină să dispună deja de o competență lingvistică a limbii materne, care să-i faciliteze activitatea. Cu alte cuvinte, suntem convinși că LC_n pune în lumină asemănările și deosebirile dintre limbile studiate, marchează posibilitățile de interferență lingvistică și unele dificultăți care pot apărea la diferite etape ale însușirii unei limbi străine.

Lingvistul citat propune argumente de diferit ordin, pentru a demonstra importanța AC_n în procesul de predare – învățare, fără a sublinia rolul ei universal în acest proces. În opinia sa, mai sunt și alți factori, poate chiar mai decisivi, care ar contribui la învățarea limbilor, precum: calitatea materialelor didactice, a mijloacelor și metodelor folosite de dascăli, competențele didactice ale profesorilor de limbă, motivarea discipolilor etc. [29, p. 245].

Același autor distinge trei domenii de utilizare a studiului contrastiv în procesul didactic, și anume: elaborarea materialelor de predare, ierarhizarea dificultăților, examinarea gradului de însușire a limbii. Ele, la rândul lor, pot sta la baza „programării optime” a procesului de însușire a limbii. După el, compararea a două limbi „poate constitui baza potrivită a unui manual de predare” [29, p. 243].

Adept al părerii că LC_n nu ar juca aici un rol determinant mai este și G. Nickel, care susține că LC_n este utilă nu doar pentru predarea limbilor străine, dar că „ea poate fi întrebuințată și pentru traducere, și pentru tipologia lingvistică” [228, p. 351]. Atât componenta ei teoretică, cât și cea practică „pot satisface doar o parte contribuabilă în perfecționarea predării unei limbi străine” [228, p. 355]. Noi împărtășim opinia savantului, când spune că „toate problemele de predare a limbilor străine nu vor fi rezolvate, desigur, doar cu ajutorul LC_n ” [228, p. 365].

O opinie deosebită expune profesorul F. Chilipaine, care numește LC_n „cheie pentru predarea – învățarea limbilor străine” [118, p. 12]. Chiar dacă savantul recunoaște legătura strânsă între LC_n și LT, studiul său *Morpho-syntaxe contrastive du verbe* vizează scopuri mai mult didactice. Bazându-se pe un articol semnat de D. Chițoran, autorul menționat propune următoarea formulă [cf.: 118, p. 26; 29, p. 245-248]:

unde: G_1 – gramatica limbii materne, G_2 – gramatica limbii străine, G_c - gramatica contrastivă, D- didactica, M- metodica, Dec. – decodare.

Conform graficului reprezentat, în procesul de însușire a unei limbi străine, AC_n constituie punctul de plecare, apoi urmează didactica, metodică și corectarea sau remedierea. Cert este faptul că cel care învață o limbă străină în condiții neautentice trebuie să dispună deja de o competență lingvistică a limbii materne, pentru ca, ulterior, să fie capabil să facă o analiză a asemănărilor și a deosebirilor acestora cu limba străină, să sublinieze posibilitățile de interferență lingvistică și unele dificultăți care pot fi întâlnite în însușirea unei limbi străine [a se vedea 101; 124].

Să urmărim o sinteză a relației LC_n cu didactica limbilor (glotodidactica) din Tabelul 1.5.:

Tabelul 1.5. Asemănări și deosebiri între LC_n și DL

Obiective	LC_n	DL
Stabilirea asemănărilor și deosebirilor dintre limbi	+	+
Înlăturarea interferenței lingvistice	+	+
Suport important pentru cealaltă disciplină	+	-
Relevanță în domeniul lingvistic	+	-
Relevanță în domeniul pedagogic	-	+

Lingvistul rus U. Iusupov, găsind multe afinități între LC_n și didactică, a stabilit niște principii relevante pentru compararea limbilor, pe care le considerăm importante și utile. Acest savant, bazându-se pe propria experiență și pe literatura de specialitate, a propus 9 principii ale studiului contrastiv în scopuri teoretice [250], pe care le-am acceptat și noi în studiul de față, aplicându-le la obiectul nostru de cercetare, și anume:

Tabelul 1.6. Principiile de bază în compararea limbilor, după U. Iusupov [250]

Principiu	Explicare	Exemplu
Principiul „comparării”	Cel ce studiază două sau mai multe limbi trebuie să le cunoască bine sistemele linguale, în așa fel ca să știe ce nivele pot fi supuse comparării, pentru a evita eventualele necorespondențe.	Pentru a compara limba română cu cea franceză și rusă, este nevoie de a cunoaște bine gramatica, vocabularul și stilistica acestor trei idiomuri.
Principiul „sistemic”	Nu putem supune comparării unități izolate, ci doar unități ce fac parte dintr-un sistem (după cum scria și F. de Saussure).	Comparăm V_m din cele trei limbi în context atât semantic, cât și sintagmatic.

<i>Principiul „corespondenței terminologice”</i>	Într-un studiu comparativ este nevoie a se stabili net termenii din ambele limbi, în așa fel ca să corespundă semantic și lexical, pentru a avea ce compara.	Definim concret în cele trei limbi <i>Vm</i> și caracteristicile lor gramaticale corespunzătoare pentru fiecare limbă.
<i>Principiul „profundizării suficiente de comparare”</i>	O comparare superficială nu stabilește nimic nou; cu cât studiul este mai profund și cu cât căutăm mai multe asemănări și deosebiri existente, cu atât apar mai multe șanse de a descoperi fenomene noi.	Comparăm cât mai multe exemple în cele trei limbi și cât mai minuțios, pentru a stabili concret asemănările și deosebirile între ele.
<i>Principiul „respectării gradului de înrudire și de apropiere tipologică”</i>	În raport cu gradul de înrudire a limbilor sau de corespondența lor tipologică, se stabilesc metodele de comparare.	În cazul limbilor înrudite genetic (româna și franceza), crește posibilitatea de a folosi metode microsystemice, iar în cazul limbilor rusă și franceză sau rusă și română, studiul se limitează la metode generale și logice.
<i>Principiul „aplicării pozitive sau negative a cunoștințelor lingvistice”</i>	Cunoștințele lingvistice, asimilate în urma studierii structurii unei limbi, pot influența neapărat studierea alteia, însă acest principiu interzice atribuirea fenomenelor unei limbi alteia.	Folosim cunoștințele despre <i>Vm</i> din limba română pentru compararea lor adecvată cu <i>Vm</i> din limbile franceză și rusă, delimitând net ceea ce nu este propriu acestor trei limbi.
<i>Principiul „comparării bilaterale”</i>	Este relevantă importanța comparării bilaterale (LB-LS, LS-LB), spre deosebire de cea unilaterală, care este limitată.	Comparăm exemplele din română cu cele din franceză, apoi exemple originale din franceză cu cele din română, ulterior procedăm la fel și cu limba rusă.
<i>Principiul „respectării stilurilor funcționale”</i>	Se evidențiază importanța corespunderii textelor studiate din ambele limbi, care trebuie să aparțină unuia și aceluiași gen sau stil (literar, publicistic, juridic etc.).	Compararea textelor literare în română, franceză și rusă sau compararea textelor din presă în limbile vizate.
<i>Principiul „nelimitării teritoriale”</i>	Repartizarea teritorială a limbilor contează mult în cazul lingvisticii areale, pe când LC_n nu ține cont de aceasta în compararea limbilor.	Putem compara limba română din România, Albania, cu limba franceză din Canada sau Franța și limba rusă din Rusia sau alte țări slave.

Următoarele 5 principii de comparare au fost stabilite de același autor în scopuri didactice [250] (a se vedea Figura 1.2.). De aceste principii ar trebui să țină cont îndeosebi profesorii de limbi străine: conform principiului „sincroniei”, în studiul contrastiv al limbilor cu scop glotodidactic, limbile se compară în plan sincron, or diacronia nu este necesară; principiul „simplității” presupune că descrierea contrastivă trebuie să fie simplă, pe înțelesul atât al profesorilor, cât și al discipolilor; principiul „reducerii” pune accentul doar pe fenomenele lingvistice din limbile studiate, ce se regăsesc în programele de studii; principiul „respectării dialectelor teritoriale” prevede că trebuie să se țină cont și de diversitatea dialectală, pentru evitarea greșelilor ce pot surveni la nivel fonetic, gramatical sau lexical; principiul „respectării facilității și interferenței interlinguale” evidențiază: în unele cazuri, limba maternă facilitează învățarea celei străine, în altele – o complică sau este neutră, în primul caz, este o facilitare, în al doilea – o

interferență (ar trebui să se țină cont de ambele fenomene). Astfel, LC_n devine o bază lingvistică în predarea – învățarea unei limbi străine.

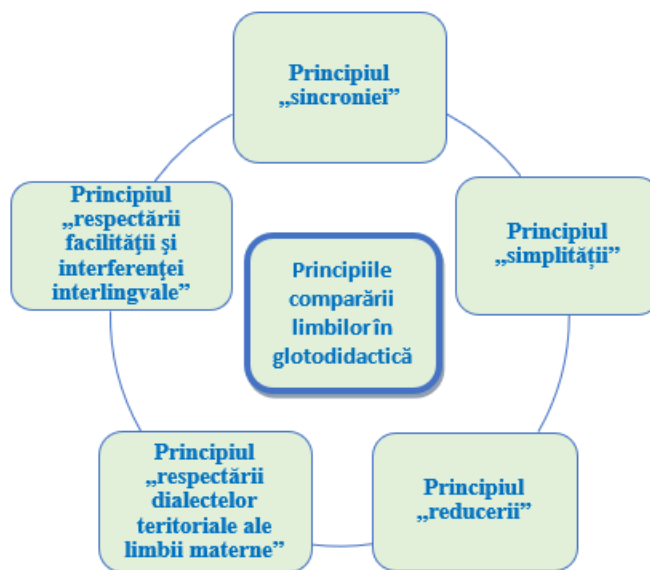

Fig. 1.2. Principiile de comparare a limbilor în scopuri didactice, după U. Iusupov [250]

În baza principiilor de mai sus, ținem să subliniem că un profesor de limbi străine nu trebuie doar să posede liber limba respectivă, ci și să înțeleagă structura ei, să determine adecvat asemănările și deosebirile între limba maternă și cea străină, să prevadă care sunt facilitățile și interferențele, pentru a le exclude pe cele din urmă.

M. Overbeke, în lucrarea sa *Introduction au problème du bilinguisme* (1972), scrie că LC_n poate oferi multe idei folositoare în cazul instruirii emigranților, care tind să cunoască limba țării-gază, cu toate că limba lor maternă poate fi una dintre limbile de circulație internațională, cu o bogată tradiție literară. Iar în cazul unui bilingvism pronunțat, LC_n trebuie să ofere studii și informații despre asemănările și deosebirile dintre cele două limbi, pentru a preîntâmpina consecințele nedorite ale acestui bilingvism [162].

Merită subliniat faptul că și relația existentă între LC_n și *traducere* i-a interesat pe mai mulți lingviști (W. von Humboldt, E. Coșeriu, H. Kirkwood, V. Iarțeva, R. Budagov, R. Sternemann, V. G. Gak ș.a.).

În opinia lui E. Coșeriu, LC_n reprezintă, în principiu, o comparare a limbilor în sincronie, care studiază deosebirile și analogiile dintre limbi diferite [36, p. 9]. Astfel, după el, LC_n trebuie să studieze una din limbile comparate ca un sistem de semnificații (un tablou al lumii) și să compare cu ea alte limbi, care exprimă același tablou prin alte mijloace lingvistice. Aici se observă deja o legătură cu teoria traducerii, or traducerea, conform opiniei sale, nu este altceva decât „transmiterea” (din germ. *Übertragung*) aceluiași semnificat din textul LB prin alt semnificant din

LS [36, p. 7]. Din aceste două definiții coșeriene reiese, după părerea noastră, că LC_n și traducerea se întrepătrund: una dintre ele are ca scop identificarea asemănărilor și diferențelor dintre sistemele limbilor, în timp ce cealaltă valorifică aceste constatări în procesul de traducere; pe de altă parte, textele traduse, analizate în paralel cu cele originale, constituie material faptic valoros pentru cercetarea contrastivă.

E. Coșeriu consideră oportun ca un traducător să posede cunoștințe lingvistice de comparare, care ar parcurge două etape:

- 1) interpretarea textului din LB;
- 2) transmiterea informației (mesajului) interpretate în LS.

În prima etapă, traducătorul urmează un parcurs semasiologic ($F \rightarrow S$), trecând de la formele lingvistice la semnificații; în cea de-a doua etapă, el adoptă o abordare onomasiologică ($S \rightarrow F$), formulând sensul identificat prin mijloacele lingvistice ale limbii țintă (L_2) [36, p. 8]. Aceste etape pot fi numite și *decodificare* – *codificare*, în accepția lui D. Denison, citat de E. Coșeriu. Tot lui E. Coșeriu îi aparține afirmația că nu există traduceri bune sau rele, dar pot fi doar traduceri adresate unui anumit destinatar, care nu pot fi înțelese de către alții.

Totodată, E. Coșeriu este de părerea că LC_n este puțin folositoare pentru traducere, pentru că în procesul de traducere nu este vorba despre o echivalență între semnele lingvistice funcționale, ci despre o corespondență între folosirea lor (distribuția lor) [36, p. 12].

În aceeași ordine de idei se înscrie și opinia lui R. Sternemann, conform căreia comparațiile textelor traduse cu originalul nu pot fi considerate imperative în AC_n și nici egale cu afirmațiile generale despre relațiile între limbi, spre care tinde LC_n [248, p. 169]. După el, lucrul cu textele aduce rezultate marginalizate, deoarece înseși textele sunt așa; iar concluziile ce se impun în atare cazuri pot fi valide în raport cu textele studiate.

Din cele expuse până aici, se evidențiază o slabă conlucrare între LC_n și traducere. Prin urmare, opinia autorilor citați nu poate fi acceptată integral [16] și vom încerca, în cele ce urmează, să elucidăm unele aspecte ale problemei în discuție, abordând subiecte tratate și de alți cercetători.

H. Kirkwood, de exemplu, ajunge la concluzia că „un studiu contrastiv sintactic sau semantic, bazat pe traducere, formează o bază empirică solidă pentru cunoașterea structurii limbii” [218, p. 349]. După cum se observă, este o opinie total opusă afirmațiilor de mai sus. Acest savant amintește doar o singură condiție de îndeplinit: în alegerea materialului pentru traducere trebuie să se prefere lucrări de nivel neutru din punctul de vedere al exprimării, și nu texte scrise într-o limbă care se „scaldă” în dificultăți stilistice [218, p. 343].

Alt autor, și anume R. di Pietro, la fel, consideră că traducerea este o sursă bună pentru AC_n, doar că nu-i atribuie un statut decisiv, ci unul de „metodă tehnică”, folosită la o etapă începătoare a analizei respective [211, p. 118].

Este relevantă, în acest sens, și poziția neutră a autoarei V. Iarțeva, care subliniază că, folosind compararea textelor din L₁ cu cele traduse în L₂ în procesul studiilor contrastive ale limbilor, nu trebuie luată drept criteriu de bază „echivalența contextuală”, deoarece ea se sprijină doar pe „legături sintagmatice”, pe când cele „asociative și structural-paradigmatice” rămân în umbră [251, p. 40-41]. Din perspectiva celor discutate, se remarcă faptul că LC_n caută resurse nu doar în raporturile sintagmatice, dar și în cele paradigmaticale ale cuvintelor; de aceea traducerea poate fi folosită drept o tehnică suplimentară, uneori chiar și destul de „pretențioasă” [251, p. 41], în stabilirea asemănărilor și deosebirilor între limbile confruntate [142].

Dacă revenim la concepțiile lui E. Coșeriu (vezi *supra*), atunci putem observa că lingvistul totuși admite o colaborare între cele două discipline – LC_n și traducerea –, doar că semnalează un șir de restricții sau, mai bine zis, limite necesare [36, p. 17-18]:

- LC_n, pe de o parte, se ocupă de o limbă anumită ce posedă un sistem liber de bază; dar textele, pe de altă parte, conțin nu doar elemente din acest sistem, dar și elemente din „discursul repetat” (ca frazeologia și construcțiile idiomatice), or nu există încă, în opinia autorului, tehnici și metode de descriere contrastivă a „discursului repetat”;

- Dacă LC_n este creată pentru descrierea limbilor normative, funcționale, atunci textele scrise conțin pe deasupra și diferite stiluri, dialecte și registre ale unei „limbi istorice”, fapt care trebuie luat în calcul;

- LC_n ține cont, de obicei, doar de echivalențele „existente” ale semnificațiilor, în timp ce în texte se întâlnesc deseori și semnificații noi, apărute în urma traducerii;

- Textele pot conține tradițiile lor proprii, care pot să nu coincidă neapărat cu tradițiile limbilor corespunzătoare. Anumite structuri din texte pot fi folosite într-o anumită societate de oameni, pe când în alta pot lipsi. De exemplu, structura perifrastică de viitor **aller + infinitiv** din limba franceză nu există în limbile română și rusă, dar poate fi înlocuită cu viitorul simplu, adăugând adverbele corespunzătoare: *imediat* (română), *сейчас, скоро* (rusă);

- Spre deosebire de texte, unde traducătorul ține să transmită nu doar semnificațiile, dar și sensul general, o LC_n (sau *gramatică contrastivă*) [97] a sensului poate să existe doar în cazul în care acest sens este exprimat prin mijloace lingvistice, or el poate fi redat și pe căi nonlingvistice. La vorbitorii de limbi diferite structuri analogice pot transmite sensuri diferite, fapt ce poate genera dificultăți și necorespondențe în traducere. Astfel, traducătorul este nevoit să respecte sau conținutul, sau expresia, iar LC_n, în atare caz, nu-l poate „ajuta” [36, p. 18].

Luând în considerare cele relatate mai sus, rezultă inevitabil că, pentru ca să existe relații reciproce între LC_n și traducere, prima nu trebuie să se limiteze la ceea ce deja există în sistemele limbilor, dar să țină cont și de posibilitățile lor creative; iar traducătorii ar trebui să găsească o cale de a păstra sensul general al textului din L_1 , folosind mijloace lingvistice existente și adecvate din L_2 . O atare interpretare a faptelor justifică o afirmație științifică, conform căreia textele confruntate din LB și LS oferă un material favorabil, la prima vedere, însă acest material ar trebui folosit, de fapt, în studiile contrastive cu o „mare atenție” [251, p. 58]. În scop ilustrativ, propunem prezentarea ideilor de mai sus sub forma unui tabel comparativ:

Tabelul 1.7. Asemănări și deosebiri între LC_n și traducere

Obiective	LC_n	Traducerea
Oferă material faptic pentru cealaltă	-	+
Oferă material teoretic pentru cealaltă	+	-
Se bazează pe echivalența semantică	+	+
Se bazează pe texte cu caracter neutru	+	-
Produce texte cu caracter creativ-stilistic	-	+

Conform datelor comparative ale acestor discipline – LC_n , SC_n , traducerea și DL –, scopurile lor comune ar fi: stabilirea asemănărilor și a deosebirilor dintre limbi și înlăturarea interferenței lingvistice. Se observă și faptul că toate se bazează pe echivalența semantică și pe lucrul cu textele. Relația dintre aceste concepte ar putea fi redată în figura ce urmează:

Fig. 1.3. Relația dintre AC_n , semantica contrastivă, traducere și didactica limbilor

Se poate evidenția că analiza contrastivă și traducerea nu pot fi considerate remedii universale în glotodidactică, dar nici nu pot fi neglijate în predarea – învățarea - evaluarea limbilor străine.

Astfel, lingvistica contrastivă, beneficiind de aportul semanticii lexicale, devine un instrument esențial atât în predarea limbilor străine, cât și în procesul de traducere, facilitând înțelegerea profundă a structurii limbii și asigurând o predare eficientă. De asemenea, ea contribuie semnificativ și la dezvoltarea altor domenii nonlingvistice, oferind perspective interculturale valoroase și metode analitice, care pot fi aplicate într-o gamă largă de domenii. Prin urmare, rolul său interdisciplinar subliniază importanța unei abordări integratoare a lingvisticii.

1.3. Aplicarea metodei contrastiv-tipologice la studierea fenomenelor lexico-gramaticale

Pornind de la cele elucidate *supra*, rezultă că, după scopul său, AC_n poate fi orientată spre descrierea limbilor în limitele unor studii tipologice sau semantice, dar și spre traducere sau predarea limbilor.

Este relevantă, în acest context, opinia lingvistei T. Cristea, care a fost preocupată de contrastivitate în domeniul francez – român și care a stabilit, într-o manieră succintă, obiectivele concrete ale AC_n, pe care le-a acceptat și cercetătoarea E. Comes: „de a stabili repertoriile paralele de unități lexicale și de fraze echivalente, descriindu-le și indicând punctele divergente” [Cf.: 125; 123, p. 53]. Altfel spus, într-un studiu contrastiv, se ține cont nu numai de asemănări (sau convergențe) între LB și LS, dar și de unele deosebiri (divergențe) între sistemele celor două limbi prezente: doar astfel putem stabili, dincolo de barierele lingvistice, apărute din marea diversitate a limbilor, *universaliile lingvistice*, care constituie terenul comun ce favorizează dialogul în AC_n.

Anume prin prisma convergențelor și a divergențelor sistematice, AC_n urmărește realizarea scopului ei fundamental de a cerceta cum aceleași semnificații se exprimă în cele două sau trei limbi comparate.

În ceea ce privește căile pe care se efectuează o AC_n, bibliografia de specialitate recomandă două (a se vedea opinia lui E. Coșeriu expusă *supra*): *inductivă* (în cadrul căreia se studiază diverse forme și comportamentul lor în ambele limbi, pentru a constitui, după aceea, o gramatică capabilă a stabili divergențe și convergențe) și *deductivă* (ce are drept punct de plecare diferite zone semantice considerate comune ambelor limbi, pentru a stabili formele prin care ele se exprimă) [Cf.: 36; 125; 28].

AC_n mai poate fi efectuată și la diferite nivele ale limbii, precum cel microstructural (morfematic, morfolexical, propozițional) și cel macrostructural (secvențe de frază, texte) [125, p. 17].

De exemplu, studiind verbele de mișcare în limbile română, franceză și rusă la nivel semantico-morfematic, am evidențiat prefixarea și sufixarea lor în toate 3 limbi: (rom.) *a veni* – *a reveni*, (fr.) *venir* – *revenir*; (fr.) *sauter* – *sautiller*; (rus) *приходить* – *заходить* – *выходить*.

La nivel lexico-semantic, contrastivitatea se manifestă în cadrul sinonimiei interlinguale, care se poate exprima în trei feluri, redate schematic astfel:

- 1) $a_1(L_1) - a_2(L_2)$, unde unui lexem din L₁ îi corespunde un lexem din L₂ care exprimă același conținut semantic (*a cădea* – *tomber* – *падать*);

- 2) $a(L_1) - ?$, unde pentru o unitate **a** din **LB** nu sunt echivalențe directe în **LS** sau invers: (fr.) *s'éclipser*; (rom.) nu există echivalent verbal direct, dar exprimat printr-o expresie: *a se retrage*, *a dispărea pe furiș*, iar în rusă: *исчезнуть*;
- 3) $a(L_1) - a_n(L_2)$, unde pentru o unitate lexicală din **L₁** există două sau mai multe unități din **L₂**: (fr.) *sautiller* – (rom.) *a sălta*, *a țopăi*, în rusă: *прыгать*, *скакать*; sau invers, prin focalizare **a_n(L₁) – a(L₂)**.

Lingvistul E. Coșeriu mai relevă trei niveluri ale structurii limbii, unde poate fi aplicată o AC_n, și anume: *nivelul normei limbii* (realizarea tradițională a funcțiilor unei limbi concrete), *nivelul sistemului limbii* (nivelul opozițiilor funcționale dintr-o limbă concretă și a paradigmelor, cum ar fi câmpul lexical și cel gramatical), și *nivelul tipului lingual* (cel al principiilor de structurare într-o limbă dată, adică felurile și categoriile funcțiilor și ale mijloacelor observate în relațiile lor) [36, p. 10].

Pe baza celor expuse, pot fi formulate două condiții esențiale pentru desfășurarea unei analize contrastive:

1) **unitatea metodologică**, conform căreia, pentru a asigura o comparare rațională, trebuie, în primul rând, să se efectueze descrierea limbilor studiate pe baza unei metode comune și a unor tehnici asemănătoare; adică nu putem compara, de exemplu, o limbă din punct de vedere funcțional și alta – din punct de vedere generativ-sintactic;

2) **succesiunea rațională**, care spune că un studiu contrastiv poate avea loc doar prin două etape consecutive: prima, obligatoriu, să fie *descrierea* separată a fenomenelor de limbă pentru fiecare idiom în parte, după care să urmeze *compararea* celor trei limbi, cu scopul de a stabili asemănările și deosebirile [a se vedea: 36, p. 10-11; 243, p. 312]. Aceeași idee poate fi redată mai simplu, prin cerința „descrierea precedă compararea”. Însă nu trebuie să neglijăm faptul că descrierile făcute, cu toate că sunt necesare, nu pot fi „suficiente” în confruntarea limbilor. Dependența confruntării de descrierea limbilor separate nu este „directă”. Pe de o parte, o bună descriere a unei limbi nu duce neapărat la o bună confruntare; pe de altă parte, prin confruntare, o limbă încearcă o influență redirecționată din partea celeilalte, primind, astfel, posibilitatea reinterpretării. De aceea, relațiile dintre descrierea separată a limbilor și confruntare nu sunt unidirecționale, ci bazate pe o interacțiune „dialectică” [243, p. 313].

Din cele menționate mai sus reiese o altă problemă, cea a „echivalenței”. În timp ce „echivalența formală” poate fi ușor constatată în urma comparării a două limbi, determinarea „echivalențelor funcțional-semantică” are loc mai greu. Însă lingvistul G. Nickel propune să nu ne

aprofundăm prea mult aici, pentru că cercetătorul are posibilitatea să ia o poziție pragmatică și să facă apel la noțiunea de „cvasiechivalență”, după modelul celei din teoria traducerii [228, p. 354-355], pentru a evita obstacolele și a duce până la capăt o AC_n .

În raport cu opiniile amintite, se evidențiază și ideea lingvistei V. Iarțeva, care susține că trebuie confruntate fenomene de același rang, și nu ceea ce aparține diferitor niveluri de întrebuintare a materialului dintr-o limbă sau alta. Unitatea semnificantului și a semnificatului, precum și fermitatea formelor paradigmatică într-un sistem de relații paradigmatică creează o bază sigură pentru o analiză gramaticală contrastivă și permite evitarea neclarității din comparații și concluzii. Totodată, studiind orice limbă, este nevoie să fim atenți cu acele cazuri de varietate formală și semantică care pot fi inerente seriilor gramaticale [251, p. 55].

Analiza literaturii de specialitate a permis identificarea unor aspecte relevante, valorificate și în etapele ulterioare ale cercetării. Spre exemplu, savantul german R. Sternemann a observat, pe bună dreptate, că, în funcție de scopurile și obiectivele concrete determinate, sunt posibile două căi pentru AC_n : *bidirecțională* (sau *multidirecțională*) și *unidirecțională* (vezi *supra* 1.1.) [248, p. 144].

În primul caz, pe bază contrastivă, se fac comparații între două și mai multe limbi în ambele direcții: de la LB $\rightarrow$ LS și invers, de la LS $\rightarrow$ LB, adică, schematic, ar fi în felul următor $LB \leftrightarrow LS$, având la bază un „metalimbaj” sau un *tertium comparationis* [74, p. 274; 243, p. 310]. În cel de-al doilea, calea e una – sau într-o parte, sau în alta, și nu invers, adică se caută echivalențe posibile pentru unele forme din L_1 în L_2 , în așa fel ca semnificațiile să se păstreze. În cazul AC_n bidirecționale se observă o corelație între cele două limbi. Această cale își găsește rostul în rândurile cercetărilor tipologice (unde se stabilesc fenomene gramaticale caracteristice pentru câteva tipuri de limbi, conform cărora se poate face și o clasificare de rigoare); materialele studiilor bidirecționale mai pot fi folosite și în calitate de asemănări și deosebiri prezentate explicit, în formă de materiale științifice, pentru predarea în instituții din învățământul superior [248, p. 152]. În cadrul prezentei cercetări se aplică o abordare bidirecțională, sau, mai exact, tridirecțională: română – franceză – rusă.

În ceea ce privește AC_n unidirecțională, aceasta se folosește cu scopuri de contrastivitate în procesul predării – învățării limbilor străine. În atare cazuri, se stabilesc norme în întrebuintarea echivalențelor din L_2 în raport cu L_1 . În afară de aceasta, calea unidirecțională în LC_n este astăzi binevenită și în teoria traducerii, unde este necesară, îndeosebi, interpretarea sigură a relațiilor divergente între LB și LS, și în studiile lexicografice [248, p. 162].

În lucrarea de față, ne concentrăm cu precădere asupra abordării bidirecționale, vizând analiza textelor traduse în ambele sensuri ($LB \leftrightarrow LS$), în scopul evidențierii tipologiei structurilor

cu *verba movendi* în cele trei limbi, luând drept bază științifică și metodologică, desigur, lucrări de gramatică, studii și manuale de predare a limbilor analizate.

Printre etapele unei AC_n se regăsesc și cele trei propuse de către R. di Pietro [211, p. 98] (Figura 1.4.), care se bazează pe două structuri menționate de lingvistul american N. Chomsky: „structura de suprafață” și cea de „adâncime” [119]:

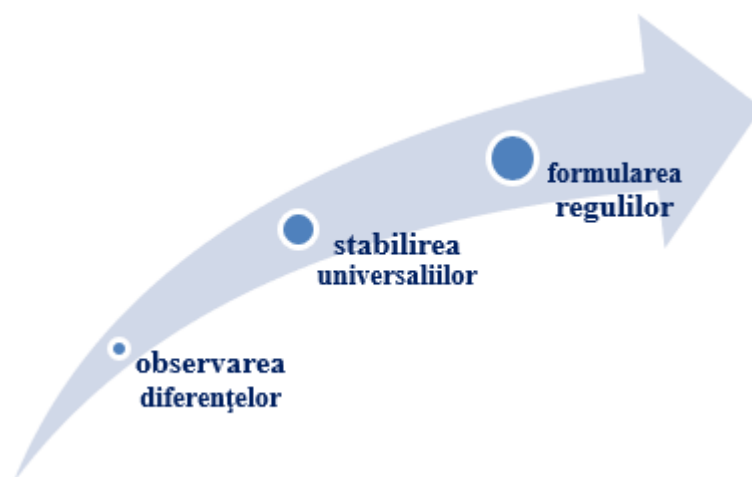

Fig. 1.4. Etapele analizei contrastive

1) Prima etapă constă în „observarea diferențelor între structurile de suprafață”. Aceste deosebiri variază în limite mari: de la lipsa totală a vreunui semn de existență a structurii de suprafață în una din limbile studiate până la generalizarea parțială a fenomenului în ambele limbi (perspectivă semasiologică: de la formă spre conținut).

2) A doua etapă – determinarea asemănărilor, „postularea universalilor” ce se găsesc la baza confruntării, cum ar fi – în cazul verbelor studiate în teza noastră – semantica sau recțiunea verbală.

3) Cea de-a treia etapă se rezumă la formarea regulilor de adâncime și de suprafață, în același timp, sau, mai bine zis, a regulilor de trecere de la structura de adâncime la cea de suprafață (adică de la conținut la formă, perspectivă onomasiologică).

Pentru exemplificare propunem: (rom.) *ne-am dus să pregătim camera*, E.-E. Schmitt [OTR]/ (fr.) *on est allés préparer la chambre*, E.-E. Schmitt [ODR]/ (rus.) *мы пошли приготовить палату*, Э.-Э. Шмитт [ОРД]. Forma verbală *Vm + inf* în franceză este echivalentă, în română, cu un *Vm + conj*, iar în rusă, cu un *Vm perfectiv + inf*. Universalul stabilit este: combinația *Vm + V* al acțiunii finale (cu variații morfosintactice locale). Regula stabilită este: *S + Vm + V₂*, care este o structură comună, dar limbile o exprimă diferit, în funcție de normele morfosintactice, de care este necesar să se țină cont.

După o privire de ansamblu asupra celor expuse mai sus, rămâne să vedem care ar fi metodele folosite într-o AC_n, pentru ca aceasta să ne ofere rezultatele așteptate. Considerăm pertinentă opinia lingvistului rus V. Gak, conform căreia există câteva metode de bază folosite în acest caz: a) *metoda transformațională* (MT), care mai este numită „gramatică transformațională”; b) *metoda microlingvistică*, bazată pe *analiza componențială*, or în procesul de contrastivitate se recurge la compararea nu a fenomenelor, a cuvintelor sau a formelor gramaticale separate, dar a componentelor unor unități lexicale; c) *analiza funcțional-contextuală*, care are două aspecte: *calitativ* și *cantitativ* [202, p. 12-14]. MT se bazează pe ideea structurilor de adâncime și de suprafață. Rolul structurilor de adâncime este deosebit de important în cercetările contrastive de ordin onomasiologic, or aceste tipuri de structuri țin de conținut, în timp ce structurile de suprafață țin de mijloacele de exprimare a acestui conținut.

În cazul *analizei componențiale*, cercetarea se adâncește în formele lingvistice, fapt ce face posibilă evidențierea trăsăturilor specifice ale limbilor în ansamblu. De exemplu, în limba rusă, în cazul verbelor de mișcare, comportamentul de bază este „modalitatea mișcării”, exprimând orientarea ei prin prefixe, în timp ce în limbile franceză și română prevalează componenta „orientarea mișcării”, exprimată prin rădăcinile verbale.

Vorbind despre *analiza funcțional-contextuală*, ambele ei aspecte sunt importante. În ceea ce privește analiza contextuală calitativă, se observă deosebiri în folosirea unor sau a altor forme și structuri în utilizarea ambelor limbi (LB și LS), dar ea nu este suficientă, deoarece este nevoie și de statistica distribuțiilor găsite și analizate pentru o concluzie mult mai sigură și mai clară [202, p. 14].

Așadar, putem conchide că LC_n, în zilele noastre, s-a afirmat deja ca o știință independentă, având scopurile, obiectivele, principiile și metodele sale. Acestea vor fi aplicate în continuare în analiza contrastivă, pentru a facilita predarea și învățarea limbilor străine, pentru a dezvolta teoria traducerii și pentru a deschide noi piste de cercetare în lingvistică. Astfel, studiile curente de lingvistică referitoare la LC_n vin cu constatări de felul:

- 1) LC_n este aplicativă (practică);
- 2) Ea presupune din start că limbile sunt diferite, însă teoria limbajului este una, astfel, ea aplică descrierea și compararea;
- 3) LC_n admite, chiar de la început, că studierea unei limbi străine (L₂) nu pune aceleași probleme ca și învățarea limbii materne (L₁). „LC_n este destul de strâns legată de ipotezele psihopedagogice asupra naturii și rolului greșelilor în învățare” [127, p. 33]. Obiectivul LC_n, în cazul acesta, este de a stabili, a descrie, a explica și a corecta greșelile și dificultățile cauzate de influența L₁ în studierea și vorbirea L₂, fenomen numit *interferență lingvistică*.

În acest sens, F. Debyser și F. Chilipaine [127, p. 34-35; 118, p. 17] interpretează *interferența lingvistică* din trei perspective:

a) Din punct de vedere *psihologic*, interferența poate fi considerată drept o „contaminare de comportamente”, altfel spus, efectul negativ pe care-l poate avea o habitudine asupra învățării alteia. Putem preciza aici că acest tip de definiție se referă la psihologia aplicată.

b) Din punct de vedere *lingvistic*, interferența este definită ca un „accident de bilingvism” sau multilingvism, determinat de un contact între limbi, adică ea reprezintă întrebuințarea elementelor unei limbi vorbite în alta.

c) Din punctul de vedere al *didacticii* limbilor, interferența este un caz particular de greșeală, comisă de către elevul care învață o limbă străină sub influența directă a obișnuințelor sau a structurilor din limba maternă. Vorbim, în acest caz, de „devieri”, „transferuri”, „paraziți”, „alunecări” etc. [127, p. 35]. Profesorii de limbi străine cunosc cel mai bine acest obstacol ce se întâlnește la fiecare pas. După ei, interferența, adică introducerea unui element Σ din limba maternă (L_1) în limba străină studiată (L_2), nu se produce arbitrar. De cele mai multe ori, ea apare datorită *analogiei*, adică asemănării unui element din L_2 cu un element corespunzător din L_1 , care duce la o alunecare spre L_1 a unui element concomitent sau următor. În unele cazuri, interferențele pot fi generate de strategiile și metodele didactice utilizate, în special de cele tradiționale.

Examinând opiniile de mai sus, ajungem la concluzia că, oricare ar fi interpretarea acestui fenomen, „toate drumurile duc spre Roma”, iar despre interferență, în mod simplist, se vorbește în cazul relaționării dintre competența lingvistică a studentului în limba maternă, considerată în ansamblu, și competența sa lingvistică în limba străină studiată [29, p. 247]. Revenind la tipurile de interferență lingvistică, F. Chilipaine amintește două de bază: *paradigmatică* și *sintagmatică*, propuse încă de R. Jakobson, iar acestea se intersectează cu interferența *lexicală* și *gramaticală* [118, p. 20-21].

O altă problemă consemnată privitor la interferență se referă la împrejurările apariției acestui fenomen, la care D. Chițoran vine cu ideea că efectele de interferență au loc „mai ales în fazele postinițiale ale însușirii limbii și între cunoștințele de limbă străină dobândite în timpul învățării” [29, p. 247]. Iar F. Debyser spune că „interferența proactivă a L_1 asupra L_2 scade, dacă nivelul cunoașterii L_2 este mare, atunci ea apare cu preponderență la începutul învățării” [127, p. 37].

Lingvistul C. James este de părere că interferența este strâns legată de ignoranță, care nu este o alternativă pentru interferență, dar, în cel mai bun caz, preconditionia sa [210, p. 227]. Atunci când studentul nu cunoaște încă L_2 și vrea să exprime o anumită construcție în această limbă, el o face similar cu cea din L_1 ; în unele cazuri, la nivel de analogie, el, pur și simplu, va face cu succes

un transfer reușit, iar în altele, atunci când mijloacele sunt diferite, are loc o interferență și, împreună cu ea, o greșeală. Astfel, autorul menționat accentuează două fenomene care leagă interferența de necunoaștere: *necunoaștere fără interferență* și *interferență fără necunoaștere*.

În cazul *necunoașterii fără interferență*, se folosește „strategia evitării”, adică studentul, preluând structuri din L_1 și transformându-le incorect în L_2 , începe să se ferească de atare cazuri și pe viitor le evită, parafrazând sau folosind expresii apropiate după sens. Iar în cel de-al doilea caz (*interferență fără necunoaștere*, sau noi am spune: *interferență în cunoștință de cauză*), ar fi chiar o mare problemă și o greșeală gravă, deoarece aici elevul cunoaște echivalentele unor construcții, învățându-le cu profesorul, dar, cu părere de rău, el recurge involuntar la greșelile de interferență, și nu pentru că nu cunoaște structura. În atare circumstanțe, este nevoie de profesor, ca să corecteze greșeala prin remediere.

De exemplu, verbul **aller** din limba franceză, având drept actant de dreapta un nume propriu de persoană sau un substantiv ce denumește profesii, cere prepoziția **chez** după sine, ca legătură, fapt expus la orele de limbă străină, însă, prin analogie cu româna, unde se utilizează prepoziția **la**, cei ce învață pot recurge la prepoziția franțuzească **à** ca echivalent pentru **la**: **je vais à Marie* (eronat), în loc de *je vais chez Marie*, ca și în cazul *je vais à l'école / mă duc la școală*.

În ceea ce privește procedeele folosite pentru a reduce interferențele, ele se disting în „tehnici preventive”, precum căutarea progresiilor adecvate, stabilite pe baza studiilor contrastive, unde prezentarea structurilor și dozarea exercițiilor sunt aplicate cu scopul de a evita apariția interferențelor, și în „tehnici corective”, care constau îndeosebi în exerciții sistematice, destinate corijării acestor interferențe, dacă ele totuși se produc [127, p. 60]. Natura acestor exerciții poate varia: exerciții de discriminare pentru opoziții, exerciții structurale pentru enunțuri dificile, reconcilierea sistematică a elementelor interferențiale, cu scopul de a le face mai distincte etc.

Generalizând cele menționate până aici, conchidem că, în funcție de cauzele care pot genera interferențele lingvistice, pot fi stabilite căile de combatere a lor, iar dintre toate cele menționate, totuși metodele care țin de sistemul limbii sunt preponderente, de aceea este nevoie de AC_n pentru a soluționa problemele date.

În ceea ce privește ajutorul acordat de către LC_n la înlăturarea problemelor de interferență, ea nu-și pune doar scopul de a depista greșelile, ci depune efort pentru a explica cauzele acestora, gradul lor de dificultate și măsurile care trebuie luate pentru a le evita [228, p. 359; 15; 20; 23; 17; 105]. Or, problema analizei greșelilor este, fără doar și poate, dificilă. Ea nu poate fi soluționată doar la nivel lingvistic sau doar la nivel pedagogic, ci este nevoie de o simbioză a acestora, pentru a ajunge la rezultate pozitive. Noi pledăm pentru o abordare interdisciplinară, în cazul dat, unde ar fi posibilă o colaborare fructuoasă între lingviști și pedagogi sau metodiști [17; 105]. Aportul

studiilor contrastive ale lingviștilor la rezolvarea problemei de interferență este enorm. Analiza greșelilor și AC_n nu se exclud, ci se completează una pe alta: prima vizează nu doar relațiile contrastive, iar a doua nu doar descrie greșelile, dar analizează în detalii și sursa lor concretă [228, p. 360]. Iar dacă s-ar pune problema consecutivității: ar trebui să începem cu analiza greșelilor, apoi să trecem la AC_n, sau invers, credem că ar depinde de metoda aleasă și de scopurile propuse.

Este de remarcat că: dacă AC_n nu poate fi privită „drept un panaceu” care va soluționa toate problemele didacticii limbilor [29, p. 248], este timpul de a dezvolta și a aprofunda cercetările LC_n, ținând cont de contribuțiile ei recente [127, p. 61]. Ele ar trebui să ne furnizeze nu doar o strategie, dar și o teorie întreagă despre contactul trăit (simțit) de către individ între două limbi diferite. Mai ales că se cunoaște faptul că au existat și continuă să existe oponenți ai metodei contrastive, atât în lingvistică, cât și în didactica limbilor. Aceștia susțin că greșelile nu sunt doar rezultatul interferențelor lingvistice, ci pot avea și cauze cognitive, legate de procesele de învățare. De asemenea, ei afirmă că cercetările lingvistice contrastive ar pune accentul exclusiv pe diferențele între limbi și ar neglija aspectele cognitive și contextuale ale achiziției limbajului. Printre reprezentanții acestei perspective se numără L. Selinker, S. P. Corder, J.-C. Chevalier și A. Culioli [118; 127]. Totuși, argumentele lor nu i-au descurajat pe lingviștii comparatiști, care și-au continuat cercetările, având obiective bine definite și convingeri fondate pe teoria contactului dintre limbi și interculturalitate.

Printre verbele care conțin diverse seme spațiale și au prezentat mereu interes pentru cercetare se numără clasa verbelor de mișcare, care constituie și obiectul prezentului studiu, mai bine zis, un grup restrâns de verbe cu semul dominant [+mișcare]. Opțiunea pentru verbele de mișcare (în continuare – **Vm**) ca obiect de studiu în lucrarea de față nu este întâmplătoare. Motivația se regăsește în faptul că această categorie de verbe are o structură semantică complexă și o diversitate impresionantă de combinații sintagmatice. **Vm** definesc procese vitale foarte importante ale activității umane. „În sfera verbelor de mișcare se includ, de obicei, cuvintele care exprimă deplasări ale corpurilor în spațiu” [43, p. 72]. Numeroase lucrări au fost consacrate lexemelor verbale din acest grup. Iar aceste studii despre verbele de mișcare „au avut un caracter descriptiv-sincronic sau comparativ (contrastiv-tipologic)” [43, p. 72].

Luând în considerare cele trei limbi studiate (și nu numai), se impune evidențierea aportului unui șir de cercetători din diferite spații lingvistice, care au abordat problemele verbelor de mișcare, aplicând, mai mult sau mai puțin, metode comparative: I. Evseev, V. Guțu-Romalo, L. Ionescu, S. Reinheimer, L. Vaina-Pușcă, G. Pană-Dindelegan, I. Paștin, A. Mierlă, T. Repina, A. Ciama, V. Veja, T. Cartaleanu etc. – în lingvistica românească ; L. Talmy, Ph. Bourdin, A. Jones, B. Levin & H. Rappaport, M. Hovav, R. Langacker, D. Slobin etc. – în spațiul englez; M.

Aurnague, A. Borillo, B. Lamiroy, J.-P. Boons, L. Sarda, D. Laur, A. Kopecka, C. Vandeloise, L. Varga, K. Bessière etc. – în gramatica franceză; I. G. Bagdassarova, L. Ibraghimova, T. Maysak, E. Moskalskaia, S. Saykiewa, L. Dvornikova, E. Yarema, E. Iohanesean etc. – în lingvistica rusă ș.a.

Înțelegerea noțiunii de *mișcare* în lingvistică este o sarcină deosebit de dificilă. Această noțiune este, în primul rând, extralingvistică – mișcare fizică. În general, dificultatea majoră constă în legătura inseparabilă dintre spațiu și timp. Acesta este motivul pentru care cercetătorii înclină, în principal, spre o descriere a locației spațiului.

Potrivit lui A. Borillo, limbile naturale reprezintă, în general, două tipuri de relații spațiale: statice și dinamice [95, p. 1]. Spre deosebire de starea statică, starea dinamică va defini mișcarea prin patru componente esențiale: *spațiul*, *timpul*, *sistemul de referință* și *obiectul* supus schimbării.

În general, studiile contrastive consacrate **Vm** sunt, mai întâi de toate, onomasiologice, deoarece acest tip de verbe, în limbile comparate, sunt considerate drept expresia lingvistică a unei anumite zone conceptuale care, ca o categorie translingvistică, este comună pentru aceste limbi [123, p. 40]. Nici nivelul semasiologic nu este neglijat, doar că ceea ce ne interesează cu preponderență este nivelul semantic (cap. 2), dar și cel sintactic (cap. 3), structura valențială a **Vm** în cele trei limbi (română, franceză și rusă), or cuvintele din orice limbă capătă sens deplin doar atunci când sunt contextualizate. Astfel, analiza contrastivă a **Vm** (ca și AC_n a oricăror alte verbe) își propune drept sarcină de bază „să descopere distincțiile pe care fiecare din cele două limbi (sau mai multe) le realizează la nivelul diferitor segmente (lexeme) și cele pe care ea le realizează prin combinarea cuvintelor specifice (taxeme)” (*trad. n. – N.C.-P.*) [125, p. 57].

Cele trei limbi comparate aici fac parte din familia indo-europeană, motiv pentru care se poate presupune că există asemănări între structurile lor sintactice cu verbele de mișcare, dar sunt, de asemenea, ușor de anticipat unele diferențe, datorită faptului că dezvoltarea istorică a fenomenelor intralingvistice și influența fenomenelor extralingvistice sunt suficient de diferite.

Pentru a avea o viziune mai clară, să urmărim efectele traducerii unor structuri cu **Vm** din limba franceză în celelalte două limbi vizate aici:

<i>franceză</i>	<i>română</i>	<i>rusă</i>
1. Elle <u>m'a ramené</u> dans ma chambre. E.-E. Schmitt [ODR]	<u>M-a dus înapoi</u> în camera mea. E.-E. Schmitt [OTR]	Она <u>проводила</u> меня в палату. Э.-Э. Шмитт [ОРД]
2. Le docteur Düsseldorf <u>est passé</u> nous voir. E.-E. Schmitt [ODR]	Doctorul Düsseldorf <u>a intrat</u> să ne vadă. E.-E. Schmitt [OTR]	К нам <u>заходил</u> доктор Дюссельдорф. Э.-Э. Шмитт [ОРД]

Analizând exemplele prezentate, se observă că unele construcții (ex. 1) coincid în diferite limbi (**Vm** + **prep.** + **S**), însă în anumite contexte apar diferențe în utilizarea structurilor cu **Vm** (ex. 2), determinate de variații semantice (**Vm** + **Vconj**; **Vm** + **Vinf**; sau prin absența unor actanți/circumstanți). Totodată, se constată că structurile traduse în limba rusă sunt, în general, mai concise, ceea ce sugerează o densitate semantică mai mare a verbelor rusești și, implicit, o economie lingvistică favorizată.

În acest context, putem menționa că rezultatele cercetărilor contrastive ale funcționalității lexemelor verbale de mișcare, pe baza mai multor limbi de tipologie diferită, le pot permite lingviștilor să observe mai profund această categorie, să-i evidențieze aspectele nedescoperite în studiile monolingve. Astfel, lucrările consacrate **Vm** din diverse limbi ne-au servit, în studiul de față, pentru a efectua comparații și a ne forma o opinie proprie despre funcționalitatea **Vm** din limba română, în contrast cu limbile franceză și rusă (vezi *infra*, capitolele 2 și 3).

În studiul nostru contrastiv, consacrat **Vm** din română, franceză și rusă, trebuie să considerăm aceste verbe aparținând la trei micro sisteme paralele, care pot fi comparate din punct de vedere lexical, semantic și sintactic. Această comparație trebuie să evidențieze atât punctele de convergență, cât și pe cele de divergență între cele trei sisteme. Iar constatările făcute în baza asemănarilor și deosebirilor menționate sperăm să fie utile pentru didactica limbilor, traductologie și lexicografie.

1.4. Statutul tipologic al limbilor română, franceză și rusă din perspectiva structurilor cu verbele mișcării

Este un lucru bine cunoscut că țara noastră este multilingvă și multinațională. De aceea, lingviștii autohtoni, dar și cei stabiliți peste hotarele statului au fost mereu preocupați de studii tipologice, pentru a stabili universalii lingvistice, similitudini și divergențe între diferitele limbi vorbite pe teritoriul dat, cu scopul de a observa gradul de apropiere lexico-semantică sau sintactică și de a veni în ajutor traducătorilor, celor care întâmpină dificultăți în asimilarea acestor limbi sau pentru facilitarea procesului glotodidactic. În afară de aceasta, conform CECRL, Volumului Complementar [100, p. 28], și devizei Uniunii Europene – *Uniți în diversitate* –, o limbă nu o exclude pe alta, dimpotrivă, conviețuiește cu cealaltă, iar locuitorii de pe teritoriile multilingve au posibilitatea de a învăța câteva idiomuri, ceea ce permite un plurilingvism dezvoltat și „sănătos”. Acesta din urmă, în tandem cu interculturalitatea, formează două fenomene promovate și susținute de asemenea de CNLS [37].

În acest context, realizarea unui studiu contrastiv al limbilor română, franceză și rusă, utilizate în diverse domenii pe teritoriul țării noastre, poate conduce la identificarea unei tipologii specifice acestor limbi, aspect considerat în mod constant drept obiectiv fundamental al oricărei analize comparative lingvistice. Ne propunem să determinăm trăsăturile caracteristice ale limbilor studiate, pe baza aparițiilor lingvistice identificate, în scopul clasificării și analizei unei realități lingvistice complexe. Cercetarea are un caracter sincron, iar datele analizate provin din limbile contemporane – româna, franceza și rusa. În acest sens, intenționăm să evidențiem valoarea euristică a metodei contrastive prin compararea celor trei limbi, având ca punct de referință structurile cu verbe de mișcare.

În știința lingvistică modernă, cercetările cu privire la evenimentele de mișcare constituie un domeniu eficient și destul de temeinic. Un lucru bine știut este faptul că limbile diferă după maniera în care acestea redau mișcarea. La baza teoretică a acestui concept se regăsesc, în primul rând, studiile realizate de L. Talmy [195], D. Slobin [191], D. Stosic [173] ș.a. și publicate începând cu anii 1975 și până astăzi.

În general, limbile lumii exprimă mișcarea în mod diferit. Limbile din grupul germanic, precum engleza, exprimă modul (*modalitatea*) de mișcare prin intermediul verbelor, în timp ce limbile romanice, de pildă, franceza sau româna, lexicalizează în verbe altceva, și anume parcursul (*traectoria*) mișcării [30, p. 81]. Stabilirea tipologiei verbelor de mișcare este un proces destul de complex și extins pe trei dimensiuni: *sintaxa*, *semantica* și *vocabularul*. Conform faimoasei clasificări tipologice efectuate de către Leonard Talmy, lingvist emerit, cunoscut pentru studiile sale de pionierat în domeniul lingvisticii cognitive, și anume demonstrarea relației dintre structurile lingvistice de ordin semantic și formal și combinațiile dintre tipologiile semantice și universale, verbe de mișcare sunt de două tipuri: verbe ce conțin elementul *traseu* (*traectorie*), sau verbe de *parcurs* (*path verbs*), care includ direcția mișcării, și verbe ce exprimă modalitatea mișcării (*manner of motion verbs*), iar direcția ei este neglijată sau exprimată prin *sateliți* (alte părți de vorbire) [195, p. 59]. Termenul *satelit verbal* a fost definit de către L. Talmy drept un constituent gramatical, care include prefixe verbale, complemente, gerunziu, supin, adverb, prepoziție etc. Astfel, acest cercetător divizează evenimentul mișcării în trei elemente de bază – *mișcarea*, *traectoria ei* și *modalitatea de mișcare*. Aceasta din urmă se referă la un tip distinct de mișcare, descris de verbe cum ar fi *a alerga/courir/бегать*, *a aluneca/glisser/скользить*, *a merge/marcher/ходумь*, *a se târî/ramper/ползти* etc. Traseul mișcării se referă la direcția de mișcare, cum ar fi *a intra/entrer/войти*, *a ieși/sortir/выходумь* etc. Ambele concepte pot fi codificate în același verb ca parte a sensului său de bază sau într-o particulă separată care însoțește

verbul, numită „satelit”. Ar trebui menționat și faptul că modalitatea sau traseul pot să nu fie exprimate chiar deloc (a *hoinări/errer/бродяжничают*).

În baza acestor tipuri de verbe, pot fi clasificate, respectiv, și limbile (a se vedea Tabelul 1.8.): cele care încadrează în verb elementul *traseu* se numesc *limbi verbale (Limbi-V)*, sau *limbi-traseu (verb-framed languages)*, de pildă, limbile romanice; iar cele care exprimă traseul printr-un satelit, iar modalitatea se reflectă în semantica și forma verbală, se numesc *limbi-mod* sau *limbi satelitare (Limbi-S) (satellite-framed languages)*, precum sunt limbile germanice [30, p. 82].

Această tipologie nu poate neglija însă existența, în fiecare dintre cele două tipuri de limbi, a unor structuri specifice celuilalt, adică **Limbile-S** pot avea verbe de parcurs, iar **Limbile-V** pot include verbe ce exprimă modalitatea mișcării, cu alte cuvinte, aceste limbi pot fi *echipolente (equipollently-framed languages)* [173, p. 109]. L. Talmy însuși constată existența unor sisteme idiomatice mai complexe, care sunt mai greu de clasificat, pentru că oferă structuri diferite, în funcție de tipurile de evenimente reprezentate. Există cazuri când limbile de tip *verb-framed* (româna, de exemplu) dispun de un număr de verbe care includ informații despre mod, așa precum *a alerga*, *a zbura*. Prin urmare, ambele tipuri de limbi exprimă parcursul mișcării, doar că limbile romanice fac acest lucru la nivel de verb principal, iar limbile germanice – la nivel de *sateliți*.

În acest context, este oportun să subliniem faptul că „limbile germanice permit o descriere mai detaliată a parcursului și aduc în prim-plan mai multe specificări cu privire la mod, decât o fac limbile romanice. Pe de altă parte, limbile romanice descriu mai minuțios localizarea persoanelor și a obiectelor” [30, p. 83].

Tabelul 1.8. Tipologia limbilor, după L. Talmy și D. Stosic [195; 173]

Limbi verbale/limbi-traseu	Limbi satelitare/limbi-mod	Limbi echipolente
Verb —→ <i>traseu</i> Satelit (gerunziu, adverb, prepoziție) —→ <i>mod</i>	Verb —→ <i>mod</i> Satelit (gerunziu, adverb, prepoziție) —→ <i>traseu</i>	Verb —→ <i>traseu, mod</i> Satelit (gerunziu, adverb, prepoziție) —→ <i>mod, traseu</i>
<i>Română, franceză, spaniolă, italiană, coreeană, turcă, arabă etc.</i>	<i>Engleză, germană, rusă, chineză etc.</i>	<i>Persană, rusă, română, franceză etc.</i>
Exemple: <i>El a ieșit din casă <u>alergând</u>.</i> <i>Il est sorti de la maison <u>en courant</u>.</i> <i>El <u>trece</u> râul înot (<u>înotând</u>).</i> <i>Il <u>traverse</u> la rivière <u>à la nage</u>.</i>	Exemple: <i>Он <u>выбежал</u> из дома.</i> <i>Джон <u>переплыл</u> реку.</i> <i>He ran out of the house.</i> <i>He swims across the river.</i>	Exemple: <i>A înota (mod) – a se dirija (traseu)</i> <i>Nager (mod) – se diriger (traseu)</i> <i>Плавать (mod) – направляться (traseu)</i>

Limbile romanice, cum ar fi româna și franceza, exprimă în mod normal traseul cu ajutorul verbelor, iar limbile germanice, precum engleza, sunt însoțite de sateliți. Aceasta înseamnă că vorbitorii de limbi germanice codifică, de obicei, modalitatea în semantica verbului, atunci când

se referă la evenimentele de mișcare, iar vorbitorii de limbi romanice (precum româna, franceza, italiana și spaniola) sugerează, de regulă, traseul prin semantica verbului și fie omit cu totul modalitatea de mișcare, fie o exprimă într-un mod complementar.

Conform opiniei lui D. Slobin, atunci când limbile diferă din punct de vedere tipologic, aceasta înseamnă că traducerea structurilor dintr-o limbă în alta poate fi afectată din cauza nivelului de gândire distinct în limbi/culturi diferite: spre exemplu, românescul *a zbura la Paris/лететь в Париж* nu poate fi tradus în limba franceză prin același echivalent – cu un verb care exprimă modalitatea de deplasare („volar”), însă se poate folosi o mișcare orientată – „aller à Paris” [191]. În acest mod, traducătorii pot înlocui verbul satelitar (care arată modul acțiunii) cu un verb-traseu (care exprimă parcursul). În comunicarea de zi cu zi și în procesul didactic este la fel, atunci când modalitatea mișcării sau traseul nu sunt relevante, ele pot fi omise, or scopul comunicării este transmiterea mesajului, iar corespondența lexico-gramaticală absolută trece pe loc secundar.

Este important a sublinia unele similitudini și divergențe în cele trei limbi comparate. Bunăoară, limba rusă are puține verbe care exprimă doar traiectoria (*прибыть, отправиться*), or aceasta este redată, de cele mai multe ori, cu ajutorul prefixelor [144, p. 43; 233, p. 57-58], uneori al prepozițiilor, care codifică informații mai mult sau mai puțin identice privind această componentă (*влезть*). Aceste prefixe, care exprimă mișcarea, oferă informații despre limitele spațiale și, uneori, temporale, astfel, prefixul este obligatoriu, pentru a marca fie o trecere a granițelor [(rus.) *зайти в комнату* / (rom.) *a intra în cameră*], fie o apropiere de țintă [(rus.) *подойти к дому* / (rom.) *a se apropia de casă*].

Din cele relatate *supra*, rezultă că limba rusă este o limbă preponderent satelitară (Limbă-S). În schimb, potrivit lui D. Slobin [191], în limba rusă se atestă o absență a verbelor cu sens de mișcare neutră, care nu exprimă în mod explicit nici modalitatea mișcării, nici traiectoria ei. Astfel, traducerea în limba rusă a verbelor *a merge* și *a veni* necesită o distincție între două tipuri de modalități: „pe jos” (*идти, ходить*) și „cu un mijloc de transport” (*ехать, ездить*) [144, p. 44].

Să comparăm unele exemple *infra*:

română	franceză	rusă
Maria aleargă să cumpere pâine.	Marie court acheter du pain.	Мария бежит купить хлеб. Мария бежит за хлебом.
Prietena mea aleargă zilnic pentru a slăbi. Prietenă mea aleargă zilnic ca să slăbească.	Mon amie court chaque jour pour maigrir.	Моя подруга бежит ежедневно, чтобы похудеть.

Din aceste exemple putem observa foarte bine că statutul **Vm** în limba rusă depinde foarte mult de categoria de *aspect* – **perfectiv/imperfectiv**, ceea ce în limbile romanice, precum cele

studiate în această cercetare, sau nu este redat explicit, fiind combinat cu indiciile de timp și mod, sau este codificat în semantica verbului privind aspectualitatea (*Aktionsart*) [26; 27; 73]. În prima propoziție, verbul *бежамъ* este perfectiv și necesită ca actant de dreapta un complement circumstanțial de loc, în a doua – *бегамъ* este un verb imperfectiv, care necesită o subordonată finală. Infinitivul precedat de prepoziția *pentru* are funcția sintactică de CCfin în cele trei limbi, cu excepția faptului că în română există tendința de a înlocui infinitivul cu modul conjunctiv [113].

În cel de-al doilea exemplu românesc s-ar putea folosi fie un infinitiv, fie un conjunctiv, care are un sens final, prin influență balcanică diacronică. În ceea ce privește limba rusă, structura **Vm+Vinf** se apropie, din punct de vedere tipologic, mai mult de limba franceză. Aceasta relevă faptul că, deși limbile din aceeași familie prezintă o mare proximitate, echivalențele absolute nu pot fi întotdeauna identificate.

În urma analizei corpusului excerptat din literatura artistică (a se vedea Anexa 4), limba franceză se comportă ca o **Limbă-V**, dar uneori folosește și sateliți (adică are loc o fuziune lexicală mixtă). În ceea ce privește limba rusă, aceasta implică atât structuri de tip satelitar, cât și verbal sau mixt (echipolent), care variază în funcție de tipul de mișcare. Această varietate de structuri face dificilă clasificarea limbii ruse din perspectiva dihotomiei simple între **Limbile-S** și **Limbile-V**, propuse de L. Talmy.

Dacă ne referim la limba română însă, rezultatele comparării indică faptul că expresia mișcării în limba română este similară cu cea din celelalte limbi romanice, în acest fel, traiectoria este exprimată prin semantica verbului, iar modalitatea – prin actanții lui, deoarece fondul lexical principal al ei vine din limba latină [132].

Trebuie remarcat faptul că, în procesul analizei tipologice, este nevoie de a se ține cont și de semantica verbelor. Utilizate metaforic, verbele de mișcare nu mai descriu o acțiune fizică de deplasare, ci ajută la conceptualizarea unor schimbări abstracte, schimbări de stare sau evoluții dinamice în diverse sfere ale cunoașterii și ale experienței umane. De multe ori, **Vm** sunt polisemantice și pot să exprime alte sensuri decât cele de mișcare sau o mișcare semantică [132], ceea ce este valabil în cazul celor trei limbi comparate, or utilizarea **Vm** cu sens figurat este destul de frecventă în cele 3 limbi. De exemplu:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
<i>Timpul zboară când muncești.</i>	<i>Le temps file quand on travaille.</i>	<i>Время летит, когда работаешь.</i>
<i>Gândurile îi alergau prin minte.</i>	<i>Ses pensées couraient dans sa tête.</i>	<i>Мысли бежали у него в голове.</i>

Deci, în mod curent, așa cum am menționat *supra*, **Vm** includ în sensul lor *traiectoria mișcării* (direcția, parcursul, traseul), *agentul* (subiectul mișcării) și *modalitatea mișcării* (sau maniera ei). Pe bună dreptate, savanții, printre care L. Talmy, D. Slobin, D. Stosic, A. Kopecka,

A. Dragomirescu, O. Bodean-Vozian, evidențiază, la nivel de tipologie lingvistică, două tipuri de limbi ce se disting prin modul de lexicalizare a acestor trei componente: Limbi-V și Limbi-S [41].

Diferențele menționate sunt destul de importante pentru traducători, profesori, cei ce învață limbi străine, lingviști, pentru a se ține cont de ele, cu preponderență atunci când LS și LB sunt de tipologie diferită; în acest fel, în unele cazuri de asimetrie lexico-semantică, se poate recurge la unele elipse, substituiți sau completări lexico-gramaticale.

Deși limbile pot fi, în general, clasificate drept *Limbi-V* și *Limbi-S*, aceasta nu este o clasificare absolută. Limbile pot folosi ambele strategii, așa cum este cazul în engleză cu verbele de origine latină, sunt și limbaje *echipolente* [184], în care atât modul, cât și calea sunt exprimate prin verbe sau pot lipsi totalmente. Spre exemplu, mai există și limbi care nu selectează verbele de mișcare după modalitate sau traseu, dar în funcție de tipul obiectului care se mișcă sau este mișcat, adică limbi cu clasificare nominală a mișcării, precum cele polineziene [190].

Subliniem că, deși limba română este, preponderent, *Limbi-V*, se atestă totuși o serie de verbe pe care le putem numi *verbe ce exprimă modalitatea mișcării*, inclusă în semantica lor [13]. În limba franceză, savanții care au studiat acest tip de verbe (D. Stosic [173], S. Dorota [130], C. Vandeloise [177], Flaux N. și Moline E. [133] etc.) le-au numit *verbes de manière de mouvement*. În limba rusă, ele se numesc *глаголы манеры движения и способа движения* și au fost abordate de către lingviștii Saikieva S.M. [236], Perehod O. B. [232] ș.a. În ce privește limba română, cercetătorii T. Cartaleanu [216], A. Mierlă [63], I. Evseev [43], A. Ciama [120] nu au delimitat special acest tip de verbe, deoarece inventarul lor este modest. Inventarul restrâns al verbelor care exprimă maniera mișcării a determinat, de asemenea, lipsa unei categorizări separate în analiza noastră. Printre verbele menționate putem propune câteva exemple, precum:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
<i>A merge</i>	<i>Marcher</i>	<i>Ходить</i>
<i>A alerga</i>	<i>Courir</i>	<i>Бегать</i>
<i>A înota</i>	<i>Nager</i>	<i>Плавать</i>
<i>A șerpui</i>	<i>Serpenter</i>	<i>Извиваться</i>
<i>A se târî</i>	<i>Ramper</i>	<i>Ползти</i>
<i>A se furișa</i>	<i>Se faufler</i>	<i>Красться</i>
<i>A luneca</i>	<i>Glisser</i>	<i>Скользить</i>
<i>A zbura</i>	<i>Voler</i>	<i>Летать</i>
<i>A șchiopăta</i>	<i>Boîter</i>	<i>Хромать</i>
<i>A se cățăra</i>	<i>Grimper</i>	<i>Взбираться</i>

Lingvistul D. Stosic semnalează 165 de verbe ale modului de mișcare în limba franceză [173]. Cât despre română, T. Cartaleanu, care și-a redactat teza în limba rusă, le-a diferențiat după

criteriul «способ перемещения» = «modul de a se mișca» = la manière de mouvement, clasificându-le în 10 tipuri semantice:

- la pas : a merge/marcher/ ходить
- alergare : a alerga/courir/ бегать
- sărituri : a sări/sauter/ прыгать
- după anumite reguli stabilite : glisser/a aluneca/ скользить
- cădere : a cădea/tomber/ падать
- inversare : a reveni/revenir/возвращаться
- zbor : a zbura/voler/ летать
- înot : a înota/nager/ плавать
- târâre : a se târî/ramper/ ползти
- tipuri specifice de mișcare: a se roti/se tourner/ вертеться [216].

Cercetătorul D. Slobin [191], alături de L. Talmy și J. Nichols, susține că majoritatea limbilor pot fi echipolente, având ambele tipuri de verbe, dar în cantități asimetrice, cu o anumită dominantă – verbală sau satelitară [193].

Din punct de vedere sintactic, aceste verbe – atât în franceză, cât și în română – sunt, în general, monoactanțiale, spre exemplu: (fr.) *Jean court.*/ (rom.) *Ion aleargă.*/ (rus.) *Жан бежит*, însă ele pot fi însoțite de niște „modificatori”, care le îmbogățesc predicativitatea, sau atestăm chiar și verbe de mișcare ce dobândesc sensul deplasării datorită acestor modificatori (sateliți) [129]. Astfel de „modificatori” pot fi asemănători celor din Tabelul 1.9.

Tabelul 1.9. Tipurile de modificatori ai verbelor care exprimă modalitatea mișcării

Tipul modificatorilor	română	franceză	rusă
de mod	<i>Melcul se târa <u>încet</u>.</i>	<i>L'escargot rampait <u>lentement</u>.</i>	<i>Улитка <u>медленно</u> ползла.</i>
directivi	<i>Ei au rulat <u>spre</u> Constantinopol.</i>	<i>Ils ont roulé <u>vers</u> Constantinople.</i>	<i>Они катились <u>в сторону</u> Константинополя.</i>
spațiali	<i>El merge <u>până la</u> biserică.</i>	<i>Il marche <u>jusqu'à</u> l'église.</i>	<i>Он идёт <u>до</u> церкви.</i>
temporali	<i>Ea a alergat <u>o oră</u>.</i>	<i>Elle a couru pendant <u>une heure</u>.</i>	<i>Она бежала <u>час</u>.</i>
instrumentali	<i>Ei călătoresc <u>cu</u> avionul.</i>	<i>Ils voyagent <u>en</u> avion.</i>	<i>Они путешествуют <u>на</u> самолете.</i>
cantitativi	<i>Am călătorit <u>mult</u>.</i>	<i>J'ai <u>beaucoup</u> voyagé.</i>	<i>Я <u>много</u> путешествовал.</i>

Să urmărim câteva exemple, pentru a vedea corespondența/noncorespondența acestor tipuri de verbe în limbile vizate, prin precizarea tipului modifierului verbal.

română	franceză	rusă
V ce arată modalitatea mișcării <i>1 ... Și din spaima ceea, <u>am fugit</u> noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem când îi zice popii... I. Creangă [AC]</i>	V directiv <i>...et de frousse, <u>on a rebroussé chemin</u> jusqu'au milieu du village, sans avoir même le temps de lui crier à ce pope... I. Creanga [SE]</i>	V ce arată modalitatea mișcării <i>И от страха мы <u>пробежали</u> полдеревни назад, не успев даже крикнуть этому священнику... II. Крянгэ [ВД]</i>
V directiv + satelit ce arată modalitatea mișcării <i>2. Și când îmi da drumul, <u>mă duceam</u> tot într-o fugă acasă la mama, plângând și stupind în dreapta și în stânga. I. Creangă [AC]</i>	V ce arată modalitatea mișcării + modificador de mod <i>Quand il me lâchait, <u>je courais d'une traite</u> à la maison, en pleurant et en crachant à droite et à gauche. I. Creangă [SE]</i>	V ce arată modalitatea mișcării + modificador temporal <i>А когда он меня отпустил, я <u>сразу побежал</u> домой, и весь в слезах плевал налево и направо. II. Крянгэ [ВД]</i>
V ce arată modalitatea mișcării + modificador iterativ <i>3. ... și eu <u>iar fugeam</u> acasă, plângând, stupind și blestemându-l. I. Creangă [AC]</i>	V directiv + satelit ce arată modalitatea mișcării <i>... et <u>je retournais en courant</u> à la maison, pleurant, crachant, et jurant. I. Creangă [SE]</i>	V ce arată modalitatea mișcării + modificador iterativ <i>... и я <u>снова побежал</u> домой, плача, плеваясь и проклиная его. II. Крянгэ [ВД]</i>
V ce arată modalitatea mișcării + satelit directiv <i>4. ... <u>mă strecur</u> din pat fără zgomot, cu grijă, să nu fac să scârțâie podeaua roasă de cărți. I. Creangă [AC]</i>	V ce arată modalitatea mișcării + satelit directiv <i>... <u>je me glisse</u> hors du lit sans faire de bruit, prenant garde à ne pas faire craquer le plancher vermoulu. I. Creangă [SE]</i>	V ce arată modalitatea mișcării + satelit directiv <i>Я <u>тихо выскальзываю</u> из постели, осторожно, чтобы не заскрипел краснокнижный пол. II. Крянгэ [ВД]</i>
V echipolent + modificador spațial <i>5. ... și <u>mă cațăr</u> pe crengile din vârf ca să văd marea. J.-M. G. Le Clézio [CA]</i>	V echipolent + modificador spațial <i>...et <u>je grimpe</u> sur les maîtresses branches pour voir la mer. J.-M. G. Le Clézio [ChO]</i>	V echipolent + modificador spațial <i>... и я <u>взбираюсь</u> на верхние ветки, чтобы увидеть море... Ж.-М. Г. Ле Клезю [ЗИ]</i>
V ce arată modalitatea mișcării + satelit directiv <i>6. Toată lumea <u>merge spre</u> fabrica de zahăr să asiste la primele presări. J.-M. G. Le Clézio [CA]</i>	V ce arată modalitatea mișcării + satelit directiv <i>Tout le monde <u>va vers</u> la sucrerie, pour voir les premières presses. J.-M. G. Le Clézio [ChO]</i>	V ce arată modalitatea mișcării + satelit directiv <i>Все <u>идут на</u> сахарный завод увидеть первые отжимы. Ж.-М. Г. Ле Клезю [ЗИ]</i>

După cum se observă din modelele de mai sus, din șase exemple extrase, în trei cazuri (ex. 4, 5 și 6), verbul este folosit identic în toate limbile studiate și este un verb ce arată modalitatea mișcării, fiind, uneori, însoțit de sateliți ce exprimă direcția. În celelalte trei cazuri, în limba rusă sunt utilizate verbe ce exprimă modalitatea mișcării, în timp ce în limbile română și franceză apar două verbe de acest tip, iar al treilea verb are caracter directiv, indicând traseul mișcării. Din cele expuse, rezultă că limbile română, franceză și rusă, chiar dacă fac parte din grupuri lingvistice diferite, în raport cu tipologia propusă de L. Talmy (Limbi-S/Limbi-V), ele pot fi totuși numite echipolente, adică dispun de caracteristici specifice atât Limbilor-V, cât și Limbilor-S. În acest sens, cercetătorii A. Dragomirescu și I. Geană [40, p. 170], pornind de la studiile lui I. Evseev [43,

p. 82], au relevat că, în afară de **Vm** tipice, care arată traiectoria, sau **Vm** ce exprimă modalitatea de mișcare, există și verbe care combină traiectoria cu modalitatea [132], precum: *a ateriza/atterrir/приземлиться*, *a ancora/amarrer/причалить*, *a decola/décoller/взлетать*. În acest context, este necesară o cercetare mai amplă, pe lângă cea existentă, pentru a clasifica tipologic limbile vizate.

1.5. Concluzii la capitolul 1

Din analiza teoretică prezentată în primul capitol rezultă următoarele constatări:

1. *Compararea* se consideră un principiu fundamental în domeniul științific, crucial pentru dezvoltarea și validarea cunoștințelor în varii domenii de cercetare. Metodele de bază ale comparării limbilor sunt: istorică, contrastivă și tipologică. Compararea limbilor are legițele/principiile ei de bază, cele de ordin lingvistic fiind: principiul comparării bilaterale, principiul sistemic, al corespondenței terminologice, al profunzimii de comparare, al gradului de înrudire, al aplicării cunoștințelor lingvistice, al respectării stilurilor funcționale, al nelimitării teritoriale, iar cele glotodidactice – principiul sincroniei, al simplității, al reducerii, al respectării dialectale și cel al interferenței lingvistice.

2. *Lingvistica comparativ-istorică* a stat la baza înțelegerii evoluției limbilor și a permis clasificarea acestora în familii, subfamilii și grupuri lingvistice. Spre deosebire de aceasta, *lingvistica contrastivă* investighează asemănările și diferențele dintre limbi, fie ele înrudite sau nu, urmărind evidențierea universalilor și a interferențelor lingvistice. În cadrul acestui domeniu, sunt frecvent utilizați termeni precum *analiză contrastivă* (procesul propriu-zis al comparării), *metodă contrastivă* (instrumentul de lucru), *gramatică contrastivă* (aplicarea la nivelul sistemului gramatical) și *lingvistică confruntativă* (variantă terminologică apropiată, axată pe comparația critică). Deși adesea folosiți ca sinonime contextuale, acești termeni comportă nuanțe și aplicabilitate specifice, reflectând diferite niveluri și perspective ale aceluiași demers contrastiv.

3. Studiile contrastive pot fi atât *unidirecționale*, cât și *bidirecționale*: $LB \rightarrow LS$, $LS \rightarrow LB$, descriindu-se, mai întâi, sistemele separate ale limbilor, ca, ulterior, să se recurgă la compararea/confruntarea lor. Un studiu se consideră unidirecțional, de regulă, atunci când se cercetează influența limbii materne a unui vorbitor asupra unei limbi străine pe care acesta o studiază, pe când cercetările contrastive bidirecționale țin cont de influențele mutuale între două limbi sau dialecte. Procesul unidirecțional este considerat mai simplu și se bazează pe influența directă a unei limbi asupra alteia, în schimb cel bidirecțional se dovedește a fi mai complex și ține cont de influențele reciproce.

4. *Lingvistica contrastivă* are o relație strânsă cu discipline precum: *lingvistica tipologică*, *semantica*, *traducerea limbilor*, *glotodidactica* etc. *Lingvistica contrastivă* se deosebește de cea *tipologică* prin faptul că ultima compară limbile lumii, pentru a face o clasificare tipologică a lor, pe când prima (LC_n) are o finalitate aplicativă și didactică, facilitând asimilarea eficientă a limbii străine și prevenirea interferențelor lingvistice.

5. Odată cu *lingvistica contrastivă*, se dezvoltă și ia amploare o altă știință a limbii – *semantica*, ale cărei începuturi se conturează abia la sfârșitul sec. al XIX-lea, având drept obiect de cercetare schimbările de sens ale cuvintelor, mutațiile semantice. Ulterior, *semantica* se orientează spre structuralism, abandonând preocupările istoriciste și dezvoltând o știință descriptivistă, vocabularul unei limbi fiind înțeles nu ca o mulțime amorfă de cuvinte, ci ca un ansamblu structurat, ale cărui elemente – cuvintele, deci și sensurile lor – se influențează reciproc. *Semantica contrastivă* însă își propune să explice asemănările și deosebirile organizării semantice a limbilor, fiind în relații strânse cu *lingvistica contrastiv-tipologică*, cu universaliiile semantice, cu tipologia semantică.

6. LC_n și *traducerea* se completează reciproc: prima evidențiază asemănările și diferențele dintre sistemele lingvistice, oferind un suport teoretic pentru traducere, în timp ce traducerea, prin analiza comparativă a textelor originale și a celor traduse, furnizează material factual relevant pentru cercetarea contrastivă. În ambele cazuri, când se lucrează cu textele, se ține cont de echivalența lor semantică. Atât traducerea, cât și LC_n sunt utile pentru *didactica limbilor*, însă ele nu pot fi considerate remedii universale. LC_n este un suport important pentru DL și participă, alături de aceasta, la procesul de depistare și eliminare a interferențelor lingvistice.

7. *Metoda contrastiv-tipologică* presupune un studiu sincron al limbilor, având ca obiective clasificarea lor structurală, identificarea universaliiilor lingvistice și analiza comparativă a fenomenelor sistemice. Ea se aplică eficient în cercetarea *verbelor de mișcare*, datorită structurii lor semantice complexe și variabilității sintagmatice. Compararea limbilor română, franceză și rusă permite evidențierea convergențelor și diferențelor, cu aplicații în didactică, traducere și descriere tipologică.

8. Din punct de vedere tipologic, verbele de mișcare (**Vm**) se împart în verbe de parcurs (care includ traseul: *a intra / entrer / войти*) și verbe ce exprimă modalitatea mișcării (*a alerger / courir / бежать*). În funcție de acest criteriu, limbile se clasifică în **limbi-traseu** sau *verbale* (*Limbi-V*, de ex. limbile romanice), (*verb-framed languages*) și **limbi-mod** sau *satelitare* (*Limbi-S*, ex. limbile germanice și cele slave), (*satellite-framed languages*), cu mențiunea că majoritatea limbilor prezintă structuri mixte, fiind potențial **echipolente** (*equipollently-framed languages*).

2. VERBELE DE MIȘCARE: ANALIZĂ SEMANTICĂ ȘI SINTAGMATICĂ

2.1. Noțiunea de *mișcare* și modalitățile de exteriorizare a ei

„*Mișcarea a fost primul atribut indispensabil al materiei*” (A. Ciobanu) [32, p. 13].

Definirea noțiunii de *mișcare*, în raport cu cea de *deplasare* și de *localizare*, a fost și rămâne mereu în atenția cercetătorilor lingviști. Acest concept poate fi exprimat fie prin verbe [ex.: (rom.) *a ieși* / (fr.) *sortir* / (rus.) *выходить*], substantive [(rom.) *fugă* / (fr.) *la course* / (rus.) *бег*], adjective [(rom.) *ascendent* / (fr.) *ascendent* / (rus.) *восходящий*] și prepoziții [(rom.) *până la* / (fr.) *jusqu'à* / (rus.) *до*]. Însă, dintre toate categoriile enumerate, verbul joacă un rol central și constituie principalul obiect de studiu în lucrarea noastră.

În filozofia antică, *mișcarea* era interpretată drept orice schimbare care are loc în Univers [268]. Conform opiniei lui Aristotel, orice schimbare presupune o mișcare [180, p. 131]. Aceasta ne permite să presupunem că multe fenomene ale vieții se pot descrie cu ajutorul expresiilor ce țin de mișcare și de spațiu.

Mișcarea face parte din conceptele care au o importanță majoră în științele cunoașterii [267]: filozofie, fizică, neurofiziologie, etologie, unele domenii ale psihologiei (precum percepția, dezvoltarea și acțiunea), inteligență artificială, robotică, lingvistică etc. Domeniile amintite au legături strânse cu noțiunea de *mișcare*, dar fiecare în parte o abordează în felul său, în funcție de aspectele și particularitățile care îi sunt caracteristice.

Fără îndoială, conceptele de *mișcare* și de *schimbare* par a fi banale la prima vedere. Pe noi nu ne miră deloc un bulgăre de zăpadă care se rostogolește sau situația când cineva se ridică și pleacă. Însă, încă de la începuturile științei filozofice, existau opinii controversate privitor la mișcare. Să ne amintim de Zenon și paradoxurile sale, care sugerau „imposibilitatea de mișcare”, sau de Heraclit, care susținea contrariul: „Totul este mișcare” [136, p. 15].

În general, se știe că orice mișcare fizică este legată de spațiu și timp și ea înseamnă deplasarea unui corp sau a unei părți a lui dintr-un loc în altul [180, p. 132]. Adică este vorba despre o relație între corpul care se deplasează și o entitate numită cel mai des „loc”, „reper” sau „sistem de referință”.

Dicționarele explicative din cele trei limbi studiate în lucrarea de față interpretează *mișcarea* după cum urmează:

➤ *DEXI* al limbii române definește *mișcarea* drept „ieșire din starea de imobilitate, de stabilitate, de repaus, schimbare a locului, a poziției; deplasare a unui obiect sau a unei ființe.

Schimbare a poziției corpului, a membrilor. Deplasare în spațiu, înaintare, circulație” [260, p. 1169];

➤ Dicționarul francez *Le Nouveau Petit Robert* oferă următoarea definiție a mișcării: „Schimbare a poziției în spațiu în dependență de timp, în raport cu un sistem de referință” [273, p. 1685] (*trad. n. – N.C.-P.*);

➤ În *Dicționarul explicativ al limbii ruse, Толковый словарь русского языка*, mișcarea este definită drept „o stare care, spre deosebire de repaus, se caracterizează prin schimbarea poziției elementelor materiale, obiectelor etc. în spațiu” [278] (*trad. n. – N.C.-P.*).

Așadar, din aceste definiții se poate observa cu ușurință că toate conțin trei cuvinte-cheie comune: *schimbare*, *poziție* și *loc* (sau *spațiu*). Altfel spus, în toate trei limbile (română, franceză și rusă), **mișcarea** este definită ca fiind o schimbare a poziției (a unui obiect sau a unei ființe) în spațiu. În ceea ce privește deosebirile, în limba română se amintește, în același context, și sensul de „deplasare”, adică *mișcarea din loc*: „acțiunea de a se deplasa și rezultatele ei”, iar **a (se) deplasa** înseamnă: „a (-și) schimba locul, a (se) mișca din loc; a (se) muta” [262, p. 536].

Prezentul studiu are în vedere, în mod special, *mișcarea* în accepțiunea sa de *deplasare*, care are loc într-o situație ce depinde de **spațiu** și **timp**, adică foarte aproape de „cinematică” și „dinamică” [136, p. 104]. Mai ales că dicționarul *Grand Larousse* în zece volume propune ca sens primar al termenului de *mișcare* „deplasarea unui corp, schimbarea poziției în spațiu” [270, p. 2113] (*trad. n. – N.C.-P.*).

Concepția filozofică a mișcării înseamnă orice interacțiune, precum și schimbarea stării obiectelor cauzată de această interacțiune. În acest context, acad. A. Ciobanu afirma că „mișcarea a fost primul atribut indispensabil al materiei” [32, p. 13]. Ea a constituit și constituie un subiect de interes științific pentru mai multe domenii: filozofie, mitologie, religie, fizică etc.

Însă noțiunea de *mișcare* nu este doar un fenomen extralingvistic, ea fiind prezentă și în sfera de cercetare a lingvisticii, ca o caracteristică proprie oricărei culturi și oricărei limbi. În pofida faptului că acest concept filozofic are un caracter universal, fiecare individ are reprezentarea și percepția sa privind spațiul, distanța, viteza și orientarea. De aici rezultă că descrierea lingvistică a mișcării de la un individ la altul, de la o limbă la alta va fi diferită și, astfel, pot surveni dificultăți la nivel interlingual [180; 216]. Spre exemplu, limba rusă este o limbă sintetică (unde raporturile gramaticale se exprimă prin alipirea unor afixe la rădăcina cuvântului), astfel, ea utilizează prefixe verbale, pentru a exprima diferite sensuri și aspecte verbale (de ex.: *заходить*, *приходить*, *выходить*), pe când limba franceză și cea română, din acest punct de vedere, sunt limbi analitico-sintetice și pot exprima aceste categorii mai mult lexical și sintactic, cu ajutorul prepozițiilor. Deci, nu întotdeauna poate fi o corespondență univocă între conceptele și unitățile lexicale ale unei limbi

particulare. De altfel, cercetările lingvistice pot servi drept ghid pentru examinarea conceptuală a noțiunilor fizice de spațiu și timp, de mișcare, selectând categoriile pertinente printre multitudinea de variante posibile pentru reprezentarea lor.

Cert este faptul că, în realitate, „conceptualizarea unui fenomen extralingvistic, precum mișcarea, determină, mai mult sau mai puțin, forma lingvistică prin care ea se exprimă” (*trad. n. – N.C.-P.*) [178, p. 4].

Conform opiniei lingvistului L. Barakat (cu care suntem și noi de acord), dacă este să analizăm definițiile mișcării din dicționarele explicative, atunci „sensul de mișcare poate fi înțeles ca fiind o deplasare vectorială în spațiu, care înglobează o schimbare a locului sau a posturii” (*trad. n. – N.C.-P.*) [89, p. 15].

Mișcarea este exprimată în limbajul natural ca o relație între un mobil și un ansamblu de locuri, care sunt niște obiecte de referință. De aici rezultă că mișcarea este un traseu limitat de anumite obiecte de referință. Ideea traiectoriei reprezintă mișcarea printr-o funcție continuă, având drept domeniu de aplicare un ansamblu de momente și poziții în spațiu.

O viziune interesantă prezintă cercetătorul P. Gauvain. Pornind de la ideile lui J.-P. Desclés, el a încercat să găsească puncte comune între lingvistică și mecanică, prezentând astfel conceptul de *mișcare* în figura ce urmează [136, p. 112]:

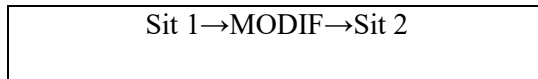

Fig. 2.1. Situație de mișcare necontrolată

Conform acestei figuri, o situație de mișcare presupune trei faze: înainte, în timpul și după modificare, altfel spus, corpul, la început, se afla într-o situație 1, apoi, după modificare (în cazul nostru – *mișcare*), a ajuns în situația 2.

Același cercetător distinge între mișcarea controlată și cea necontrolată. În Figura 2.1. a fost reprezentată mișcarea necontrolată, care ar putea fi redată prin următoarele propoziții: rom. *Piatra se mișcă.* / fr. *La pierre bouge.* / rus. *Камень движется.*; rom. *Ninge.* / fr. *Il neige.* / rus. *Идет снег.*

O mișcare controlată ar putea fi redată în felul următor [136, p. 112]:

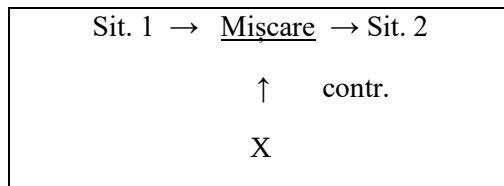

Fig. 2.2. Mișcare controlată

Din Figura 2.2. se subînțelege că cel ce se mișcă își controlează singur acțiunea: fr. *Jean marche.* / rom. *Ion merge.* / rus. *Иван ходит.*

Al treilea tip de mișcare este cea „instrumentală”:

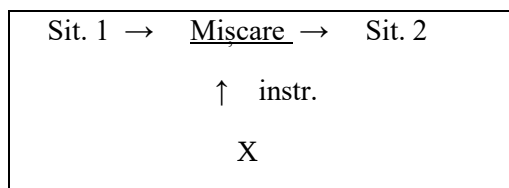

Fig. 2.3. Mișcarea cu ajutorul unor instrumente

În figura 2.3. se are în vedere că mișcarea se efectuează cu ajutorul unui obiect (transport): rom. *Maria a sosit cu autobuzul.* / fr. *Marie est arrivée en bus.* / rus. *Мария приехала на автобусе.*

Nu lipsește nici „cauzativitatea” mișcării. Propunem pentru ilustrare Figura 2.4.:

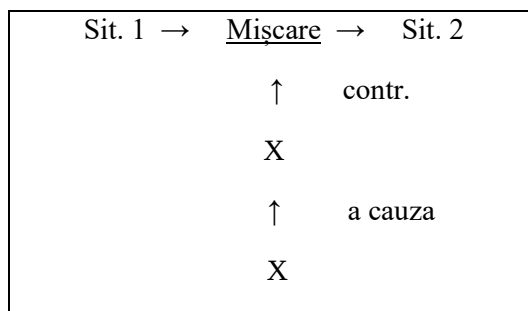

Fig. 2.4. Cauzativitatea mișcării

În acest caz, mișcarea este cauzată de o persoană (sau de un obiect) din exterior, spre exemplu: rom. *Mama m-a condus la școală.* / fr. *Maman m'a emmené à l'école.* / rus. *Мама отвела меня в школу.*

În literatura de specialitate se mai discută încă două aspecte ale mișcării: *spațialitatea* (cadrul de desfășurare, traseul mișcării) și *calitatea* (caracterizarea concretă a mișcării) [43, p. 73; 126, p. 45].

Majoritatea activităților cognitive umane implică un cadru spațio-temporal, fie direct, fie indirect. Reprezentarea mișcării joacă un rol esențial în majoritatea activităților omului. Aceasta se reflectă, de asemenea, în limbaj, unde una din funcțiile esențiale ale narațiunii constă, de fapt, în a anima o scenă înscrisă într-un spațiu - timp diferit de situația de enunțare.

Se știe că una din misiunile elementare ale limbajului este de a transmite informații despre obiectele din lumea înconjurătoare. Aceeași scenă spațială poate fi transmisă diferit, în funcție de perspectiva și punctul de vedere al observatorului, de poziția corpului său într-un moment anumit. Este foarte importantă și influența limbii asupra conceptualizării și codificării mesajului ce conține

o informație spațială. „Importanța mișcării în tratarea informației spațiale este considerabilă” (*trad. n. – N.C.-P.*) [160, p. 2], deoarece este vorba despre sisteme evolutive.

După caracteristicile sale, spațiul poate fi *vertical, orizontal, structural, egocentric* etc. [247, p. 26]. Spațialitatea a fost abordată cu preponderență de către filozofi, fizicieni și lingviști: Leibniz trata spațiul în dependență de om, adică datorită acestuia, spațiul este însuflețit; Newton atribuia spațiul fizicii și geometriei; Einstein spunea că spațiul nu poate fi vid, el se determină prin poziționarea obiectelor [247, p. 19-20].

Cele relatate pot fi sintetizate sub forma unei scheme. Harta conceptuală din Figura 2.5. reprezintă interdependența dintre mișcare, spațiu, timp, obiect și loc, unde spațiul și locul nu se suprapun.

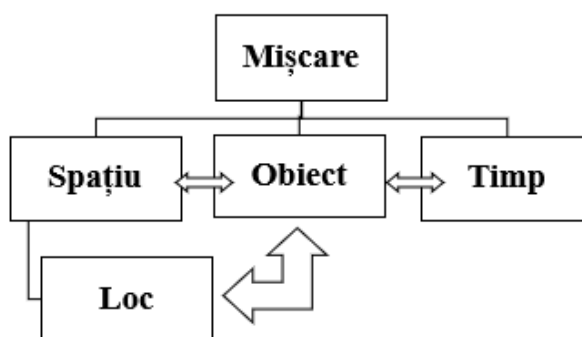

Fig. 2.5. Spațialitatea și mișcarea

Cercetătoarea A. Bondarenco amintește ideea filozofilor Aristotel și Sfântul Augustin, conform căreia „timpul este mișcare”. Savanta, de asemenea, se întreabă dacă „entitățile se țin în limita spațiului și timpului”, menționând că „nu există obiecte sau fenomene care să nu cunoască mișcarea ce depinde de timp” (*trad. n. – N.C.-P.*) [93, p. 386].

Descrierea relațiilor spațiale între obiecte este complexă și variază în funcție de limbă și cultură, deoarece percepția lumii diferă de la o cultură la alta. În acest context, L. Talmy [194] a propus tipologia spațială a limbilor, bazată pe distribuția morfosintactică a elementelor semantice (traectoria, modalitatea, cauza în exprimarea deplasării). Amintim că el distinge două tipuri de limbi, în funcție de modul în care exprimă traiectoria (vezi detalii *supra*, 1.4.):

1. „verb-framed languages” – limbi în care traiectoria este codificată în verb (ex.: *a intra în fugă / entrer en courant* – franceză, română, spaniolă etc.);
2. „satellite-framed languages” – limbi în care traiectoria este exprimată printr-un „satelit” asociat verbului, precum prefixe sau particule (ex.: *nepexodumъ / traverser* – engleză, rusă etc.).

Remarcăm că relațiile locative presupun patru componente de bază: agentul, sursa, traseul și destinația. *Agentul* este subiectul ce se mișcă (sau cauzează mișcarea); *Sursa* este locul de plecare dinspre care se mișcă Agentul; *Traseul* – locul pe care îl străbate Agentul dinspre Sursă spre Destinație; *Destinația* – locul de sosire spre care se mișcă Agentul. Aceste elemente sunt reprezentate în figura de mai jos:

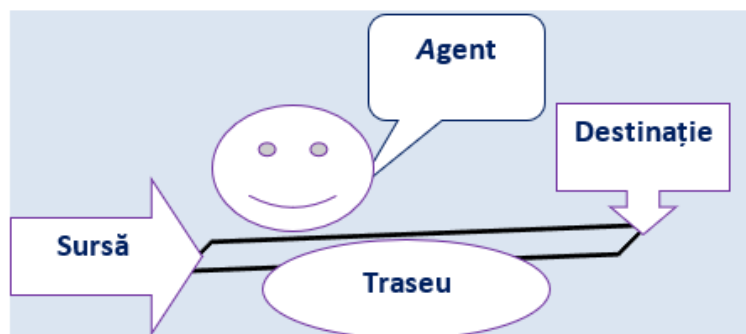

Fig. 2.6. Componentele relației locative în procesul de mișcare

În scop ilustrativ, propunem următoarele exemple:

Componente	română	franceză	rusă
Agent	<i>Micul Prinț a plecat.</i>	<i>Le Petit Prince est parti.</i>	<i>Маленький Принц ушел.</i>
Sursă	<i>El a ieșit din oraș.</i>	<i>Il est sorti de la ville.</i>	<i>Он вышел из города.</i>
Traseu	<i>Ea a trecut râul pe podul cel nou.</i>	<i>Elle a traversé la rivière par le nouveau pont.</i>	<i>Она перешла реку по новому мосту.</i>
Destinație	<i>Ea a ajuns la București.</i>	<i>Elle est arrivée à Bucarest.</i>	<i>Она прибыла в Бухарест.</i>

Uneori apar și componente noi, accesorii, precum: *Pacientul* și *Beneficiarul* [A se vedea: 50, p. 126]:

Componente	română	franceză	rusă
Pacient	<i>...m-a condus la capelă. E.-E. Schmitt [OTR]</i>	<i>...m'a conduit à la chapelle. E.-E. Schmitt [ODR]</i>	<i>...проводила в часовню. Э.-Э. Шмидт [ОРД]</i>
Beneficiar	<i>M-a dus înapoi în camera mea. E.-E. Schmitt [OTR]</i>	<i>Elle m'a ramené dans ma chambre. E.-E. Schmitt [ODR]</i>	<i>Она проводила меня в палату. Э.-Э. Шмидт [ОРД]</i>

Cercetătorul Ph. Müller este specializat în studiul verbelor de mișcare și al modalităților prin care limba, în special franceza, exprimă relațiile spațiale. În viziunea sa, există câteva abordări dihotomice ale spațiului și mișcării în semantica spațială. Aceste teorii dihotomice sugerează că perceperea și conceptualizarea spațiului și mișcării sunt organizate în opoziții binare fundamentale. Ele contribuie la organizarea experienței noastre spațiale și se reflectă în modul în care limbile exprimă aceste concepte [160, p. 3]:

Tabelul 2.1. Dihotomiile spațiului și mișcării, după Ph. Müller [160]

1. Alegerea unui spațiu absolut (independent de obiecte, dar dependent de timp)	↔	contra celui relativ (unde doar obiectele fizice există și sunt interpretate unele față de altele cu ajutorul relațiilor spațiale)
2. Alegerea obiectelor de extindere (regiuni spațiale, sau obiecte fizice)	↔	alegerea corespunzătoare a timpului
3. Alegerea unei mișcări relative (în raport cu alte entități)	↔	sau absolute (prin coordonate) independent de spațiu
4. Alegerea unui spațiu sau a unui timp discret	↔	ceea ce alterează esența mișcării
5. Alegerea unui spațiu-timp primitiv	↔	contra menținerii timpului și spațiului drept două dimensiuni bine distincte

Din tabelul 2.1. reiese că locutorul este cel care își alege abordarea spațială a mișcării, în funcție de situație și de intenție.

Vorbind despre spațialitate, nu putem trece cu vederea faptul că localizarea poate fi **absolută** (la Chișinău, în bucătărie) sau **relativă** (la dreapta, la stânga, departe, aproape) [179].

În cazul localizării relative, se pot identifica trei repere:

- 1) reper deictic (ce depinde de situația de enunțare): *aici, acolo* etc.;
- 2) reper asociat unei entități orientate: *la dreapta de Paul, după biserică* etc.;
- 3) reper asociat unei mișcări: *după balon, în fața vântului* etc.

Un interes deosebit îl prezintă cele cinci entități spațiale ale deplasării, amintite de către A. Kopecka [146, p. 67], pe care le considerăm relevante în delimitarea verbelor de mișcare și în analiza relațiilor spațiale dintre subiect, mișcare și loc; prin urmare, le propunem în tabelul ce urmează:

Tabelul 2.2. Entitățile spațiale ale deplasării

Entitate	Explicație	Exemple
1) locuri	spații din cadrul terestru	<i>pădure, deșert</i>
2) obiecte	entități ce nu sunt fixe	<i>masă, tren</i>
3) porțiuni de spațiu	reprezintă niște entități în raport cu altele	<i>marginea ferestrei, colțul casei</i>
4) entități mixte	care înglobă entități zidite, construite, care pot fi atât locuri, cât și obiecte	<i>gară, casă</i>
5) substanțe	care reprezintă entități masive	<i>apă, nisip</i>

Pe baza celor cinci entități, în cazul deplasării în spațiu, se poate stabili dimensiunea spațială: schimbarea amplasării (*changement d'emplacement*) sau schimbarea locului (*changement de lieu*) [146, p. 58]. Să urmărim următoarele exemple:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
schimbare de amplasare	1. <i>Eu alergam prin nisip.</i>	<i>Je courais dans le sable.</i>	<i>Я бежал по песку.</i>
schimbarea locului	2. <i>Noi am ieșit în grădină.</i>	<i>Nous sommes sortis dans le jardin.</i>	<i>Мы вышли в сад.</i>

După cum se observă, în ex. (1) este vizat un parcurs în interiorul unui spațiu de referință, locul nu s-a schimbat, ci doar amplasarea în același spațiu, pe când în (2), din *casă* localizarea s-a schimbat în *grădină*, astfel fiind vorba despre o schimbare de loc.

Lingviștii au stabilit un contrast net între localizarea unei entități statice (ex. 1 de mai jos) și localizarea destinației unei entități mobile (ex. 2) [178, p. 4]:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>	<i>Entitate</i>
1. <i>Maria este la Paris.</i>	<i>Marie est à Paris.</i>	<i>Мария в Париже.</i>	statică
2. <i>Ion merge la Paris.</i>	<i>Jean va à Paris.</i>	<i>Иван едет в Париж.</i>	mobilă

În prezenta cercetare se exclude localizarea statică, or **Vm** sunt caracterizate de trăsătura [+dinamic]. În acest fel, susținem viziunea savanților J.-P. Boons [94] și E. Ioanesean [215], care au făcut o clasificare a verbelor de mișcare locative, în funcție de tipul acțiunii și al complementului de loc (or, verbele locative sunt cele urmate de un circumstanțial de loc [263, p. 288]): *inițială*, *mediană* și *finală* [94, p. 4], sau *incoativă*, *durativă* și *finitivă*. J.-P. Boons a specificat, de asemenea, că verbele locative pot fi cu mișcare *orientată* și *neorientată* [94, p. 4], iar în limba rusă se numesc verbe *unidirectionale* și *multidirectionale* (*Однонаправленные / Многонаправленные*).

În baza celor relatate *supra*, rolul lingvisticii în cercetarea mișcării și a spațialității poate fi sintetizat prin următoarele idei-cheie:

- Relațiile dintre diverse entități în spațiu sunt puse în evidență de lingvistică prin folosirea prepozițiilor, pentru a indica localizarea. Studiarea semnificațiilor prepozițiilor oferă o perspectivă detaliată asupra modului în care obiectele sunt plasate și legate între ele într-un spațiu imobil (a se vedea cap. 3).
- Mișcarea înseamnă să înțelegem cum se manifestă un obiect în timp și spațiu, iar acest lucru este legat de ideea de traiectorie. Un studiu lingvistic examinează modul în care sunt exprimate și caracterizate traiectoriile în limbaj, furnizând informații despre modul în care mișcarea se desfășoară și despre direcția acesteia în diverse contexte.
- Ierarhizarea conceptelor spațiale este cercetată de lingvistică, incluzând aspecte precum topologia, orientarea relativă a entităților, distanța, forma traiectoriilor și caracteristicile

obiectelor. Acest lucru implică diferențierea între locuri și obiecte, precum și rolul lor în stabilirea spațiului disponibil pentru localizare.

- Specificarea configurațiilor spațiale se referă la descrierea detaliată a aranjamentelor spațiale, care sunt adesea precise și complexe, incluzând mai multe componente. Lingvistica analizează modul în care aceste aranjamente sunt exprimate și adaptate, folosind diverse structuri de limbaj, pentru a reflecta subtilități și detalii legate de spațiu și mișcare.

De fapt, ceea ce ne dau studiile lingvistice este un evantai de clasificări ale fenomenelor spațiale, care apar reprezentate prin structuri gramaticale: fie direct prin unități lexicale (verbe sau prepoziții), fie prin combinarea mai multor elemente (prepoziție, grup prepozițional, verb + prepoziție, verb + adverb, verb + verb etc.).

În ceea ce privește *mișcarea* și *verbele de mișcare*, ele pot fi interpretate diferit în lingvistică, unii fac apel la trăsături descriptive, alții se conduc de ontologia spațialității formale și psihologice, care se rezumă la scheme frastice legate de rolul actanților și circumstanțelor [98].

În cele trei limbi supuse studiului contrastiv în lucrarea de față, mișcarea tot poate fi exprimată prin diverse mijloace: mai întâi de toate, se folosesc verbe simple de mișcare (în toate trei limbi), verbe prefixate (cu preponderență în limba rusă, ex.: *прибежать*, *забежать*, *выбежать*), verbe sufixate (fr.: *sautiller*, rom.: *a zburătăci*), forme analitice (rom. *a o lua la sănătoasa* / fr. *ficher le camp* / rus. *бежать во весь дух*), forme temporale [fr.: *il vient de chanter* – passé immédiat (inexistent în română, dar se poate înlocui cu un perfect simplu, sau alt timp trecut însoțit de anumite adverbe de timp)] etc. ***Cercetarea dată se focalizează preponderent pe semantica verbelor de mișcare și pe distribuția lor.***

2.2. Verbele de mișcare: perspective de abordare în lingvistica contemporană

Numeroși lingviști din lumea întreagă au fost și sunt interesați de statutul și particularitățile verbelor de mișcare. Unii dintre ei studiază combinarea acestor verbe cu prepoziții locative (A. Kopecka, C. Vandeloise, D. Stosik, M. Aurnague ș.a.), alții cercetează semantica lor (J. P. Boons, B. Lamiroy, I. Evseev, L. Sarda, T. Cartaleanu etc.). Există și savanți care arată un interes deosebit pentru structurile verbale de tipul V_1+V_2 , unde V_1 este, în cazul dat, un verb de mișcare, iar V_2 – un alt verb aflat la un mod personal sau nepersonal, aceste lexeme formând un tot întreg sau nu neapărat. Nu mai puțin se interesează lingviștii și de construcția $V + S$ sau $V + \textit{prep.} + S$, unde S marchează un substantiv. Atât limba română, cât și cea franceză (dar și limba rusă) conțin astfel de construcții, însă nu putem spune că ele sunt totalmente identice sau totalmente diferite. Astfel,

identificarea asemănărilor și deosebirilor între structurile amintite mai sus, existente în diferite limbi, ar constitui un subiect deosebit de interesant, în special tratat în plan contrastiv.

În acest context, se poate susține că **Vm** constituie un început ideal pentru o cercetare lingvistică. Verbele care exprimă modul în care ne deplasăm în timp și spațiu sunt, de fapt, fundamentale într-o limbă. Ele constituie „baza numeroaselor perifraze verbale și fenomene de gramaticalizare” [89, p. 15]. Verbele de mișcare înseși pot fi divizate în trei categorii, conform opiniei cercetătorului R. Jackendoff [188]: după schimbarea locului (*verbe locative*), după schimbarea poziției în spațiu (*verbe de deplasare*) și după schimbarea posturii (*verbe de mișcare a părților corpului*). **Subliniem că, în cadrul acestei cercetări, ne concentrăm în mod prioritar asupra verbelor de mișcare cu semnificația [+deplasare]**, precum și asupra unor verbe locative, acordând o atenție mai redusă celor care exprimă schimbarea posturii, acestea din urmă fiind analizate în detaliu de cercetătoarea T. Cartaleanu [216].

În Figura 2.7., simbolul **Vm** semnifică verbele de mișcare, **Vloc** sunt verbele locative, **Vd** – verbele de deplasare și **Vm a părților corpului**. Reiese că noțiunea de *verb de mișcare* este generală, iar cea de *verb de deplasare*, de *verb locativ* și de **Vm a părților corpului** sunt particulare.

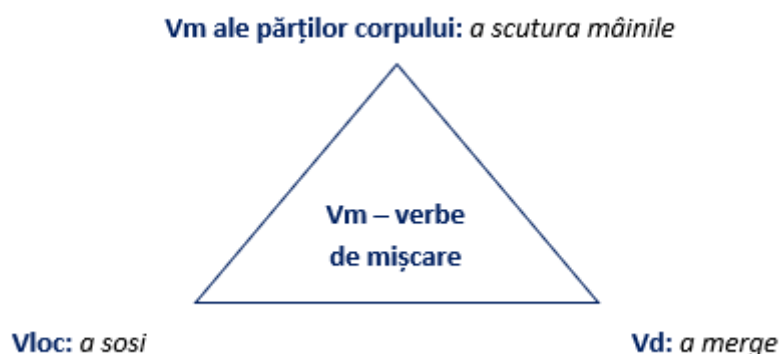

Fig. 2.7. Categoriile verbelor de mișcare, după R. Jackendoff [188]

Mai mulți lingviști notorii s-au interesat de noțiunea de *verb de mișcare*: T. Cartaleanu, I. Evseev, D. Irimia, A. Mierlă, L. Ionescu, G. Pană-Dindelegan, V. Guțu-Romalo (în spațiul românesc); L. Sarda, A. Kopecka, J-P. Boons, M. Gross, J-P. Desclés, L. Talmy, D. Laur (în spațiul franco-englez); L. Muraviova, G. Bitehtina, L. Iudina, I. Apresean, V. Arakin, T. Vassilieva, G. Bagdasarova, V. Gak (în spațiul rusesc) etc.

Separarea verbelor de mișcare într-un grup lexico-semantic deosebit are o tradiție lingvistică durabilă [216]. „Lexemele verbale din acest grup constituie un microsistem care a atras atenția cercetătorilor datorită specificului său noțional, prin varietatea relațiilor ce caracterizează

raporturile dintre cuvinte în cadrul grupului” [43, p. 72]. Astfel, alegerea acestui grup lexico-semantic drept obiect de cercetare este bazat pe importanța majoră a **Vm** în comunicare.

În general, din cele mai vechi timpuri și până astăzi, verbul a fost obiectul de studiu primordial al lingviștilor, fie prin abordare sincronică, fie diacronică. Nicio gramatică completă a oricărei limbi de pe glob nu ar putea să facă abstracție de prezentarea acestei părți de vorbire [46]. O confirmare a celor spuse este și convingerea reputatei cercetătoare E. Constantinovici: „Verbul este cea mai complexă parte de vorbire din sistemul limbii. Importanța funcțională a verbului este relevată în majoritatea tratatelor de gramatică și de lingvistică generală” [35, p. 4].

Precizăm în mod special că verbul a atras atenția cercetătorilor datorită posibilităților sale semantice, gramaticale și stilistice bogate. Orientarea spre această clasă lexico-gramaticală și în studiul de față nu este accidentală. Ea este motivată prin faptul că „verbul se caracterizează, după cum se știe, pe de o parte, printr-o structură semantică complicată, iar pe de altă parte, prin multiple trăsături valențiale” [86, p. 7].

În cercetările mai recente, pe lângă studierea comportamentului sintactic al lexemelor verbale, se mai face și o analiză semantică a lor, evidențiind trăsăturile distinctive (semice). Conform lucrărilor de specialitate, principala trăsătură semică a verbelor este [$\pm$ acțiune] [54; 86; 35; 87; 81; 50]. Această trăsătură ne permite să opunem verbele de [+acțiune] (*a veni / venir / нрuxодитъ; courir / a alerga / бежатъ* etc.), verbelor [- acțiune] (*a ști / savoir / знатъ, mourir / a muri / умереть*). Menționăm că verbele de mișcare constituie un microsistem aparte în componența verbelor de [+ acțiune]; iar principala opoziție a acțiunii este, desigur, [+ stare].

Conform opiniei reputatului lingvist I. Evseev, „verbele de acțiune ocupă un loc central în spațiul semantic al procesualității” [43, p. 45]. Această importanță a lor se datorează unui număr mare de lexeme, varietății lor structurale și multiplelor valențe semantico-sintactice ce le posedă.

Este de relevat și faptul că verbele menționate au un spectru de roluri mai bogat decât cele statice, deoarece predicatele acționale au o sferă a subiectului deschisă, care presupune prezența unui subiect orientat spre un anumit scop și a cărui activitate este un garant al deschiderii sferei lui semantice. Verbele de acțiune descriu procese, evocând un transfer de energie dintre un pol activ (sursa energiei) și un pol pasiv (substanța afectată de proces) [54, p. 158].

Rezumând cele relatate mai sus, ne alăturăm opiniei cercetătorului A. Jespersen, susținută de către D. Irimia: „Verbul este purtătorul de viață al discursului și aceasta face din el un element esențial al construcției frazei” [54, p. 152]. În același context, în tabelul următor, propunem o sinteză a abordărilor conceptuale importante referitoare la verb:

Tabelul 2.3. Abordări conceptuale relevante ale verbului

Autor	Abordarea verbului
A. Ciobanu [32, p. 155-156]	<i>centrul enunțului, sâmburele propoziției</i>
I. Evseev [43, p. 27-29]	<i>un element indispensabil pentru formularea unei propoziții-judecăți ; comparabil cu un întreg enunț</i>
V. Guțu-Romalo [49]	<i>nucleul organizat al unui enunț</i>
A. Hanganu [50, p. 229]	<i>dirijor al orchestrei gramaticale, centru constructiv al unităților sintactice</i>
L. Tesnière [176, p. 4]	<i>punct nodal: « Le verbe est le noeud des nœuds »</i>
G. Duhamel [Apud: 269]	<i>„sufletul” unei limbi</i>
A. Jeanrenaud [145, p. 106]	<i>motor care leagă subiectul de nume predicative sau de complemente</i>
Ph. Gauvain, J.-P. Desclés [136, p. 28]	<i>propoziția depinde de verb</i>

V_m constituie obiectul de studiu al cercetării de față, însă literatura de specialitate propune și altă terminologie pentru acest tip de verbe: *verbe de deplasare, locative, de locomoție, dinamice, movendi* etc.

În dicționarele de specialitate din diferite limbi, se face distincția între verbele de *mișcare*, care au trăsături semantice ce le permit să descrie schimbarea poziției obiectelor, a părților corpului în spațiu, și verbele de *deplasare*, ce denumesc acțiunea de mișcare a obiectului (în totalitatea sa) dintr-un loc în altul. Rezultă că deplasarea corpurilor în spațiu presupune o traiectorie (o cale) din punctul A spre punctul B [112], după cum se poate vedea în figura care urmează:

Fig. 2.8. Traiectoria deplasării

În acest context, se remarcă opinia lingvistei L. Dvornikova, care afirmă: „Orice deplasare este o mișcare, dar nu orice mișcare este deplasare” [209, p. 12]. Atunci sursa deplasării este mișcarea, iar sursa mișcării este un impuls (intern sau extern). Din cele relatate *supra*, reiese că principala deosebire dintre aceste noțiuni (*mișcare* și *deplasare*) ar fi faptul că deplasarea este o schimbare de localizare în spațiu, ea este redusă la un vector geometric, în cazul căruia se poate vorbi despre mărime, distanță, orientare sau timp, iar mișcarea ar presupune, mai exact, schimbarea poziției corpului.

Cercetătorul J-P. Boons opinează că termenul de *mișcare* este cam vag, el poate desemna atât deplasarea propriu-zisă a corpului, cât și mișcarea reciprocă a părților lui [94, p. 3]. Acest autor a dat preferință în studiile sale termenului de *verb de deplasare*, ce se situează, la rândul său,

într-o clasificare generală a verbelor locative din limba franceză, adică acele verbe care localizează corpurile în spațiu (și se construiesc cu un complement de loc).

Cercetătoarea T. Cartaleanu, în teza sa de doctorat, a optat pentru noțiunea de *verb de mișcare*, specificând în definiția propusă că aceste verbe arată „orice fel de schimbare a poziției obiectului în spațiu” [216, p. 3] (*trad. n. – N.C.-P.*), pe când E. Ioanesean este de părerea că „orice mișcare este deplasare” [215, p. 3], adică autoarea în cauză acceptă ambele variante, găsimu-le echivalente.

În continuare, se prezintă diferite interpretări ale termenului *verb de mișcare* în cele trei limbi studiate, și nu numai.

În lingvistica franceză, încă L. Tesnière făcea distincția dintre **Vm** și cele de deplasare, accentuând că deplasarea vizează un scop, iar mișcarea – o metodă [176]. Cercetătorul L. Barakat a acceptat, în teza sa de doctorat, termenul de *mișcare*, motivând prin faptul că el „exprimă o schimbare a poziției în funcție de timp, dar include, de asemenea, și gesturi de deplasare dintr-un loc în altul, efectuate de un corp sau părțile lui” [89, p. 60], de aceeași părere fiind E. Ioanesean [215] și R. Langacker [149].

Cercetătoarea B. Lamiroy a propus termenii de *verb de deplasare* și de *verb de direcție* [148], iar A. Borillo – verb de *schimbare a „amplasării”* și „verb de schimbare a locului” [95, p. 56].

În opinia lingvistei J. Dervillez-Bastuji, trebuie făcută o distincție netă între procesele care exprimă mișcări și cele care exprimă deplasări, or deplasarea este „o mișcare orientată care pornește dintr-un punct de origine A (...) și se dirijează spre extremitatea B” [128, p. 311], precum se vede în Figura 2.8.

Altfel este interpretarea **Vm** în lingvistica rusă. *Gramatica rusă* a propus 18 perechi de verbe de mișcare de bază: *глаголы движения* (în limba rusă, verbele se grupează în perechi aspectuale, de exemplu: *идти / ходить, бегать / бежать*, deoarece se supun categoriei de aspect: *perfectiv* și *imperfectiv*), iar celelalte s-au calificat drept verbe de deplasare, de mișcare a corpului etc. [235, p. 591]. Termenul de *verb de deplasare* (*глагол перемещения*) este acceptat de slaviștii A. Zlobin [213, p. 56] și M. Pankina [229].

În studiile ce privesc limba română, majoritatea lingviștilor au recurs la termenul de *verb de mișcare*, în pofida celorlalte variante: D. Irimia, I. Evseev, A. Ciobanu, T. Cartaleanu, E. Constantinovici, E. Comes, R. Galben ș.a., amintind sporadic și denumirea de *verb de deplasare* – I. Evseev, A. Mierlă [A se vedea 112].

Aducem în atenție opinia lui I. Evseev, care subliniază, în monografia sa *Semantica verbului*: „În sfera verbelor de mișcare se includ, de obicei, cuvintele care exprimă deplasări ale

corpurilor în spațiu” [43, p. 72]. Și acesta este un adevăr: dacă vom întreba pe oricare, fie lingvist sau nonlingvist, ce fel de verbe sunt *a merge*, *a veni*, *a pleca*, *a alerga*, toți sau aproape toți vor răspunde că sunt verbe de mișcare. În continuare, lingvistul mai scria: „Deplasarea este constanta semantică a verbelor din acest grup (...) (*Vm*), în timp ce restul semnelor prezente în sfera semantică a verbelor servesc la diferențierea cuvintelor” [43, p. 73].

Distinsul lingvist C. Tagliavini [80], dar și cercetătorii autohtoni A. Ciobanu [245, p. 5-8], T. Cotelnic ș.a. acceptă, pe lângă termenul *verb de mișcare*, pe cel de *verba movendi*, în expresie latină, ambele variante aplicându-le și noi în lucrarea de față ca sinonime întru accentuarea consistenței problemei abordate.

Pentru comparație, în lingvistica germană, bunăoară, mai demult, se folosea doar termenul *Bewegungsverben* – „verbe de mișcare”, iar termenul *Fortbewegungsverben* – „verbe de deplasare” aproape era neglijat, ceea ce nu se poate spune despre etapa actuală, când în studiile de gramatică germană se întâlnesc ambii termeni [247, p. 55-56].

Analizând diferite interpretări ale concurenței între noțiunile lingvistice *mișcare* și *deplasare*, susținem ideea că noțiunea de *mișcare* este fundamentală, generală, pe când *deplasarea* ar putea fi o parte componentă a ei [112, p. 160]; dacă prima desemnează orice mișcare, cea de-a doua se referă la deplasarea integrală a corpurilor în spațiu, nu doar a părților lui, urmând o oarecare traiectorie: liniară, ascendentă, descendentă, înainte, în urmă, circulară, neuniformă etc. (a se vedea Figura 2.9.) [112, p. 160]:

Fig. 2.9. Diferite tipuri de traiectorie a deplasării

În opinia noastră, ambii termeni - *mișcare* și *deplasare* - au dreptul la existență, pentru a se completa unul pe altul, precizând doar că, în prezenta lucrare, ne limităm aria de cercetare la verbele de mișcare care exprimă **deplasarea**, o mișcare din punctul A în punctul B (vezi *supra*, Figurile 2.8. și 2.9.), folosind ca termen de referință pe cel de **verbe de mișcare**, suplinind, în unele situații, de echivalentul său latin **verba movendi** (*Vm*), ambele fiind utilizate, în cazul dat, ca sinonime contextuale.

Tipurile de mișcări în spațiu exprimate de **Vm** au fost analizate minuțios de cercetătoarea T. Cartaleanu, care a remarcat că limba română a moștenit din limba latină un număr destul de bogat de prepoziții locative, cu ajutorul cărora verbele de mișcare exprimă sensuri locative. În funcție de criteriul orientativ al mișcării, autoarea a delimitat patru relații locative [216, p. 14-15]:

- 1) relații ablativ – de unde pornește mișcarea;
- 2) relații directive – încotro este direcționată mișcarea;
- 3) relații „alative” – unde se sfârșește mișcarea;
- 4) relații translativ – calea deplasării.

Astfel, printre verbele care conțin componenta semantică [depărtarea de punctul inițial] se numără: *a pleca / partir / уходить, a se depărta / s'éloigner / удаляться, a părăsi / quitter / покидать, a emigra / émigrer / эмигрировать, a evacua / évacuer / эвакуировать, a expulza / expulser / высылать, a exporta / exporter / экспортировать, a expedia / expédier / отправлять, a se retrage / se retirer / отступать, a decola / décoller / взлетать, a se ridica / se lever / подниматься, a deraia / dérailler / сойти с рельсов, a descăleca / descendre de cheval / спешиваться с, a alunga / chasser / прогонять, a ieși / sortir / выходить, a îașni / jaillir / хлынуть, a coborî / descendre / спускаться, a se ivi / apparaître / появляться etc.*

În ceea ce privește prepozițiile postpuse acestor verbe, ele sunt: *de lângă / de / om, de sub / de / из-под, de pe / de / с, din dosul / de derrière / из-за, de peste / au-delà de (par dessus) / через, din / de / из, de după / de derrière / из-за, dinspre / du côté du / со стороны etc.*

Aceste prepoziții depind de locul de unde pornește mișcarea [216, p. 15]:

- a) de pe suprafața unui obiect;
- b) din interiorul unui obiect;
- c) de după obiect;
- d) de sub un obiect;
- e) dinspre obiectul locativ.

Referitor la „mișcarea orientată”, autoarea amintită opinează că trebuie să se facă o distincție netă între această componentă semantică și „atingerea punctului final” [216, p. 15]. Vom compara:

	română	franceză	rusă
Relație directivă	1. A se îndrepta spre mal	<i>Se diriger vers le rivage</i>	<i>Направляться к берегу</i>
Relație alativă	2. A ajunge la mal	<i>Arriver au rivage</i>	<i>Добраться до берега</i>

După cum se observă din (1), în relațiile directive este prezentă componenta „mișcare imperfectivă”, iar în (2) – „perfectivă”, ceea ce reflectă diferența principală dintre relațiile directive și cele alative.

Relevăm faptul că printre verbele directive se includ: *a se abate / dévier / отклонятся, a merge / aller / идти, a purcede / se mettre en route / отправляются, a expedia / envoyer /*

отправлять, a porni / partir, se lancer / нускаться, a urca / monter / подниматься, a vira / tourner / сворачивать, a se îndrepta / se diriger / направляться etc.

Vorbind despre relațiile alative, pornim de la ideea expusă în literatura de specialitate, conform căreia orice traseu presupune două puncte de mișcare – *inițial* și *final*, chiar dacă nu sunt exprimate. Astfel, verbele care indică locul de sosire a agentului sau pacientului pot fi: *a ajunge / arriver / прийти, a se întoarce / revenir / возвращаться, a se aduna / se rassembler / собираться, a acosta / a accosta / причаливать, a ieși / sortir / выйти, a coborî / descendre / спускаться, a duce / emporter / вести, a alunga / chasser / прогнать, a intra / entrer / войти, a se retrage / se retirer / отходить, a conduce / conduire, diriger / вести, управлять ; a urmări / suivre / следовать, a pătrunde / pénétrer / проникать, a emigra/ émigrer/ эмигрировать, a débarca / débarquer / высаживаться* ș.a.

Prepozițiile care succedă verbele enumerate sunt: *la / à / в, în / en, à / в, pe / sur / на, prin / par / через, pînă în, la / jusqu'à / до, lângă / près de / возле, sub / sous / под, printre / à travers / через, după / derrière / за* etc.

E necesar a sublinia că, uneori, sensul directiv sau alativ depinde de timpul verbal din propoziție. Dacă verbul este la imperfect, atunci, apare relația directivă (*el emigra în Canada*), însă dacă timpul este perfectiv, atunci verbul împreună cu CCloc exprimă relații alative (*el a emigrat în Canada*) [216].

Încă o problemă controversată în lingvistica actuală se referă la întrebuintarea prepoziției *la* în cazurile alative. Cercetătorul A. Dîrul sublinia că în textele vechi, în structurile de tipul **Vm + prep. + CCloc** (țară), se folosea deseori și prepoziția *la* (*Întoarce-te la Moldova*), fapt ce este considerat incorect în gramatica contemporană [39, p. 77; 71].

E important a releva că unele verbe se construiesc cu ambele CC, atât cel inițial, cât și cel final. A se compara în continuare exemple în care traducerea utilizează uneori un alt verb cu același sens:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
incoativ	<i>Micul Prinț a plecat de acasă.</i>	<i>Le Petit Prince a quitté la maison.</i>	<i>Маленький Принц вышел из дома / покинул дом.</i>
finitiv	<i>Micul Prinț a plecat acasă.</i>	<i>Le Petit Prince est rentré chez lui.</i>	<i>Маленький Принц пошел домой.</i>

Este de menționat că translativul (traectoria mișcării) este caracteristic doar verbelor ce semnifică o deplasare, cum ar fi: *a trece / passer / проходить, a merge / aller / идти, a păși / marcher / шагать, a fugi / courir / бежать, a se mișca / se mouvoir / двигаться, a pluti / flotter / плыть, a penetra / pénétrer/ проникать, a străbate / franchir / пересекать* ș.a.

Printre prepozițiile cerute de acest tip de verbe putem releva: *prin / par / no, pe lângă/ près de / мимо, printre/ par, à travers / между, через, pe de asupra/ au-dessus / над, pe sub/ sous / под, peste / par / через, în jurul / autour / вокруг*, etc. De asemenea, sunt și locuțiuni adverbiale: *de-a lungul / le long de, sur/ вдоль, de-a latul / d'un bout à l'autre de, à travers / noneпък, через, în curmeziș / à travers / наискось, noneпък* etc.

Astfel, o clasificare a verbelor de mișcare, în funcție de spațialitate, în *inițiale, mediane* și *finale* oferă o înțelegere a modului în care limbile organizează și exprimă mișcarea. Acest sistem de clasificare nu doar ajută la elucidarea structurilor lingvistice și semantice ale verbelor, dar contribuie și la dezvoltarea unor modele teoretice care pot îmbunătăți analizele lingvistice comparative și studiile de tipologii lingvistice.

2.3. Clasificarea semantică a verbelor de mișcare

Potrivit savantului D. Irimia, verbul este inclus, după conținutul semantico-ontologic al termenilor, în diferite clase semantice [56, p. 17]. În lucrarea sa, verbele de mișcare românești fac parte, mai întâi de toate, din categoria verbelor de acțiune, și ulterior – din cea a verbelor obiective (planul semantic al cărora este orientat spre exterior). Pe de altă parte, în studiile ce vizează verbul francez, putem atesta aproape aceeași clasificare de bază. Cercetătoarea V. Agrigoroaiei prezintă verbele de acțiune și verbele de stare sub forma a două tipuri principale de verbe franceze, ce reflectă opoziția fundamentală, din care fac parte și verbele de mișcare [87, p. 31].

După cum se știe, grupurile lexical-semantice de cuvinte reprezintă micro sisteme ale limbii la nivel gramatical și semantic. Studiarea acestora și descrierea lor semantică, elaborarea unei tipologii în interiorul lor este imposibilă fără implicarea analizei comparative a structurilor în cauză din limbile vizate. Atribuirea verbului la o clasă sau alta este determinată de caracteristicile lui semantice, decelate în urma analizei semice, aplicate pe larg în semantica lexicală contemporană [223; 230].

În lingvistica din Republica Moldova au fost realizate un șir de studii consacrate laturii semantice a diferitor clase de verbe: de vorbire [3], de gândire [234], ale creării [86], eventive [61], cauzative [44], performative [10], de stare [12] ș.a.

Caracterul sistemic al limbilor naturale, natura biplană a semnului lingvistic și izomorfismul dintre planul expresiei și cel al conținutului, despre care am relatat *supra*, au constituit premisele teoretice ale studiului modern al sensului, iar sub raport metodologic și teoretic, sunt recunoscute

două direcții mai importante de cercetare: *analiza componentială* / *semică** și *semantica relațională* [8, p. 153]. Analiza semică pornește de la premisa că sensul unui cuvânt poate fi descompus în componente minimale. Astfel, pentru a realiza o descriere structurală a planului conținutului, unei unități a expresiei – *lexemul* – i se asociază în mod convențional una sau mai multe unități de conținut – *sememe*. Prin segmentare și comutare se identifică și se pun în evidență trăsăturile minimale distinctive de sens – *semele* –, așa încât un semem este conceput ca un ansamblu de seme [157].

Delimitarea semelor se realizează, așadar, prin metoda *analizei componentiale* / *semice*, care „prezintă sensurile (semnificatele) ca pe niște fascicule de seme, pentru a-l releva pe acela care este definitoriu într-o relație semantică dată”, adică „se procedează la o abordare relațională a sensurilor care prezintă un număr oarecare de afinități (seme comune) și care se diferențiază măcar printr-un sem (considerat definitoriu, distinctiv în relația dată)” [263, p. 51]. Analiza semică presupune, totodată, o permanentă confruntare a lexemului cercetat cu alte cuvinte (serii de cuvinte) cu care se află în relații strânse pe baza asemănării lor semantice, astfel încât individualizarea semnificației cuvântului respectiv să fie cât mai bine conturată [75, p. 189].

În opinia cercetătoarei A. Vulpe, analiza semică se bazează pe confruntarea unităților lexicale omogene. Și întrucât orice confruntare presupune atât prezența unor trăsături comune ce unesc fenomenele cercetate, cât și trăsături ce le diferențiază, în sensurile cuvintelor comparate sub aspect paradigmatic pot fi relevate elemente semantice comune, care unesc cuvintele într-un grup tematic sau într-o paradigmă lexico-semantică, și elemente semantice diferențiale, care opun unul altuia cuvintele incluse în grupul dat [86, p. 16-17], acestea fiind semele *comune*, ce întrunesc lexemele în clase lexico-semantice, și semele *diferențiale*, care le distinge în cadrul acestor clase.

O abordare similară atestăm și la T. Babin-Rusu, care opinează că analiza semică „presupune găsirea acelor componente minime semantice ale unui cuvânt, care sunt definitorii pentru individualizarea acestuia în raport cu alte cuvinte într-un câmp lexico-semantic sau, în cazul cuvintelor polisemantice, pentru individualizarea fiecărui semem în raport cu celelalte” [1, p. 56]. Prin urmare, pe de o parte, se studiază sensul denominativ al cuvântului, orientarea acestuia către obiectele realității extraglotice și legăturile lui cu noțiunile desemnate, pe de altă parte, se iau în considerare relațiile pe care le are cuvântul respectiv cu alte unități lexicale pe baza omogenității și asemănării lor semantice.

* Termenul de *analiză componentială* este utilizat în lingvistica anglo-saxonă, iar cel de *analiză semică* își are originile în structuralismul francez. În lingvistica românească s-a optat pentru ambii termeni, folosiți alternativ sau concomitent de către lingviști.

Definirea sememului drept „un fascicul de seme”, menționată *supra*, presupune dislocarea nelineară a acestora în cadrul sememului, de aceea semele nu se aranjează în linie orizontală, dar formează o ierarhie [208, p. 301]. V. Gak, discutând ierarhia semelor în structura semantică a cuvântului, identifică, în componența acestuia, un *arhisem*, drept un sem comun, de rang generic, acompaniat de *seme diferențiale*, purtătoare de semnificații specifice. Acestea, în opinia savantului, pot fi de două tipuri: a) *descriptive*, i.e. cele care reflectă însușirile proprii obiectului desemnat (forma, structura, dimensiunile obiectului, modul de realizare a acțiunii), stabilite în baza asemănărilor și deosebirilor, și b) *relative*, care reflectă relațiile dintre diferite obiecte (funcția, raporturi spațiale sau temporale etc) [205, p. 369].

Așadar, ***arhisemele*** (AS) sunt caracteristice unor grupuri de cuvinte; în baza lor se realizează reunirea cuvintelor într-un câmp sau grup lexical-semantic. Spre exemplu, arhisemul „mișcare” determină includerea verbelor care îl conțin în grupul lexical-semantic al verbelor de mișcare. *Arhisemul* are trăsături specifice esențiale în structura sememului: în primul rând, el este întotdeauna autonom, independent, în timp ce toate celelalte seme – direct sau prin intermediul altor seme – determină arhisemul, îl concretizează; în al doilea rând, pentru arhisem este relevant faptul că pentru fiecare sens pot fi identificate un șir întreg de arhiseme și toate vor fi adecvate pentru sensul dat. Acest specific este consecința abordării unuia și aceluiași obiect din diferite perspective și la diferite niveluri de abstracție, ceea ce permite includerea lui, în multe cazuri, în clase diferite [240, p. 23].

Semele diferențiale (SD) deosebesc semnificația unui cuvânt de cea a altui cuvânt din același câmp sau microcâmp. Ele sunt, de fapt, exponenții concreți ai indiciilor unei anumite sfere denotativ-noționale a realității obiective din care se constituie fenomenul respectiv.

Astfel, dacă luăm în considerare verbele *a urca*, *a vira*, *a se plimba*, *a pluti* și le structurăm semantic, obținem următoarea serie minimală de seme:

A urca – AS [mișcare] + SD₁ [orientată] + SD₂ [de jos în sus];

A vira - AS [mișcare] + SD₁ [schimbare de orientare] + SD₂ [până la 90°];

A se plimba - AS [mișcare] + SD₁ [în voie] + SD₂ [pentru recreere];

A pluti - AS [mișcare] + SD₁ [cu un vas] + SD₂ [pe apă].

Observând șirurile de seme specifice fiecărui lexem, constatăm că arhisemul [*mișcare*] este comun pentru toate verbele examinate și este cel care le încadrează într-un grup lexical-semantic – al verbelor de mișcare. Semele diferențiale precizează particularitățile semantice ale fiecărui verb.

În semantica lexicală contemporană, analiza semică și-a găsit o aplicare foarte largă, așa încât se regăsește în majoritatea lucrărilor de dată mai recentă, în care este descrisă structura

semantică a vocabularului unei limbi. Totuși trebuie să remarcăm că posibilitățile metodei în sine sunt apreciate în mod diferit de către cercetători: unii consideră că ea poate fi aplicată la descrierea întregului inventar de lexeme al limbii, alții îi reduc aria de utilizare la descrierea unor grupuri lexico-semantice concrete.

Astfel, în literatura de specialitate se menționează că atât în teoria, cât și în practica analizei componențiale există încă suficiente probleme care-și așteaptă soluționarea, printre care și cele care țin de înlăturarea unor neajunsuri ale acestei metode: 1) procedura de identificare a componentelor semantice este încă în mare măsură arbitrară, bazându-se, de cele mai multe ori, pe intuiția cercetătorului; 2) în procesul de relevare a componentelor semantice nu este delimitat destul de riguros planul conținutului de cel al expresiei; 3) nu se delimitează clar componentele elementare ale sensului (semele) de cele neelementare (identificatorii semantici) [200, p. 11-12].

În semantica lexicală românească s-a stabilizat și s-a precizat treptat ideea privind interdependența dintre analiza semică și definițiile lexicografice. Admițând caracterul obiectiv, social normat al definițiilor lexicografice, corelarea lor cu analiza semică s-a făcut din perspectiva unei ordonări și formulări non-echivoce a componentelor de sens în funcție de rolul lor diferențiator într-o clasă paradigmatică. În formularea componentelor de sens definitorii, intuiția cercetătorului și definiția lexicografică sunt supuse unui control reciproc, apropierea fiind posibilă pentru că în ambele cazuri se adoptă o perspectivă relațională și diferențială care trebuie exploatată pentru o mai bună definire și interpretare a sensurilor [7, p. 35].

Analiza semică bazată pe definițiile lexicografice are și unele deficiențe, printre care și aceea că informațiile ce se conțin în aceste definiții nu sunt nici suficient de detaliate, nici exhaustive, moment ce afectează și prezentarea lexicografică a verbului, despre care cercetătorul V. Bahnaru menționează că „la o examinare fugitivă a modului de interpretare a verbelor în dicționare, se impune în prim-plan faptul că acestea [...] de multe ori nu dispun de o explicație analitică, definiția limitându-se la unul sau mai multe „sinonime”, însoțite fie de anumite cuvinte concrete din imediata vecinătate a unităților explicate, fie de substitute de tipul pronomelor generalizatoare” [2, p. 495] (De exemplu, verbul *a purcede* este definit, în *Dicționarul explicativ al limbii române*, ca „a pleca, a porni la drum”; *a circula* – „a fi în mișcare, a se deplasa”, *a apărea* – „a se ivi, a se arăta (în fața cuiva)” ș.a.m.d.). Din această cauză, pentru a înlătura aceste neajunsuri, este necesar a apela la mai multe surse lexicografice, selectate dintre cele mai reprezentative și mai actuale, ceea ce ar permite a depăși subiectivismul alcătuitoarelor și a obține o imagine obiectivă a conținutului semantic al unităților lexicale definite încă la o etapă inițială a analizei lor.

Se mai menționează că definițiile lexicografice nu sunt alcătuite după principiul semic, la formularea lor se utilizează sinonime, uneori aceste formulări sunt tautologice, de aceea ele nu pot servi drept o sursă sigură pentru descrierea semică a semnificației. În acest sens, componentele definițiilor lexicografice necesită interpretări și reformulări în calitate de seme. Referindu-se la rolul definițiilor lexicografice în analiza semică, cercetătorul I. Oprea opinează că „lexicograful nu-și propune realizarea analizei semantice totale a cuvântului, ci numai surprinderea acelor trăsături care să-l facă suficient de distinctibil sub raportul conținutului” [70, p. 105], ceea ce înseamnă că în semnificația lexicografică sunt fixate, preponderent, semele nucleice, cele periferice și cele conotative fiind reflectate foarte inconsecvent. Cu toate acestea, ca punct de plecare în selectarea materialului pentru analiza semică, definițiile lexicografice sunt apreciate ca oportune [240, p. 10].

Primul pas care pregătește materialul pentru analiza nemijlocită a sensurilor constă în „compilarea” unei definiții cât mai cuprinzătoare a unui sens anume din informațiile selectate din diferite dicționare, în scopul prezentării conținutului semantic analizat într-o formă mai explicită de expresie. Astfel, spre exemplu, verbul *a merge*, în sensul său direct, este caracterizat în felul următor: „a se mișca (pășind sau fiind purtat de un vehicul) dintr-un loc în altul” [265], „a se mișca deplasându-se dintr-un loc în altul” [264, p. 613], „a se mișca dintr-un loc în altul prin schimbarea succesivă a picioarelor” [275, p. 326]. Aceste definiții propuse în diferite dicționare, în principiu, nu diferă una de alta, singura deosebire fiind caracterul lor mai mult sau mai puțin deplin. Rezultatul compilării acestor definiții ar fi: „a se mișca deplasându-se dintr-un loc în altul, prin schimbarea succesivă a picioarelor sau fiind purtat de un vehicul”.

Al doilea pas ce urmărește același scop – de a transforma o formă de expresie mai puțin explicită în una mai explicită – este procedura de desfășurare semantică, ce presupune substituirea și interpretarea cuvintelor-componente ale definiției. Realizând această operație, obținem un lanț de componente semantice derivate din definiția cuvântului *a merge*: „a se mișca” + „a se deplasa” + „dintr-un loc în altul” + „prin schimbarea succesivă a picioarelor” / „purtat de un vehicul”. Comparat cu un alt verb – *a se deplasa* – care, conform definiției, presupune tot acțiunea de „a se mișca dintr-un loc în altul” și care poate fi reprezentat prin componentele semantice „a se mișca” + „dintr-un loc în altul”, observăm că cele două lexeme au un sem comun – cel de „a se mișca”, care are rolul de arhisem al lor și le integrează într-un grup lexical-semantic.

Analiza semică, așadar, servește la identificarea elementelor comune prin care se caracterizează mai multe cuvinte și, totodată, la precizarea elementelor de diferențiere, adică la depistarea semelor comune, proprii mai multor cuvinte, și a semelor diferențiale, care exprimă opozițiile semantice în cadrul unei anumite clase, aceste două tipuri de seme având și funcții

diferite: semele comune servesc la gruparea cuvintelor în anumite clase semantice, iar cele diferențiale le disting prin particularități specifice.

Deși apreciată critic în lingvistica europeană contemporană, analiza semică este totuși general acceptată și utilizată, în interiorul ei delimitându-se două tipuri de abordări: interpretarea mai rigidă apare în lucrări care discută teoretic deficiențele, limitele și obstacolele acestui tip de analiză, iar aplicarea mai puțin rigidă a analizei semice se remarcă în lucrările care nu-și pun problema teoretică a semelor, ci *compară și diferențiază sensurile* prin componente minimale, degajate din definițiile lexicografice ale unor cuvinte din aceeași clasă paradigmatică [7, p. 32].

Așadar, structura semantică a oricărui verb reprezintă un complex de componente – seme – care-și găsesc expresia la unul din nivelele structurii lingvistice. În cercetările contemporane se aplică și o schemă mai abstractă a structurii semantice a verbului [199; 214], care relevă un șir de indicii generale ale acțiunii desemnate, de exemplu, de verbele mișcării. De cele mai multe ori, asemenea parametri ai acțiunii verbale sunt: *modalitatea de mișcare, orientarea mișcării, mediul, distanța, durata de desfășurare*. În acest sens, de un real folos în configurarea structurii semice a lexemelor verbale cercetate în prezentul studiu ne-au fost trăsăturile semantice propuse și aplicate de cercetătoarele E. Constantinovici [35, p. 46-74] și G. Rață [168, p. 17-33], în baza cărora am delimitat următoarele seme specifice verbelor de mișcare:

[+ acțiune]	[+ deplasare]
[+ durată]	[+ finalitate]
[+ dinamicitate]	[+ orientare spațială]
[+ cauzalitate]	[+ rezultat]

În această ordine de idei, este relevantă perspectiva de prezentare a valorii funcțional-semantice a verbului, conform căreia aceasta se caracterizează prin următoarele trei aspecte: „*aspectul calitativ*, reflectă trăsăturile distinctive ale procesului descris prin intermediul structurii semice a verbului; *aspectul cantitativ*, se referă la trăsăturile aspectual-temporale ale acțiunii desemnate de verb, și *aspectul relațional*, reprezintă capacitatea verbului de a deschide poziții libere ocupate la nivelul enunțului de actanți și circumstanțe” [4, p. 7]. Astfel, semantica lexemului verbal include trei elemente constitutive, numite de autor *intensiune* (aspectul calitativ), *extensiune* (aspectul cantitativ) și *implicație* (aspectul relațional) [4, p. 7].

Așadar, suplimentar la analiza semică, despre care s-a relatat *supra*, la determinarea valorii semantice a verbului se mai impune și interpretarea lui extensională, care, în opinia lui I. Bărbuță, „reprezintă un sistem tridimensional cuprinzând trăsături semantice structurale în conformitate cu următorii parametri: a) procesul considerat din punct de vedere al modului de desfășurare; b) procesul văzut sub aspectul intervalului de desfășurare; c) procesul examinat din perspectiva punctului final, reprezentând limita lui internă” [4, p. 9]. Semele identificate conform acestor

criterii formează opozițiile binare corespunzătoare: a) *dinamic* – *static* (după modul de desfășurare a acțiunii), b) *durativ* - *momentan* (după intervalul de desfășurare a ei) și c) *perfectiv* – *imperfectiv* (după limita internă a desfășurării acțiunii). Trăsăturile *extensionale* ale verbului, fiind incluse în însăși matricea lui semantică, urmează a fi descrise în corelație cu cele *intensionale* [4, p. 10].

Pornind de la aceste constatări, am realizat o clasificare semantică a verbelor de mișcare în cele trei limbi vizate, având ca reper un șir de trăsături diferențiale [113] (a se vedea *infra*), care au fost sistematizate în Figura 2.10.

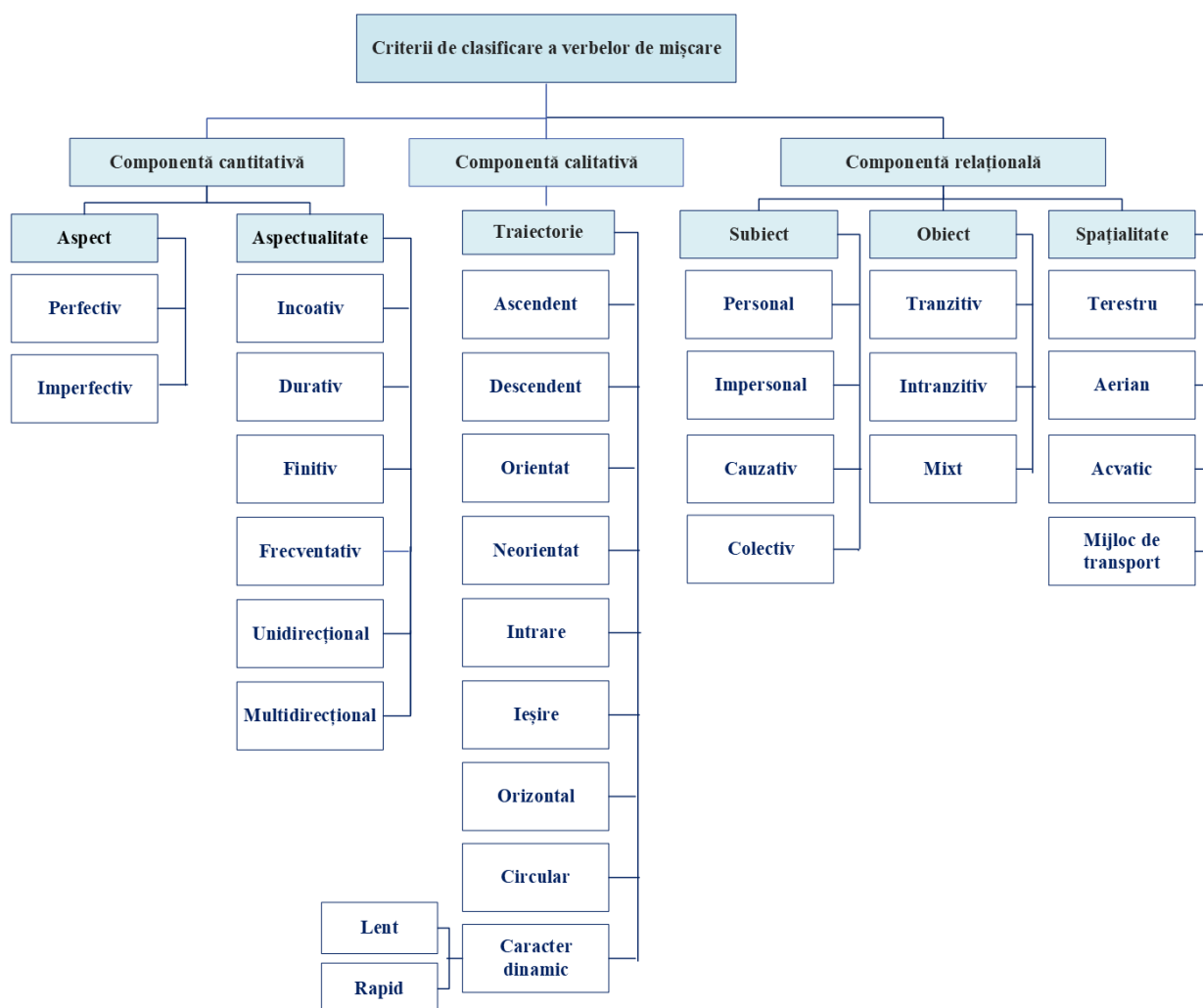

Fig. 2.10. Criterii integrative de clasificare a verbelor de mișcare cu semul [+deplasare]

[mișcare orizontală],

[mișcare ascendentă / descendentă],

[limită inițială],

[limită finală],

[mișcare durativă],

[mișcare iterativă],

[mișcare de rotație],

[viteza deplasării],

[mediul natural],

[gradul de participare a agentului],

[orientarea / nonorientarea mișcării],

[caracter organizat / neorganizat],

[cu un mijloc de transport],

[mișcare de intrare],

[mișcare de ieșire],

[mișcare perfectivă / imperfectivă],

[unidirecțională / multidirecțională]

[tranzitivă / intransitivă / mixtă].

În baza celor menționate *supra*, structura semantică a verbelor studiate în această lucrare este determinată, din **punct de vedere spațial**, de următoarele seme, care caracterizează diferite tipuri de mișcare și sunt însoțite de exemple [113]:

1) [+ mișcare ascendentă] <i>a escalada – escalader – взбираться</i> <i>a încăleca – monter à cheval (enfourcher)</i> <i>– оседлать</i> <i>a se cățăra – grimper – взбираться</i>	2) [+ mișcare descendentă] <i>a descăleca – descendre du cheval – спешиваться</i> <i>a cădea – tomber – падать</i> <i>a coborî – descendre – спускаться</i>
3) [+ mișcare orizontală] <i>a dansa – danser – танцевать</i> <i>a defila – défiler – маршировать</i> <i>a se depărta – s'éloigner – удаляться</i>	4) [+ mișcare de rotație] <i>a ocoli – contourner – обходить</i> <i>a se roti – tourner – крутиться</i> <i>a înconjura – contourner – окружать</i>
5) [+ mișcare de intrare] <i>a intra – entrer – войти</i> <i>a pătrunde – pénétrer – проникать</i> <i>a se cufunda – plonger – погружаться</i> <i>a se strecura – découler – просачиваться</i>	6) [+ mișcare de ieșire] <i>a emigra – émigrer – эмигрировать</i> <i>a ieși – sortir – выйти</i> <i>a se exila – s'exiler – отправиться в изгнание</i> <i>a evada – s'évader – сбежать</i>
7) [+ mișcare orientată] <i>a frecventa – fréquenter – посещать</i> <i>a conduce – conduire – водить</i> <i>a se muta – déménager – переехать</i>	8) [- mișcare neorientată] <i>a fugări – pourchasser – гнаться</i> <i>a hoinări – errer – бродить</i> <i>a călători – voyager – путешествовать</i>

În ceea ce privește **aspectul calitativ al mișcării**, semele care explicitează această trăsătură sunt:

1) [+ mișcare cu mijloc de transport] (tren) <i>a deraia – dérailler – сойти с рельсов</i> (vapor) <i>a naviga – naviguer – плыть</i> (animal) <i>a galopa – galoper – скакать</i> (avion) <i>a zbura – voler – лететь</i>	2) [+ viteza mișcării]: [+lentă] [+rapidă] <i>a se furișa – se faufler – красться</i> <i>a accelera – accélérer – ускорять</i> <i>a alerga – courir – бежать</i> <i>a se târî – se traîner – ползти</i> <i>a zburda – gambader – резвиться</i>
3) [+ mediu natural] (aer) <i>a zbura – voler – лететь</i> (apă) <i>a se bălăci – barboter – плескаться</i> <i>a înota – nager – плавать</i> (terra) <i>a se rostogoli – se rouler – катиться</i>	4) [+ gradul de participare al agentului]: [+cauzativ], [-cauzativ] <i>a conduce – conduire – водить</i> <i>a cădea – tomber – падать</i> <i>a aluneca – glisser – скользить</i>
5) [+ caracter organizat (colectiv)]: [+multitudine de agenți] <i>a se întruni – s'assembler – собираться</i> <i>a mișuna – fourmiller – кишеть</i>	

Considerăm necesar să precizăm, de asemenea, că alegerea verbelor de mișcare este motivată, la fel, de proprietățile lor aspectuale sau de modul lor de acțiune. Aceste categorii au interesat, în primul rând, mari lingviști precum: G. Guillaume, R. Martin, B. Pottier, A. Klum, O. Duchachek, T. Cristea etc. Astfel, după **criteriul aspectual**, studiat de J.-P. Boons [94, p. 3-4] ș.a., există **Vm** cu semele care vizează următoarele trăsături distinctive ce se referă la modul (aspectual) de realizare a mișcării:

1) [+ mișcare inițială] <i>a pleca – partir – уходить</i> <i>a se clinti – bouger – двигаться</i> <i>a se porni – s’ebanler – трогаться</i> <i>a pleca – partir – уходить</i>	2) [+ mișcare finală] <i>a ajunge – arriver – прибывать</i> <i>a acosta – accoster – причаливать</i> <i>a se apropia – s’approcher – приближаться</i> <i>a aduce – apporter – приносить</i>
---	---

3) [+ mișcare durativă] <i>a circula – circuler – курсировать</i> <i>a înainta – avancer – продвигаться</i>	<i>a defila – défiler – дефилировать</i> <i>a goni – pourchasser – прогонять</i>
---	---

Din analiza clasificărilor întreprinse mai sus se observă că un singur verb de mișcare poate avea mai multe seme determinante și modificarea unui sem sau substituirea lui cu altul poate conduce la conturarea structurii semantice a altui verb. De exemplu, dacă în semantica verbului *a ateriza – atterir – приземлиться*, reprezentată de structura: AS [+ mișcare] + SD₁ [orientată] + SD₂ [+ limită finală] + SD₃ [+ verticalitate] + SD₄ [+ mijloc de transport] + SD₅ [+ mișcare aeriană], s-ar înlocui SD₂ cu [+ limită inițială], verbul reprezentat ar fi *a decola – décoller – взлететь*.

La această etapă, constatăm că *verba movendi* posedă caracteristici distinctive care le accentuează sensul de deplasare, pentru a le identifica între altele.

Potrivit acestui criteriu, putem clasifica verbele de mișcare, de asemenea, în [18]:

a) verbe a căror acțiune are o „limită internă” (a căror activitate nu poate continua la infinit): <i>a se muta – se déplacer, déménager –</i> <i>двигаться, перемещаться</i> <i>a se arunca – se jeter – бросаться</i> <i>a reveni – revenir – вернуться</i>	b) verbe cu o acțiune „fără limită internă” (unde nu există o limită a acțiunii lor): <i>a se mișca – mouvoir – двигаться</i> <i>a circula – circuler – курсировать</i> <i>a înainta – avancer – продвигаться</i> <i>a defila – défiler – дефилировать</i>
---	--

Această clasificare poate fi găsită în studiile unor cercetători cunoscuți, ce au utilizat denumiri diverse : verbe **terminative** și verbe **cursive** [201]; sau **perfective** și **imperfective** [137, p. 9]. La acești doi termeni, lingvistele Référovskaia E.A. și Vassiliéva A.K. [169] adaugă un al treilea, pentru a scoate în evidență poziția intermediară între verbele perfective și imperfective, care este ocupată de verbele **iterative**, a căror acțiune este repetată pentru o anumită perioadă de timp, cum ar fi:

a țopăi – sautiller – подпрыгивать

a zburătăci – voleter – порхать

a se clătina – chanceler – шататься

a oscila – oscillator – колебаться

a balansa – balancer – балансировать

Verbele de acest tip, cercetătoarea E. Comes le numește **frecventative** (adică verbe ce semnifică mișcări repetate) [123, p. 37-42], termen acceptat și de noi [108].

Prin urmare, se impune concluzia că verbele de mișcare caracterizate prin trăsătura dominantă [+deplasare] prezintă o mare diversitate. Având în vedere cele relatate anterior, a fost identificat un corpus de **227 de verbe** din dicționare explicative și bilingve (vezi Anexa 1), utilizat ca material de studiu pentru structurile ulterioare (cap. 3) și organizat după 3 criterii mari, 6 subcriterii și 28 de indicatori semantici și gramaticali (vezi Anexa 2.1. și Anexa 2.2.).

2.4. Tranzitivitatea și cauzativitatea verbelor *movendi*

Este important de evidențiat că, în opoziție cu staticitatea, mișcarea este definită ca un proces dinamic care necesită patru componente esențiale stabilite de către K. Bessière [92, p. 2] (a se vedea Figura 2.11.):

Fig. 2.11. Componentele mișcării, după K. Bessière [92]

În legătură cu relația *subiect – acțiune – obiect*, trebuie să abordăm categoria de *tranzitivitate*, or ea este considerată „caracteristica semantico-sintactică fundamentală a verbelor de acțiune” [43, p. 45]. Problema *tranzitivității* constituie centrul întregului sistem semantic al verbului, întrucât diferite sensuri sunt determinate de anumite forme de corelare dintre acțiune și obiect, iar în plan contrastiv, categoria tranzitivității poate fi sursa unor interferențe, inclusiv în cazul verbelor de mișcare.

În general, *tranzitivitatea* este o categorie gramaticală a verbului și reprezintă o problemă actuală în lingvistica contemporană. În viziunea cercetătoarei A. Vulpe, „tranzitivitatea se prezintă ca un fel de sinteză a doi constituenți, dintre care unul ține de aspectul conținutal, găsindu-și

materializare în faptul că desemnează o acțiune orientată asupra obiectului, iar al doilea – de aspectul formal al limbii și-și găsește concretizare în forma cazului acuzativ al termenului subordonat” [86, p. 34-35].

Reputatul lingvist ieșean D. Irimia opinează că „tranzitivitatea este o componentă semantică permanentă a verbului (realizată pozitiv, sau realizată negativ), preexistentă înscrierii acestuia într-un context sintactic, care îi condiționează și îi orientează poziția și rolul în desfășurarea relațiilor și în dezvoltarea funcțiilor sintactice [...]” [55, p. 45]. „Conceptul de *tranzitivitate* implică, într-o complementaritate absolută, semantica și sintaxa, ideea de transfer-condiție a realizării unui tot semantic: transferul acțiunii verbale dinspre punctul de plecare (subiectul) spre un punct de sosire cerut și asumat ca un complement necesar.” [55, p. 45].

Relația de tranzitivitate este reprezentată în Figura 2.12. [14, p. 98].

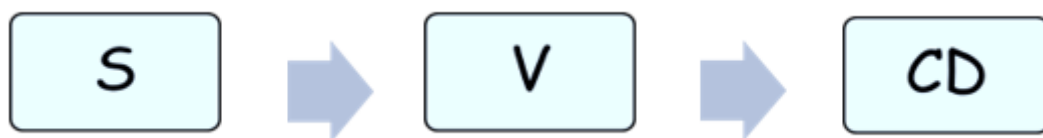

Fig. 2.12. Relația de tranzitivitate

Referitor la (in)tranzitivitatea verbelor, potrivit opiniei cercetătoarei V. Ungureanu, există verbe „*pur tranzitive, intransitive și mixte, sau ergative (labile)*” (cele tranzitive pot avea, în anumite contexte, sensuri intransitive, iar verbele intransitive pot dobândi, la rândul lor, unul sau două sensuri tranzitive) [82, p. 6].

D. Irimia distinge două clase de verbe intransitive: „libere” și „legate”. Cele „libere” se mai numesc *absolute* (S+V), iar cele „legate” – *relative*, care au numaidecât nevoie de un complement circumstanțial [56, p. 164-165]. În cazul **Vm**, este vorba, de regulă, despre un circumstanțial de loc: (rom.) *El a ieșit în curte.* / (fr.) *Il est sorti dans la cour.* / (rus.) *Он вышел во двор.* (S+V+CC_{loc}).

Subliniem că verbele de mișcare sunt preponderent de natură intransitivă, deoarece ele servesc pentru a localiza o entitate în raport cu spațiul [170, p. 122]. În rândul lor putem include: *a sosi / arriver / прибыть*, *a circula / circuler / циркулировать*, *a înota / nager / плыть*, *a cădea / tomber / падать*, *a reveni / revenir / вернуться*, *a călători / voyager / путешествовать* etc. Există însă printre ele și verbe care cer un CD, exprimat, de regulă, de un pronume sau un substantiv, animat sau inanimat: *a devansa un sportiv / devancer un sportif / обогнать спортсмена*; *a depăși un obstacol / surmonter un obstacle / преодолеть препятствие* etc.

GALR (și gramaticile curente din diferite arealuri lingvistice) interpretează tranzitivitatea verbelor din perspectivă sintactică, în funcție de capacitatea lor de a primi complement direct (CD).

Conceptul de *tranzitivitate* „implică, din punctul de vedere al sintaxei, ideea unui transfer, transferul acțiunii verbale în afara ei, dinspre subiectul gramatical spre alte elemente sintactice, spre un complement direct, spre exemplu” [56, p. 162; 54, p. 173]. Cât privește verbele de mișcare, ele exprimă procese, al căror efect este suferit de însuși agentul acțiunii, de aceea ele se numesc „subiectuale” și sunt intransitive, însă există unele din ele ce pot fi numite obiectuale și sunt tranzitive [81, p. 14], spre exemplu: *a duce, a deporta, a fugări, a conduce, a deplasa, a expedia, a evacua* etc. Să urmărim exemplele:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Vm.intr.	1. Copiii <i>aleargă</i> .	<i>Les enfants courent.</i>	<i>Дети бегают.</i>
Vm.tr.	2. Tata <i>l-a condus pe Ion</i> la gară.	<i>Le père a conduit Jean à la gare.</i>	<i>Папа проводил Ивана на вокзал.</i>

Reputatul savant francez L. Tesnière, înaintea constituirii gramaticii generativ-transformaționale, a propus o nouă viziune asupra tranzitivității, comparând verbul cu un element chimic, el i-a atribuit „valențe” în raport cu numărul „actanților” (elemente care-l însoțesc). Respectiv, verbele pot fi monovalente, bivalente etc. (pentru detalii a se vedea *infra* 2.5.).

Așadar, verbele monovalente ar corespunde verbelor intransitive: (S+V) din ex. 1 de mai jos, iar cele bivalente – verbelor tranzitive: (S+V+CD) [14; 110], din ex. 2:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Vm.intr.	1. Peștii <i>înoată</i> .	<i>Les poissons nagent.</i>	<i>Рыбки плавают.</i>
Vm.tr.	2. Automobilul <i>a depășit camionul</i> .	<i>L'auto a dépassé le camion.</i>	<i>Автомобиль обогнал грузовик.</i>

În viziunea cercetătorului A. Dîrul, „cu toate că atât valența, cât și tranzitivitatea sunt determinate, în esență, de semantica verbului, acestea sunt două laturi diferite ale lui: în timp ce tranzitivitatea se reduce la dependența dintre verb și obiectul care suportă acțiunea, valența privește raportul verbului cu mai mulți actanți” [39, p. 80].

În acest context, apare întrebarea: tranzitivitatea este o categorie sintactică sau semantică? În gramaticile tradiționale, tranzitivitatea este definită, predominant, pe baza criteriului sintactic (formal). Totuși, numeroși lingviști (D. Irimia, L. Sarda, V. Ungureanu ș.a.) susțin că tranzitivitatea are un statut semantico-sintactic: un verb este considerat tranzitiv dacă exprimă o acțiune care se exercită direct asupra unui obiect, caz în care tranzitivitatea sintactică corespunde celei semantice. Așadar, tranzitivitatea depinde de semantica verbului și aici vorbim despre verbe *pseudotranzitive* (unde tranzitivitatea este de ordin sintactic, iar semantica se exclude) [110, p. 297]. Potrivit cercetătoarei V. Ungureanu, acest tip de verbe admite un CD, fără a exprima

semantic o acțiune care se răsfrânge asupra obiectului [82, p. 6]. Propunem o comparație a următoarelor exemple:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Tranzitiv	1. Ion <i>coboară</i> <u>un sac</u> din pod.	Jean <i>descend</i> <u>un sac</u> du grenier.	Ион <i>спускает</i> <u>мешок</u> из чердака.
	2. El <i>a urcat</i> <u>sacul</u> în pod.	Il <i>a monté</i> <u>le sac</u> dans le grenier.	Он <i>занёс</i> <u>мешок</u> на чердак
Pseudotranzitiv	3. Ion <i>coboară</i> <u>scările</u> .	Jean <i>descend</i> <u>l'escalier</u> .	Жан <i>спускается</i> <u>по лестнице</u> .
	4. El <i>a părăsit</i> <u>orașul</u> .	Il <i>a quitté</i> <u>la ville</u> .	Он <i>покинул</i> <u>город</u> .

În primele două exemple s-au utilizat **Vm.tr**, deoarece acțiunea agentului se răsfrânge asupra obiectului, iar în ultimele două vorbim despre verbe pseudotranzitive, deoarece tranzitivitatea este prezentă doar la nivel sintactic, pe când la nivel semantic nu observăm acest fapt, pentru că acțiunea subiectului nu se răsfrânge direct asupra obiectului.

Se observă, de asemenea, o succesiune de structuri: una tranzitivă bivalentă și alta trivalentă, iar rolul subiectului se modifică din cel de țință (pacient al deplasării) în cel de agent (cauzator al deplasării), după cum se poate observa în exemplele 1 și 3 *supra*. În ambele cazuri, verbul *a coborî* este tranzitiv, doar că în al doilea caz, el este pseudotranzitiv de mișcare, iar acțiunea este efectuată de subiect (agent), iar în primul exemplu, verbul este tranzitiv propriu-zis.

În aceeași ordine de idei, Ana Vulpe opinează că problema tranzitivității „constituie centrul întregului sistem semantic al verbului, întrucât diferitele lui sensuri sunt legate în mod organic de diferite forme ale corelației dintre acțiune și obiect” [86, p. 34]. Altfel spus, „tranzitivitatea apare ca o caracteristică semantică manifestată sintactic” [60, p. 333], ea pornește de la semantica verbului [45].

Vm.intr implică, așa cum s-a relatat mai sus, o deplasare autonomă. De remarcat că în cele trei limbi studiate, analiza acestor verbe construite cu o prepoziție de loc, se bazează întotdeauna pe studiul relației dintre semantica verbelor și cea a prepozițiilor postpuse lor. În ceea ce privește **Vm.tr**, ele sunt construite direct, fără prepoziție, deoarece aceasta pare să fi fost „absorbită” de semantica verbului [171].

Cercetătoarea V. Agrigoroaiei menționează, în acest context, că reputații lingviști A. Séchaye, B. Pottier, A. Blinkenberg considerau că verbele intransitive ar poseda un semnificat (*signatum*), care i-ar fi suficient, în timp ce verbele tranzitive ar fi defective prin sensul lor și ar cere o completare a respectivului sens [87, p. 92-93].

De o părere similară este și lingvistul român D. Irimia [55]: „Sunt intransitive verbele al căror plan semantic se definește pe deplin în interiorul relației cu un subiect; în consecință, nu au nevoie de un complement semantic secundar (...), pentru că nu le este necesar, sensul mesajului

este determinat complet” [54, p. 174]; „Sunt tranzitive verbele care au numaidecât nevoie de o „împlinire” la nivel sintactic. Acțiunea pe care o exprimă își caută în afară o limită, fără de care înțelesul mesajului verbal ar rămâne echivoc sau indescifrabil” [56, p. 165].

Drept formă morfologică de exprimare a categoriei tranzitivității verbului ar trebui considerată și diateza. Spre exemplu, majoritatea verbelor de mișcare sunt nepronominale, iar unele din ele – pronominale (reflexive), însă nu se pot combina cu un CD și nici nu au sens tranzitiv: *a se duce*, *a se apropia* (a se vedea E. Constantinovici [35, p. 89], I. Evseev [43, p. 57]). Trebuie să menționăm că în atare cazuri, echivalentele lor din limba franceză și rusă nu sunt mereu pronominale. Spre exemplu:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
1. <i>a se apropia</i>	<i>s'approcher</i>	<i>приближаться</i>
2. <i>a se duce</i>	<i>aller</i>	<i>идти</i>

Observăm că verbul din ex. 2 este pronominal (reflexiv) doar în limba română, pe când cel din ex. 1, este reflexiv în toate cele trei limbi.

Așadar, relația dintre tranzitivitate și intransitivitate se manifestă și în modificarea diatezei, verbele tranzitive la origine, trec în intransitive printr-un proces de *intransitivare*, considerată a fi „o formă de derivare actanțială, care se realizează în conformitate cu modelul: acțiune orientată asupra unui obiect exterior agentului → acțiune neorientată: *a duce (ceva)* – *a se duce [...]*” [5, p. 9]. „Operațiile care se aplică în acest caz – suprimarea obiectului și substituirea participantului activ din poziția subiectului cu un alt participant – au menirea de a anula transferul acțiunii dinspre un punct de plecare (subiectul) spre un punct de sosire (obiectul), limitând, astfel, acțiunea la sfera subiectului, care apare în calitate de unic participant implicat în întregime în desfășurarea procesului.” [5, p. 9].

Vom analiza cazul verbului românesc *a urca* (tranzitiv), care poate exista și într-o variantă pronominală *a se urca* (intransitiv), ca în exemplele:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Vm.tr.	1. <i>A urca</i> sacul în pod.	<i>Monter</i> le sac au grenier.	<i>Поднять</i> мешок на чердак.
Vm.intr. (pronominal)	2. <i>A se urca</i> în pod.	<i>Monter</i> au grenier.	<i>Подняться</i> на чердак.

În aceeași ordine de idei, propunem spre comparație, verbul *a se deplasa* împreună cu omologul său *a deplasa*:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Vm.tr.	1. <i>El a deplasat</i> dulapul.	<i>Il a déplacé</i> l'armoire.	<i>Он подвинул</i> шкаф.
Vm.intr. (pronominal)	2. <i>El s-a deplasat</i> la stânga.	<i>Il s'est déplacé</i> à gauche.	<i>Он подвинулся</i> налево.

Constatăm o echivalență totală în explicitarea categoriei de tranzitivitate / intransitivitate în cele trei limbi vizate.

După cum specifică cercetătorul I. Bărbuță, în limba română există două modalități de realizare a intransitivării. „În foarte multe cazuri, în calitate de mijloc al intransitivării poate apărea formantul pronominal *se*, care funcționează ca element detranzitivator, semnalând absența poziției actanțiale de obiect al acțiunii pe lângă un verb inițial tranzitiv direct” [5, p. 9], ca în exemplele: *Vântul clatină copacul. → Copacul se clatină de vânt.* Alteori însă, precizează autorul, „intransitivitatea verbului nu este marcată prin mijloace suplimentare. Unicul indice al caracterului intransitiv al verbului este utilizarea în poziția subiectului a unui nume inanimat” [5, p. 9]: *Băiatul urcă sacul în pod. → O șatră urcă în cer.* Există și cazuri, remarcă cercetătorul, „când unul și același verb îmbină aceste două modalități de marcare a intransitivării: *Bărbatul duce un geamantan. → Drumul duce la gară. → Băiatul se duce la școală.*” [5, p. 9].

Este de menționat faptul că graba în stabilirea tranzitivității sau intransitivității nu este binevenită, pentru că înțelesul verbului, în general, nu este întotdeauna identic cu cel din context. Astfel, există cazuri în care un verb tranzitiv poate avea și sensuri intransitive în structura sa semantică și, invers, un verb intransitiv poate căpăta sensuri tranzitive. De exemplu, sunt două sensuri ale verbului *a înainta*, care este polisemantic: (1) *Muncitorii au înaintat o propunere.* (2) *Cumpărătorul înainta spre casă.* În exemplul (1) verbul *a înainta* este folosit tranzitiv cu sensul de „a depune, a trimite”, iar în exemplul (2), același verb se folosește cu sens intransitiv „a merge înainte”.

De asemenea, verbele: *a alerga / courir / бежать*, *a urca / monter / подниматься*, *a coborî / descendre / спускаться*, *a trece / passer / проходить*, considerate intransitive, pot apărea în contexte tranzitive, numite și „cauzativ-ergative” [44, p. 8; 59, p. 81]. În atare cazuri, de regulă, verbul intransitiv este întrebuințat tranzitiv „cu un sens derivat sau figurat” [56, p. 168]. Să comparăm verbele *a trece* (rom.) și *sortir* (fr.), care în limbile comparate au diferite echivalente [14; 110]:

Ex.nr.	Vm.intr/Vm.tr	română	franceză	rusă
1	Vm.intr	a. <i>Trece lebedă pe ape...</i> (M. Eminescu)	Le cygne glisse sur les eaux...	Лебедь плывет по воде...
	Vm.tr	b. De trece codrii de aramă ... (M. Eminescu)	Pour passer les forêts de cuivre...	Если проходишь сквозь медные леса...
2	Vm.intr	a. El a trecut pe lângă școală.	Il est passé devant l'école.	Он проишел мимо школы.
	Vm.tr	b. Călătorul trece râul .	Le voyageur traverse la rivière.	Путешественник переходит реку.
		franceză	română	rusă
	Vm.intr	a. Il est sorti .	El a ieșit .	Он вышел .

3	Vm.tr	<i>b. Il a sorti <u>les livres</u> du placard.</i>	<i>El a scos <u>cărțile</u> din dulap.</i>	<i>Он достал <u>книги</u> из шкафа.</i>
---	--------------	--	--	---

În general, dihotomia verbe *tranzitive* și *intransitive* nu este total aleatorie, ea este determinată de câmpul semantic concret din care fac parte verbele. Astfel, reiterăm că **Vm** sunt predominant intransitive, pentru că ele servesc, în esență, la localizarea unei entități în raport cu spațiul [171, p. 122]. Propunem spre comparare exemplele ce urmează:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
1. A plecat, fără a-și lua rămas bun.	Il est parti, sans prendre congé.	Он ушел, не попрощавшись.
2. El se deplasează spre universitate.	Il se déplace vers l'université.	Он движется к университету.
3. Elevul iese din sală.	L'élève sort de la salle.	Ученик выходит из аудитории.
4. El traversează <u>strada</u> .	Il traverse <u>la rue</u> .	Он переходит <u>улицу</u> .
5. Am adus <u>scaunele</u> .	J'ai apporté <u>les chaises</u> .	Я принес <u>стулья</u> .

În primele trei exemple verbele de mișcare sunt intransitive (Vm.intr), iar în exemplele (4) și (5) – tranzitive (Vm.tr). În acest context, ținem să subliniem constatările lingvistului M. Aurnague, care este de părerea că, în cazul **Vm**, nu se poate vorbi de tranzitivitate indirectă, deoarece aceste verbe sunt, de obicei, intransitive [88, p. 1906] (în exemplele de mai sus (1), (2) și (3) ele sunt intransitive, fiind urmate de circumstanțiale, iar în exemplele (4) și (5) **Vm** sunt tranzitive directe, urmate de un CD, unde verbul din (5) mai este numit și *cauzativ de mișcare*).

De remarcat că cercetătoarea V. Ungureanu, notând 4 clase de verbe tranzitive de acțiune, a inclus și verbele de mișcare: *a deporta, a devansa, a duce, a fugări, a depăși, a disloca, a escalada, a exila* etc., numindu-le verbe „tranzitive acționale”[82, p. 13].

Datorită semanticii lor, **Vm** creează o relație de localizare în structurile lor tranzitive: (rom.) *Leon urcă muntele.* / (fr.) *Léon gravit la montagne.* / (rus.) *Леон поднимается на гору.* În atare ocurențe, ele se mai numesc *verbe relaționale* și pot exprima: distanța (*a urma, a colinda*), orientarea (*a urca, a coborî*) și trecerea (*a traversa, a trece, a sări*) [170].

L. Sarda a abordat legătura **Vm.tr** cu modalitățile de exprimare a aspectualității, fiind de părerea că acel criteriu al polarității aspectuale a verbelor de mișcare, introdus de J.-P. Boons, are o mare însemnătate. Ambii amintesc despre *verbele referențiale* (adică cele cu destinație finală concretă), care sunt de trei feluri, din punct de vedere aspectual: *inițiale, mediane* și *finale* [170; 94]. Vom compara exemplele prezentate mai jos:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Vm inițial	El a părăsit <u>localitatea</u> .	Il a quitté <u>la localité</u> .	Он покинул <u>населенный пункт</u> .
Vm median	El a colindat <u>orașul</u> .	Il a parcouru <u>la ville</u> .	Он осмотрел <u>город</u> . Он бродил по городу.
Vm final	El a atins <u>vârful muntelui</u> .	Il a atteint <u>le sommet</u> de la montagne.	Он достиг <u>вершины горы</u> .

Verbele din primele două exemple sunt tranzitive directe, în timp ce ultimul (*a atinge*) este pseudotranzitiv în contextul dat, întrucât exprimă o deplasare și nu o acțiune de mișcare a părților corpului. Polaritatea tranzitivității directe în cazul verbelor de mișcare este determinată intrinsec la nivel lexical și influențează, în funcție de verb, marcarea deplasării ca punct de referință *inițial*, *median* sau *final*.

L. Sarda, comparând construcțiile tranzitive directe și indirecte, conchide că cea directă este mai eficientă în exprimarea proceselor continue și a relațiilor graduale, spre deosebire de construcția indirectă, fundamental intransitivă [170].

În construcția indirectă, obiectul prepozițional nu modifică natura procesului, care rămâne centrat pe subiect; acesta are un statut circumstanțial propriu-zis și exprimă locul final, modalitatea sau traiectoria deplasării. Spre exemplu:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
<i>a se urca în mașină</i>	<i>monter dans la voiture</i>	<i>садиться в машину</i>
<i>a se urca pe fereastră</i>	<i>grimper à la fenêtre</i>	<i>залезать на окно</i>

Cercetătoarea A. Vulpe menționează: atunci când verbele tranzitive sunt folosite în mod absolut, are loc o deplasare semantică a verbului spre abstractizare [85, p. 56]. Astfel, are loc îmbogățirea lexemului cu noi sensuri. De exemplu, J.-P. Desclés a prezentat 23 de ocurențe ale verbului francez *monter* cu semnificații diferite [129, p. 96], printre care și unele utilizări tranzitive:

Luc monte sur la colline. (Vm.intr)

Luc monte un cheval. (Vm.tr)

Luc monte en grade. (mișcare semantică)

Le blé monte rapidement cette année. (mișcare semantică)

Les prix montent. (mișcare semantică)

Așadar, este esențial să fim atenți la semantica verbelor, deoarece multe dintre ele sunt polisemantice și pot exprima sensuri diferite de cele legate de mișcare sau pot reda o mișcare semantică. Se pot observa următoarele exemple:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
<i>V locativ</i>	El a atins <u>Everestul</u> .	Il a atteint l' <u>Everest</u> .	Он достиг <u>Эвереста</u> .
<i>Vm (mișcare semantică)</i>	El și-a atins <u>scopul</u> .	Il a atteint <u>son objectif</u> .	Он достиг <u>своей цели</u> .
<i>Vm a părților corpului</i>	El i-a atins <u>umărul</u> .	Il lui toucha l' <u>épaule</u> .	Он коснулся <u>ее плеча</u> .

Vm.tr au constituit obiectul de studiu pentru mai mulți lingviști români, francezi și ruși: A. Vulpe, V. Ungureanu, L. Sarda, Ph. Muller, M. Aurnague, S. M. Andreeva, I. B. Ignatova, V. N.

Yartseva etc. În cercetările lor, ei tratează drept tranzitive directe de mișcare verbe ca: *a părăsi/quitte/покинуть*, *a traversa/traverser/пересекать*, *a trimite/envoyer/отправлять*, *a târî/traîner/тянуть*, *a împinge/pousser/толкать*, *a deplasa/déplacer/двигать* etc., numindu-le și „verbe cauzative” majoritatea din ele, cu unele excepții, precum *a traversa* sau *a părăsi*.

Este necesar să ne referim și la verbele *cauzative*, ca o subclasă de verbe *tranzitive* printre verbele de mișcare, cum ar fi: *a duce / emporter / apporter / amener / отвести / отнести*; *a conduce / conduire / вести*; *a însoți / accompagner / сопровождать*. *Cauzativul*, sau *factitivul*, denotă că subiectul îi face/determină pe alții să efectueze acțiunea, în loc s-o execute el însuși [269, p. 79], iar în relația de cauzativitate (sau cauzalitate) [258], „un cauzator cere unui agent executarea unei acțiuni” [51, p. 128], ceea ce este redat în Figura 2.13.

Fig. 2.13. Relația de cauzativitate

Se propune analiza exemplurilor ce urmează:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
VmCauz	Ei <u>l</u> -au trecut frontiera.	Ils l'ont fait passer la frontière.	Они <u>перевели</u> его через границу.
Vm.tr	El a trecut <u>râul</u> .	Il a traversé <u>la rivière</u> .	Он <u>пересек</u> <u>реку</u> .
Vm.intr.	Ea a trecut pe lângă mine.	Elle est passée près de moi.	Она <u>прошла</u> мимо меня.

Este evident că în primul exemplu este un verb cauzativ de mișcare, iar în cel de-al doilea – un verb de mișcare utilizat tranzitiv, iar în al treilea - un intransitiv propriu-zis. Se observă, de asemenea, din aceste exemple că actantul de dreapta influențează semantica verbului.

În limbile studiate, verbele cauzative nu posedă un indice formal special, ca în limbile maghiară, arabă, georgiană etc., ele sunt verbe tranzitive, care exprimă cauzativitatea pe cale semantică și sintagmatică [43, p. 104]. **VmCauz** se deosebesc de cele noncauzative preponderent prin opoziția pronominal ↔ nepronominal: *déplacer / se déplacer*; *двигать / двигаться*; *a mișca/a se mișca* [21].

O transformare cauzativă presupune existența unui agent extern (sau a unei cauze), care să contribuie la producerea acțiunii. Verbul cauzativ este un verb care face să intervină un subiect cauzator al acțiunii, diferit de agent, altfel spus, este un verb al cărui subiect face ca acțiunea să o realizeze altcineva, [110, p. 297], ca în exemplul următor:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Directorul l-a condus <u>pe angajat</u> la Minister.	Le directeur a conduit <u>l'employé</u> au Ministère.	Директор проводил <u>сотрудника</u> в Министерство.

În literatura de specialitate (a se vedea: L. Sarda [170], M. Aurnague [88, p. 1906], A. Vulpe [85], R. Galben [44, p. 7]), **VmCauz** sunt cele care implică un subiect ce provoacă acțiunea, distinct de agent (*a trimite/envoyer/отправлять*, *a deplasa/déplacer/двигать*, *a exila/exiler/изгнать* etc.), iar D. Irimia le mai spune verbe „factitive” [56, p. 165], făcând o analogie cu verbele franceze *faire* și *laisser*, care formează „diateza factitivă”, unde subiectul (agentul) stimulează un „pacient” să efectueze o acțiune. Cu alte cuvinte, este un verb al cărui subiect face ca acțiunea exprimată de acest verb să fie efectuată de altcineva, nu de el însuși:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Directorul <i>l-a trimis pe angajat</i> la minister.	Le directeur <i>a envoyé son employé</i> au ministère.	Директор <i>отправил сотрудника</i> в министерство.

Rezumând cele discutate, putem invoca ideea formulată de W. Meyer-Lübke, conform căreia nu există întotdeauna o delimitare strictă între cele două clase de verbe, numite tranzitive și intransitive [62, p. 7].

Este de menționat că verbele din clasa tranzitivelor de mișcare sunt mai puțin numeroase. După calculele noastre, ele sunt în număr de **56** din lista de **227** de verbe, dintre care **31** sunt tranzitiv-cauzative, iar **25** - tranzitive propriu-zise (a se vedea verbele din *Anexa 1* cu semnul *). Conținutul lor semantic este marcat de semele [+ proces], [+ acțiune], [+ deplasare în spațiu], [+ pacient] sau [+ obiect] și o serie de seme specifice, care se referă la unele forme concrete ale deplasării obiectelor.

2.5. Valoarea semantică și comportamentul sintagmatic al verbelor mișcării

Descrierea paradigmatică a lexemelor verbale dintr-un grup lexico-semantic presupune nu doar relevarea și studierea indiciilor semantice integratoare și diferențiale, dar și analiza caracteristicilor gramaticale și combinatorii ale verbelor respective, precum și organizarea sistemică a acestora. În semantica modernă se remarcă un interes sporit pentru studierea proprietăților sintagmatice ale cuvintelor, această perspectivă fiind considerată o metodă obiectivă de descriere a sensurilor lexicale [11], în ideea că, de cele mai multe ori, „caracteristicile paradigmatică și sintagmatice ale verbelor din același grup lexico-semantic sunt interdependente: verbele cu o structură semică analogică au o combinabilitate analogică și posibilități analogice de utilizare funcțională” [221, p. 113].

Intercondiționarea acestor două tipuri de relații sistemice este evidentă: pe de o parte, *cuvântul*, ca membru al unei paradigme, poate intra numai în anumite legături sintactice, adică

poate să se combine doar cu anumite clase semantice de cuvinte, iar pe de altă parte, *totalitatea relațiilor sintagmatice* ale unui cuvânt îi determină locul lui în paradigmă [192]. Astfel, cercetarea unui tip de relații întotdeauna presupune și analiza celuilalt tip, deoarece ele reprezintă principalele axe ale sistemului lexico-semantic. Deși există această legătură strânsă și condiționare reciprocă a celor două aspecte ale manifestării relațiilor de sistem din vocabular, uneori doar din rațiuni metodologice ele sunt examinate separat, pentru a evidenția specificul fiecăruia.

În acest sens, în cercetările din sec. XX se pune problema unei clasificări sintactico-semantice a comportamentului cuvintelor în limbă, de tipul structurii de argumente a verbelor, gramaticile moderne semnalând existența unor concepte sintactico-semantice specifice (*valențele* sau *actanții* lui L. Tesnière, 1959, *cazurile semantice* ale lui Ch. J. Fillmore, 1968, sau *rolurile tematice* chomskiene) [8, p. 183].

Descrierea valorilor semantice ale unui cuvânt, în general, trebuie să țină seama și de funcțiile lui în planul limbii, și de posibilitățile lui combinatorii în planul vorbirii. Numai așa pot fi înțelese particularitățile lui semantice și pot fi descoperite relațiile din vasta rețea a semnificatelor. În această ordine de idei, I. Lobiuc menționează că „lexemele în limbă sunt „predispuse” să se combine unul cu altul nu oricum, ci numai într-un mod sau altul. Predispoziția și faptele de combinare se numesc, după cum se știe, *combinabilitate (combinatorică)*, admitând și o generalizare de tipuri” [58, p. 26].

În lingvistica actuală nu există un *consensus* în ceea ce privește definirea și interpretarea combinabilității. Diversitatea de abordări ale acestui fenomen se explică, de cele mai multe ori, prin faptul că el reprezintă un domeniu în care factorul lexico-semantic și cel gramatical interacționează foarte strâns. În afară de aceasta, combinabilitatea poate fi abordată și din perspectiva îmbinării sensurilor, și ca realizare a relațiilor sintagmatice ierarhice dintre cuvinte, ca acceptabilitate sau inacceptabilitate a unor elemente în conexiunea cu alte elemente. Relațiile sintagmatice ale cuvintelor se concretizează în (1) tipurile de poziții sintactice în care ele se întrebuintează și în (2) clasele semantice de cuvinte cu care se combină.

La baza relațiilor sintagmatice stau conexiunile cu termenii învecinați în fluxul vorbirii. Cuvintele se înlănțuie în cadrul enunțului, îndeplinind rolul de elemente constitutive ale acestuia. Din punctul de vedere al raporturilor dintre ele, în cadrul unei sintagme, cuvintele pot fi de două feluri: a) cuvinte care joacă rolul de *termeni guvernanți*; b) cuvinte care sunt *termeni de expansiune* ai termenilor guvernanți [192].

Relațiile sintagmatice în domeniul lexicului se manifestă în regulile de combinare a cuvintelor, a conexiunilor dintre un anumit cuvânt și partenerii săi contextuali în cadrul unor enunțuri concrete. Aceste conexiuni sunt determinate de legăturile reale dintre fenomenele lumii

înconjurătoare, care constituie conținutul gândului exprimat în enunț. Însă sfera relațiilor sintagmatice nu se epuizează prin influența factorilor extralingvistici. În ea se relevă un șir de aspecte pur lingvistice, pentru a căror elucidare este necesar a preciza locul cuvântului ca unitate lexicală într-o structură sintagmatică, alcătuită din, cel puțin, două unități lingvistice aflate în succesiune obligatorie [47].

Conexiunea cuvintelor într-un enunț se conformează anumitor reguli. Legea fundamentală a sintagmaticii lexicale constă în concordanța semantică a cuvintelor, care trebuie să respecte, cel puțin, o condiție din cele trei formulate de V. Gak [205]: 1) prezența unui sem comun în structurile semantice ale celor două lexeme ale îmbinării (de exemplu, *a zbura* „a se deplasa în aer” și *pasăre* „ființă ce se deplasează în aer”, combinarea acestor lexeme este sugerată de caracteristicile obiectului și acțiunea desemnată); 2) absența în unul din membrii îmbinării a semului care ar contrazice semele celorlalți membri (de exemplu, *a merge* se îmbină cu *repede*, *încet*, *la pas* ș.a., dar nu cu *verde*, *scurt*, *zgomotos* etc.); 3) suprimarea în unul din membrii îmbinării a semelor care le contrazic pe cele ale altor membri sau transferul semelor insuficiente (de exemplu, în îmbinarea *timpul zboară*, verbul *a zbura* își suprimă semul „a se deplasa în aer”, pentru că *timpul* nu este o ființă cu facultatea de a se deplasa, dar reprezintă o noțiune abstractă și include semul „a trece repede”). Parametrii principali după care se realizează combinarea membrilor sintagmei îi constituie baza logico-noțională a semnificației cuvântului, nuanțarea expresivă și stilistică, adică diferite aspecte ale conținutului cuvântului care formează, în ansamblul lor, sensul lui.

Trăsăturile ce definesc structura semică a verbului sunt, de fapt, niște categorii latente. Ele pot fi deduse doar în urma analizei logico-semantice a semnificației verbului și se actualizează în cadrul enunțului datorită capacității verbului de a se combina cu anumiți determinanți ceruți de verb și dependenți de acesta prin restricție de formă, numiți, în literatura de specialitate, și *actanți*, un concept sintactico-semantic, definit de L. Tesnière în raport cu verbul și desemnând persoanele sau lucrurile participante la proces. De aceea, subliniază E. Constantinovici, „între structura semantică a verbului și structura actanțială a acestuia trebuie să se stabilească o anumită corelație caracterizată printr-o compatibilitate semantică” [34, p. 63]. De unde reiese că structura actanțială a verbului este determinată de semnificația lui lexicală, dar și structura lui semantică este condiționată de contextele în care se actualizează și deci de posibilitățile lui combinatorii. Cu alte cuvinte, verbul va admite un anumit determinant numai în cazul în care include în structura lui semantică o trăsătură compatibilă cu formula semică a determinantului respectiv. Dacă structura semică a verbului nu conține semul corespunzător, atunci el poate impune restricții selecționale în ceea ce privește combinarea cu un anumit determinant [34, p. 66].

Din perspectiva evocată de I. Bărbuță, menționată *supra*, una din cele trei componente ale valorii funcțional-semantice a verbului o reprezintă aspectul ei relațional, numit și *implicație*, având la bază informația privind relațiile statistice între proces și participanții vizați [4, p. 18].

De aceste caracteristici ale lexemelor se ocupă teoria combinabilității cuvintelor, care a avut o evoluție deosebit de intensivă începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea. La baza acestei teorii stă noțiunea de *sintagmatică*, care este concepută ca o analiză a unor relații speciale (liniare) ale semnelor limbii, ce apar între unitățile ei dispuse consecutiv în procesul combinării nemijlocite în vorbire sau în text. Una din manifestările caracteristicii sintagmatice a cuvântului este *valența*, sau capacitatea lui de a-și alătura alte cuvinte și, în felul acesta, de a completa „golurile” din sensul cuvântului. În raport cu implicația, menționată de I. Bărbuță, „valența constituie doar o anumită parte din ceea ce reprezintă potențialul implicațional al unui semnificat lexical” [4, p. 18].

În lingvistica contemporană, teoria valenței este una foarte productivă și răspândită, mai ales pentru că de competența ei țin probleme lingvistice foarte importante: corelația dintre structură și semantică, legăturile de constituire a structurilor, interdependența caracteristicilor morfosintactice și semantice ale unităților glotice, descrierea structurilor lingvistice din perspectivă paradigmatică și sintagmatică. De aceea problema valenței și a modalităților de manifestare a ei în limbă ocupă un loc important în cercetările lingvistice moderne, ea fiind definită drept capacitate de îmbinare a cuvântului cu un alt cuvânt, deosebindu-se de la un lexem la altul sub aspectul numărului de legături simultane și al tipului de combinații. Valențele apar ca disponibilități intrinsece, potențiale ale fiecărui cuvânt, actualizarea lor în context însemnând folosirea cuvântului într-o anumită combinație sintactică. Deși teoria valenței este aplicată azi la studierea diferitor niveluri ale limbii, o atenție sporită se acordă valenței verbului, categorie gramaticală ce se caracterizează prin potențe combinatorii complexe și variate.

Noțiunea de *valență* este relativ nouă în știința limbii, originea ei fiind pusă în legătură directă cu cercetarea proprietăților sintactice ale verbului. Paternitatea acestui termen îi aparține, după cum se știe, lingvistului francez L. Tesnière, care compară capacitatea verbelor de a atrage și a reține un anumit număr de actanți cu proprietatea cunoscută a atomului în chimie și o definește drept „valență” [176, p. 23]. Conform concepției date, „nodul verbal, care este centrul propoziției, în majoritatea limbilor europene, exprimă un fel de dramă mică” și, precum într-o dramă „există neapărat *acțiune*, iar de cele mai multe ori și *actori*, și *situații*”, trecând din planul realității dramatice în cel al sintaxei structurale, „*acțiunea*, *actorii* și *situațiile* devin, respectiv, **verb**, **actanți** (*actants*) și **circumstanțe** (*circonstans*)”. În felul acesta, verbul exprimă procesul, actanții reprezintă ființele vii sau lucrurile care participă la proces, în orice calitate, fie și statică, fiind

exprimați întotdeauna prin substantive sau echivalentele lor, iar circumstanțele arată timpul, locul, modul etc., în care se desfășoară procesul [176, p. 117]. În calitate de actanți, lingvistul indică subiectele și obiectele, excluzând din relațiile de valență circumstanțialele și predicativele. Între actanți se respectă o anumită ierarhie: subiectul este primul actant, obiectul direct – al doilea, cel indirect – al treilea actant. Astfel, subiectul și complementele, cu funcțiile lor specifice în propoziție, încetează a mai exista ca atare, fiind înlocuite prin noțiunile respective de actanți [176, p. 138].

O problemă mult discutată în literatura de specialitate este cea a nivelului la care se manifestă valența, aici existând, de asemenea, mai multe poziții și interpretări. În opinia mai multor lingviști [238, p. 47; 213], există valență *logică*, valență *semantică* și valență *sintactică* sau, potrivit altor interpretări [35, p. 80; 219], valență *sintactică*, *morfosintactică* și *semantică*, tipuri care interesează, de fapt, pe lingviști. Întrucât verbul continuă a fi preferat în analizele valențiale, majoritatea definițiilor sunt raportate la acesta.

Valența semantică este calificată drept capacitate a verbului de a se combina cu anumite clase de determinanți; ea demonstrează că lexemele (în calitate de purtători ai valenței) solicită anumiți parteneri contextuali cu anumite caracteristici semantice și exclud alți parteneri cu alte caracteristici semantice. Ea reglementează complinirea pozițiilor deschise cu clase de parteneri selectați după sens (de exemplu: *a traversa strada, munții, râul*, dar nu **a traversa pantofi, probleme, pisici*) [239, p. 155]. În cadrul acestei valențe, sau chiar independent, se distinge și așa-numita *valență lexicală*, care se referă la capacitatea specifică a unui cuvânt (în special a verbului) de a selecta și de a impune un anumit număr de elemente esențiale, denumite actanți, număr direct legat de sensul verbului, și care modelează structura de bază a predicatului [86]. Studiul valenței lexicale a verbelor de mișcare este esențial pentru analiza sintactică și semantică, precum și pentru înțelegerea deplină a abilității acestora de a se combina în structuri complexe în cadrul limbii.

Valența sintactică reprezintă proprietatea verbului de a condiționa un anumit anturaj sintactic, acesta incluzând indiciul valenței cantitative (numărul „partenerilor” obligatorii / facultativi), al celei calitative, materializate în tipul relațiilor sintactice dintre verb și „parteneri” în interiorul propoziției (subiectuală, obiectuală, circumstanțială, predicativă etc.), indicii categoriali ai „partenerilor” (apartenența la o anumită categorie gramaticală, cazul etc.), delimitându-se, totodată, în cadrul ei valența *obligatorie* și cea *facultativă*. Astfel, în viziunea lui G. Helbig, verbul determină, prin valența și capacitatea sa distributivă, numărul și forma complinirilor, criteriul de diferențiere fiind testul de eliminare (compliniri *obligatorii*, dacă, în urma eliminării lor, propoziția nu mai este gramatical corectă, *facultative*, dacă propoziția rămâne

gramatical corectă, dar semantic incompletă, și *suplimente* cu caracter liber, care pot fi transformate în propoziții) [65, p. 8].

Între valența sintactică și cea semantică există o relație de interdependență. Pe de o parte, valența sintactică reacționează la cele mai mici devieri din semantica purtătorului valenței, modificându-se odată cu trecerea cuvântului dintr-o variantă lexico-semantică în alta, la evoluția sau transformarea sensului lui. Pe de altă parte, diversitatea caracteristicilor valențiale, raportate la lexeme cu același înveliș sonor, semnalează divergența sensurilor lor, adică existența polisemiei sau a omonimiei.

Condiționarea reciprocă a valenței sintactice și a celei semantice a fost remarcată și de cercetătoarea E. Constantinovici care, referindu-se la valența verbului românesc și precizând că, „pe de o parte, structura valențială a verbului este determinată de semantica lui lexicală, iar pe de altă parte, valența, în calitatea ei de capacitate combinatorie virtuală, se realizează în cadrul constituenților sintactici”, menționează că „valența prognozează anturajul sintagmatic posibil, iar actualizarea ei se face prin intermediul lexemelor care completează golurile deschise de verb în jurul său. Datorită acestui statut dublu, valența uneori e calificată drept fenomen semantico-sintactic” [35, p. 78].

Așadar, valența cuvintelor se manifestă, în primul rând, în *capacitatea combinatorie și compatibilitatea componentelor semantici* ai partenerilor contextuali. De exemplu, verbul *a porni*, asociat la stânga cu un nume ce se referă la om, poate avea sensul de „a pleca din locul unde se află”, numai dacă se combina și la dreapta cu un nume, dar nu cu oricare: *Băiatul pornește din gară, din oraș, din casă...*, nu însă și **din aer, *din foc, *din copac* ș.a. Același verb *a porni* însă, combinat la dreapta cu anumite nume, puține la număr, poate avea sensul de „a pune în funcțiune”: *a porni motorul*, sau chiar de „a începe”: *a pornit un cântec de jale, a pornit munca*.

Valențele cuvintelor sunt, în al doilea rând, *purtătoare ale informației gramaticale*, ceea ce înseamnă că folosirea cuvintelor într-o anumită ambianță sintactică este de natură morfosintactică. Necesitatea unei asemenea precizări este determinată de faptul că, la nivel sintactic, unde există restricții impuse de unele cuvinte altora și constrângeri de combinare specifice fiecărui cuvânt, particularitățile gramaticale se manifestă atât prin funcțiile sintactice, cât și prin apartenența la o clasă morfologică, impunând restricții de formă asupra ocurenței.

Valența sintactică și cea semantică nu sunt izomorfe. Unul și același component al nivelului semantic poate fi exprimat la nivel sintactic prin diferite mijloace, ceea ce înseamnă că „opозиția determinant obligatoriu/determinant facultativ se bazează pe criterii semantico-sintactice și este legată, în primul rând, de specificul semantico-sintactic al verbului: cei dintâi apar în vecinătatea

unor verbe insuficiente semantic sau sintactic, de aceea ei sunt necesari pentru alcătuirea unor construcții complete din punct de vedere semantic și sintactic” [83, p. 64].

Deosebiriile dintre valența semantică și valența sintactică pot fi formulate în felul următor: valența semantică se manifestă în baza compatibilității structurilor semantice ale partenerilor contextuali; valența sintactică însă presupune completarea obligatorie sau facultativă a pozițiilor deschise, caracterizându-se din punct de vedere comunicativ, morfologic și sintactic. Subliniem, în același timp, că aceste două tipuri sunt strâns legate între ele, se află în relație de presupunere reciprocă, formând o unitate dialectică.

Așadar, valența, în calitatea ei de capacitate combinatorie virtuală, se realizează în cadrul constituenților sintactici, iar formula valențială a verbului determină structura semantico-sintactică a enunțului, „verbul, prin intermediul valenței sale, stabilind numărul pozițiilor libere, funcția sintactică, caracteristica morfosintactică (partea de vorbire și elementul relațional) și trăsătura semantică a constituenților care completează aceste poziții” [50, p. 66-67]. Acești constituenți sunt numiți, tradițional, *actanți* și definiți drept „componente intim legate de semantica internă a verbului (realizate, în primul rând, prin nominale, dar și prin echivalentele lor sintactice: forme verbale nepersonale și propoziții), cărora verbul le atribuie funcții semantice (numite *roluri tematice*) și le impune restricții de formă (de caz sau de prepoziție, dacă actantul este exprimat prin nominal, de conjuncție, atunci când actantul este realizat propozițional, sau, uneori, chiar de topică [47, p. 235].

În această ordine de idei, cercetătorul I. Bărbuță subliniază că „anume procesul, în calitatea sa de semn dinamic cu desfășurare în timp, implică un punct de pornire, o sursă (agentul), un punct final, un obiect afectat de proces (pacientul), un participant în favoarea / defavoarea căruia se realizează procesul (destinatarul), diferite circumstanțe locale, temporale, modale, cauzale, condiționale etc. Acesta este sistemul general de actanți și circumstanțe implicați de verb, însă fiecare unitate lexicală din această clasă posedă un model valențial individual ce include un anumit număr de constituenți” [4, p. 19], adică „se caracterizează printr-o structură actanțială proprie, ce include informația referitoare la totalitatea participanților la situație și la relațiile lor cu procesul” [4, p. 19].

În general, în literatura de specialitate se delimitează următoarele tipuri de valență: *activă* și *pasivă* (elementul subordonează alte elemente sau se subordonează), *obligatorie* și *facultativă* (care cere o realizare obligatorie sau poate rămâne neconsumată, poate fi redusă), *de stânga* (subiectul) și *de dreapta* (complementele), *sintactică* (stabilește funcțiile sintactice), *semantică* (combinarea elementelor pe baza semelor componentiale), *morfosintactică* (apartenența

elementelor la o parte de vorbire sau alta în corelație cu mijloacele prin care se exprimă relațiile sintactice) [35, p. 76-80; 176; 51; 81].

După numărul actanților obligatorii ceruți de verb, L. Tesnière a delimitat verbe *avalente* (cu valența zero, de ex.: *Ninge.*), *monovalente* (cu un actant, cel de stânga, adică subiectul, sau agentul), *bivalente* (S + V + CD) și *trivalente* (S + V + CD + CI) [176], dar șirul poate continua cu verbe tetravalente, unde apare și CC, sau mai multe forme verbale succesive V₁+V₂+V₃..., de exemplu:

(fr.) Il est descendu boire un café / (rom.) El a coborât să bea o cafea. / (rus.) Он спустился, чтобы выпить кофе.

Luând în considerare că în cercetarea de față se analizează structuri cu **Vm**, subliniem că aceste verbe pot fi *avalente* - zerovalente, *monovalente* – cu un singur actant, *bivalente* – cu 2 actanți, *trivalente* – cu 3 actanți și *polivalente* – mai mult de 3 valențe [216; 35; 81; 51], precum este ilustrat în Tabelul 2.4.:

Tabelul 2.4. Clasificarea verbelor în funcție de valență

Tipul de valență	română	franceză	rusă
Avalente (V)	<i>Plouă.</i>	<i>Il pleut.</i>	<i>Идет дождь.</i>
Monovalente (S + V)	<i>Ion aleargă.</i>	<i>Jean court.</i>	<i>Иван бежит.</i>
Bivalente (S + V + CC) sau (S+ V + CD)	<i>Copiii se îndreaptă spre râu. Ei l-au expulzat pe V. Hugo.</i>	<i>Les enfants se dirigent vers la rivière. Ils ont expulsé V. Hugo.</i>	<i>Дети направляются к реке. Они изгнали В. Гюго.</i>
Trivalente (S+V+CD+CI; S+V+CD+CC)	<i>El i-a trimis mamei flori. Țara noastră a exportat legume în Europa.</i>	<i>Il a envoyé des fleurs à sa mère. Notre pays a exporté des légumes en Europe.</i>	<i>Он послал маме цветы. Наша страна экспортировала овощи в Европу.</i>
Polivalente	<i>El s-a urcat azi la al doilea etaj pentru a căuta cartea.</i>	<i>Il est monté aujourd'hui au deuxième étage pour chercher le livre.</i>	<i>Сегодня он поднялся на второй этаж, чтобы найти книгу.</i>

În contextul lucrării de față, un interes deosebit îl prezintă *circumstanțele*. Conform teoriei lui Tesnière, *actanții* sunt obligatorii, iar *circumstanțele* – facultative [176; 217, p. 26], astfel că unii lingviști folosesc termenul de *actant* în mod absolut, chiar și în locul *circumstanțelor* [226, p. 13; 158, p. 177].

Există însă cazuri când verbul cere în mod obligatoriu un CC, altfel el n-ar fi „saturat” semantic (în rândul acestor verbe se includ și **Vm**). Așadar, locul sau timpul ar fi niște componente indispensabile pentru verb. În semantica acestor verbe se conține *a priori* un sem ce redă o orientare spre un anumit loc [217, p. 26; 35, p. 82]. Spre exemplu: *a se îndrepta spre ceva* / *se diriger vers qqch* / *направляются куда-либо*; *a se îndepărta de ceva* / *s'eloigner de qqch* /

удалятся от чего-либо. În cazul acestor verbe, propoziția ar fi agramaticală/illogică fără CC, deoarece ar fi nesaturată.

În acest context, menționăm că structurile sintactice cele mai frecvente cu **Vm** în cele trei limbi sunt: **Vm + Vinf**, **Vm + prep. + Vinf**, **Vm + Vger (sau Vpart)**, **Vm + prep. + CC**, dar limba română cunoaște și construcția **Vm + Vconj**, care este foarte uzuală (pentru detalii vezi cap. 3).

Conform celor precizate *supra*, valența se poziționează la intersecția dintre semantică și sintaxă [35, p. 178]. Această noțiune se consideră un fenomen semantico-sintactic, deoarece structura valențială a verbului este condiționată de semantica lui lexicală și se concretizează pe deplin în sintaxă. De regulă, un verb se combină cu anumite componente sintactice, care *a priori* se conțin în structura sa semantică, cu alte cuvinte, semantica verbului se actualizează în context. Această corespondență este redată în tabelul de mai jos [151]:

Tabelul 2.5. Valența semantico-sintactică a verbelor de mișcare

în semantică	<i>participanți</i>	<i>circumstanțe</i>	<i>proces</i>
în morfosintaxă	<i>actanți</i>	<i>complement circumstanțial</i>	<i>verb/predicat</i>

Astfel, ajungem la concluzia că valența sintactică a verbelor trebuie să fie abordată în concordanță cu valența lui semantică, deși cercetătoarea E. Constantinovici a demonstrat că există și cazuri de necorespondere între structura semantică și cea actanțială a verbului, din cauza autonomiei relative a unor structuri [33, p. 199].

Prin sintetizarea celor expuse, reiese că valența sintactică propusă la mijlocul secolului trecut a devenit unul din fenomenele de bază în lingvistica actuală. Ea permite sintaxiștilor o analiză mai profundă a structurilor actanțiale, pe de o parte, dar și glotodidacticienilor le oferă metode practice mai eficiente în predarea limbilor străine, pe de altă parte (cum ar fi metoda substituției, analizei componențiale și distributive).

2.6. Concluzii la capitolul 2

Datele și observațiile din capitolul 2 relevă următoarele aspecte esențiale:

1. Diverse fenomene ale vieții pot fi descrise prin expresii legate de *mișcare*, *spațiu* și *timp*, însă predomină cele asociate mișcării, aceasta fiind condiția fundamentală a existenței materiei. Fără mișcare nu ar fi viață. Astfel, în orice limbă de pe glob s-ar putea descrie mișcările fizice cu ajutorul unui vocabular care face parte din clasa verbelor și a obiectelor.

2. *Mișcarea* este noțiunea prezentă în majoritatea disciplinelor care constituie științele cunoașterii: religie, mitologie, mecanică, neurofiziologie, unele domenii ale psihologiei,

inteligență artificială, lingvistică, filozofie, sociologie ș.a. Fiecare știință în parte abordează mișcarea în felul său, în funcție de aspectele și particularitățile care îi sunt caracteristice. Punctul comun în toate aceste domenii este faptul că mișcarea este un concept esențial, care desemnează schimbarea, transformarea sau deplasarea.

3. Mișcarea în lingvistică poate fi redată prin termeni variabili în funcție de limbă – *mișcare, deplasare, locomoție* (rom.), *mouvement* (fr.), *движение* (rus.) – și, de aici, verbele sunt numite *de mișcare*, sau *de deplasare, de locomoție, movendi* (unele din ele pot fi considerate sinonime contextuale). Ea poate fi exprimată prin diverse mijloace: substantive, prepoziții, adverbe, interjecții și verbe. Elementele de bază, ce exprimă mișcarea în toate limbile lumii, sunt verbele. Verbele de mișcare au fost clasificate în mod diferit în funcție de arealurile lingvistice. Cea mai generală clasificare distinge: **verbele de mișcare a părților corpului** (*a ridica*), **verbele de deplasare** (*a alerga*) și **verbele locative** (*a intra*).

4. În semantica lexicală contemporană, analiza semică (sau componențială) este una dintre metodele utilizate pentru a identifica semele comune și diferențiale care definesc cuvintele în cadrul unei clase lexicale. Verbele de mișcare conțin, în structura lor semantică, seme de bază precum [+acțiune], [+durată], [+dinamicitate], [+deplasare], [+finalitate], [+orientare spațială] etc. Clasificarea acestor verbe s-a bazat pe **3 criterii** principale, **6 subcriterii** și **28 de indicatori**, printre care: *deplasare orizontală, mișcare ascendentă, descendentă, incoativă, finitivă, durativă, iterativă, cu un mijloc de transport, de intrare / de ieșire, de rotație, lentă / rapidă, din mediul natural (acvatic, aerian, terestru), după gradul de participare a agentului (cauzativ, personal, impersonal), după caracterul colectiv (multitudine de agenți / subiecți), orientarea / neorientarea mișcării, mișcare perfectivă / imperfectivă, unidirecțională / multidirecțională*.

5. Verbele de mișcare, în majoritate intransitive, aparțin clasei verbelor de acțiune și ocupă un loc central în spațiul semantic al procesualității. Există, totodată, **V_m** cu trăsătura [+tranzitiv] (**56** din cele **227** analizate, ex. *a depăși, a escalada*). Verbele tranzitive pot avea și sensuri intransitive și invers, fiind denumite verbe relaționale, exprimând **distanța** (*a urma*), **orientarea** (*a urca*) sau **trecerea** (*a traversa*). Cele pseudotranzitive își păstrează tranzitivitatea doar sintactic, întrucât semantica este determinată de actantul de dreapta (ex. *Ion coboară scările*).

6. Verbele de mișcare *cauzative*, stabilite în număr de **31** de unități, exprimă o acțiune inițiată de un subiect care nu este și agentul execuției (ex. *a trimite / envoyer / направлять*). Cu alte cuvinte, subiectul determină realizarea acțiunii de către altcineva. Este importantă analiza atentă a semnificației, întrucât unele **V_m** sunt polisemantice și pot exprima și sensuri figurate, nu doar deplasarea propriu-zisă (ex. *a urca pe cineva în funcție*).

7. Descrierea paradigmatică a verbelor dintr-un câmp lexical-semantic implică și analiza caracteristicilor lor combinatorii, de ordin sintagmatic, abordare esențială pentru precizarea și dezambiguizarea sensurilor. Din perspectivă valențială, verbele de mișcare pot fi *mono-*, *bi-*, *tri-* sau *plurivalente*, combinându-se cu subiecte, complemente directe sau circumstanțiale, adverbe, prepoziții ori verbe la diferite moduri (infinitiv, gerunziu, participiu etc.). În limba franceză, unele verbe de mișcare pot fi urmate de două sau trei verbe la infinitiv. Structurile sintactice frecvente cu **Vm** includ construcțiile: **Vm + S**; **Vm + prep + S**; **Vm + adv**; **Vm + V₂(inf)**; **Vm + V₂(ger)**; **Vm + V₂(part)**; **Vm + V₂(supin)**; **Vm + V₂ (conj)**; **Vm + prep + V₂(inf)** (pentru detalii, a se vedea cap. 3).

3. STRUCTURILE FORMATE CU VERBELE DE MIȘCARE ÎN LIMBILE ROMÂNĂ, FRANCEZĂ ȘI RUSĂ

3.1. Capacitățile distribuționale ale verbelor de mișcare

Toute manifestation syntaxique a une motivation sémantique (B. Pottier)

„Orice manifestare sintactică are o explicație semantică” [164] (*trad. n. - N. C.-P.*).

Din cele expuse *supra* (capitolele 1 și 2), se poate deduce că verbele de mișcare ocupă un loc aparte în gramaticile limbilor comparate în prezentul studiu. Analiza structurilor propuse de dicționare, dar și a unui eșantion reprezentativ de exemple acumulate pe parcursul cercetării ne permite să observăm că verbele *movendi*, pe lângă sensul lor primordial de *verbum finitum*, în diferite îmbinări cu alte cuvinte obțin variate sensuri. Posibilitățile combinatorice ale acestor verbe determină diversitatea ipostazelor semantice și a pozițiilor sintactice pe care le dezvoltă în calitatea lor de verb predicativ, semiauxiliar sau copulativ, ceea ce generează eventuale noncorespondențe de structuri, care se manifestă la nivel semantico-sintactic, creând uneori interferențe în traducere sau dificultăți în procesul de învățare a limbilor străine. **Vm** sunt polisemantice, de aceea semnificațiile lor concrete sunt descoperite doar în context, ceea ce implică o abordare creativă în predarea/învățarea limbilor străine [196, p. 5].

Există un adevăr empiric: putem înțelege natura obiectelor și a fenomenelor, doar luând în considerație diversele relații ale lor. Încă părintele lingvisticii generale, Ferdinand de Saussure, a lansat ideea limbii ca sistem: „Limba este un sistem de semne ce exprimă idei...” [72, p. 41].

Astfel, orice fenomen are o multitudine de caracteristici, care se evidențiază în relație cu alte fenomene sau obiecte, făcând parte dintr-un sistem. În lingvistică, lexicul este considerat un sistem, care presupune analiza fenomenelor lingvistice într-o strânsă legătură unele cu altele. Iar în ceea ce privește sintaxa, cercetători din diferite arealuri lingvistice, precum L. Hjelmslev, S. Stati, T. Lomtev ș.a., propun să fie studiată tot din perspectivă sistemică, or elementele sintactice pot fi înțelese doar în context, luând în considerare toate legăturile și relațiile posibile între componente [78, p. 432; 216, p. 5].

În acest context, lingvistul francez B. Pottier precizează că, atunci când două entități sunt folosite într-un raport sintactic, ele întrețin relații actanțiale [165, p. 10], iar lexemele (entitățile) se ordonează în construcții (sau structuri) sintactice.

Pentru a menționa importanța caracterului sistemic al sintaxei, cercetătorul Fr. Rastier considera că anume contextul determină sau chiar constituie sensul cuvântului [167, p. 154], iar lingvistele basarabene L. Moraru și A. Stolareenco, bazându-se pe teoria lui A. Martinet,

consemnează că „structura sintagmatică precizează alegerea sensului într-o situație lingvistică dată” [159, p. 162].

Conceptul de *structură* a avut diferite abordări teoretice de-a lungul istoriei lingvisticii. O. Ducrot semnala că, dacă prin *structură* înțelegem orice organizare regulată, atunci „cercetarea structurilor lingvistice este la fel de veche precum studiul limbilor” [131; 163, p. 85], cu toate că inițiatorii acestui fenomen sunt considerați structuraliștii din sec. XX. Cert este însă faptul că structuraliștii au insistat asupra ideii că semnele lingvistice nu se studiază izolat, dar în sistem.

Așadar, structuralismul saussurian se opune atomismului predecesorilor săi, în sensul că descrierea legilor organice și întâietatea relațiilor asupra elementelor se opun unei simple sume de elemente [135, p. 19].

Este de remarcat că noțiunea de *structură* a fost egalată de unii lingviști cu cea de *sistem*: „numim structură sintactică (sistem sintactic) a unei limbi date ansamblul tipurilor de relații existente în acea limbă” [78, p. 433; 203].

Conform *Dicționarului de lingvistică și științe ale limbii*, editat sub redacția lui J. Dubois, „o structură este, în primul rând, un sistem care funcționează conform unor legi”, iar în al doilea rând, „un sistem caracterizat prin noțiunile de totalitate, de transformare și de autoreglare” [269, p. 446].

Reputatul lingvist J. Lyons a operat cu noțiunea de „secvență”, care reprezintă o combinaire de cuvinte ce rezultă din aplicarea unei reguli gramaticale [154, p. 161]. În aceeași ordine de idei, cercetătoarea L. Zbanț numește aceste combinații „structuri gramaticale” [182, p. 269].

Ținem să subliniem că în lingvistica modernă termenul de *structură sintactică* este folosit alături de sinonimul *construcție sintactică* [76; 51, p. 132; 134, p. 11-12; 140, p. 12]. Potrivit *Dicționarului de lingvistică...*, construcția are două interpretări: în gramatica modernă, ea este „orice grup pertinent de cuvinte (sau morfeme) care intră într-o construcție mai vastă și care se supune unei scheme sintactice sau morfologice”, pe când în gramatica tradițională, ea este „modul în care cuvintele se grupează în frază după sensul lor și rolul lor sintactic, după regulile proprii fiecărei limbi” [269, p. 115].

Este de remarcat că lingvistul român I. Evseev pleda pentru termenul *structură*: „Noțiunea de *structură* presupune nu numai o mulțime alcătuită din elementele relativ omogene, ci și existența unei ierarhii între elementele componente” [43, p. 80].

Odată cu apariția gramaticii generative, elaborate de lingvistul american N. Chomsky, interpretarea structurilor sintactice s-a schimbat. Au apărut noțiunile de „competență” și „performanță” [64, p. 200]. *Competența* o constituie „cunoștințele pe care le are locutorul despre limba sa”, iar *performanța* este „folosirea efectivă a limbii în situații concrete” și creative [119, p.

13]. Acest cercetător, întemeindu-se pe ideea lui W. von Humboldt, admitea crearea unui infinit de propoziții în baza unor combinații sintactice diferite, ceea ce însemna „folosirea infinită a mijloacelor finite” dintr-o limbă [119, p. 18]. Sunt de menționat și cele două nivele ale structurilor propuse de N. Chomsky: *structura de suprafață* și *structura de adâncime* [119, p. 76], care ar corespunde, respectiv, *forme* și *conținutului*.

În interpretarea din perspectiva lingvisticii distributive a terminologiei lui L. Bloomfield, expuse de J. Lyons, construcțiile sintactice pot fi „endocentrice” și „exocentrice” [183, p. 179]. Cele „endocentrice” au aceeași distribuție ca și elementele lor componente, deci pot avea un cuvânt de bază care poate înlocui întreaga structură, pe când cele „exocentrice” au o distribuție diferită decât elementele lor componente și nu pot avea un cuvânt-bază care le poate substitui. Să urmărim exemplele:

Structură endocentrică

Sportivul *merge rapid*.

Structură exocentrică

Sportivul *merge și țopăie*.

Din cele semnalate până aici, este lesne să conchidem că, indiferent de termenul pe care îl vom folosi – *structură*, *construcție*, *combinație*, *sintagmă* etc., cert este faptul că elementele unui enunț se studiază în combinație unele cu altele. Iar aceste structuri sintactice sunt concepute ca un corpus infinit, deoarece „cu ajutorul unui ansamblu finit de reguli și de simboluri este posibil a genera un infinit de fraze, cu o lungime finită” [135, p. 72]. Putem menționa, în acest context, că ideea lui Humboldt rămâne mereu actuală: limba nu este *Ergon*, ci *Energeia* [143, p. 21], adică ea nu este statică, ci mereu în schimbare.

F. de Saussure situează activitatea limbii în două sfere distincte: una care ține de linearitatea limbii și alta – de ordinea sistemului, și arată că în limbă totul se sprijină pe raporturi sintagmatice și asociative, iar ele se observă la toate nivelurile limbii.

Raporturile sintagmatice se stabilesc între unitățile prezente în enunț [269, p. 467] și ele sunt „bazate pe caracterul linear al limbii”, care exclude pronunțarea a două elemente în același timp, și apar una după alta în lanțul vorbirii. Așadar, *sintagma*, după Saussure, este o combinație „din două sau mai multe unități consecutive” [72, p. 135] și se situează pe axa orizontală a vorbirii.

În literatura de specialitate s-au stabilit câteva caracteristici ale raporturilor sintagmatice [163, p. 78; 72, p. 136]:

- este vorba despre raporturi *in praesentia*, care se bazează pe elemente prezente în vorbire;
- succesiunea elementelor urmează o ordine prestabilită;
- numărul elementelor este limitat: o sintagmă nu poate conține un număr infinit de elemente.

Raporturile asociative (sau paradigmatic, după L. Hjelmslev) sunt cele care „asociază o unitate a limbii, realizată într-un enunț, cu altele (care nu sunt prezente în enunțul dat)” [269, p.

467] și se plasează pe axa verticală. Acest tip de raporturi se definește prin faptul că, în afara discursului, cuvintele care au ceva în comun se asociază în memoria locutorului [72, p. 135].

În același context, cercetătoarea A. Vulpe subliniază: „Analiza cuvântului sub aspect paradigmatic presupune că acesta trebuie să fie cercetat în toate ipostazele ce-l caracterizează ca un element lexical al sistemului în opoziție cu alte unități” [86, p. 5].

Raporturile paradigmatică au următoarele caracteristici [163, p. 79; 72, p. 136]:

- este vorba despre raporturi *in absentia*, adică fără prezență în vorbire, deoarece seria dată se stabilește virtual în memorie;
- ordinea succesiunii este nedeterminată, pentru că nu există nicio condiție de linearitate;
- numărul elementelor este nedeterminat (în afară de seriile flexionare care au un număr fix).

Este de remarcat faptul că „trăsăturile paradigmatică și sintagmatică ale cuvântului nu există independent unele de altele, ci interacționează” [86, p. 5]. Astfel, sensul de bază al verbului, spre exemplu, în dependență de locul său în subsistemul paradigmatic, determină funcțiile sale sintagmatică [216, p. 6].

În deplin acord cu ideile menționate mai sus, A. Vulpe opinează, în monografia sa *Verbele creării*, că raporturile paradigmatică și sintagmatică „nu se stabilesc între cuvinte ca atare, ci între sensurile lor” [86].

Din cele expuse până aici, putem deduce că, pentru a analiza structuri cu verbele mișcării în cele trei limbi (română, franceză și rusă), este necesar să apelăm atât la aspectele paradigmatică ale lexemelor verbale respective, cât și la cele sintagmatică (combinatorii), ținând cont, desigur, și de semantica lor.

Așa cum s-a arătat *supra*, în studiile din ultimele decenii s-a încetățenit noțiunea sintactică de *valență*, considerată un obiect de cercetare destul de incitant. Dacă în tradiția gramaticală se evidențiază mereu modelul binar (clasic) de organizare logico-sintactică a propoziției (*subiect + predicat*), atunci în lingvistica structuralistă, el este înlocuit cu modelul *verb + actanți* (argumente).

Din perspectiva semnalată, *valența* reprezintă posibilitatea unui element de a se uni cu alte elemente, „este capacitatea combinatorie a verbului, adică însușirea acestuia de a deschide anumite poziții libere, goluri, care sunt ocupate de termenii implicați” [35, p. 75], precum rubricile într-o anchetă [217, p. 21]. Așadar, verbul, fiind centrul grupului verbal, își atrage, în dependență de trăsăturile sale semantico-sintactice, actanții, care pot fi nominali, forme verbale nepersonale, propoziții subordonate, ce ar avea anumite funcții semantice (sau roluri tematice: *Agent, Pacient, Beneficiar, Experimentator, Sursă, Țintă, Locativ* etc.) și le-ar impune anumite restricții formale (morfosintactice).

După publicarea monografiei lui L. Tesnière, cercetători din lumea întreagă au încercat să interpreteze teoria sa și să propună și alți termeni, formulați din diferite puncte de vedere, pentru actanți și valență, precum: *combinație, dependență, recțiune, distribuție sintactică* (pentru valențe); *complemente, argumente, actori, jucători, elemente, părți secundare, putere*, etc. (pentru actanți) [216, p. 7; 247, p. 67; 269, p. 399].

Suscită interes științific studiile de gramatică transformațională și generativă ale structuraliștilor americani, pornind de la Z. S. Harris și L. Bloomfield, până la N. Chomsky, care, de asemenea, au studiat posibilitățile combinatorii, doar că nu în raport cu verbul ca nucleu, ci în raport cu sintagme verbale și nominale. Astfel, valența tesnieriană este atribuită gândirii abstracte, iar distribuția bloomfieldiană se află la nivel de contemplare concretă, cu toate că sunt cercetători care folosesc acești termeni în raport de sinonimie. Noțiunea de *distribuție* ar fi mai largă decât cea de *valență*, deoarece valența include doar combinațiile obligatorii, pe când distribuția este suma tuturor posibilităților combinatorice ale unui element [269, p. 156-157]. În lucrarea de față, **prioritară este analiza distributivă, deoarece, dincolo de analiza actanțială, ne interesează mai mult circumstanțele, fiind vorba despre structuri cu verbele mișcării (or, ele sunt locative, de regulă), iar unul din obiective ar fi studiul structurilor predicative de felul $V_1+V_2+V_3$.**

Atât în limba română, cât și în alte idiomuri, în rol de circumstanțe poate apărea și un verb (în funcție predicativă sau nepredicativă) dependent de un nucleu, care se apreciază drept *circumstanțial predicativ* ($V_1 + V_2$) [216; 207, p. 65; 204, p. 162]. Aceste tipuri de construcții sintactice sunt numite „construcții actanțiale predicative” [51], iar verbele de bază sunt incluse de cercetătoarea V. Guțu-Romalo în cele „care admit atât determinanți nominali, cât și determinanți verbali (eventual, alternativ sau concomitent)” [48, p. 30]. Să examinăm comparativ:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
1. A venit pentru a-i spune (să-i spună) adevărul.	Il est venu lui dire (pour lui dire) la vérité.	Он пришел сказать (чтобы сказать) ей правду.
2. ... dar vino să iei masa cu noi mâine. G. de Maupassant [BA]	... mais viens dîner à la maison, demain. G. de Maupassant [BA]	Тогда вот что: приходи ко мне завтра обедать. Г. де Мопассан [МД]
3. Oh! la iarnă am să mă duc să mă vindec la Menton. G. de Maupassant [BA]	Oh ! Cet hiver j'irai me guérir à Menton. G. de Maupassant [BA]	Нет уж, зимой я непременно поеду лечиться в Ментону. Г. де Мопассан [МД]
4. Și grăbind pasul, se duse să-l bată pe umăr. G. de Maupassant [BA]	... Il alla frapper sur l'épaule du marcher. G. de Maupassant [BA]	... и, догнав его, хлопнул по плечу. Г. де Мопассан [МД]
5. Înainta brutal pe strada plină de lume, lovind cu coatele și împingând oamenii la o parte numai ca să nu se abată din drum. G. de Maupassant [BA]	... il avançait poussant les gens pour ne point se déranger de sa route. G. de Maupassant [BA]	... а он, задевая встречных плечом и насвистывая веселые песенки, думал все о том же. Г. де Мопассан [МД]
6. ... merg alergând de-a lungul potecilor. J.-M. G. Le Clézio [CA]	... je vais courant le long des chemins. J.-M. G. Le Clézio [ChO]	Я бегу по дорожкам. Ж.-М. Г. Ле Клезю [ЗИ]

Utilizarea acestor tipuri de construcții ($V_1 + V_{2(Inf)}$; $V_1 + V_{2(ger)}$; $V_1 + V_{2(part)}$; $V_1 + V_{2(supin)}$; $V_1 + V_{2(conj)}$) este determinată, desigur, de scopurile comunicative ale locutorului și depinde de context. Astfel, putem observa, din exemplele de mai sus, că în toate limbile echivalentele sunt aproape identice în structurile lor, cu excepția unor deosebiri legate de conjunctivul românesc.

În baza materialului factual, au fost identificate patru tipuri de structuri sintactice, cele mai frecvente, cu verbe de mișcare, care nu corespund întotdeauna în limbile comparate.

Structura **Vm + Vinf** are, de cele mai multe ori, ca echivalent românesc **Vm + Vconj** și foarte rar – **Vm + Vinf**, în rusă uneori păstrându-se aceeași structură ca în franceză (ex. 3 de mai sus), alteori renunțându-se la structură și rămânând doar **Vm** singur, urmat de un CC (ex. 6). Structura sintactică **Vm + Vger** (sau participiu prezent, uneori, în franceză) este mai puțin frecventă și are, de obicei, aceleași echivalente în română și rusă (ca în exemplul 5 și 6).

Se evidențiază, la fel, construcția prepozițională **Vm + prep. + Vinf**, unde cea mai frecventă prepoziție folosită este cea finală *pour/pentru/чтобы*, care în română poate fi substituită prin conjuncția *să*, element constitutiv al conjunctivului, postpus **Vm** (a se vedea exemplele 2, 3, 4 de mai sus).

Potrivit profesoarei de la Universitatea din Leuven, B. Lamiroy, în limba franceză, infinitivul direct care urmează un **Vm** nu este un infinitiv de scop, dar cel introdus de prepoziția *pour* are o valoare finală semnificativă [148, p. 42]. În ceea ce privește limbile română și rusă, uneori există asemănări, dar, mai degrabă, persistă diferențele. În rusă, totul depinde de o categorie gramaticală specifică pentru limbile slave, numită *aspect* (вид): *perfectiv* și *imperfectiv* (совершенный и несовершенный) [202]: *бежать*, *бежать*. Pentru a înțelege mai bine diferența, propunem următoarele exemple :

română	franceză	rusă
1. Maria <u>aleargă să cumpere</u> pâine. / Maria <u>aleargă după</u> pâine.	Marie <u>court acheter</u> du pain.	Мария <u>бежит</u> купить хлеб. / Мария <u>бежит</u> за хлебом.
2. Prietena mea <u>aleargă zilnic pentru a</u> <u>slăbi</u> . Prietena mea <u>aleargă zilnic ca să</u> <u>slăbească</u> .	Mon amie <u>court</u> chaque jour <u>pour maigrir</u> .	Моя подруга <u>бежит</u> каждый день, <u>чтобы похудеть</u> ."

Analizând cele două exemple prezentate, se poate observa că în limba franceză infinitivul fără *pour* (*pour*) nu este final, acesta are funcția de complement al verbului, dar cel cu prepoziție are funcția de complement circumstanțial final al **Vm**. În română, în exemplul (1), este prezent un verb la modul conjunctiv ce urmează **Vm** (*aleargă să cumpere*) și ar putea fi înlocuit cu un CCfin

(*aleargă după pâine*). În rusă, este un infinitiv care urmează după **Vm** perfectiv (*бежим купить*), dar poate fi înlocuit și cu un CCfin asemănător cu cel din limba română (*бежим за хлебом*). În exemplul (2), s-ar putea folosi un infinitiv sau un conjunctiv cu prepoziția *pentru* în română. În ceea ce privește limba rusă, este un verb imperfectiv *бегают* care necesită o subordonată finală [106, p. 92-93; 104]. După cum se observă din exemplele de mai sus, în limba rusă, structura semantico-sintactică depinde, de asemenea, de aspectul verbal, nu doar de semnificația verbului.

Există, totodată, o construcție prepozițională, urmată de un complement circumstanțial: **Vm** + **prep.** + **CC**, unde tipul de prepoziție depinde de semantica verbului și de tipul de CC care urmează verbul. Astfel, se stabilește un acord semantic între verb și prepoziție [216, p. 13]. Prepozițiile au fost împărțite în 2 mari clase, în funcție de faptul dacă exprimă o relație de localizare sau o deplasare. Ele pot fi numite prepoziții *poziționale* (*în/dans/в*) sau *directionale* (*până la/jusqu'à/до*). Cert este că prepoziția este determinată fără echivoc, adică verbul necesită neapărat o anumită prepoziție, și nu alta, în funcție de context. Este important de menționat că la traducerea unui text din franceză în rusă, de foarte multe ori, prepoziția locativă franceză poate fi înlocuită cu un adverb [212]. Să urmărim exemplele:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
1. Am ajuns <u>la</u> tine.	Je suis arrivé <u>chez</u> toi.	Я прибыл <u>к</u> вам (тебе).
2. El <i>aleargă</i> <u>în</u> <u>jurul</u> stadionului.	Il court <u>autour du</u> stade.	Он бежит <u>вокруг</u> стадиона.
3. El se plimbă <u>lângă</u> lac.	Il se promène <u>près du</u> lac.	Он гуляет <u>рядом</u> с озером.

Referindu-ne la structura actanțială a **Vm**, observăm că, în cele trei limbi discutate, actantul de stânga (subiectul) poate fi atât un agent (un nume însuflețit), în majoritatea cazurilor, cât și un obiect (neînsuflețit).

În literatura de specialitate, acest tip de verbe este studiat din perspectiva structurii [**PI** – **V** – **PF**], din care reiese că deplasarea presupune implicarea a patru elemente: 1) Agentul – cel care face acțiunea, 2) V – verbul (acțiunea propriu-zisă), 3) PI – punctul inițial (de pornire), 4) PF – punctul final (de sosire). Structurile cu **Vm** pot fi bimembre, trimembre, uneori și polimembre (de regulă, în limba franceză), iar tipurile lor care se întâlnesc în limbile supuse studiului sunt: **Vm** + **Vinf**, **Vm** + **Vger**, **Vm** + **Vconj**, **Vm** + **Vsupin**, **Vm** + **N**, **Vm** + **prep.** + **N**, **Vm** + **adverb**, **Vm** + **adj.**, **Vm** + **Vinf** + **Vinf** + **Vinf**, **Vm** + **Vconj** + **Vinf**, **Vm** + **Vinf** + **N**. În această cercetare, au fost identificate și delimitate statistic 24 de structuri, prezentate în tabelul 3.1. și exemplificate în Anexa 4, pe baza unor contexte extrase din literatură.

Tabelul 3.1. Analiza statistică a structurilor cu verbele mișcării

Nr.	Grad de similitudine	Structură sintactică	Nr. de exemple
1.	<i>Convergent</i>	V_m + adv.	73
2.		V_m + prep. + S	115
3.		V_m.tr + S	55
4.	<i>Semiconvergent</i>	V_m + V₂inf	85
5.		V_m + prep. + V₂inf	95
6.	<i>Divergent</i>	V_m + V₂inf (gramaticalizată în l. fr.), Futur proche, Futur immédiat dans le passé	25
7.		V_m + prep. + V₂inf (gramaticalizată în l. fr.), Passé récent	15
8.		V_m + V₂conj	90
9.		V_m + prep. + V₂conj	80
10.	<i>Convergent</i>	V_m + V₂ger	35
11.	<i>Divergent</i>	V_m + V₂part	20
12.		V_m + V₂supin	10
13.		V_m + V₂conj + V₃conj	35
14.		V_m + prep. + V₂inf + V₃inf	37
15.	<i>Semiconvergent</i>	V_m + V₂inf + prep. + V₃inf	33
16.	<i>Divergent</i>	V_m + prep. + V₂inf + prep. + V₃inf	12
17.		V_m + prep. + V₂inf + V₃conj	30
18.		V_m + V₂ger + V₃inf V_m + V₂ger + V₃conj	40
19.		V_m + V₂ger + prep. + V₃inf	20
20.	<i>Semiconvergent</i>	V_m + V₂inf + V₃ger	27
21.	<i>Divergent</i>	V_m + V₂conj + V₃ger	23
22.	<i>Semiconvergent</i>	V_m + V₂part + V₃inf	25
23.	<i>Divergent</i>	V_m + prep. + V₂inf + V₃part + prep. + V₄inf + V₅inf	5
24.	<i>Semiconvergent</i>	V_m + adj. verbal	15
Nr. total de exemple			1000

În tabelul de mai sus sunt prezentate structurile identificate cu verbe de mișcare în limbile română, franceză și rusă. Deoarece aceste structuri nu sunt întotdeauna identice în cele trei limbi studiate, au fost stabilite trei grade de asemănare: *convergent*, care desemnează structuri similare în toate limbile analizate; *divergent*, care indică structuri specifice unei singure limbi; și *semiconvergent*, care se referă la structuri parțial asemănătoare, de regulă, în două dintre cele trei limbi.

În cele ce urmează, se vor analiza pozițiile, reprezentările și posibilitățile combinatorii ale **V_m** în limbile română, franceză și rusă, pentru a evidenția atât similitudinile, cât și diferențele, contribuind astfel la înțelegerea, învățarea, predarea și cercetarea acestora de către profesori, elevi și cercetători din domeniu.

3.2. Structuri binare și polimembre cu *verba movendi*

Una dintre structurile binare esențiale asociate verbelor de mișcare în limbile română, franceză și rusă este cea *tranzitivă*, care poate fi și *cauzativă*. Din punct de vedere semantic, în cadrul acestei structuri, acțiunea verbului se răsfrânge direct asupra unui obiect, urmând modelul sintactic „verb de mișcare + complement direct” (a se vedea subcapitolul 2.4.). Această construcție manifestă, în general, similarități semnificative în limbile analizate în prezentul studiu. Să comparăm: (rom.) *Ei au parcurs distanța indicată.* / (fr.) *Ils ont parcouru la distance indiquée.* / (rus.) *Они прошли указанное расстояние.*

Structura cauzativă cu verbele de mișcare este o construcție sintactică în care un verb de mișcare este combinat cu un subiect cauzator (*agent*), care provoacă o acțiune de mișcare efectuată de un alt subiect (*patient*), cu rol de CD în propoziție. În această structură, subiectul cauzator nu efectuează direct mișcarea, ci o impune agentului acțiunii de mișcare, de ex.: 1) (rom.) *Ei l-au trimis pe subaltern la depozit.* / (fr.) *Ils ont envoyé le subordonné à l'entrepôt.* / (rus.) *Они отправили подчинённого на склад.* 2) (rom.) *El l-a condus la gară.* / (fr.) *Il l'a conduit à la gare.* / (rus.) *Он проводил его на вокзал.*

Conform tabelului 3.1. și Anexei 4, structura binară **Vm.tr** + **S** se încadrează în categoria construcțiilor convergente, întrucât prezintă asemănări semnificative în cele trei limbi supuse studiului. În acest context, au fost extrase 55 de exemple relevante din literatură, care contribuie la evidențierea frecvenței și importanței acestei construcții în limbile comparate.

Cercetările anterioare asupra **Vm** au constatat că, în limbile franceză și rusă, acestea formează, de regulă, structuri bimembre cu alte verbe postpuse la infinitiv, iar în limba română, în locul infinitivului, se preferă un verb la modul conjunctiv, fapt ce se datorează influenței balcanice [38; 53; 71, p. 380; 106, p. 92]. Această influență, tratată de savanți notorii precum I. Iordan, I. Diaconescu și S. Berejan drept o particularitate a limbii noastre, care o deosebește de alte limbi romanice, a generat o înlocuire aproape totală a infinitivului prin conjunctiv, dar această „specializare” nu a fost arbitrară, ea este consecința evoluării sistemului lingvistic, însă, precedat de prepozițiile *pentru*, *fără*, *prin*, infinitivul românesc, fie și mai rar decât conjunctivul, continuă să se păstreze după verbele de mișcare – tot datorită unei influențe, de data aceasta, franceze.

Acest infinitiv este utilizat în limbile vizate în prezentul studiu, de cele mai multe ori, fără prepoziție sau cu prepoziția *pentru* (în română – prin conjunctiv) / *pour* / *чтобы*, antepusă infinitivului și postpusă **Vm**, unde el nu redă întotdeauna, în contextul francez, doar sensul final. Vom analiza exemplele:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
1. Prietena mea <i>aleargă pentru a câștiga timp</i> . (Prietena mea <i>aleargă ca să câștige timp</i>)	Mon amie court pour gagner du temps.	Моя подруга бежит чтобы сэкономить время.
2. Maria <i>aleargă pentru a cumpăra produse</i> (Maria <i>aleargă să cumpere produse</i>)	Marie court acheter des produits. (Fără valoare finală, preponderent locativă)	Мария бежит купить продукты. (Мария бежит за продуктами.)

După cum se observă, în limba română infinitivul postverbal este însoțit de prepoziția *pentru*, spre deosebire de conjunctiv, iar acesta poate fi înlocuit cu un CCloc, exprimat prin substantiv. În limba rusă, situația este aproape similară, doar că diferențierea finală/locativă are loc datorită antinomiei verbale perfectiv/imperfectiv: *бегать/бежать*. Din cele relatate, se poate deduce că structura **Vm + pentru + Vinf** este mai complexă decât **Vm + Vinf**, care este mai simplă [106, p. 93]. În ce privește frecvența lor, conform corpusului de exemple analizat, **Vm + prep. + Vinf** s-a atestat de 95 de ori, iar **Vm + Vinf** – de 85 de ori (a se vedea Tabelul 3.1. și Anexa 4).

Chiar dacă franceza și româna sunt limbi romanice, iar rusa este o limbă slavă, în cazul structurilor infinitivale cu **Vm** există mai multe asemănări decât diferențe între franceză și rusă, iar în limba română, datorită particularității menționate *supra*, se acceptă mai degrabă un conjunctiv în locul infinitivului, ceea ce ne conduce la concluzia: chiar dacă limbile sunt apropiate genetic, nu întotdeauna putem găsi echivalențe absolute între structurile lor [246, p. 88].

Referindu-ne la utilizarea infinitivului în construcții cu **Vm**, postpuse verbelor modale și aspectuale, se disting noțiunile de *infinitiv subiectiv* și *obiectiv*, discutate de cercetători români, ruși și francezi [6, p. 16; 169, p. 293-296], sau, mai nou, între cele de *infinitiv autoprosopic* și *eteroprosopic*, propuse de profesorul A. Ciobanu [31, p. 53]. Dacă în cazul construcțiilor cu verbele modale și aspectuale *infinitivul autoprosopic* se plasa după verbele ce arată posibilitatea, necesitatea, atitudinea, obișnuința etc. [6, p. 16], atunci, în cazul structurilor cu **Vm**, acest tip de infinitiv se folosește după verbele ce exprimă mișcarea directă [169, p. 293-296]: *a merge - aller* – *идти/ходить (ехать/нохать)*, *a alerga - courir* – *бегать/бежать*, *a ieși - sortir* – *выйти/выходить*, *a veni - venir* – *прийти/приходить (приезжать)* etc. Privitor la *infinitivul eteroprosopic*, el se combină cu verbe ce arată un impuls, un ordin, o constrângere, o rugămintă, o permisiune etc. [6, p. 16], dar și după verbe cauzative de mișcare (adică verbe ce desemnează „a face pe cineva să se deplaseze”) [169, p. 293-296]: *a conduce - mener* – *вести*, *a duce - porter* – *нести*, *a însoți - conduire* – *сопровождать*, *a trimite - envoyer* – *послать* etc.

Să supunem comparației exemplele:

	<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Infinitiv autoprosopic	<u>A venit</u> pentru <i>a mă căuta</i> .	Il <u>est venu</u> pour <i>me chercher</i> .	Он <u>пришел</u> <i>искать</i> меня.
Infinitiv eteroprosopic	<u>L-am trimis</u> (<i>să participe</i>) pentru <i>a participa</i> la concurs.	Je <u>l'ai envoyé</u> (<i>pour</i>) <i>participer</i> au concours.	Я его <u>отправил</u> <i>участвовать</i> в конкурсе.

Observăm că atât în cazul infinitivului autoprosopic, al cărui subiect este comun cu cel al **Vm** *a veni*, cât și în cazul celui eteroprosopic, care are subiectul diferit de al **Vm** regent, valoarea pe care o exprimă verbul regentat este cea finală [115, p. 293].

Frecvența utilizării infinitivelor autoprosopice și eteroprosopice după verbele de mișcare în limbile română, franceză și rusă, precum și a conjunctivului și gerunziului, stabilită în baza exemplurilor excerptate din câteva opere artistice, o prezentăm în Tabelul 3.2.

Tabelul 3.2. Compararea frecvenței utilizării infinitivelor autoprosopice și eteroprosopice, a conjunctivului și a gerunziului după *Vm* în limbile română, franceză și rusă

Autor	Roman	Infinitiv autoprosopic	Infinitiv eteroprosopic	Conjunctiv	Gerunziu
J.M.G. Le Clézio	<i>Le chercheur d'or</i>	28	3	-	6
	<i>Căutătorul de aur</i>	5	-	23	4
	<i>Золотоискатель</i>	19	1	-	5
Amélie Nothomb	<i>Mercure</i>	25	2	-	6
	<i>Mercur</i>	2	1	21	3
	<i>Меркурий</i>	18	-	-	2
Guy de Maupassant	<i>Une Vie</i>	21	3	-	5
	<i>O Viață</i>	4	1	16	2
	<i>Жизнь</i>	16	2	-	3
	<i>Bel-Ami</i>	26	2	-	5
	<i>Bel-Ami</i>	3	-	23	3
	<i>Милый друг</i>	14	1	-	2

Pe baza analizei datelor din tabelul de mai sus, se poate conchide că: 1) în limba franceză și rusă, după *Vm* predomină infinitivul, iar în română – conjunctivul; 2) în l. franceză și rusă, conjunctivul nu se utilizează după verbele *movendi*; 3) gerunziul este mai rar întrebuințat în toate 3 limbile; 4) în ce privește concurența dintre infinitivul autoprosopic și cel eteroprosopic, primul este destul de frecvent în limba franceză și rusă, iar în română – mai puțin, iar infinitivul eteroprosopic postpus **Vm** este foarte rar întâlnit în limbile studiate, mai ales în limba română.

Un loc aparte îi revine îmbinării cu participiu **Vm** + **Vpart** din limba franceză, căreia în limba română, dar și în cea rusă, îi corespunde, de regulă, o structură gerunzială **Vm** + **Vger** (a se vedea Tabelul 3.1. și Anexa 4). În limba română se întâlnește foarte rar o construcție verbală cu supin **Vm** + **Vsupin** (doar 10 exemple din 1000), care lipsește în limba franceză, fiind înlocuită cu **Vm** + **CCloc**, ca și în limba rusă, de altfel. Să urmărim exemplele:

Structură	română	franceză	rusă
Vm+Vpart / Vm+Vger	Înainta brutal pe strada plină de lume, lovind cu coatele și împingând oamenii la o parte numai ca să nu se abată din drum. <i>G. de Maupassant [BA]</i>	... il <u>avançait</u> <u>poussant</u> les gens pour ne point se déranger de sa route. <i>G. de Maupassant [BA]</i>	Он <u>продвигался</u> , <u>толкая</u> людей, чтобы те не мешали ему на пути. <i>Г. де Мопассан [МД]</i>
Vm+Vsupin	Ei <u>au revenit</u> <u>de la semănat</u> .	Ils <u>sont</u> <u>revenus</u> <u>des</u> <u>semailles</u> .	Они <u>вернулись</u> <u>с посева</u> .

În continuare, se observă ce structuri sintactice pot forma două dintre cele mai frecvente verbe de mișcare: *a merge* – *aller* – *идти/ходить* și *a veni* – *venir* – *прийти/приходить* (*приезжать*).

Verbul *a merge*, în poziția de *verbum finitum*, conform dicționarilor explicative și de gramatică, redă un sens de deplasare, însă se înregistrează și cazuri când el se desemantizează parțial, devenind semiauxiliar sau chiar auxiliar, cel mai frecvent acest lucru atestându-se în limba franceză, unde formează așa-zisul timp „future proche”, sau „future immédiat” [139, p. 1043]. În limba română un asemenea timp lipsește, de aceea îl găsim în textele traduse sub forma unui viitor simplu, însoțit sau nu de adverbe ca *imediat*, *în curând* [25, p. 250], ca și în limba rusă, de altfel, unde este tradus, pur și simplu, printr-un verb la timpul viitor sau cu ajutorul expresiei „собираться делать что-либо” (a se vedea detalii *infra*: 3.5). Trebuie de menționat însă că, uneori, și în această poziție verbul de bază își păstrează sensul primar și formează o structură finală, chiar dacă nu este prezentă prepoziția *pour* în limba franceză, în limba română, de regulă, urmează modul conjunctiv, iar în limba rusă poate lipsi orice actant verbal, sau chiar și *V1*, păstrându-se în traducere doar *V2*. Să confruntăm exemplele:

	franceză	română	rusă
Futur immédiat	C'est cela, <i>nous allons</i> <i>souper</i> . <i>A. Dumas-fils [DC]</i>	Ah, ce bine, <i>îndată</i> <i>vom mânca</i> . <i>A. Dumas-fiul [DC]</i>	Вот и все, <i>мы будем ужинать</i> . <i>А. Дюма-сын [ДК]</i>
Structură cu sens final	<i>Je vais lui dire</i> <i>bonsoir</i> , <i>me dit-il</i> , <i>et je reviens</i> <i>dans un instant</i> . <i>A. Dumas-fils [DC]</i>	<i>Mă duc să-i spun</i> <i>bună seara</i> <i>în lojă</i> , <i>zise el</i> , <i>și mă întorc</i> <i>îndată</i> . <i>A. Dumas-fiul [DC]</i>	<i>Я пожелаю</i> <i>ему</i> <i>доброго вечера</i> , <i>сказал он мне</i> , <i>и скоро вернусь</i> . <i>А. Дюма-сын [ДК]</i>

Conform renumitului dicționar francez *Le bon usage*, structura **aller + à + inf** este o perifrază literară, care înseamnă „a tinde spre, a merge până la”. De ex.: *Elle allait à confondre le savant et l'ignorant dans la même louange* [139, p. 1043]. În limba rusă, în acest caz, de regulă, se folosește verbul *собираться*, care redă sensul de intenție imediată, iar în ceea ce privește limba română, se pare că în această situație se folosește mai des verbul *a ajunge* decât *a merge*. A. Ciobanu consideră această poziție a verbului *a ajunge* de „semiauxiliar incoativ”, care poate fi urmat atât de un infinitiv, cât și de un verb la modul conjunctiv [245, p. 139], doar că aici verbul

nu mai comportă sensul de mișcare. De ex.: *Ion a ajuns a nu înțelege nimic. / Ion a ajuns să se bucure de traiul fericit al consătenilor.*

Din lucrările consultate, se poate observa că verbul *a fi* îl poate înlocui pe *a merge* [152, p. 218], însă acest fenomen a provocat mereu discuții [139, p. 1058]. De ex.: *As-tu été chercher du pain ? (= es-tu allé) / Ai fost să iei pâine? / Ты пошел за хлебом? - Ты был за хлебом?* În română, verbul *a fi* poate fi folosit cu sensul de mișcare doar la un timp trecut [265, p. 282-283].

Numeroase sunt cazurile când, în limba franceză, verbul *venir* se întrebuințează ca auxiliar, care, în combinație cu un infinitiv însoțit de prepoziția *de*, formează timpul numit „passé récent”. În limba română nu se atestă o asemenea formă perifrastică, de aceea în literatura tradusă se folosește verbul regent la un timp trecut (mai mult ca perfectul, perfectul simplu, perfectul compus) sau se recurge la utilizarea adverbilor temporale *adineaori*, *chiar acum*, *recent* ș.a. Acesta va fi tradus și în rusă folosind adverbele respective – «только что», «недавно» (detalii *infra*, 3.5). Să confruntăm exemplele ce urmează:

	franceză	română	rusă
Passé récent	<i>Vous venez de me rendre bien heureux en me donnant ce livre...</i> <i>A. Dumas-fils [DC]</i>	<i>Mi-ați redat fericirea odată cu această carte...</i> <i>A. Dumas-fiul [DC]</i>	<i>Вы только что сделали меня очень счастливым, подарив мне эту книгу...</i> <i>А. Дюма-сын [ДК]</i>

Cercetarea acestui verb a permis constatarea faptului că în limba franceză se întâlnesc construcții ca: **venir + à + Vinf**, ce marchează o acțiune neașteptată, îndepărtată semantic de sensul movendi; **venir + Vinf** fără prepoziție, indicând un scop [148; 147], echivalentele lor românești fiind **a veni + pentru + Vinf**; **a veni + Vconj**, ambele structuri exprimând scopul efectuării acțiunii, adică ocurența dreaptă a lui *a veni*, în acest caz, îndeplinește funcția sintactică de CCfin sau o propoziție circumstanțială finală. Este de atenționat că în traduceri românești, după *a veni* (ca echivalent al lui *venir à*), de cele mai multe ori, se utilizează un substantiv sau un supin, iar limba rusă continuă tradiția de similaritate cu limba franceză, după cum se vede în exemplele de mai jos:

franceză	română	rusă
<i>On vient à parler d'amour.</i> <i>G. de Maupassant [V]</i>	<i>Veni vorba de dragoste.</i> <i>G. de Maupassant [V]</i>	<i>Мы пришли поговорить о любви.</i> <i>Г. де Мопассан [Ж]</i>
<i>Si le temps vient à se couvrir, rentrez.</i> <i>G. de Maupassant [V]</i>	<i>Dacă vremea va fi mohorâtă, să intrați înăuntru.</i> <i>G. de Maupassant [V]</i>	<i>Если погода станет пасмурной, зайдите внутрь.</i> <i>Г. де Мопассан [Ж]</i>
<i>Viens manger !</i> <i>G. de Maupassant [V]</i>	<i>Vino să mănânci (pentru a mânca; la mâncare, la mâncat)!</i> <i>G. de Maupassant [V]</i>	<i>Иди кушать!</i> <i>Г. де Мопассан [Ж]</i>

Profesorul A. Ciobanu, efectuând analiza distributivă a unor verbe semiauxiliare din limba română [244; 245], s-a referit la verbul *a veni*, care uneori obține reprezentarea echivalentă cu verbele *considerandi*, diferit de sensul *movendi*, unde **a-i veni + S** (predicat nominal) înseamnă „a

se afla într-o anumită legătură de dependență cu cineva”. De ex. (rom.) *El îmi vine frate (cumătru)*, având echivalentele : (rus) *Он брат мне*. Он мне брат / (fr.) *Il est mon frère* [245, p. 19; 246]. Conform dicționarilor franceze și rusești, o asemenea reprezentare a verbului *a veni* în aceste limbi nu se întâlnește.

I. Iordan și Vl. Robu prezintă verbul *a veni* în română cu valoare predicativă în structuri de tipul **V + S**, sau **V + adj.**, unde substantivul sau adjectivul funcționează ca predicativ suplimentar (deci nu ca nume predicativ) [53, p. 459]. De ex. : 1. *Ion vine inginer*. 2. *Maria vine veselă*. Aceste enunțuri se dovedesc a fi rezultate din : 1. *Ion vine* și *Ion este inginer*. 2. *Maria vine* și *Maria este veselă*. În celelalte limbi, în acest caz se utilizează alte verbe decât *a veni*, dar și în română se întâlnește foarte rar, în exemplele extrase în acest studiu am găsit doar un singur caz.

Lingviștii menționați discută și forma impersonală *se vine*, care are funcția de predicat verbal impersonal cu valoare conativă (echivalent cu un imperativ), în franceză și rusă folosindu-se un verb impersonal (*il faut*) și, respectiv, un predicativ (*надо*) și doar verbul dependent **V_{2inf}** fiind cel de deplasare. De ex. : (rom.) *La școală se vine la timp*. / (fr.) *Il faut venir à temps à l'école*. / (rus.) *В школу надо приходить вовремя*.

Este necesar de remarcat și construcția directă, fără prepoziție: **a veni + inf**, unde infinitivul exprimă scopul deplasării [153, p. 167] în limbile franceză și rusă, iar în limba română, în această poziție, se utilizează conjunctivul, după cum se observă în exemplele următoare: (fr.) « ... *le regard du jeune homme doux et caressant, venait luire sur elle...* » / (rom.) „... *am venit să mi te-nchini...* ” / (rus.) „*Я пришел (чтобы) поздравить вас лично*”.

Totodată, este important de menționat că acțiunea verbului postpus unui **V_m** predomină, el „constituie centrul enunțului, în timp ce mișcarea este considerată doar un mijloc de realizare a acțiunii” [169, p. 294], păstrând o parte neînsemnată a sensului său de bază [114, p. 360].

Deci, similar verbelor modale și aspectuale, **V_m** din limbile română, franceză și rusă formează destul de frecvent binoame verbale infinitivale (cu prepoziție sau fără), gerunziale și conjunctivale (în română), iar participiale și supinale – mai rar (Tabelul 3.3.).

Tabelul 3.3. Simetria versus asimetria binoamelor verbale cu V_m

Structură	română	franceză	rusă
V_m + V_{inf}	-	+	+
V_m + prep. + V_{inf}	+	+	+
V_m + V_{conj}	+	-	-
V_m + V_{ger}	+	+	+
V_m + V_{part}	-	+	-
V_m + V_{supin}	+	-	-

În studiul dat, s-au identificat, pe baza unui eșantion de exemple extrase din literatură și presă, 19 structuri verbale bimembre și polimembre (trimembre, tetramembre, pentamembre) care includ infinitivul, conjunctivul, gerunziul, participiul și supinul. Ele reflectă diversitatea utilizării verbelor în diferite contexte în cele trei limbi. Propunem aceste structuri în Tabelul 3.4.:

Tabelul 3.4. Lista structurilor verbale bimembre și polimembre cu Vm

Structuri convergente în cele trei limbi vizate		
1. Vm + prep. + V ₂ inf	rom. fr. rus.	rom: Andrei <u>a venit pentru a discuta</u> proiectul. fr: André <u>est venu pour discuter</u> du projet. rus: Андрей <u>приишѐл, чтобы обсуѐдить</u> проект.
2. Vm + V ₂ ger		rom: Maria <u>alerga</u> ascultând muzică. fr: Marie <u>courait en écoutant</u> de la musique. rus: Мария <u>бегала, слушаѐя</u> музыку.
3. Vm + V ₂ ger + prep. + V ₃ inf		rom: El <u>a ieșit zâmbind pentru a atrage</u> atenția. fr: Il <u>sortit en souriant pour attirer</u> l'attention. rus: Он <u>вышел улыбаясь, чтобы привлечь</u> внимание.
Structuri semiconvergente (între două limbi)		
4. Vm + V ₂ inf	fr. rus.	fr: Marie <u>est partie étudier</u> à l'étranger. rus: Мария <u>уехала учиться</u> за границу. rom: Maria a plecat să studieze în străinătate.
5. Vm + prep. + V ₂ inf + V ₃ inf	fr. rus.	fr: Elle <u>est descendue pour aller manger</u> . rus: Она <u>спустилась, чтобы пойти поесть</u> . rom: Ea a coborât pentru a merge să mănânce.
6. Vm + V ₂ inf + prep. + V ₃ inf	fr. rus.	fr: Elle <u>est allée apprendre pour réussir</u> . rus: Она <u>пошла учиться, чтобы добиться</u> успеха. rom: A mers să învețe pentru a reuși.
7. Vm + V ₂ inf + V ₃ ger	fr. rus.	fr: Ils <u>étaient partis danser en souriant</u> . rus: Они <u>ушли танцевать, смеясь</u> . rom: Ei au plecat să danseze, zâmbind.
8. Vm + V ₂ ger + V ₃ inf	fr. rus.	fr: Il <u>avançait en essayant de réussir</u> . rus: Он <u>продвигался, пытаясь добиться</u> успеха. rom: El avansa încercând să reușească.
Structuri divergente (specifice unei limbi)		
9. Vm + V ₂ conj	rom.	rom: Ana <u>pleacă să vorbească</u> cu directorul. fr: Anne <u>part parler avec le directeur</u> . rus: Анна <u>уходит поговорить с директором</u> .
10. Vm + prep. + V ₂ conj	rom.	rom: <u>A venit fără să o anunțe</u> . fr: Elle <u>est venue sans la prévenir</u> . rus: Она <u>пришла, не предупредив еѐ</u> .
11. Vm + prep. + V ₂ inf + prep. + V ₃ inf	fr.	fr: Elle <u>y est allée pour apprendre à parler</u> . rom: Ea a mers acolo pentru a învăța să vorbească. rus: Она <u>пошла туда, чтобы учиться говорить</u> .
12. Vm + prep. + V ₂ inf + V ₃ conj	rom.	rom: Ea a <u>mers acolo pentru a învăța să deseneze</u> . fr: Elle <u>y est allée pour apprendre à dessiner</u> . rus: Она <u>пошла туда, чтобы научиться рисовать</u> .
13. Vm + V ₂ conj + V ₃ ger	rom.	rom: Ea a <u>sosit să-i ajute zâmbind</u> . fr: Elle <u>est arrivée pour les aider en souriant</u> . rus: Она <u>пришла помочь им, улыбаясь</u> .

14. <i>V_m + V_{2part} + V_{3inf}</i>	fr.	fr: <i>Il est venu <u>espérant réussir</u>.</i> rom: <i>El a venit sperând să reușească.</i> rus: <i>Он пришёл, надеясь на успех.</i>
15. <i>V_m + V_{2part}</i>	fr.	fr: <i>La fille <u>est venue, tenant</u> dans sa main un bouquet de fleurs.</i> rom: <i>Fata veni, ținând în mână un buchet de flori.</i> rus: <i>Девочка пришла, держа в руке букет цветов.</i>
16. <i>V_m + V_{2supin},</i>	rom.	rom: <i><u>Mergem la pescuit</u>.</i> fr: <i>Nous allons à la pêche.</i> rus: <i>Мы идём на рыбалку.</i>
17. <i>V_m + V_{2conj} + V_{3conj}</i>	rom.	rom: <i>Ea a <u>mers să-i ajute să se descurce</u>.</i> fr: <i>Elle est allée pour les aider à s'en sortir.</i> rus: <i>Она пошла, чтобы помочь им справиться.</i>
18. <i>V_m + V_{2ger} + V_{3conj}</i>	rom.	rom: <i>El <u>avansa încercând să reușească</u>.</i> fr: <i>Il <u>avançait en essayant de réussir</u>.</i> rus: <i>Он продвигался, пытаясь добиться успеха.</i>
19. <i>V_m + prep. + V_{2inf} + V_{3part} + prep + V_{4inf} + V_{5inf}</i>	fr.	fr: <i>Je m'en <u>vais sans être remarqué, faisant attention à ne pas laisser tomber des objets</u>.</i> rom: <i>Plec fără a fi observat, având grijă să nu las să cadă obiecte.</i> rus: <i>Я ухожу, не будучи замеченным, стараясь не уронить вещи.</i>

După cum se observă din exemplele de mai sus, 3 structuri evidențiate sunt comune tuturor limbilor supuse studiului: ***V_m + prep. + V_{2inf}***, ***V_m + V_{2ger}***, ***V_m + V_{2ger} + prep. + V_{3inf}***, în timp ce celelalte 16 sunt specifice doar unei sau două limbi. Pentru o exemplificare extrasă din literatură, a se consulta Anexa 4.

Conform analizei statistice a lor (a se vedea Tabelul 3.1. și Anexa 4), cele mai frecvente construcții verbale în cele trei limbi sunt: ***V_m + V_{2conj}*** (90) și ***V_m + prep. + V_{2conj}*** (80) în limba română, respectiv ***V_m + V_{2inf}*** (85) și ***V_m + prep. + V_{2inf}*** (95) în limbile franceză și rusă. Celelalte construcții au o frecvență de până la 50 de utilizări fiecare din numărul total de 1000 de exemple analizate. În registrul acestor configurații se încadrează și îmbinările cu verbe de mișcare cauzative, a căror structură de bază este ***V_m + S(CD)***. Însă aceste verbe pot forma, de asemenea, structuri verbale infinitivale, conjunctivale sau gerunziale, menționate mai sus, care sunt, de regulă, eteroprosopice, dar uneori apar și în poziție autoprosopică. Urmează câteva exemple ilustrative:

Structură	română	franceză	rusă
<i>V_mCauz + pentru + V_{inf} (eteroprosopic)</i> <i>V_mCauz + V_{conj}</i> <i>V_mCauz + V_{inf}</i>	L- <u>am adus să se culce</u> (pentru a se culca).	On l'a <u>ammené</u> <u>coucher</u> .	Мы <u>отнесли</u> его <u>спать</u> (в постель). Мы <u>привели</u> его в <u>постель</u> . Мы уложили его спать.
<i>V_mCauz + pentru + V_{inf} (autoprosopic)</i> <i>V_mCauz + V_{conj}</i>	Îl <u>aduc pentru a-l</u> <u>spăla</u> (ca să-l spāl).	Je l'ai <u>apporté pour le</u> <u>laver</u> .	Я <u>принес</u> его, <u>чтобы</u> <u>помыть</u> .
<i>V_mCauz + Gerunziu</i>	Îl <u>conduceam</u> <u>zâmbind</u> .	Je le <u>conduisais en</u> <u>souriant</u> .	Я <u>водил</u> его <u>улыбаясь</u> .

După cum se observă din exemplele de mai sus, **VmCauz** formează construcții verbale cu infinitivul și gerunziul în cele trei limbi, iar în română sunt și structuri cu modul conjunctiv, iar acolo unde se păstrează infinitivul, el urmează după prepoziția *pentru*. În schimb, în limba rusă este tendința de a înlocui actanții verbali ai *Vm* cu substantive având funcția de CC (alte exemple sunt prezentate în Anexa 4).

În baza acestor observații, putem clasifica tipologic limbile română, franceză și rusă astfel: limba franceză, ca limbă romanică, păstrează construcțiile verbale latine cu infinitivul, iar limba rusă, deși face parte din grupul slav, se aliniază și ea limbilor cu structuri preponderent infinitivale [103]. În contrast, limba română se integrează în grupul limbilor balcanice, având o preferință pentru structurile binare și polimembre construite cu conjunctivul postverbal. Deci, limba rusă, deși este o limbă slavă, utilizează frecvent construcții infinitivale, similar cu limba franceză. Acest aspect subliniază o particularitate a limbii ruse, care, deși se încadrează în alt grup lingvistic, adoptă structuri care amintesc de limbile romanice și, în general, de tipuri de construcții verbal-centrice.

3.3. Structuri prepoziționale cu verbele de mișcare

Merită să fie subliniat faptul că semantica mișcării nu este explicată exclusiv prin verbele de mișcare, ea modelându-se din diferite elemente ale propoziției. Această constatare se bazează pe o observație simplă: prepozițiile de loc apar în structurile formate de o mare parte a verbelor de mișcare (*a merge la/ aller à/уѣхать в*, *a coborî din/descendre de/спуститься с*, *a trece pe lângă/passar par/проходить через*) și pot modifica interpretarea locativă a propoziției [150, p. 47]. Să urmărim exemplele propuse:

<i>română</i>	<i>franceză</i>	<i>rusă</i>
Ion <u>a urcat pe</u> munte cu prietenii săi.	Jean <u>est monté sur</u> la montagne avec ses amis.	Иван <u>поднялся на</u> гору с друзьями.
Ion <u>a urcat în</u> autobuz la stația sa.	Jean <u>est monté dans</u> le bus à sa station.	Иван <u>сел в</u> автобус на своей остановке.

După cum se observă din exemplele de mai sus, prin schimbarea prepoziției, se modifică și semnificația mișcării, în special a vectorului ei.

În limba franceză, structura **aller + à + inf** se consideră o expresie verbală care semnifică „a merge până la, a tinde spre”. Astfel, datorită prepoziției *à*, verbul și-a schimbat sensul și poziția, trecând de la *verbum finitum* la unul semiauxiliar: (fr.) „Elle *allait à confondre* le savant et l’ignorant dans la même louange...” [139, p. 1043]. În ce privește limba română, în atare

construcție apare verbul *a ajunge* în combinație cu un infinitiv sau un conjunctiv [245, p. 139], spre exemplu: (rom.) Ion *a ajuns a nu înțelege* nimic. / Ion *a ajuns să se bucure* de traiul fericit al consătenilor.

După cum s-a observat în subcapitolul 3.2., în același mod se comportă și verbul francez *a veni* în construcția **venir + à + inf**, care prezintă un fapt neașteptat [139, p. 1050] cu echivalență incoativă în limbile română și rusă, fără păstrarea **Vm**, de exemplu:

franceză	română	rusă
Si le temps vient à se couvrir, rentrez.	Dacă vremea începe să se înrăutățească, întoarceți-vă.	Если погода начнёт портиться, вернитесь.

Cea mai uzuală construcție prepozițională locativă cu verbele de mișcare este **Vm + prep. + S**, unde substantivul este un CCloc. Astfel, se explică faptul expus în capitolul 2, că **Vm** sunt, de regulă, locative, căci indică uneori faza inițială de deplasare, alteori – cea finală sau traiectoria mișcării. Spre exemplu:

română	franceză	rusă
Ana a plecat la Chișinău.	Anne est partie pour Chisinau.	Ана уехала в Кишинев.

Această structură exprimă deplasarea unui subiect numit *Agent* (Ana) în raport cu un anumit loc (Chișinău), care se numește *Țintă*, sau *Locativ*, conform teoriei actanțiale. În alte cazuri, este prezent și punctul inițial al deplasării, atunci, în afară de verb cu prepoziție, avem actanții *Agent*, *Sursă* și *Țintă*. În exemplul ce urmează, **Agentul** este *Maria*, **Sursa** este *școala*, iar **Ținta** – *casa*, respectiv și prepozițiile postverbale vor fi diferite, poziționale sau direcționale (*de la ... spre* / *de l'... à la / om*), deoarece alegerea lor poate varia ușor în funcție de context și de regulile specifice ale fiecărei limbi:

română	franceză	rusă
Maria a alergat de la școală spre casă.	Maria a couru de l'école vers la maison.	Мария побежала из школы к дому.

În lucrările lor, cercetătorii D. Laur [150] și A. Kopecka [146] repartizează prepozițiile simple sau complexe, în funcție de ceea ce exprimă, în două mari clase: **locative** și **directive**. Cele locative exprimă doar o relație de localizare, iar cele directive – o deplasare (a se vedea Figura 3.1.).

Fig. 3.1. Clasificarea prepozițiilor postpuse Vm

În literatura de specialitate s-au stabilit 5 entități spațiale ce pot fi însoțite de prepoziții locative : *locuri, obiecte, porțiuni spațiale, substanțe și bucăți de materie*.

Prepoziția determină localizarea internă sau externă a țintei în raport cu locul de referință la sfârșitul procesului. Când ea este directivă, determină, de asemenea, polaritatea mișcării, în congruență (*sortir de/a ieși din/выйти из*) sau nu (*arriver de/a sosi de la/прибыть из*) cu verbul. În general, se poate spune că prepozițiile locative au un rol mai puțin important decât cele directive în exprimarea deplasării, cu excepția cazului în care ele însoțesc un *V* cu mișcare inițială sau mediană internă (*a ieși în stradă/ выйти на улицу / sortir dans la rue; a trece în salon/aller dans le salon/идти в гостиную*). Studiul acestei combinații arată și el, așa cum a fost remarcat deja de către J. Dervillez-Bastuji [128, p. 82], că semantica deplasării nu rezultă din semantismul unei anumite clase, nici dintr-o adăugare de trăsături ale mai multor clase, dar dintr-o corelație între proprietățile diversilor constituenți.

Pe baza exemplelor extrase din literatură, s-a identificat un inventar de **23** de prepoziții folosite frecvent cu verbele mișcării în cele trei limbi (a se vedea Tabelul 3.5.), constatând și prepoziții cu semantică dublă, adică prepoziții locative, care se pot utiliza și în poziții directive.

Tabelul 3.5. Prepoziții locative, directive și mixte cu Vm

	română	franceză	rusă
Prepoziții locative	în	dans	в
	în	en	в, во
	pe	sur	на
	în fața	en face de	перед
	după	derrière	позади, за
	pe deasupra	par dessus de	над
	departe de	loin de	далеко от
	în fața	devant	перед
	lângă	près de	рядом с, возле
	sub	sous	ниже, под
	lângă	à côté de	рядом
	spre	vers	к
	până la	jusqu'à	до
	de la	du, de la	из, от

Prepoziții directive	din	depuis	с,от
	din spate	par derrière	сзади
	în jurul	autour de	вокруг
	prin	à travers	через
	de-a lungul	le long de	вдоль
Prepoziții mixte	la	à	в
	la	chez	к
	prin, peste	par	по, через, над

De multe ori, **Vm** prezintă combinații pluripolare, adică se combină cu diferite prepoziții [150, p. 64], iar în procesul de traducere în celelalte limbi se poate schimba chiar și verbul: de exemplu, verbul *a circula* se poate combina cu patru prepoziții *în/pe/cu/până*, iar în limbile comparate poate fi tradus în diferite moduri, în funcție de context:

română	franceză	rusă
Autobuzele circulă frecvent în oraș.	Les bus circulent fréquemment dans la ville.	Автобусы по городу ходят часто.
Trenurile circulă pe șine.	Les trains circulent sur des rails.	Поезда ходят по рельсам.
Eu circul cu bicicleta până la muncă.	Je vais au travail en vélo.	Я езжу на работу на велосипеде.

Din perspectiva cultivării vorbirii, s-a observat că studenții folosesc uneori prepozițiile în mod inadecvat după **Vm**. Este esențial să ținem cont de recțiunea acestor verbe, deoarece ele nu pot forma construcții aleatorii. Anumite prepoziții nu pot fi utilizate după unele verbe.

De exemplu:

	română	franceză	rusă
Corect	Ea a urcat în tren.	Elle est montée dans le train.	Она села в поезд.
Greșit	*Ea a urcat pe tren.	* Elle est montée sur le train.	Она села на поезд.

În aceste exemple, utilizarea greșită a prepozițiilor este consecința influenței limbii ruse și poate modifica semnificativ înțelesul propoziției, conducând la neînțelegeri. Este important să se cunoască recțiunile corecte ale fiecărui verb de mișcare, pentru a comunica precis și eficient (a se vedea Anexa 1 pentru recțiunea fiecărui **Vm**).

Să urmărim coocurențele între unele verbe (*a intra*, *a merge*) cu prepozițiile locative/directive extrase din exemple literare:

Tabelul 3.6. Frecvența anumitor prepoziții după unele *Vm* în aspect comparativ

Prepoziție			A intra	Entrer	Входить, Войти	A se duce	Aller	Идти, Ходить
rom	fr	rus						
în	dans	в	8	9	4	-	-	-
în	en	в, во	8	-	4	5	5	5
la	à	в	-	-	-	7	6	7
la	chez	к	1	1	1	2	2	2
-	pour	чтобы	conj	-	1	conj	2	2
cu	avec	с	1	1	1	1	1	1
de la	de	из	-	-	-	1	1	1
spre	vers	к	-	-	-	1	2	2

După cum se observă din Tabelul 3.6., prepozițiile care se pot combina cu **Vm** sunt aproape identice în cele trei limbi; totuși nu toate verbele se asociază cu aceleași prepoziții. Uneori se pot întâlni și asimetrii, bunăoară, două prepoziții din limba franceză – **dans** și **en** – au câte un singur echivalent românesc și rusesc. Construcțiile prepoziționale nu se păstrează întotdeauna în mod identic în cele trei limbi. De exemplu, în limba rusă, mai ales atunci când verbul este modificat, prepozițiile utilizate în traducerea din franceză sau română nu sunt întotdeauna aplicabile.

În majoritatea construcțiilor cu **Vm**, prepozițiile joacă un rol foarte important, pentru că ele oferă o parte din semantica lor acestor structuri, astfel încât, în tandem cu semantica **Vm**, ele exprimă caracteristici spațiale, temporale și/sau aspectuale.

În limba franceză, unele prepoziții postverbale ajută la crearea construcțiilor gramaticalizate, după cum s-a observat rolul prepoziției *de* în formarea timpului trecut, numit *passé récent* (vezi *infra*, 3.5.).

Este important să subliniem că cea mai importantă relație ce reprezintă structurile prepoziționale cu **Vm** este cea dintre sintaxă și semantică. De exemplu, verbul *a se abate*, combinat cu un subiect și un grup prepozițional circumstanțial, exprimă deplasarea: *El s-a abătut pe la noi*. În absența unui nume-subiect, verbul devine impersonal, își pierde sensul de deplasare, dobândind alt sens: *I-a abătut de plecare*. Un caz similar se înregistrează cu verbul *a veni* care, în construcții de tipul: *El vine de la sala de sport*, actualizează sensul de deplasare, pe când în una ca: *Îmi vine să demisionez*, *a veni* devine impersonal, comportând un sens modal. Aceeași situație se constată și în cazul verbului *a merge*, care poate explicita, de asemenea, un sens impersonal: *El merge la universitate* vs *Îmi merge bine/rău*. Așadar, deși există o dependență a sintacticului de semantică, aceasta are loc și în sens invers, poziția sintactică determinând sensul exprimat de verb, deci fiecare dintre cele două domenii își păstrează o autonomie relativă.

Trebuie să menționăm faptul că prepoziția este univoc determinată, adică verbul cere în mod necesar o anumită prepoziție într-un anumit context, și nu alta (există verbe care înregistrează o asociere mai strânsă cu prepoziția); iar suprimarea grupului prepozițional, de obicei, nu este posibilă, fapt ce demonstrează că determinantul prepozițional – obiectul prepozițional – este un constituent obligatoriu, neomisibil, spre deosebire de alte construcții verbale, care admit suprimarea lui sau combinarea succesivă sau/și simultană cu mai multe grupuri prepoziționale [63, p. 203], de exemplu:

❖ **verbe cu circumstanțial obligatoriu** – *a se orienta spre / s'orienter vers/ориентироваться на*, *a se îndepărta de / s'eloigner de/ отойти от*, *a izvorî din / ressortir de/ выйти из*, *a (se) clinti din /passer de, bouger/сдвинуться с*, *a se îndrepta spre, către/ se diriger vers/направлятся к* etc. – sunt verbe de mișcare ce se construiesc cu o anumită prepoziție și

cu un circumstanțial de loc obligatoriu. De obicei, specificarea respectivă se conține în dicționare, între paranteze;

- ❖ **verbe cu circumstanțial facultativ** – *a alerga, a merge, a fugi, a veni* etc. – în cazul acestora, verbul are posibilitatea de a alege între mai multe prepoziții, de exemplu: (rom.) *Copilul vine de la școală / spre casă / spre mine / în curte / sub scară / peste drum / lângă tine / pe stradă / în casă*, (fr.) *L'enfant revient de l'école / vers la maison / vers moi / dans la cours / sous l'échelle*, (rus.) *Ребенок удем из школы/домой/ко мне/во двор/под лестницу/через дорогу/рядом с вами/на улице/в дом*. În asemenea ocurențe, alegerea unei prepoziții sau a alteia este dictată de considerentele semantice și sintactice, combinarea între verb și prepoziție urmând reguli semantice [24, p. 212; 107, p. 288]. Astfel, între verb și prepoziție se stabilește un „acord semantic”; asemenea restricții sunt însă puțin numeroase.

Din cele expuse *supra*, reiese că obligativitatea determinantului este una din regulile de bază ale structurilor sintactice. În acest caz, vorbim despre „grup prepozițional facultativ și grup prepozițional obligatoriu”, spre exemplu: *a se apropia de, a se abate din, a se năpusti asupra, a se orienta spre* sunt verbe de mișcare ce se construiesc cu un grup prepozițional circumstanțial obligatoriu, pe când verbe ca *a fugi, a se plimba* etc. se definesc semantic pe baza mărcilor proprii, fără încorporarea trăsăturilor semantice ale determinantilor, care sunt, din această cauză, facultativi.

Se pot observa, de asemenea, cauze semantice care determină obligativitatea complementelor verbale, determinante pentru actualizarea unui anumit sens al unui verb polisemantic. De exemplu, verbul polisemantic *a ajunge* este un **V_m** care exprimă atingerea unei ținte concrete, realizarea acesteia fiind marcată de un CCloc, exprimat printr-un adverb sau o construcție prepozițională: *a ajuns acolo, a ajuns la școală*, sau chiar printr-un CD: *te-am ajuns*, construcție tranzitivă ce poate varia liber cu cea intransitivă prepozițională: *Am ajuns până la tine*. Ca verb de mișcare tranzitiv, *a ajunge* admite simultan un CD și un complement CCloc: *Te-am ajuns din urmă*. În alte combinații cu determinanți diferiți, cum ar fi: *El a ajuns inginer. [V + S]* sau *Banii nu-mi ajung., El s-a ajuns. [+ reflexiv]*, verbul dobândește alte sensuri. În limba franceză, verbul polisemantic *arriver* (acompaniat de prepozițiile *à, de, dans, en*) manifestă trăsături semantice similare. Obligativitatea determinantului, ca factor esențial în dezambiguizarea și actualizarea unor sensuri specifice ale verbelor polisemantice, poate fi ilustrată și prin alte verbe a căror semnificație fundamentală exprimă ideea de deplasare:

El merge cu mine la teatru. – Ceasul nu merge. („a funcționa”)

El vine târziu. – Rochia îmi vine bine. („a se așeza”)

El duce cartea la bibliotecă. – Poteca duce spre izvor. („a se orienta”)

El a urcat pe munte. – Ei au urcat prețurile. („a mări, a scumpi”)

El a căzut din copac. – Rochia cade foarte bine. („a sta”)

El m-a urmărit până la școală. – El urmărește filmul la televizor. („a privi”).

Analiza enunțurilor construite cu același verb – de exemplu: *El ridică mâinile în sus. versus El ridică sacul în pod.* – evidențiază faptul că sensul de mișcare sau de deplasare pe care îl poate avea un verb este determinat de trăsăturile semantice ale substantivelor care îl însoțesc, în funcție de poziția lor sintactică. Un aspect important în acest sens este distincția între *posesia alienabilă* și cea *inalienabilă*: atunci când substantivul exprimă o posesie inalienabilă, sensul de mișcare tinde să se activeze mai frecvent. Astfel, existența unor verbe care pot primi două interpretări succesive – mișcare și/sau deplasare – în funcție de context, poate servi drept criteriu pentru subcategorizarea lor semantică [63, p. 205]. Un asemenea criteriu ia în considerare modalitatea mișcării, din această perspectivă, verbul poate indica o deplasare în raport cu un sistem de referință exterior. Conf. *a merge* (pe jos) / *marcher* / *идти*, *a alerga* / *courir*, *ramper* / *бежать* etc., *a merge* (cu transport) / *aller* / *ехать*, *a veni* / *venir* / *приходить*, *a sosi* / *arriver* / *приходить*. Un alt criteriu pune în evidență teoria aspectului verbal: *a pleca/partir/уходить*; *a ieși* / *sortir* / *выходить* sunt verbe ce arată începutul acțiunii, deci au sens incoativ, iar *a se urca* / *monter* / *подниматься* și *a se coborî* / *descendre* / *спускаться* se referă la sfârșitul acțiunii.

Diferența de utilizare a prepozițiilor pare a fi una din principalele probleme în apariția interferențelor morfosintactice ale verbului [105, p. 204]. Să urmărim exemplele din Tabelul 3.7. Semnul [*] indică greșeli interferențiale. Prin analogie cu limba română, pot apărea erori în utilizarea prepozițiilor care urmează verbelor în limbile franceză și rusă. De asemenea, vorbitorii nativi de rusă care învață limba franceză pot introduce structuri sintactice rusești în exprimarea lor franceză (a se vedea detalii în Anexa 3).

Tabelul 3.7. Exemple de erori de interferență prepozițională în structuri cu Vm

română	franceză	rusă
<i>Am venit cu autobuzul, cu bicicleta.</i>	<i>Je suis venu en autobus, à bicyclette. (corect)</i> * <i>Je suis venu avec l'autobus, avec la bicyclette. (greșit)</i> * <i>Je suis venu sur l'autobus, sur la bicyclette. (greșit)</i>	<i>Я приехал на автобусе, на велосипеде. (corect)</i> * <i>Я приехал с автобусом, с велосипедом. (greșit)</i>
<i>Mergem la bunica.</i>	<i>Nous allons chez la grand-mère. (corect)</i> * <i>Nous allons à la grand-mère. (greșit)</i> * <i>Nous allons vers la grand mère. (greșit)</i>	<i>Мы идем к бабушке. (corect)</i> * <i>Мы идем в бабушке. (greșit)</i> * <i>Мы идем на бабушке. (greșit)</i>

Astfel, în procesul de predare-învățare a limbilor străine, profesorii ar trebui să atenționeze elevii asupra acestor diferențe de utilizare a prepozițiilor postverbale prin metoda contrastivă, pentru a se evita erorile de tipul menționat. Cu acest scop, în dicționarul din Anexa 1, propunem

reciunea verbelor de mișcare în cele trei limbi, stabilite pe baza următoarelor dicționare: DEX, DEXI, DAR, DLRLC, DLr, DPR, БТСРЯ.

3.4. Structuri gramaticalizate cu *verba movendi*

Studiul contrastiv al verbelor de mișcare (**Vm**) prezintă un interes deosebit și datorită potențialului acestora de a se gramaticaliza în moduri variate – într-o anumită măsură – la nivel lexico-gramatical și sintactic, astfel că unele lexeme verbale își pierd, parțial sau total, statutul de *verbum finitum*, pentru a exprima semnificații noi prin utilizarea unor combinații sintactice specifice. În acest sens, conform DEX, **gramaticalizarea** este transformarea unor cuvinte cu sens lexical în *instrumente gramaticale* [264]. În cazul verbelor, ele se transformă în auxiliare sau semiauxiliare [a se vedea 224].

În general, noțiunea de *verb auxiliar*, explicată de gramaticile franceze actuale și românești, se limitează, de obicei, la *avoir/a avea* și *être/a fi/быть**, urmate de un participiu trecut în română și franceză, iar în limba rusă fiind un element de formare a viitorului analitic, așa cum reiese din exemplul următor:

română	franceză	rusă
Anton <i>a plecat</i> să lucreze la Paris.	Antoine <i>est parti</i> pour travailler à Paris.	Антон <i>будет работать</i> в Париже. (timpul viitor)

În ce privește **Vm**, cunoscuta gramatică franceză *Le Bon Usage* fixează auxiliarele timpului *futur proche* și cele ale lui *passé récent*, care în limba română și rusă nu există, iar în franceză sunt reprezentate de verbele de deplasare **aller** sau **venir de** (conjugate la un mod personal) urmate de infinitivul verbului principal [139, p. 1042-1043]. Inexistența acestor timpuri în română și rusă poate genera greșeli de interferență lingvistică într-o situație didactică sau de traducere.

Să confruntăm:

	franceză	română	rusă
Futur proche	C'est cela, dit Marguerite en sautant comme une enfant, nous <i>allons souper</i> . <i>A. Dumas-fils [DC]</i>	Ah, ce bine, spuse Marguerite, sărind în sus de bucurie, ca un copil, <i>îndată vom mânca</i> . <i>A. Dumas-fiul [DC]</i>	– Ах как хорошо! – сказала Маргарита, подпрыгивая, как ребенок. – Мы <i>поужинаем</i> . <i>А. Дюма-сын [ДК]</i>
Passé récent	<i>Vous venez de me rendre bien heureux</i> en me donnant ce livre... <i>A. Dumas-fils [DC]</i>	<i>Mi-ați redat fericirea</i> odată cu această carte... <i>A. Dumas-fiul [DC]</i>	<i>Вы меня осчастливили</i> этой книгой... <i>А. Дюма-сын [ДК]</i>

* În limba rusă nu există timpuri trecute compuse formate cu ajutorul acestor verbe.

După cum se observă din exemplele de mai sus, în traduceri românești se folosesc timpurile trecutului și viitorului la modul indicativ, însoțite uneori de adverbe precum *curând*, *îndată*, *imediat* (pentru *futur proche* francez) sau *adineaori*, *recent*, *cu câteva clipe în urmă*, *nu demult* (pentru *passé récent* din limba franceză). În limba rusă, la fel, se folosesc timpuri existente, dar și unele adverbe ca *только что*, *лишь*, *едва*, *недавно*, pentru a se traduce *passé immédiat*, și *вот-вот*, *вскоре*, *тотчас*, *сразу*, *мгновенно*, *вмиг*, *мигом* – pentru *futur proche*.

Construcțiile analitice care includ **Vm** ce se desemantizează redau diferite nuanțe semantice aspectuale finitive/durative. Dacă în îmbinarea **aller + Vinf** verbul **aller** exprimă o situație temporală de apropiere imediată de procesul acțiunii, atunci în **venir de + Vinf**, **Vm** se caracterizează printr-un grad de gramaticalizare mult mai pronunțat, subliniind perfectivitatea procesului acțional.

De regulă, auxiliarele au un rol semantic secundar, introducând doar precizări asupra procesului principal exprimat de verb [141, p. 8]. Ca și auxiliarele, clasa semiauxiliarelor este greu de definit, dar vom încerca să relevăm câteva caracteristici, pentru a stabili o legătură cu fenomenul de gramaticalizare, apoi vom prezenta date și exemple, pentru a arăta că în limba franceză acestea manifestă un grad de gramaticalizare mai accentuat decât în română și rusă.

Gramaticalizarea este un anumit tip de schimbare lingvistică, atestat pe scară largă în toate limbile din lume, fenomenul fiind descris sau remarcat de lingviști notorii încă din sec.al XIX-lea [156, p. 17-18; 262]. În lingvistică, teoria gramaticalizării mai este explicată prin relația:

Verb plin > Aux1 > ... Aux n > Afix

Prin această formulă se demonstrează că gramaticalizarea este un proces continuu, care recunoaște că structurile auxiliare ale perifrazelor verbale ocupă poziții intermediare pe continuumul care pornește de la lexic la gramatică, în funcție de gradul lor actual de gramaticalizare.

În literatura de specialitate se propune o analiză a fenomenului de gramaticalizare pe diferite nivele: semantic, sintactic, morfologic și fonologic, în cazul în care diferite forme se comportă diferit [156] (a se vedea Tabelul 3.8.):

Tabelul 3.8. Manifestarea fenomenului de gramaticalizare pe 4 niveluri

Nivel	Formă inițială	Formă finală
Semantic	Verb sau nume lexical cu sens plin <i>Aller</i> = a se mișca dintr-un loc în altul	Unitate funcțională cu sens gramaticalizat <i>Je vais finir le travail.</i> = Eu voi termina lucrul curând.
Sintactic	Cuvânt autonom cu un mare grad de libertate <i>Je vais en France / au magasin / chez toi.</i> Voi merge în Franța / la magazin / la tine.	Poziție fixă: <i>Je vais chanter / je vais dessiner.</i> Voi cânta / voi desena.

Morfologic	Cuvânt autonom care poartă marcatorii categoriilor gramaticale <i>J'irais en France.</i> – verbul poate fi conjugat la orice timp sau mod	Element invariabil sau semi-variabil <i>Je vais chanter.</i> – în poziție auxiliară sau semi-auxiliară, în l. fr. se utilizează doar prezentul sau imperfectul modului indicativ.
Fonologic	Formă plină, deseori tonică <i>Je vais en France.</i> [ʒə vɛ zɑ̃ fʁɑ̃s]	Formă deseori redusă În cazul verbelor de mișcare nu se observă diferențiere fonologică.

În cazul perifrizei verbale cu sens imediat, poziția morfosintactică dintre lexic și gramatică se bazează întotdeauna și pe semantică: în primul rând, avem o construcție verbală $V_1 + V_2$, iar în al doilea rând, se observă realizarea unui obiectiv temporal și/sau modal și/sau aspectual. Această relație a fost foarte bine explicată de L. Gosselin [138, p. 69].

Cu toate acestea, în cazul în care granița dintre lexic și gramatică nu este definită, pare greu de acceptat că perifrazele aspectuale corespund unei categorii semantice intermediare. Unii gramaticieni (A. Dauzat, A. Borillo) numesc verbele franceze *aller* și *venir* auxiliare aspectuale, majoritatea le numesc auxiliare temporale, iar cei din categoria a treia (precum C. Vet ș.a., dar și noi) le acceptă pe ambele și spun că valoarea lor aspectuală sau temporală variază în funcție de context [181; 22].

Spre exemplu, atunci când *aller*, urmat de un infinitiv, este conjugat la alte timpuri (în special, compuse), el joacă rolul unui verb autonom (ca **V_m**), care este în prima sa poziție – de *verbum finitum*, iar când este la prezent indicativ, de regulă, formează o perifrază verbală în calitate de semiauxiliar [111]. Să confruntăm:

Perifrază verbală

Il va pleuvoir.

Verbum finitum

Il ira la voir dans quelques semaines.

În ce privește verbul *venir*, el își menține poziția de *verbum finitum*, atunci când prepoziția **de** este omisă sau când aceasta este înlocuită cu **pour** („pentru”), după cum urmează:

română	franceză	rusă
Visul care o urmărea de câțiva timp <i>căpătase dintr-o dată</i> , ...aparența realității. <i>G. de Maupassant [V]</i>	Le rêve qui la hantait depuis quelque temps <i>venait de prendre tout à coup</i> , ...l'apparence d'une réalité. <i>G. de Maupassant [V]</i>	Мечта, которая преследовала ее неотвязно с некоторого времени, вдруг, ...начинала <i>приобретать видимость</i> реального. <i>Г. де Мопассан [Ж]</i>
Iar atunci când veverițoiul ăsta uriaș <i>venea să-i citească...</i> <i>A. Gavalda [Î]</i>	Et quand ce grand ouistiti <i>venait lui faire</i> la lecture... <i>A. Gavalda [ET]</i>	А когда этот высоченный уистити <i>приходил почитать</i> ей... <i>А. Гавальда [ПВ]</i>

În cazul în care verbele studiate sunt considerate auxiliare aspectuale, printre cele cinci faze ale procesului aspectual, propuse de către A. Borillo – pregătitoare, inițială, mediană, finală, rezultantă [96, p. 67] -, *aller* se găsește în faza de pregătire (*il va pleuvoir / urmează să plouă*), iar

verbul *venir* se referă la faza rezultantă (*il vient de pleuvoir / adineaori a plouat*). Conform gramaticii franceze actuale, aceste verbe, urmate de un infinitiv, formează timpuri morfologice, numite *immediate*, or, în acest caz, este evident că aceste două verbe se comportă ca și auxiliarele de timp. Așadar, structurile formate cu ele pot fi denumite *perifraze temporale*.

Subliniem că în limba română nu există astfel de perifraze de timp, dar lingviștii I. Iordan, V. Guțu-Romalo, S. Berejan, A. Ciobanu, G. Pană-Dindelegan, M. Borș, A. Robu ș.a. consideră că există alte verbe de mișcare românești care pot forma perifraze aspectuale și, în acest caz, ei recunosc existența predicatului verbal compus (PVC) de aspect [9, p. 53]. Verbe precum *a porni*, ale cărui echivalente în celelalte două limbi studiate nu sunt **Vm** (*commencer/начинать*), sau *a urma*, care se traduce tot prin verbe semiauxiliare de aspect sau de mod, în celelalte două limbi, în locul **Vm** (*devoir/собираться* sau *должен*), formează în construcții cu un conjunctiv, un infinitiv sau un supin sintagme predicative, ai căror membri nu pot fi analizați separat. Astfel, vom constata o funcție auxiliară a verbelor ce pierde parțial sensul lor de bază:

	română	franceză	rusă
incoativ	<i>A pornit a cânta</i>	<i>Il a commencé à chanter.</i>	<i>Он начал петь.</i>
durativ	<i>Urma să vină și ea.</i> <i>De-oi urma să scriu în versuri, teamă mi-e ca nu cumva/ Oamenii din ziua de-astăzi să mă înceap-a lăuda.</i> <i>(M. Eminescu)</i>	<i>Elle devait aussi venir (elle allait venir aussi).</i>	<i>Она тоже должна была прийти.</i> <i>Она тоже собиралась прийти.</i>

În acest context, este de semnalat că limba franceză prezintă un fenomen de gramaticalizare a verbelor de mișcare mai pronunțat decât limba română [19; 22]. Diferiți autori sunt de părerea că dezacordurile privitor la statutul perifrazelor aspectuale provin, în special, nu din divergențele de ordin teoretic sau din erori de analiză, dar din faptul că ele ocupă o poziție oarecum intermediară între lexicologie și gramatică.

Să analizăm cazul verbului *sortir*. Structura sa profundă oferă sensul de „a ieși din procesul acțiunii sau stării în faza lor finală” și presupune o durată relativă a acesteia. Verbul terminativ de mișcare permite fixarea atenției la faza finală a acțiunii efectuate, indiferent de forma temporală punctuală sau liniară și de semantica durativă sau finitivă a verbului [227, p. 14], de exemplu: (fr.) *Le cri qui sort de passer dans l'air est un être comparable à la bête, puisqu'il naît, produit un mouvement, se transforme encore pour mourir.* (G.de Maupassant) / (rom.) *Strigățul care trece prin aer este o ființă comparabilă cu o fiară, căci se naște, produce o mișcare, se transformă și apoi moare.* / (rus.) *Крик, проходящий через воздух, подобен зверю, так как он рождается, создаёт движение, снова трансформируется и умирает.* În această frază, putem observa că

structura analitică *sortir de passer* are un sens finitiv-rezultativ, cu un anumit grad de durată în limba franceză, dar în celelalte două limbi **Vm** se exclude, punându-se accentul pe **V2**.

Dezvoltarea situației limitative este condiționată de contextul imaginii metaforice create de autor (un strigăt este asociat cu o creatură vie, capabilă de a face o mișcare), verbul durativ *a trece/passer/npoxodumь*, precum și adverbul *encore*, indică durata scurtă a evenimentului rezultativ. Există un caz aparte, remarcat de profesorul A. Ciobanu: deși acest verb este cunoscut ca unul dintre cele mai importante verbe de mișcare, în textele literare din secolul al XIX-lea el este atestat în funcție de verb semicopulativ, încadrându-se în grupul verbelor „considerandi” [245, p. 72]. În această poziție sintactică – de verb semicopulativ – autorul îi identifică trei reprezentări: în afară de „considerandi”, el se mai manifestă și ca verb din grupurile „transformandi” și „deveniendi”. Astfel, în prima reprezentare, în care *passer/a trece* face parte din grupul numit „considerandi”, el se include în formula **V + prep. + S**, realizând un predicat nominal: *a trece drept* (*ca, de*) + **S** = *a se considera, a-l lua drept*. A. Ciobanu presupune că acest sens al verbului a apărut datorită influenței limbii franceze care implică expresia ***passer pour* + S**, de exemplu :

română	franceză	rusă
Ion trece drept un bun specialist.	Jean passe pour un bon spécialiste.	Иван считается хорошим специалистом.

Astfel, acest verb de mișcare este surprins dintr-o perspectivă nouă: un nepredicativ al grupului „considerandi”. Autorul subliniază că, în acest caz, se simte o reprezentare pasivă a lui. În limba rusă nu se utilizează un **Vm** ca echivalent în acest caz, dar un verb apropiat după sens de contextul dat.

Gramaticile și dicționarele franceze [139; 261; 272] înregistrează verbul *passer* în reprezentarea „deveniendi”, ceea ce în limba română ar corespunde verbului *a ajunge*, iar în rusă – *стать*. În acest caz, el realizează formula ***passer* + S**, de exemplu: *passer colonnel/a ajunge colonel/* *стать полковником*. Mai remarcăm și o altă structură – ***passer* + adj.**: *passer inaperçu /a trece neobservat/оставаться незамеченным*, din care constatăm că limba română respectă aceeași formulă, iar limba rusă apelează la verbul *оставаться*. Așadar, verbul *a trece*, în această ocurență, se desemantizează, devenind un verb cu rol de copulă, adică semicopulativ, deci s-a gramaticalizat [269, p. 1349].

Drept exemplu de gramaticalizare poate servi și verbul românesc *a ajunge*, utilizat destul de frecvent ca verb semicopulativ din grupul *deveniendi*, spre exemplu: *Maria a ajuns medic*. În limba franceză se dă preferință verbului *a deveni* într-un astfel de context: *Marie est devenue médecin*, iar în limba rusă se utilizează verbul *стать*: *Мария стала врачом*. Ca verb semicopulativ, același verb este înregistrat destul de des în limbile română și franceză, pe când în

limba rusă el se traduce prin *начинать*. În acest caz, sensul său este foarte apropiat de cel al verbelor aspectuale, precum *a începe* sau *a termina prin*. Să urmărim exemplele:

română	franceză	rusă
Ion <u>a ajuns</u> să se bucure de belșugul, de traiul fericit al consătenilor.	On <u>arrive à haïr</u> ce qu'on aimait naguère.	Мы <u>начинаем ненавидеть</u> то, что когда-то любили.

Pe baza verbelor *a porni*, *a urma*, *a trece*, *a ajunge*, *aller*, *venir*, *sortir*, *passer*, care au trecut printr-un proces de abstractizare gramaticală, conchidem că gramaticalizarea verbelor de mișcare este bine cunoscută în limba franceză și, într-o măsură mai mică, în română. În limba rusă, acest fenomen este foarte rar, fiind aproape exclusiv limitat la verbul *идти* în expresii precum *идет дождь*, care poate fi explicată prin schimbarea funcției acestuia de la indicarea unei acțiuni de mișcare fizică la exprimarea desfășurării sau progresului unei acțiuni. În acest caz, verbul nu mai semnifică deplasarea propriu-zisă, ci este folosit pentru a descrie o acțiune continuă sau un proces care are loc în prezent.

În ceea ce privește frecvența acestor construcții gramaticalizate cu verbele de mișcare, analizele realizate pe baza exemplelor extrase arată că structura gramaticalizată ***aller + infinitiv*** apare de 25 de ori, în timp ce ***venir + prep. + infinitiv*** este întâlnită mai rar, de 15 ori (Tabelul 3.1.). Această diferență sugerează o utilizare distinctă și poate indica preferințe semantice sau funcționale în exprimarea acțiunilor.

Echivalentele acestor structuri în limba română și în limba rusă sunt, de cele mai multe ori, exprimate prin forma verbală la viitor a lui *V₂* și prin adverbe de timp care sugerează ideea de acțiune recentă sau imediată. Această corelație evidențiază diferențele în exprimarea viitorului apropiat între cele trei limbi, reflectând influențele și particularitățile temporale specifice fiecăreia.

3.5. Aspecte glotodidactice ale structurilor cu verbele mișcării

În perioada actuală – a multiculturalității și plurilingvismului – în care predarea-învățarea-evaluarea limbilor străine a devenit un imperativ major, în contextul globalizării de pe mapamond, glotodidactica (didactica limbilor) are ca scop identificarea unor soluții eficiente pentru îmbunătățirea calității predării, precum și pentru facilitarea asimilării limbilor străine. Sunt de menționat variate metode ce se propun la ora actuală în didactica limbilor, printre care – cu preponderență – metodele autentice, comunicative și perspectiva acțională [99, p. 15; 259; 263].

Este evident că, în procesul de comunicare, elevii/studenții recurg la *comutarea de cod* (*alternance codique*) [91, p. 74], mai ales în situațiile în care nu cunosc exact echivalentul lexical

sau gramatical al limbii materne într-o limbă străină, producându-se, astfel, uneori, interferențe lingvistice (vezi 1.3.), adică situații de erori lexico-gramaticale, influențate de limba maternă (desigur, elevul are o cunoaștere mai profundă a propriei limbi, care, adesea, influențează structura propozițiilor într-o limbă străină).

Este necesar să subliniem că, pe lângă remediile didactice pentru erori de interferență, precum lecturile autentice (lecturi colective sau individuale, lecturile cursurilor teoretice, texte publicistice autentice etc.) și aplicarea cât mai frecventă a metodelor audio-vizuale autentice (cum ar fi secvențe de filme, documente TV5, secvențe educaționale, chituri (truse) pedagogice etc.), există și *remediere prin analiză contrastivă* [104, p. 177]. Abordarea acesteia este următoarea: studiul sistemului primei limbi, apoi al celei de-a doua limbi și, de asemenea, studiul sistemului mixt al interlimbii bilingvului începător. Astfel, se poate dezvolta o gramatică generativă a erorilor, pentru a le anticipa și a le preveni. La rândul ei, această prevenire poate fi evaluată prin teste care ar putea provoca erori [17, p. 117-118]. În acest sens, este relevantă opinia cercetătoarei C. Tagliante, care subliniază că „erorile sunt inevitabile în procesul de predare-învățare, însă profesorul ar trebui să le considere mai degrabă un avantaj decât un obstacol” [175, p. 34] (*trad. n. – N.C.-P.*).

Glodidactica modernă s-a confruntat dintotdeauna cu problema interferenței lingvistice, în pofida faptului că în ultimii ani tot mai mult se pune accentul pe predarea limbilor străine în context autentic [105, p. 200]. Suscită interes și opinia cercetătoarei T. Cristea, conform căreia analiza contrastivă „se concentrează asupra descrierii diferențelor sistematice ce separă ambele limbi angajate în procesul învățării” [125, p. 50]. Potrivit lingvistului rus I. Sternin, tradițională pentru metoda contrastivă este compararea limbii materne a subiectului vorbitor cu limba străină, cu scopul de a evita interferențele [241, p. 23]. „Cercetarea din ce în ce mai complexă a idiomurilor în contact relevă faptul că nu există domeniu al limbii care să nu fie supus interferenței”, opinează I. Negrescu-Babuș [66, p. 101].

În literatura de specialitate există mai multe definiții ale termenului de *interferență*, însă ideea comună este că acest fenomen apare în condițiile de contact lingvistic [259] (bilingvism sau multilingvism). Însă, de cele mai multe ori, interferența apare în relația limbă maternă (L_1) – limbă străină (L_2).

Se știe că, din punct de vedere glodidactic, interferența este un caz particular de greșeală, comisă de elevul care învață o limbă străină sub influența directă a limbii sale materne. Astfel, apar „devieri”, „transferuri”, „paraziți”, „alunecări” etc. [127, p. 35]. Profesorii de limbi străine cunosc cel mai bine acest obstacol frecvent. După ei, interferența nu se produce arbitrar.

De cele mai multe ori, ea apare datorită analogiei, adică asemănării unui element din L_2 cu un element corespunzător din L_1 .

Amintim că referitor la tipurile de interferență lingvistică, F. Chilipaine menționează două de bază: *paradigmatică* și *sintagmatică*, iar acestea se intersectează cu interferența *lexicală* și *gramaticală* [118, p. 20-21]. Dacă interferențele paradigmatică și lexicale țin de vocabularul ales, atunci cele sintagmatice constau în combinațiile incorecte, ceea ce ar putea genera în L_2 enunțuri agramaticale. În atare circumstanțe, este nevoie de profesor, pentru a le corecta. Spre exemplu, dacă ne referim la **Vm**, verbul *aller* din limba franceză cere prepoziția *chez* după sine, în cazul plecării la cineva (nume de persoană), însă, prin influența limbii române, unde se folosește prepoziția *la*, elevii pot recurge la prepoziția *à* ca echivalent pentru *la*: **je vais au médecin*, în loc de *je vais chez le médecin*, prin analogie cu *je vais au magasin / mă duc la magazin* [105, p. 202].

În general, româna și franceza, fiind limbi romanice, mențin relații de similitudine. Cele două limbi sunt apropiate genetic. O parte a lexicului românesc provine din limba franceză, dar aceste elemente lexicale au fost adaptate mecanismelor de funcționare ale limbii române, la nivel fonologic, semantic și sintactic. Pentru un român care dorește să învețe limba franceză, originea comună a celor două limbi reprezintă un avantaj cert, deoarece, odată ce a stăpânit regulile de bază de scriere și gramatică, poate folosi mii de cuvinte cu forme și semnificații foarte asemănătoare, spre deosebire de limba rusă, spre exemplu, dar acest fapt poate provoca și interferențe.

De remarcat că, pentru a preveni interferențele, putem apela la metoda contrastivă. Obiectivul metodei în cauză este de a prevedea, a descrie, a explica și a corijă greșelile și dificultățile cauzate de influența L_1 în studierea și vorbirea L_2 . *CECRL* vine cu recomandarea: datele contrastive sunt esențiale în evaluarea sarcinii de învățare și, prin urmare, în eficiența progresiilor concurente [99, p. 116]. Astfel, ne convingem că metoda contrastivă figurează printre metodele moderne.

Este de relevat încă o idee de bază, semnalată în același document european: scopul *Cadrului de referință pentru limbi* nu este acela de a prescrie sau chiar de a recomanda o metodă sau alta, ci de a prezenta diverse opțiuni, invitându-ne să reflectăm asupra practicii curente, să putem lua decizii în consecință și să definim care este, mai exact, acțiunea noastră [99, p. 6]. Cele relatate sugerează că profesorul de limbi străine este liber în a-și forma propria viziune asupra predării limbilor, alegând dintre metodele propuse de *CECRL* și *CNLS* pe acelea pe care le consideră cele mai eficiente în practica sa. Altfel spus, este vorba despre un fel de *eclectism*, „metodă care constă într-o îmbinare mecanică, hibridă a unor puncte de vedere sau concepții eterogene ori opuse” [260, p. 622], conform căruia, profesorul poate folosi, pe de o parte, metodele comunicative și acționale, iar pe de altă parte, ar putea să aplice metoda contrastivă în predarea

sintaxei. Ținem să subliniem totuși că nu înțelegem prin *eclectism* „ralierea la toate teoriile și la niciuna în același timp, lăsându-l pe elev să se descurce «comunicând»” [174, p. 2], ci precizăm că la baza unei predări eficiente trebuie să fie niște principii stipulate de către profesor și modalități de exploatare în timpul orei de limbă străină a teoriilor lingvistice cunoscute și a modelelor de predare, fără a neglija autenticul situației de comunicare.

Potrivit didacticienilor lingviști, analiza erorilor morfosintactice reprezintă un suport important pentru predare, care ajută la identificarea obstacolelor elevilor, pentru ca profesorii să poată propune metode didactice eficiente și practice. Exemplele de interferență culese pe baza verbelor de mișcare (a se vedea Anexa 3) ne-au oferit posibilitatea de a observa că limba maternă influențează inegal structurile morfosintactice ale limbii străine. Probabil, erorile morfosintactice vizate de profesori ar trebui să devină un material didactic important, care poate genera metode utile de predare/învățare pentru elevi, cu scopul de a-și actualiza cunoștințele anterioare.

Apreciem ca fiind necesar să se țină cont de structurile sintactice cu **Vm** în **L₂** care diferă de cele ale **L₁** și care cer efort din partea elevilor, pentru a evita interferențele lingvistice ce pot apărea. Să comparăm exemplele ce urmează.

<i>franceză</i>	<i>română</i>	<i>rusă</i>
1. <i>Oh ! Cet hiver j'irai me guérir à Menton.</i> G. de Maupassant [BA]	<i>Oh! la iarnă am să mă duc să mă vindec la Menton.</i> G. de Maupassant [BA]	<i>Ой ! Этой зимой поеду лечиться в Ментон.</i> Г. де Мопассан [МД]
2. <i>Il m'est arrivé une fois de suivre... .</i> A. Dumas-fils [DC]	<i>Mi s-a întâmplat odată să urmez...</i> A. Dumas-fiul [DC]	<i>Однажды мне довелось последовать... .</i> А. Дюма-сын [ДК]
3. <i>Je suis arrivé chez lui.</i>	<i>Am ajuns la el acasă.</i>	<i>Я пришёл к нему домой.</i>
4. <i>Jean va se coucher.</i>	<i>Jean merge la culcare.</i>	<i>Жан идёт спать.</i>
5. <i>Je viens de finir mes devoirs.</i>	<i>Tocmai mi-am terminat temele.</i>	<i>Я только что закончил свою домашнюю работу.</i>
6. <i>Je vais présenter ma recherche.</i>	<i>Îmi voi prezenta cercetarea.</i>	<i>Я представляю свое исследование.</i>

Astfel, se pot observa următoarele discrepanțe în structurile sintactice cu **Vm** în cele trei limbi supuse studiului [104, p. 180]:

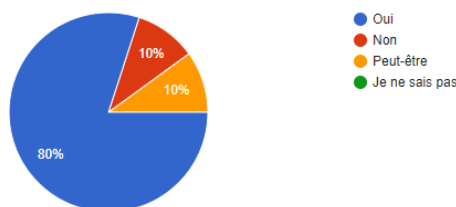
- structura **Vm** + **Vinf** este specifică limbii franceze, în română având, de regulă, echivalentul **Vm** + **Vconj** (exemplele 1 și 2);
- prepozițiile postpuse **Vm** nu sunt identice în limbile comparate, ceea ce profesorul trebuie să accentueze în predarea limbilor franceză sau rusă, pentru a evita eventualele erori (ex. 3);
- uneori, al doilea verb din structura din **L₂** poate avea un substantiv echivalent din **L₁** (ex. 4);
- există forme gramaticalizate cu **Vm** în franceză, care nu au echivalent în română și rusă, de exemplu, timpurile imediate (*passé immédiat* și *futur proche*) (exemplele 5 și 6);
- în limba rusă, cel mai adesea, verbul poate fi schimbat față de cel inițial din **L₁** și, uneori, înlocuit cu un verb care nu este neapărat unul de mișcare.

Literatura didactică modernă subliniază importanța predării limbilor în context autentic, prin aplicarea metodelor comunicative și acționale (prin intermediul proiectelor pentru societate), însă suntem de părerea că există totuși situații de predare-învățare unde este necesară aplicarea reperelor contrastive și comparative, pentru o mai bună și mai corectă asimilare de către elevi a structurilor specifice unei limbi, spre deosebire de altele, sau pentru evitarea/remediarea erorilor de interferență.

Datele analizate ne permit să afirmăm că astăzi metoda contrastivă rămâne un element-cheie în manualele de limbi străine și printre metodele recente, așa cum demonstrează lucrările de gramatică contrastivă CLE International din Catalogul 2024 (4 la număr), coordonate de savantul J.-C. Beacco [122, p. 49], precum și manualul de limba franceză pentru clasa a XI-a din Moldova (nivel B1.2, 2021) [121], care include suficiente exerciții de mediere și traducere.

În acest context, în Figurile 3.2. și 3.3. de mai jos, prezentăm rezultatele a două chestionare online [a se vedea 102], realizate cu 10 cadre didactice universitare și 15 profesori din învățământul preuniversitar. Aceste rezultate reflectă opiniile lor cu privire la utilizarea metodei contrastive în cadrul orelor de limbă franceză. Astfel, 80% dintre profesorii universitari și 60% dintre cei din învățământul preuniversitar utilizează această metodă. În ceea ce privește nivelul la care este aplicată, la universitate este folosită predominant în scopuri gramaticale, iar în liceu și gimnaziu, aceasta este utilizată mai ales pentru aspectele lexicale.

8. Avez-vous jamais utilisé la méthode contrastive en classe de FLE ?
10 răspunsuri

10. Pensez-vous que la méthode contrastive pourrait être une bonne astuce pour gérer l'hétérogénéité en classe de FLE ?
15 răspunsuri

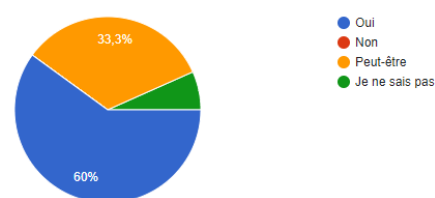
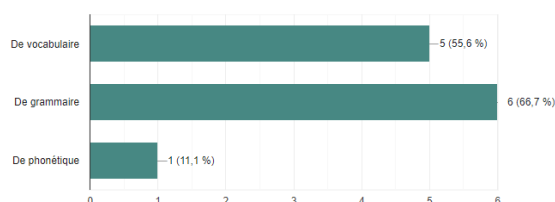

Fig. 3.2. Gradul de utilizare a metodei contrastive în mediul universitar și preuniversitar

9. Si oui, en quel type de classe plutôt ?
9 răspunsuri

9. Si oui, en quel type de classe plutôt ?
9 răspunsuri

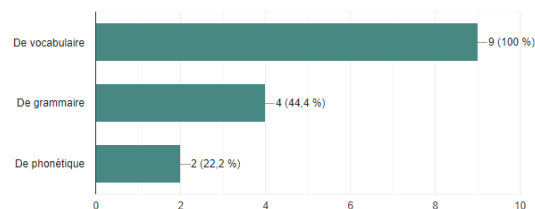

Fig. 3.3. Nivelul lingvistic de aplicare a MCnT la orele de limba franceză în mediul universitar și preuniversitar

În urma celor constatate *supra*, vom prezenta un model de fișă didactică elaborată în Tabelul 3.9. (Atenție: nu este vorba despre un proiect didactic, care este mai complex, ci de o secvență care constituie doar o mică parte/etapă a lecției!), pentru exemplificarea abordării contrastive a unor fenomene ce prezintă interferențe.

Ținem să subliniem că abordarea contrastivă nu trebuie să fie omniprezentă, ci doar să completeze alte activități de comunicare și/sau autentice, utilizate în cadrul lecțiilor de limbă străină [104, p. 181].

Tabelul 3.9. Model de fișă didactică secvențială a unei lecții de eradicare a interferențelor lingvistice cu Vm (eventuale sau existente) [116, p. 98-99]

<i>Fișă didactică</i>	
<i>Temă :</i>	Passé récent / trecutul recent din limba franceză
<i>Nivel lingvistic :</i>	A2
<i>Obiective:</i>	Asimilarea timpului <i>Passé récent</i> din limba franceză Diferențierea echivalentelor românești și/sau rusești față de formele lui <i>passé récent</i> din limba franceză
<i>Competență lingvistică:</i>	Utilizarea corectă a lui <i>passé récent</i> în comunicare
<i>Suport didactic :</i>	Fișe cu exemple ce conțin <i>passé récent</i> și fișe cu exerciții de traducere sau asociere
<i>Derularea activității didactice</i>	
<i>Evocare :</i>	Compararea unui inventar de exemple din limba franceză cu traducerea lor în română/rusă
<i>Realizarea sensului :</i>	Descoperirea pe baza corpusului de exemple, propus de profesor, formarea lui <i>passé récent</i> . Înțelegerea și explicarea divergențelor ce apar între limbile date (în limbile română și franceză nu există asemenea timp verbal, în schimb se folosesc în loc anumite adverbe: <i>recent</i> , <i>adineaori</i> /недавно, только что etc., sau alt timp trecut existent)
<i>Reflecția :</i>	Exerciții scrise sau orale de traducere (temă sau versiune), exerciții de asociere, de comparare, de completare sau substituție.
<i>Extensia :</i>	Producere orală : să spună ce au făcut cu câteva clipe în urmă, atât în limba străină, cât și în cea maternă. Producere scrisă : să scrie o scrisoare adresată unui prieten, pentru a-i relata tot ce au făcut ei recent.

Fie că ne place sau nu, elevii recurg foarte des la ceea ce știu deja, atunci când învață discipline noi, inclusiv limba maternă sau alte limbi străine dobândite, motiv pentru care considerăm că abordarea contrastivă nu poate fi neglijată totalmente la ora de limbă străină, mai ales în cazul **Vm**, ale căror structuri sunt uneori foarte diferite în limba străină față de limba maternă sau altă limbă străină cunoscută [109].

Generalizând cele expuse mai sus, se conturează ideea că analiza contrastivă nu poate fi un remediu universal în glotodidactică, dar reprezintă una din metodele importante pentru predarea-învățarea-evaluarea limbilor străine [20, p. 87].

Urmează să punem în lumină dificultățile cu care se confruntă elevii/studentii ce învață limba rusă ca limbă străină. Pornim de la faptul că **Vm** de bază din limba rusă (14 la număr, însă sunt și gramaticieni care au stabilit 16 sau 18 perechi) [cf.: 225; 249] se clasifică în **unidirecționale** (*идти, ехать, лететь, плыть, бежать, вести, везти, нести, ступить, катить, лезть, ползти, шагнуть, прыгнуть*) și **multidirecționale** (*ходить, ездить, летать, плавать, бегать, водить, возить, носить, ступать, катать, лазать, ползать, шагать, прыгать*). Vorbitorii de limbi romanice vor întâlni dificultăți aici, deoarece categoria gramaticală de aspect nu este redată explicit în aceste idiomuri, ci este amalgamată cu cele de mod și de timp în flexiunea verbală [a se vedea 26; 27, p. 139], aspectualitatea însă (Aktionsart) fiind redată în semantica lexemului verbal [73]. Profesorul trebuie să explice elevilor că verbele unidirecționale corespund timpurilor perfective din limbile romanice, iar cele multidirecționale – timpurilor imperfective, precum imperfectul.

În alte limbi nu există distincția între caracterul mișcării care există în gândirea vorbitorului: *идти-ходить* se folosește pentru a exprima deplasarea pe jos, iar *ехать-ездить* – deplasarea cu ajutorul vehiculelor sau animalelor [196].

Un alt aspect dificil ar fi **Vm** rusești cu prefixe. Didacticienii recomandă predarea acestor verbe în perechi de antonime, astfel ele se vor asimila mai ușor. Spre exemplu, prefixul **в-** este folosit cu **Vm** atunci când desemnează mișcarea în interior: *В класс вбежали мальчики*/Băieții au intrat în fugă în clasă, iar prefixul **вы-** este folosit cu **Vm** când se desemnează mișcarea din interior spre exterior [242, p. 4]: *выйти из библиотеки*/a ieși din bibliotecă. O altă metodă care aduce facilități este: dacă verbele de mișcare fără prefixe se învață bine, asimilarea verbelor prefixate are loc fără mare efort, deoarece o serie de dificultăți au fost deja înlăturate [201, p. 16].

La nivel sintactic, atenție necesită construirea **Vm** cu prepozițiile locative și directive, or de multe ori, prin influența limbii materne, se folosesc unele prepoziții incorect: **Он едет с автобусом* (în loc de: *на автобусе*). Pentru a oferi suport profesorilor, se recomandă consultarea detaliată a Anexei 1.

Pe baza materialului faptic extras din literatura artistică și din presă, putem afirma că cea mai asemănătoare construcție cu **Vm**, în limba franceză și rusă, este **Vm+Vinf**, deoarece în ambele cazuri se folosește infinitivul după **Vm**, ceea ce nu putem spune despre limba română, unde infinitivul, în această poziție, este *avis rara*, fiind înlocuit cu un conjunctiv datorat influenței balcanice (a se vedea mai multe exemple prezentate în Anexa 4).

Considerăm necesar să precizăm aici și unele dificultăți ce pot apărea în predarea limbii franceze vorbitorilor de limba rusă. În limba franceză, aspectul verbal de tipul celui din limba rusă nu se atestă, de aceea, propoziția franceză *Il va chez le medecin* poate fi tradusă în rusă în două

moduri: *Он идет к врачу* și *Он ходит к врачу*, dacă nu se va utiliza vreun adverb de concretizare, precum *toujours*/mereu, sau *aujourd'hui*/astăzi.

Analizând lucrările scrise ale studenților vorbitori de limbă rusă care studiază limba franceză, precum și observând exprimarea lor, se poate afirma că erorile asociate cu utilizarea corectă a **Vm** sunt, de regulă, cauzate de interferențe semantice.

Verbele rusești care arată modalitatea mișcării, precum *идти* - *ехать* - *лететь*, se vor reda în limba franceză doar prin verbul *aller*. De regulă, unui singur verb din limba rusă îi corespund, la nivel semantic, câteva verbe din limba franceză: *плыть* (плавать) = *nager, flotter, vaguer, aller, passer, planer*. În acest context, suntem totalmente de acord cu cercetătoarea L. Petrenco că a lua în considerare limba maternă a celor ce învață este unul dintre principalele criterii care contribuie la creșterea eficienței predării limbii străine [233, p. 132].

În contextul celor relatate până aici, vom invoca niște recomandări privind predarea **Vm** în contextele bilingve [231] - română/franceză sau rusă/franceză:

1. Oferirea unei descrieri bilingve a **Vm**, pentru a prezice potențialele interferențe și pentru a determina modalitățile de a le preveni;
2. Analiza greșelilor elevilor vorbitori de limba rusă în utilizarea verbelor de mișcare franceze, pentru a identifica și a justifica dificultățile care dau naștere acestor erori;
3. Prezentarea metodologică și psihopedagogică a oportunității utilizării analizei contrastive în predarea **Vm**;
4. Formarea și îmbunătățirea cunoștințelor, abilităților și obiceiurilor de utilizare a **Vm** din limba străină pe baza utilizării unei analize comparative a faptelor în diferite limbi; asigurarea acestui program cu materialele didactice necesare: un sistem de exerciții, materiale vizuale, sarcini comparative etc.

Aceste recomandări sunt valabile și aplicabile în procesul de predare-învățare-evaluare a limbilor studiate în prezenta lucrare (română, franceză, rusă).

3.6. Concluzii la capitolul 3

Rezultatele analizei contrastive din prezentul capitol conturează următoarele concluzii:

1. Verbele de mișcare, pe lângă rolul lor primordial de *verbum finitum*, în diferite ocurențe sintactice pot realiza și alte funcții, iar posibilitățile combinatorice ale acestor verbe le permit să ocupe diverse poziții sintactice: verb predicativ, semicopulativ, semiauxiliar etc., ceea ce implică eventuale necorespunderi în cele trei limbi vizate aici, care se manifestă la nivel

semantico-sintactic și creează, uneori, interferențe în traducere sau în procesul de învățare a limbilor străine.

2. **Vm** sunt polisemantice, de aceea semnificațiile lor concrete sunt actualizate doar în context, ceea ce permite o abordare creativă în predarea-învățarea limbilor străine. Vorbind despre structura actanțială a **Vm**, trebuie să remarcăm că în cele trei limbi studiate – româna, franceza și rusa – actantul de stânga (adică subiectul) poate fi atât un agent (+animat), de cele mai multe ori, cât și un obiect (- animat). Relațiile locative ale **Vm** presupun patru componente de bază: *agentul*, *sursa*, *traseul* și *destinația*. Agentul este subiectul ce se mișcă (sau cauzează mișcarea); Sursa este locul de plecare dinspre care se mișcă Agentul; Traseul – locul pe care îl străbate Agentul dinspre sursă spre Destinație; Destinația - locul de sosire spre care se mișcă Agentul. Încă mai trebuie să ținem cont de porțiunile de spațiu și de entitățile mixte.

3. Verbele de mișcare presupun ocurența bazată pe patru elemente: 1) Agentul – cel care face acțiunea, 2) V – verb (acțiunea), 3) PI – punctul inițial (de pornire), 4) PF – punctul final (de sosire). Structurile cu **Vm** pot fi bimembre, trimembre, uneori și polimembre (de regulă, în limba franceză), iar tipurile acestor structuri, atestate în cele trei limbi sunt în număr de 24: **Vm + adv.**, **Vm + prep. + S**, **Vm.tr + S**, **Vm + V_{2inf}**, **Vm + prep. + V_{2inf}**, **Vm + V_{2inf} (gramaticalizată)**, **Vm + prep. + V_{2inf} (gramaticalizată)**, **Vm + V_{2conj}**, **Vm + prep. + V_{2conj}**, **Vm + V_{2ger}**, **Vm + V_{2part}**, **Vm + V_{2supin}**, **Vm + V_{2conj} + V_{3conj}**, **Vm + prep. + V_{2inf} + V_{3inf}**, **Vm + V_{2inf} + prep. + V_{3inf}**, **Vm + prep. + V_{2inf} + prep. + V_{3inf}**, **Vm + prep. + V_{2inf} + V_{3conj}**, **Vm + V_{2ger} + V_{3inf}**, **Vm + V_{2ger} + V_{3conj}**, **Vm + V_{2ger} + prep. + V_{3inf}**, **Vm + V_{2inf} + V_{3ger}**, **Vm + V_{2conj} + V_{3ger}**, **Vm + V_{2part} + V_{3inf}**, **Vm + prep. + V_{2inf} + V_{3part} + prep. + V_{4inf} + V_{5inf}**, **Vm + adj. verbal**.

4. Structura **Vm.tr. + S (CD)** este frecventă în toate cele trei limbi studiate, incluzând verbe tranzitive și cauzative. Verbele cauzative formează construcții cu infinitivul și gerunziul în toate cele trei limbi, iar în română și cu conjunctivul. În rusă, se observă tendința de a înlocui actanții verbali cu substantive în funcție de complement circumstanțial. Binomul verbal – **Vm** urmat de un verb la infinitiv, gerunziu, conjunctiv sau supin – este o construcție frecventă. În franceză și rusă predomină infinitivul postverbal, în timp ce româna recurge adesea la conjunctiv, sub influență balcanică. Totuși, în construcții cu: *pentru*, *fără*, *prin*, infinitivul se păstrează, prin analogie cu franceza. Deși româna și franceza sunt înrudite, nu apar mereu echivalențe structurale. În ceea ce privește construcțiile cu infinitiv, franceza și rusa prezintă mai multe convergențe între ele decât cu româna, unde utilizarea conjunctivului generează diferențe semnificative.

5. Infinitivul postpus **Vm** poate fi de două feluri: *autoprosopic* (subiectiv) și *eteroprosopic* (obiectiv). Cel autoprosopic se folosește după verbele ce exprimă mișcarea directă – *aller / a merge / идти-ходить (ехать-поехать)*, *courir / a alerga / бежать-бежать* – și are

un subiect comun cu cel al verbului de bază. Infinitivul eteroprosopic se combină cu verbe ce arată un impuls, un ordin, o constrângere, o rugămintă, o permisiune, dar și după verbe cauzative de mișcare: *mener / a conduce / везти, porter / a duce / нести*, și are subiectul diferit de cel al verbului regent. Infinitivul autoprosopic este mai frecvent decât cel eteroprosopic, mai ales, în limba franceză, iar infinitivul eteroprosopic este foarte rar întâlnit în toate limbile studiate.

6. Un loc distinct îl ocupă în limba franceză structura cu participiu **Vm** + **Vpart**, redată în română și rusă, de regulă, prin construcția gerunzială **Vm** + **Vger**. În română se întâlnește ocazional și binomul **Vm** + **Vsupin**, absent în franceză, unde este echivalat prin construcții cu complement de loc (**Vm** + **adv.**, **Vm** + **prep.** + **S**, **Vm** + **S**), asemănător limbii ruse. Gerunziul postverbal este frecvent în română, dar utilizat ocazional în franceză și rusă. Structurile **Vm** + **Vconj** și **Vm** + **Vsupin** sunt specifice românei, în timp ce **Vm** + **Vpart** apare preponderent în franceză. Limba rusă nu admite construcții cu conjunctiv, supin sau participiu.

7. **Vm** au și alte posibilități combinatorice, spre exemplu, cu prepozițiile locative sau directive, care pot modifica interpretarea locativă a propoziției. Cele mai utilizate prepoziții postpuse **Vm** în cele trei limbi, în număr de 23, sunt de trei feluri: **locative** (*sur/pe/на*), **directive** (*vers/spre/к*) și **mixte** (*à/la/в*). Construcțiile prepoziționale nu întotdeauna se păstrează la fel în cele trei limbi, de exemplu, în limba rusă, prepozițiile sunt adesea omise în traducerea din franceză sau română, mai ales atunci când verbul este schimbat în acest proces.

8. Verbele de mișcare (**Vm**) pot suferi gramaticalizare, pierzând parțial sensul lexical și devenind instrumente gramaticale. În franceză, fenomenul este mai accentuat decât în română și rusă: *aller* și *venir* formează, împreună cu infinitivul, timpuri ca *passé proche* și *futur immédiat*. Când **aller** + **infinitiv** este conjugat la timpuri compuse, el revine la sensul său de bază, ca verb autonom. Româna și rusa nu dispun de formele *passé récent* și *futur proche*, echivalându-le prin alte timpuri sau adverbe. În română, *a veni* poate exprima relații de dependență (*Îmi vine frate*), iar *a trece*, *a ajunge* (ca *passer*, *arriver* în franceză) pot avea sens de considerandi (*a trece drept medic*). **Vm** funcționează uneori ca semiauxiliare incoative (*a ajuns a regreta*). Verbele *a porni*, *a urma* formează, cu infinitiv, supin sau conjunctiv, structuri predicative compacte, în care membrii nu pot fi analizați separat, ilustrând funcția morfematică a verbului gramaticalizat.

9. În procesul de comunicare, elevii și studenții recurg la comutarea de cod (*alternance codique*), mai ales când nu cunosc exact echivalentele lexico-gramaticale ale limbii materne într-o limbă străină, ceea ce generează *interferențe lingvistice*. Pe lângă remediile didactice clasice—lecturi autentice (texte teoretice, publicistice) și metode audio-vizuale (filme, documente TV5, materiale educaționale)—se poate folosi *analiza contrastivă*. Aceasta presupune compararea sistemului limbii materne cu cel al limbii străine și al interlimbii bilingvului începător, facilitând

dezvoltarea unei gramatici generative a erorilor pentru prevenirea acestora. Deși nu este un remediu universal, *analiza contrastivă* rămâne o metodă valoroasă în predarea, învățarea și evaluarea limbilor străine.

10. Pentru vorbitorii de limbi romanice, aspectul verbal reprezintă o dificultate majoră, întrucât în limbile lor nu este marcat explicit, ci doar la nivel lexical-semantic, prin *aspectualitate* (*Aktionsart*). În predarea și învățarea verbelor de mișcare în contexte bilingve, sunt esențiale câteva condiții: descrierea bilingvă a **Vm**, pentru anticiparea interferențelor și identificarea mijloacelor de prevenire; analiza erorilor vorbitorilor de română și rusă în utilizarea **Vm** din franceză, pentru a înțelege cauzele dificultăților; abordarea metodologică și psihopedagogică a valorii analizei contrastive în didactică; dezvoltarea competenței de utilizare a **Vm** în limba-țintă prin comparație sistematică interlingvistică.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problema științifică soluționată în cadrul acestui studiu contrastiv constă în realizarea unei cercetări complexe și multiaspectuale a particularităților semantice și sintactice ale verbelor de mișcare în limbile română, franceză și rusă, ceea ce a condus la identificarea și analiza asemănărilor și diferențelor dintre structurile cu aceste verbe în limbile vizate, în scopul evitării interferențelor lingvistice care pot apărea în procesul de predare-învățare sau de traducere.

Rezultatele cercetării demonstrează că verbele de mișcare din cele trei limbi vizate în prezentul studiu formează structuri tipologice asemănătoare, atunci când sunt însoțite de adverbe postpuse sau substantive (cu sau fără prepoziții), și structuri diferite, când sunt urmate de un alt verb (sau alte verbe). Așadar, s-a constatat că, pe de o parte, limbile franceză și rusă manifestă mai multe similitudini structurale ale îmbinărilor cu verbele de mișcare, decât româna în raport cu franceza, iar pe de altă parte, limba română, prin structura *Vm + Vconj*, se îndepărtează de trăsăturile caracteristice limbilor romanice și reflectă influențe lingvistice din zona balcanică. Totodată, au fost relevate diferențele în modul de constituire a structurilor cu *verba movendi* în cele trei limbi, spre a fi luate în considerare atât în procesul de traducere, cât și în cel de predare – învățare a limbilor respective.

Examinarea fundamentelor epistemologice și metodologice care au orientat demersul cercetării noastre contrastive asupra verbelor mișcării și a structurilor lor, alături de analizele realizate, ne permit să formulăm anumite *concluzii generale* și să propunem *direcții viitoare de cercetare*, fără a avea pretenția de exhaustivitate.

1. *Analiza contrastivă* s-a dovedit a fi un instrument esențial pentru compararea verbelor de mișcare și a structurilor asociate acestora în cele trei limbi analizate: română, franceză și rusă. Etapele analizei contrastive sunt: *observarea asemănărilor și diferențelor, stabilirea universaliiilor și formularea regulilor*. Ea reprezintă un proces fundamental folosit pentru *identificarea și corectarea interferențelor lingvistice (subcapitolul 1.1.)*.

Rezultatele au identificat o strânsă relație între *Lingvistica contrastivă* și discipline precum: *lingvistica tipologică, lingvistica comparativ-istorică, semantica contrastivă, teoria traducerii și glotodidactica*. Spre deosebire de *lingvistica comparativ-istorică*, *LC_n* compară atât limbi înrudite, cât și neînrudite, urmărind identificarea asemănărilor, diferențelor, universaliiilor și interferențelor lingvistice. *Semantica contrastivă*, subdomeniu al *LC_n*, analizează corespondențele semantice între unități lexicale din mai multe limbi. Relația dintre *LC_n* și *traducere* este bidirecțională: *LC_n* fundamentează traducerea prin analiza comparativă a sistemelor lingvistice, iar textele traduse

oferă material concret pentru cercetarea contrastivă. Totodată, LC_n sprijină *didactica limbilor*, contribuind la prevenirea interferențelor și la elaborarea unor metode și materiale didactice adaptate, din perspectivă contrastivă (**subcapitolul 1.2.**).

2. Studiul a evidențiat că *metoda contrastiv-tipologică* implică o abordare sincronă, orientată spre clasificarea limbilor după structură, identificarea universalilor și analiza comparativă a fenomenelor lingvistice. Compararea asemănărilor și diferențelor între limbi facilitează dezvoltarea unor strategii didactice mai eficiente și oferă o înțelegere aprofundată a diversității lingvistice. Utilă atât lingviștilor cercetători, cât și celor practicieni, această metodă evidențiază sursele de interferență și propune soluții de remediere la nivel lexical, morfologic și sintactic (**subcapitolul 1.3.**). Asemănările dintre verbele de mișcare din română, franceză și rusă vizează echivalențele lexice, exprimarea direcției și modalității de mișcare, utilizarea prepozițiilor specifice, precum și trăsături gramaticale comune. Diferențele morfosemantice sunt evidențiate, în rusă, prin opoziția aspectuală *perfectiv/imperfectiv* și prin utilizarea prefixelor, spre deosebire de română și franceză, unde aspectul este exprimat prin mijloace temporale sau lexice, iar direcția — prin verbe polisemantice, adverbe și prepoziții (**subcapitolul 1.4.**).

3. Investigația a arătat că, din punct de vedere tipologic, limbile română și franceză se încadrează în categoria *Limbilor verbale* (*verb-framed languages*), în care direcția mișcării este exprimată prin verb, în timp ce limba rusă este considerată o *Limbă satelitară* (*satellite-framed language*), în care modalitatea este exprimată prin verb, iar direcția – prin sateliți (precum prefixe sau particule). De exemplu, în română și franceză, verbe precum a urca / monter includ direcția în semnificația lexicală a verbului. În schimb, în rusă, verbul идти („a merge” pe jos într-o singură direcție) exprimă modalitatea, iar prefixele precum в- (войти – „a intra”) sau вы- (выйти – „a ieși”) adaugă informații despre direcție. Totuși, niciuna dintre cele trei limbi nu se încadrează în mod absolut într-un singur tip, prezentând un anumit grad de *echipolență*, prin coexistența verbelor care exprimă atât direcția, cât și modalitatea mișcării (**subcapitolul 1.4.**).

4. Analiza semantică a verbelor examinate a reliefat, că, în literatura de specialitate, ele sunt denumite verbe de *mișcare*, *deplasare*, *locomoție* sau „*movendi*”. Printre semele de bază ale acestora, se indică trăsături precum: [+ acțiune], [+ agentivitate], [+ durată], [+ dinamicitate], [+ cauzalitate], [+ deplasare], [+ finalitate], [+ orientare spațială], [+ modalitate], [+ rezultat]. Unele verbe de mișcare sunt polisemantice, având atât sensuri propriu-zise de deplasare, cât și sensuri figurate. Prezenta lucrare vizează un subgrup restrâns de verbe de mișcare, identificate prin trăsătura semică [+deplasare]. *Verbele de mișcare* desemnează acțiuni care implică o modificare de poziție și cuprind atât *verbele de deplasare* – ce indică mutarea subiectului dintr-un loc în altul –, cât și verbele care exprimă schimbarea poziției unor părți ale corpului, fără ca subiectul să se

deplaseze în spațiu. Astfel, au fost identificate **227 de verbe de mișcare**, preluate din dicționare de referință în limbile vizate (**subcapitolele 2.1., 2.2. și 2.3.**).

5. A fost stabilită o clasificare a **verbelor de mișcare** pe baza a **3 criterii** principale, **6 subcriterii** și **28 de indicatori**, prezentate în Figura 2.10: *deplasare orizontală, mișcare ascendentă, mișcare descendentă, mișcare incoativă, finitivă, durativă, mișcare iterativă, cu un mijloc de transport, mișcare de intrare, de ieșire, de rotație, lentă/rapidă, mediul natural (acvatic, aerian, terestru), gradul de participare a agentului (cauzativ, personal, impersonal), caracterul organizat al mișcării (multitudine de agenți/subiecți), orientarea\neorientarea mișcării, mișcare perfectivă, mișcare imperfectivă, unidirecțională/multidirecțională*. De altfel, utilizarea acestor verbe în contexte depinde, în mare măsură, de semnificația lor (**subcapitolul 2.3.**).

6. În urma studiului comportamentului sintactico-semantic al verbelor de mișcare, s-a confirmat că majoritatea acestora sunt *intransitive*, aparțin clasei verbelor de acțiune și joacă un rol esențial în funcționarea dinamică a limbii, însă unele dintre ele pot fi *tranzitive* (**56** din cele **227** analizate), având sensuri de intransitivitate, și sunt denumite *verbe relaționale*, exprimând distanța, orientarea sau trecerea. Verbele *pseudotranzitive* își păstrează tranzitivitatea doar sintactic, semantica fiind determinată de actantul de dreapta. *Verbele cauzative de mișcare*, **31** la număr, exprimă acțiuni inițiate de un subiect care nu este agentul executării. Analiza paradigmatică a verbelor de mișcare include și caracteristicile lor sintagmatice, esențiale pentru precizarea sensurilor. În acest context, *V_m* pot fi *avalente* (fără actanți: *Ninge.*), *monovalente* (cu un actant: *El fuge.*), *bivalente* (cu doi actanți: *Eu merg la școală.*), *trivalente* (cu trei actanți: *El trece podul către sat.*) sau *polivalente* (*El a trimis un colet cu avionul din București la Paris pentru client.*), influențând structura sintactică și nuanțele aspectuale și spațiale ale enunțurilor. Studiul evidențiază astfel relevanța valenței semantice în formarea enunțurilor și diversitatea structurii acestora (**subcapitolele 2.4. și 2.5.**).

7. S-a constatat că verbele de mișcare, în limbile română, franceză și rusă, formează următoarele **24 de structuri sintactice**: *V_m + adv.*, *V_m + prep. + S*, *V_m.tr + S*, *V_m + V_{2inf}*, *V_m + prep. + V_{2inf}*, *V_m + V_{2inf} gram*, *V_m + prep. + V_{2inf} gram*, *V_m + V_{2conj}*, *V_m + prep. + V_{2conj}*, *V_m + V_{2ger}*, *V_m + V_{2part}*, *V_m + V_{2supin}*, *V_m + V_{2conj} + V_{3conj}*, *V_m + prep. + V_{2inf} + V_{3inf}*, *V_m + V_{2inf} + prep. + V_{3inf}*, *V_m + prep. + V_{2inf} + prep. + V_{3inf}*, *V_m + prep. + V_{2inf} + V_{3conj}*, *V_m + V_{2ger} + V_{3inf}*, *V_m + V_{2ger} + V_{3conj}*, *V_m + V_{2ger} + prep. + V_{3inf}*, *V_m + V_{2inf} + V_{3ger}*, *V_m + V_{2conj} + V_{3ger}*, *V_m + V_{2part} + V_{3inf}*, *V_m + prep. + V_{2inf} + V_{3part} + prep. + V_{4inf} + V_{5inf}*, *V_m + adj. verbal*. Ele nu sunt întotdeauna simetrice în limbile studiate. Principalele structuri comune ale acestora sunt: ***V_m + adv.***, ***V_m + prep. + S***, ***V_m.tr + S*** și ***V_m + prep. + V_{2inf}***, ultima este mai puțin frecventă în română, infinitivul fiind adesea înlocuit de conjunctiv (***V_m + V_{2conj}***), sub

influența balcanică. Structura *V_m + V_{2supin}* este specifică limbii române, celelalte două preferând participiul sau infinitivul. Construcțiile *V_m + V_{2ger}* și *V_d + V_{2part}* sunt prezente în franceză și, parțial, în română, participiul fiind rar utilizat în română și nefolosit în rusă, unde este înlocuit de substantiv, adjectiv sau infinitiv. Structurile prepoziționale reflectă recțiunea verbală, iar cele tranzitive presupun un complement direct, uneori succedând unui verb cauzativ. Modelele analitice gramaticalizate de tip *V₁ + V_{2inf}* și *V₁ + prep. + V_{2inf}* (*futur proche, passé récent*) sunt proprii limbii franceze, fiind înlocuite în română și rusă prin adverbe sau forme verbale specifice trecutului sau viitorului (**subcapitolele 3.1.; 3.2.; 3.3.; 3.4.**).

8. Pornind de la datele obținute, au fost formulate câteva orientări glotodidactice privind predarea verbelor de mișcare în contexte bilingve, precum română/franceză sau rusă/franceză. În primul rând, este esențial să se ofere o descriere bilingvă a verbelor de mișcare, ceea ce va ajuta la anticiparea posibilelor interferențe și la găsirea modalităților de prevenire a acestora. De asemenea, o analiză a greșelilor comise de elevii vorbitori de limbă română și rusă în utilizarea verbelor de mișcare din limba franceză este necesară pentru a identifica și justifica dificultățile care generează aceste erori. Este important să se prezinte o abordare metodologică privind utilizarea analizei contrastive în predarea acestor verbe (**subcapitolul 3.5.**).

Pe baza cercetării realizate, propunem câteva **sugestii și recomandări** privind direcții viitoare de investigare, conexe cu problemele abordate și organizate în jurul a două axe principale:

a) *Perspective de continuare a cercetării științifice :*

1. Această cercetare ar putea fi relevantă pentru un studiu semantic și mai aprofundat al verbelor de mișcare în cele trei limbi și nu doar, pentru a analiza utilizarea și comportamentul verbelor de mișcare cu sens figurat, exprimând concepte abstracte, precum schimbările de stare, progresul sau regresul personal sau social, contribuind la crearea coloritului semantic și afectiv al discursului – un subiect ce așteaptă cercetătorul modern al zilelor de mâine.

2. Există posibilitatea de a extinde cercetarea către domeniul comunicării orale, prin analiza înregistrărilor audio, pentru a identifica și a clasifica structurile frecvente cu *verba movendi* în limba vorbită. Această direcție de studiu ar contribui la o mai bună înțelegere a uzului real al acestor verbe și la îmbunătățirea metodelor de predare și traducere.

3. Pentru a garanta echivalența între textele în limba-sursă și cele în limba-țintă, sugerăm traducătorilor să țină cont de particularitățile semantice ale verbelor, ale prefixelor, prepozițiilor și binoamelor verbale în limbile română, franceză și rusă.

4. Se sugerează extinderea cercetării asupra construcțiilor cu verbe de mișcare din limba română, prin comparație cu limbi aparținând altor arealuri lingvistice, în vederea consolidării tipologiei interlingvistice.

b) *Recomandări vizând aplicarea practică a rezultatelor cercetării:*

5. Având un caracter interdisciplinar, rezultatele investigației s-au dovedit a fi utile în activitatea didactică și pot fi utilizate pentru a îmbunătăți atât cursul de *Limba franceză* din grupele cu predare în limba română sau, ocazional, în limba rusă, cât și cursurile universitare de *Introducere în lingvistică, Lingvistică generală, Tipologia comparată a limbilor, Istoria limbilor romanice, Lexicologie, Semiotică, Traductologie* ș.a.

6. Se recomandă aplicarea mai activă a metodei contrastive în predarea limbilor străine, cu un accent pe identificarea și explicarea diferențelor dintre verbele de mișcare și deplasare din diverse limbi. Această abordare ar putea preveni greșelile frecvente și ar contribui la îmbunătățirea abilităților de comunicare orală și scrisă ale studenților/elevilor.

7. Ar fi utilă crearea unor materiale didactice care să reflecte particularitățile lingvistice ale verbelor de mișcare, evidențiind diferențele tipologice și semantice între limbile studiate, și incluzând nu doar metode moderne, dar și exerciții practice, axate pe evitarea interferențelor lingvistice. O abordare integrată a metodelor ar asigura o calitate optimă în procesul de predare, învățare și evaluare, contribuind astfel la eficiența educațională generală.

8. Pentru cercetările viitoare, se sugerează crearea dicționarelor automatizate și integrarea inteligenței artificiale pentru analiza comparativă a verbelor de mișcare și structurilor acestora în mai multe limbi. Un astfel de instrument digital ar contribui la optimizarea procesului de predare-învățare a limbilor străine, la calitatea traducerilor și la avansarea cercetărilor în domeniul lingvisticii contrastive prin identificarea și corectarea automată a erorilor de interferență și a altor tipuri de greșeli. Această inițiativă ar fi foarte benefică pentru profesori, traducători și lingviști care studiază fenomenele de interferență lingvistică.

BIBLIOGRAFIE

În limba română:

1. BABIN-RUSU, T. *Corelația câmpurilor lexico-semantice în limbile germană și română*, Chișinău: CEP USM, 2008, 193 p. ISBN 978-9975-70-736-7.
2. BAHNARU, V. Principii lingvistice de prezentare lexicografică a verbului românesc. În: *European Integration – between Tradition and Modernity*, Târgu-Mureș: Editura Universității „Petru Maior”, 2009, Volume number 3, pp. 494-505. ISSN 1844-2048.
3. BÂRCĂ, M. Analiza semică a verbelor zicerii cu sens de „a transmite o informație”. În: *Limba și literatura moldovenească*, 1977, nr.4, pp. 41-45.
4. BĂRBUȚĂ, I. Clasificarea semantică a verbelor în limba română. În: *Philologia*, 2024, nr. 1(322), pp. 5-25. ISSN 1857-4300, ISSN 2587-3717.
5. BĂRBUȚĂ, I. Diateza și derivarea actanțială în limba română. În: *Buletin de Lingvistică*, 2015, nr. 15-16, pp. 3-18. ISSN 1857-1948.
6. BEREJAN, S. *Contributii la studiul infinitivului moldovenesc*. Chișinău: Știința, 1962. 139 p.
7. BIDU-VRĂNCEANU, A., FORĂSCU, N. *Limba română contemporană. Lexicul*, București: Humanitas Educațional, 2005. 178 p. ISBN 973-689-056-2.
8. BIRIȘ, G. *Semantică românească în context european*. București: Editura Universității din București, 2019. 260 p. ISBN 978-606-16-1079-2.
9. BORȘ, M. Categoria gramaticală a aspectului în limba română. În: *Transilvania*. 2006, nr. 7, pp. 51-55. ISSN 0255-0539.
10. BOTNARU, O. *Verbele performative în limba română* [online]. Tz.de doctor în filologie. [online] Chișinău, 2007. 154 p. [citat: 23.10.2023]. Disponibil: <https://www.scribd.com/doc/294573898/Olesea-Botnaru-Verbele-performative-in-limba-romana>.
11. BUCĂ, M. Proprietățile sintagmatice ale cuvintelor. În: *Studii de limbi și literaturi moderne*. Timișoara: TUT, 1987, pp. 134-141.
12. BUTMALAI, N. *Verbele de stare în limba română*. Tz. de doctor în filologie. Chișinău, 2010. 141 p.
13. CELPAN-PATIC, N. Statutul tipologic al limbilor (română, franceză, rusă) din perspectiva structurilor cu verbele mișcării. În: *Dimensiuni onto-lingvistice și curriculare ale evoluției limbii franceze contemporane*. In onorem Ion Guțu, cu ocazia aniversării a 60-a de la naștere. Chișinău: CEP USM, 2022. pp. 135-143. ISBN 978-9975-159-72-2.

14. **CELPAN-PATIC, N.** Structuri tranzitive cu verbe de deplasare (studiu contrastiv). În: *Rigoare exegetică și vocație pedagogică*. In memoriam Elena Țau. Chișinău: CEP USM, 2022. pp. 95-104. ISBN 978-9975-62-481-7.
15. **CELPAN-PATIC, N.** Interferența lingvistică în glotodidactică. În: *Probleme actuale ale lingvisticii și didacticii limbilor străine*. Rezumatele comunicărilor de la Conferința științifică internațională, 26 noiembrie 2019. Chișinău: UPSC, 2020. pp. 261-266. ISBN 978-9975-3408-5-4.
16. **CELPAN-PATIC, N.** Metoda contrastivă și traducerea în glotodidactică. În: *Intertext*, Nr.1/2 (37/38) anul 10. ULIM, 2016. pp. 86-93. ISSN 1857-3711.
17. **CELPAN-PATIC, N.** Analiza contrastivă versus analiza erorilor. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*: Conferința științifică anuală a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă”, Ed. 17, 20 martie 2015. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2015, seria 17, vol. 2, pp. 114-119. ISBN 978-9975-46-240-2.
18. **CELPAN-PATIC, N.** Particularități aspectuale ale verbelor de mișcare (studiu contrastiv). În: *Probleme actuale ale lingvisticii și glotodidacticii*. Conf. șt. cu participare intern., (27 noiembrie 2014). Rezumatele comunicărilor. Chișinău: CEP UPSC, 2015. pp. 128-135. ISBN 978-9975-115-59-9.
19. **CELPAN-PATIC, N.** Probleme de gramaticalizare a unor verbe de mișcare (studiu contrastiv). În: *Probleme actuale de lingvistică*. Materialele simpozionului științific cu participare internațională. In memoriam Acad. Nicolae Corlăteanu: 100 de ani de la naștere. Chișinău: CEP USM, 2015. pp 131-137. ISBN 978-9975-71-662-8.
20. **CELPAN-PATIC, N.** Rolul metodei contrastive în glotodidactica modernă. În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Rezum. Conferinței științifice naționale cu participare internațională. Chișinău: USM, 2015. pp. 85-87. ISBN 978-9975-71-702-1.
21. **CELPAN-PATIC, N.** Unele aspecte ale structurilor cauzative cu verbele *movendi*. În: *Particularitățile lingvistice și funcționale ale lexicului și metodologia predării diferențiate a limbilor străine*. Conferință științifică cu participare internațională. Chișinău: UPSC, 2015. pp. 161-169. ISBN 978-9975-46-783-9.
22. **CELPAN-PATIC, N.** Despre gramaticalizarea semiauxiliarelor de mișcare (studiu contrastiv). În: *Probleme de didactică și gramatică ale limbilor moderne*. In memoriam Eugenia Pavel. Actele conf. intern., 26 aprilie 2013. Chișinău: CEP USM, 2014. pp. 80-83. ISBN 978-9975-71-501-0.
23. **CELPAN-PATIC, N.** Rolul lingvisticii contrastive în didactica limbilor și literaturilor străine. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului*.

- Materialele conferinței științifice anuale a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă”. Chișinău, 2014, vol. 2, pp. 247-253. ISBN 978-9975-46-197-9.
24. **CELPAN-PATIC, N.** Unele structuri cu verbele *movendi* prepoziționale pe material francez și românesc. În: *Probleme actuale de lingvistică română: In honorem professoris octogenarii Anatol Ciobanu: Materialele simpozionului cu participare internațională*, 16-17 mai 2014. Chișinău: CEP USM, 2014. pp. 210-218. ISBN 978-9975-71-518-8.
 25. **CELPAN-PATIC, N.** Analiza semantico-sintactică a unor verbe de mișcare (pe material român-francez). În: *Dezvoltarea cercetării științifice, promovarea și cultivarea creativității și a inovării în procesul instruirii academice*. Conf. științifică dedicată aniversării a 64-a de la fondarea Universității de Stat din Moldova, 5 mai, 2010. Chișinău: CEP USM, 2010. pp. 250-251. ISBN 978-9975-71-020-6.
 26. **CEMÂRTAN, C.** *Aspectul verbal în limba română: o reconsiderare*. Chișinău: Bons offices, 2016. 178 p. ISBN 978-9975-87-088-7.
 27. **CEMÂRTAN, C.** Aspectul verbal în limba română: există sau nu? În: *Normă-sistem-uz: codimensionare actuală*. Actele colocviului internațional de științe ale limbajului „Eugeniu Coșeriu”. Ed. XI, vol. I. Chișinău: USM, 2012. pp. 447-454. ISBN 978-9975-71-216-3.
 28. **CERCHES, G.** Analiza contrastiv-tipologică a obiectului gramatical în limbile rusă și română. În: *Limba Română*. Chișinău, 2008, nr.11-12, pp. 88-93. ISSN 0235-9111.
 29. **CHIȚORAN, D.** Analiza contrastivă și procesul de predare și învățare a limbilor străine. În: *Studii și cercetări lingvistice*, T. 21, nr.2. București: Editura Academiei Române, 1970, pp. 241-248. ISSN 0039-405X.
 30. **CINCILEI, C., BODEAN-VOZIAN, O.** Conceptualizarea noțiunii de mișcare în limbile engleză și română. În: *Intertext*, nr.1/2 (25/26). Chișinău: ULIM, 2013. pp. 80-85. ISSN 1857-371.
 31. **CIOBANU, A.** Academicianul S. Berejan – gramatist. În: *Revistă de lingvistică și știință literară*, nr. 3, 1997. pp. 50-61. ISSN 0236 – 3119.
 32. **CIOBANU, A.** *Sintaxa și semantica* (Studiu de lingvistică generală). Chișinău: Știința, 1987. 198 p.
 33. **CONSTANTINOVICI, E.** Cazuri de necorespondere între semantica unităților lexicale și structura lor actanțială. În: *Normă – sistem - uz: codimensionare actuală. / Actele Colocviului internațional de științe ale limbajului „E. Coșeriu”, V 1*. Chișinău: CEP USM, 2012. pp. 195-200. ISBN 978-9975-71-217-0.
 34. **CONSTANTINOVICI, E.** Structura semantică vs. structura actanțială a verbului în limba română . În: *Philologia*, 2009, nr. 1-2(242), pp. 63-66. ISSN 1857-4300.

35. CONSTANTINOVICI, E. *Semantica și morfosintaxa verbului în limba română*. Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie, 2007. 268 p. ISBN 978-9975-917-62-9.
36. COȘERIU, E. Relația dintre lingvistica contrastivă și traducere. În: *Analele științifice ale Universității „Al.I.Cuza” din Iași*, (serie nouă), secțiunea Limbi și literaturi străine, vol.1 (1998). Iași: Editura Universității „Al.I.Cuza”, 1998. pp. 5-20. ISSN 1453-0791.
37. *Curriculum Național la limba străină*. Curriculum disciplinar. Ghid de implementare. Clasele X-XII. Chișinău: MECC, 2020. 156 p. ISBN 978-9975-3437-9-4.
38. DIACONESCU, I. *Infinitivul în limba română*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1977. 239 p.
39. DÎRUL, A. *Cercetări asupra prepoziției în limba moldovenească*. Chișinău: Cartea Moldovei, 1963. 137 p.
40. DRAGOMIRESCU, A., GEANĂ, I. Relația semantică de troponimie. Cu aplicație la clasa verbelor de mișcare. În: *Studii de lingvistică. Omagiu Doamnei Profesoare Angela Bidu Vranceanu*. / I. Nedelcu, A. Nicolae, A. Toma et R. Zafiu (coord.), București: Editura Universității din București, 2011. pp. 165-177. ISBN 978-973-737-914-6.
41. DRAGOMIRESCU, A. De la mișcare și localizare la aspect. Câteva situații de gramaticalizare. În: *Limba română. Ipoteze ale variației lingvistice*. In memoriam Georgeta Ciompec. Actele celui de-al 10-lea Colocviu al Catedrei de limba română (București, 3-4 dec. 2010). Editura Universității București, pp. 95-104. ISSN 0024-3523.
42. DUMENIUC, I, MATCAȘ, N. *Introducere în lingvistică*. Chișinău: Lumina, 1987. 314 p.
43. EVSEEV, I. *Semantica verbului. Categoriile de acțiune, devenire și stare*. Timișoara: Facla, 1974. 182 p.
44. GALBEN, R. *Analiza semantico-funcțională a verbelor cauzative în limba română*. Autoref. tezei de doctor în filologie. Chișinău: USM, 2006. 25 p.
45. GHERASIM, A. Categoriile gramaticale explicate și implicite și reflexele lor în comunicare. În: *Limba Română*, 2019, nr. 4(254), pp. 370-376. ISSN 0235-9111.
46. *Gramatica limbii române*. / Guțu Romalo V. (coord.). Vol. I: Cuvântul. București: Editura Academiei Române, 2005. XVI+712 p. ISBN 973-27-1306-2; 973-27-1305-4.
47. *Gramatica limbii române*. / Guțu Romalo, V. (coord.). Vol.II. Enunțul. București: Editura Academiei Române, 2005, 1036 p. ISBN 973-27-1305-4; 973-27-1313-5.
48. GUȚU ROMALO, V. În problema clasificării verbelor. Încercare de clasificare sintagmatică. În: *Studii și cercetări lingvistice*, T 14, nr. 1, București, 1963. pp. 29-43. ISSN 0039-405X.

49. GUȚU ROMALO, V. *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*. București: Editura didactică și pedagogică, 1973. 210 p.
50. HANGANU, A. *Construcțiile actanțiale în limba română*. Chișinău: Institutul de Studii Enciclopedice, 2013. 280 p. ISBN 978-9975-4307-9-1.
51. HANGANU, A. *Construcțiile actanțiale în limba română*. Tz. de doctor habilitat în filologie. Chișinău, 2013. 282 p.
52. HUMBOLDT, W. von. *Diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra umanității*. Trad. de E. Munteanu. București: Humanitas, 2008. 425 p. ISBN 978-973-50-2013-2.
53. IORDAN, I., ROBU, VI. *Limba română contemporană*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978. 684 p.
54. IRIMIA, D. *Gramatica limbii române: morfologie, sintaxă*. Iași: Polirom, 2000. 544 p. ISBN 973-683-619-3.
55. IRIMIA, D. *Morfosintaxa verbului românesc*. Iași: Editura Universității „Al.I.Cuza”, 1997. 412 p. ISBN 973-9149-97-9.
56. IRIMIA, D. *Structura gramaticală a limbii române. Verbul*. Iași: Junimea, 1976. 306 p.
57. LADO, R. *Lingvistică și cultură: lingvistică aplicată pentru predarea limbilor*. Trad. de R. Sinu. Brașov: Editura Universității „Transilvania”, 2021. 162 p. ISBN 978-606-19-1389-3.
58. LOBIUC, I. Considerații asupra teoriilor câmpurilor lexical-semantic. În *Analele Universității „Al.I.Cuza” din Iași, secțiunea IIIe, Lingvistică*, tomul LV, 2009, pp. 17-31. ISSN 1221-8448.
59. LYONS, J. *Introducere în lingvistica teoretică*. București: Editura Științifică, 1995. 575 p.
60. MANEA, D. Considerații asupra verbelor fals tranzitive. În: *Studii și cercetări lingvistice*, XLI, nr. 4, București: Editura Academiei, 1990. pp. 333-339. ISSN 0039-405X.
61. MAZNIC, S. *Studiu asupra verbelor eventive în limba română*. Tz.de doctor în filologie. Chișinău, 2006. 178 p.
62. MEYER-LÜBKE, W. *Grammatik der romanischen Sprachen*, vol. 2: *Formenlehre*. Leipzig: Fues. Apud: GALBEN, R. *Analiza semantico-funcțională a verbelor cauzative în limba română*: Autoref. tezei de doctor în filologie. USM, Chișinău, 2006.
63. MIERLĂ, A. Considerații privind criteriile de clasificare sintactico-semantică a verbului (cu aplicație asupra verbelor de deplasare). În: *Analele Universității „Ovidius” din*

- Constanța. Seria filologie, nr. XIV. Constanța: Ovidius, 2003. pp. 201-212. ISSN 1224-1768.
64. MOLEA, V. Limbă/vorbire vs. Competență/performanță. În: *Anatol Ciobanu – omul cetății limba română. În memoriam: 85 de ani de la naștere*, 17 mai 2019, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2019, pp. 197-203. ISBN 978-9975-149-05-1.
 65. MUNCACIU-CODARCEA, E. *Baze ale unui dicționar german-român de valență a adjectivului*. Rez. tezei de doctorat, București, 2007. 40 p.
 66. NEGRESCU-BABUȘ, I. Unele aspecte privind interferențele lingvistice. În: *Philologia*, 2008, nr. 1-2(236), pp. 101-108. ISSN 1857-4300.
 67. OGLINDĂ, E. Aspecte ale analizei contrastive din perspectiva lingvisticii cognitive și funcționale. În: *Limba română* (Ch.), an, XXIII, 2013, nr. 9-12. [online]. [citat: 21.11.2023]. Disponibil: <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2337>.
 68. OGLINDĂ, E., SOBOL, A. *Lingvistică contrastiv-tipologică*. Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2015. 160 p. ISBN 978-9975-71-639-0.
 69. OGLINDĂ, E., CERCHES, G. *Lingvistică generală. Compendiu*. Chișinău: CEP USM, 2008. 285 p. ISBN 978-9975-70-728-2.
 70. OPREA, I. Definiția lexicografică în perspectivă semiotică. În: *Anuar de Lingvistică și Istorie Literară*, XXV. Iași: Editura Academiei Române, 1976, pp. 97-113.
 71. REPINA, T. Conjuncția de după verbele de mișcare în textele din secolul al XVII-lea începutul celui de-al XVIII-lea. În: *Studii de gramatică și de formare a cuvintelor*. În memoria Mioarei Avram. București: Ed. Academiei Române, 2006. pp. 375-380. ISBN 9732714794.
 72. SAUSSURE, F. de. *Curs de lingvistică generală*. Iași: Polirom, 1998. 432 p. ISBN 976-683-127-2.
 73. SAVIN-ZGARDAN, A. Locuțiuni verbale monosemantice ce redau o acțiune incipientă. În: *Intertext*, 2011, nr. 1-2, pp. 111-116. ISSN 1857-3711.
 74. SÂRBU, R. Repere ale analizei contrastive orientate uni- și bidirecțional. În: *Analele Universității de Vest din Timișoara. Seria științe filologice*: 2010. Vol. XLVIII, pp. 272-285. ISSN 1224-967X.
 75. SÂRBU, R. *Antonimia lexicală în limba română*. Timișoara: Facla, 1977. 272 p.
 76. SPANCIOC-COCIERU, N. *Strategia analizei contrastive în predarea sintaxei limbii franceze*. Autoref. tezei de doctor în pedagogie. Chișinău: UPSC, 2013. 31 p.

77. STATI, S. Probleme actuale ale semanticii lingvistice. În: Dominte, C. *Introducere în teoria lingvistică*. [online]. [citat: 12.12.2022]. Disponibil: <https://ebooks.unibuc.ro/filologie/dominte/6.htm>.
78. STATI, S. Sintagma și sistemul sintactic al limbii. În: *Studii și cercetări lingvistice*, T 8, nr. 4, București, 1957. pp. 431-452. ISSN 0039-405X.
79. Statistica Moldovei: *Activitatea instituțiilor de învățământ primar și secundar general în anul de studii 2024/25^{1,2}*. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, ©2025, [citat 30.01.2025]. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/activitatea-institutiilor-de-invatamant-primar-si-secundar-general-in-9454_61582.html.
80. TAGLIAVINI, C. *Originile limbilor neolatine: introducere în filologia romanică*. Coord. A. Niculescu. Trad. A. Giurescu și M. Cîrstea-Romașcanu. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1977. 594 p.
81. UNGUREANU, V. *Verbele tranzitive în limba română*. Chișinău: Inst. de Filologie, 2007. 188 p. ISBN 978-9975-9582-5-7.
82. UNGUREANU, V. *Verbele tranzitive în limba română*: Autoref. tezei de doctor în filologie. Chișinău: AȘM, 2005. 24 p.
83. VATAMANIUC, A. Verbe din limba română și franceză cu instrumentalul incorporat în structura lor semantică. În: *Revistă de lingvistică și știință literară*, 2005, nr. 4-6, pp. 63-70. ISSN 0236 – 3119.
84. VRACIU, A. *Lingvistica generală și comparată*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1980. 344 p.
85. VULPE, A. Întrebuințarea absolută a verbelor și repercusiunile ei. În: *Intertext*. 2010, nr. 1-2, pp. 55-59. ISSN 2345-750.
86. VULPE, A. *Verbele creării în limba română*. Chișinău: Centrul editorial-poligrafic U.S.M.F., 2002. 130 p. ISBN 9975-70-126-4.

În limba franceză:

87. AGRIGOROAIEI, V. *Éléments pour une morphosyntaxe du verbe français*. Iași: Editura fundației „Axis”, 1994. 184 p. ISBN 973-96653-0-6.
88. AURNAGUE, M. Qu'est-ce qu'un verbe de déplacement?: critères spatiaux pour une classification des verbes de déplacement intransitifs du français. În: *Actes du Congrès Mondial de Linguistique Française*, Paris: Institut de Linguistique Française, 2008, pp. 1905-1917. [online]. [citat: 12.06.2011]. ISBN 978-2-7598-0358-3. Disponibil : <http://www.linguistiquefrancaise.org/articles/cmlf/pdf/2008/01/cmlf08041.pdf>.

89. BARAKAT, L. *Étude lexicographique et sémantico-cognitive de verbes de mouvement en arabe et de leur traduction en français et en anglais* [online]. Thèse de doctorat nouveau régime. Université Lumière Lyon 2, 2006. [citat: 12.07.2022]. Disponibil: http://theses.univ-lyon2.fr/documents/lyon2/2006/barakat_l/info.
90. BEACCO, J.-C., BYRAM, M. *De la diversité linguistique à l'éducation plurilingue : Guide pour l'élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe*. Strasbourg: Conseil de l'Europe, 2007. 131 p. ISBN 978-92-871-8233-3.
91. BELLINI, S. Les discours de classe en contexte bilingue. În: *Master conjoint de formation initiale des enseignants des disciplines non linguistiques* (DNL). Supports de cours. Chisinau: UPSC, 2013, pp. 45-83. ISBN 978-9975-71-335-1.
92. BESSIÈRE, K. Quelques remarques sur la sémantique des verbes de mouvement en polonais [online]. În: *Dialogues interlinguistiques*. Recueil des jeunes chercheurs du CELTA. Université Paris Sorbonne, 2008. pp. 1-12. [citat 11.02.2011]. Disponibil: <http://www.celta.paris-sorbonne.fr/jeunes-chercheurs/dialogues1/Bessiere.pdf>.
93. BONDARENCO, A. Le temps et la temporalité du stéréotype et de l'événement. În: *Normă – Sistem - Uz: codimensionare actuală*. Actele Colocviului internațional de științe ale limbajului „E. Coșeriu”, V 1. Chișinău: USM, 2012. pp. 385-400. ISBN 978-9975-71-217-0.
94. BOONS, J.-P. La notion sémantique de déplacement dans une classification syntaxique des verbes locatifs. În: *Langue française*. Nr. 76. L'expression du mouvement. Paris: Armand Colin, 1987. pp. 3-4. ISSN 0023-8368.
95. BORILLO, A. L'espace et son expression en français. Ophrys, 1998. Apud: Kopecka A. L'expression du déplacement en français: l'interaction des facteurs sémantiques, aspectuels et pragmatiques dans la construction du sens spatial. În: *Langages*, 2009/1 (n° 173), Approches récentes de la préposition [online]. Paris : Armand Colin, 2009, pp. 54-75. [citat 24.07.2012]. Disponibil: <https://www.cairn.info/revue-langages-2009-1-page-54.htm>.
96. BORILLO, A. Peut-on identifier et caractériser les formes lexicales de l'aspect en français? În: *Les périphrases verbales*. Amsterdam: Benjamins, 2005, pp. 67-82. ISBN 902-723-135-4.
97. BRULEY, C., MESZAROS, B., PUCHOVSKÁ Z. Analyse contrastive du discours grammatical [online]. În: *Les Carnets du Cediscor*, 16 | 2021. [citat 13.10.2024]. ISSN 2108-6605. Disponibil: <https://journals.openedition.org/cediscor/3192>.
98. CADIOT, P., LEBAS, F. et VISETTI, Y.-M. Verbes de mouvement, espace et dynamiques de constitution. În: *Histoire Épistémologie Langage*, tome 26, fascicule 1. Langue et

- espace: retours sur l'approche cognitive. Paris: Société d'histoire et d'Épistémologie des Sciences du Langage, 2004, pp. 7-42. eISSN 1638-1580.
99. *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer.* Conseil de l'Europe. Paris: Didier, 2001. 196 p. ISBN 227805075-3.
 100. *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer.* Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs. Conseil de l'Europe, 2022. 292 p. ISBN 978-92-871-8620-1.
 101. CASTELLOTTI, V. *La langue maternelle en classe de langue étrangère.* Paris: CLE International, 2001. 124 p. ISBN 978-2-09-033344-2.
 102. **CELPAN-PATIC, N.** L'utilisation de la methode contrastive en classe de FLE hétérogène (le cas des structures verbales). În: *Știință și educație: noi abordări și perspective.* Materialele conferinței științifice internaționale, 21-22 martie 2024. Seria XXVI. Volumul 3. Științe umaniste. Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău. Chișinău: CEP UPSC, 2024, pp. 378-387. ISBN 978-9975-46-943-2.
 103. **CELPAN-PATIC, N.** Les verbes de mouvement et leurs structures (étude contrastive). În: *Multilingvism, interculturalitate și paradigme didactice în predarea limbilor străine.* Conferință științifică națională cu participare internațională, 30 noiembrie 2021: Rezumatele comunicărilor. Coord. Melniciuc, R. Chișinău: CEP UPSC, 2023. pp. 30-37. ISBN 978-9975-46-689-9.
 104. **CELPAN-PATIC, N.** L'enseignement des verbes de mouvement en approche contrastive. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului.* Ed. 24, 25 martie 2022, Chișinău. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă, 2022, Seria 24, Vol.3, pp. 175-182. ISBN 978-9975-46-651-6; 978-9975-46-654-7.
 105. **CELPAN-PATIC, N.** Les interférences morphosyntaxiques: le cas des verbes de mouvement. În: *Probleme ale științelor socio-umanistice și modernizării învățământului.* Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, seria XXIII, vol. II, Chișinău: UPSC, 2021. pp. 199-205. ISBN 978-9975-46-561-8.
 106. **CELPAN-PATIC, N.** Particularités sémantico-syntaxiques des constructions infinitives avec les verbes de mouvement (étude contrastive). În: *Intertext*, Nr.3/4 (39/40) anul 10, ULIM, 2016, pp. 90-95. ISSN 1857-3711, e-ISSN 2345-1750.
 107. **CELPAN-PATIC, N.** L'interprétation des relations spatiales entre les verbes de déplacement et leurs prépositions: une perspective interculturelle. În: *La Francopolyphonie.* 2015. Vol. 2. Nr. 10. pp. 283-291. ISSN 1857-1883.

108. **CELPAN-PATIC, N.** Analyse sémantico-pragmatique des verbes fréquentatifs de mouvement en français et en roumain. În: *La Francopolyphonie*, 2014, nr. 1(9), pp. 270-276. ISSN 1857-1883.
109. **CELPAN-PATIC, N.** Considérations sur la méthode contrastive en linguistique. În: *Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului*. Conf. de totalizare a muncii șt. și șt.-didactice a corpului profesoral-didactic pentru anul 2012. [în 3 vol.]. Chișinău: Tipogr. UPS „I. Creangă”, 2013. pp. 243-248. ISBN 978-9975-46-147-4.
110. **CELPAN-PATIC, N.** L’(in)transitivité des verbes de mouvement entre la tradition grammaticale et l’interculturalité (étude contrastive). În: *Francopolyphonie: L’interculturalité à travers la linguistique, la littérature et la traduction*, Nr. 7, vol.1. Chișinău : ULIM, 2012. pp. 295-300. ISSN 1857-1883.
111. **CELPAN-PATIC, N.** Analyse sémantico-syntaxique des verbes du mouvement en français et en roumain. În: *Lingvistica între cercetare și aplicare*. Actele colocviului internațional cu prilejul aniversării a 45-a de la fondarea Catedrei de Filologie Franceză «Grigore Cincilei » a USM, vol. 2, din 8 octombrie 2010. Chișinău: USM, 2011. pp. 286-291. ISBN 978-9975-71-129-6.
112. **CELPAN-PATIC, N.** Sur la corrélation entre les notions de mouvement et de déplacement. În: *Intertext*, nr. 3-4, 2011, pp. 158-161. ISSN 1857-3711.
113. **CELPAN-PATIC, N.** Les verbes de mouvement en roumain et en français: classification sémantico-aspectuelle. În: *Intertext*, Nr.3/4, Chișinău: ULIM, 2010. pp. 100-107. ISSN 1857-3711.
114. **CELPAN-PATIC, N.** Certains verbes de mouvement dans leurs constructions syntaxiques en français et en roumain. În: *Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului*. UPSC, vol. II, Chișinău: UPSC, 2009. pp. 355-362.
115. **CELPAN-PATIC, N.** Le statut linguistique de l’infinitif autoprosopique et hétéroprosopique et leurs substituts en français et en roumain. În: *La Francopolyphonie: Les valeurs de la francophonie*, Chișinău: ULIM, 2008. pp. 290-302. ISSN 1857-1883.
116. **CELPAN-PATIC, N., DONOAGĂ, D.** *Typologie comparée des langues romanes : parties de discours. Theorie et pratique*. Chișinău: Tipogr. UPS „Ion Creangă”, 2022. 115 p. ISBN 978-9975-46-616-5.
117. **CHÉRÉMETA, N., PAVLOVSKI, V.** *Typologie comparée des langues française, russe et biélorusse*. Минск: Вышэйшая школа, 1982. 164 p.
118. **CHILIPAINE, F.** *Morpho-syntaxe contrastive du verbe. Français-Chichewa (Malawi)*. Paris: Harmattan, 1994. 288 p. ISBN 978-2-7384-2314-0.

119. CHOMSKY, N. *Aspects de la théorie syntaxique* (trad. J.-Cl. Milner). Paris : Editions du Seuil, 1971. 288 p. ISBN 10-2020-0274-02.
120. CIAMA, A. Analyse comparative des verbes de déplacement allatifs: roum. a ajunge/ a sosi et leur équivalent port. Chegar [online]. În: *Revue Roumaine de Linguistique*, LVI, 2011, nr.2, pp. 137–157, București, 2011. [citât: 17.10.2011]. Disponibil: http://www.lingv.ro/resources/scm_images/RRL_2_211_Ciama.pdf.
121. CIOBANU, Z., IURIN, I., CELPAN-PATIC, N., RANGA, L. *Manuel de langue française B1.2. 11e classe*. Chișinău: Prut, 2021. 164 p. ISBN 978-9975-54-541-9.
122. CLE International. *Catalogue 2024. Grammaire contrastive*, © CLE International 2018 [online]. [citât 30.01.2025]. Disponibil: <https://www.cle-international.com/actualites/catalogue-2024.html>.
123. COMES, E. *Les verbes fréquentatifs en français et en roumain*. Constanța: Ex Ponto, 1999. 236 p. ISBN 973-9385-72-9.
124. COSTE, D. « Quelle didactique pour quels contextes ? » [online]. În: *Enseignement du français au Japon*, n°3, 2005, pp. 1-14. [citât 13.10.2024]. Disponibil: <https://sjdf.org/pdf/E%CC%81tE%CC%81a%CC%82E%CC%81i%CC%80E%CC%81X33-001-014.pdf>.
125. CRISTEA, T. *Éléments de grammaire contrastive. Domaine français-roumain*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977. 287 p.
126. CRISTEA, T. *Le locatif spatio-temporel en français contemporain*. București: Universitatea din București, 1975. 191 p.
127. DEBYSER, F. La linguistique contrastive et les interférences. În: *Langue française*. Vol. 8 N°1. Apprentissage du français langue étrangère. Paris: Armand Colin, 1970, pp. 31-61.
128. DERVILLEZ-BASTUJI, J. *Structures des relations spatiales dans quelques langues naturelles: Introduction à une théorie sémantique*. Genève: Droz, 1982. 443 p. ISBN 978-2600043113.
129. DESCLÉS, J.-P., GUENTCHEVA, Z. Doit-on tenir compte de la polysémie verbale en typologie ? Un exemple contrastif entre français et bulgare. În: *Langue française*. 2005, nr. 145, pp. 93-107. eISSN 1957-7982.
130. DOROTA, S. *Les verbes de manière de mouvement en polonais et en français: éléments pour une étude comparée des propriétés structurelles des prédicats* [online]: Thèse de doctorat en Sciences du langage. Université Nancy 2, 2009. 386 p. [citât 15.04.2021]. Disponibil: <https://hal.univ-lorraine.fr/tel-01752706/document>.

131. DUCROT, O. *Qu'est-ce que le structuralisme ? Le structuralisme en linguistique*. T. 1. Paris : Editions du Seuil, 1973. 128 p. Apud: PAVEAU, M.-A., SARFATI, G.-E. *De la grammaire comparée à la pragmatique. Les grandes théories de la linguistique*. Paris: Armand Colin, 2003. 256 p. ISBN 2-200-26512-3.
132. FAGARD, B., MARDALE, A. L'expression du déplacement en roumain: perspectives romanes [online]. În: *Annales de l'Université de Craiova*. Série Langues et Littératures Romanes. Craiova: Editura: Universitaria, 2020. pp. 40-46. [citât 31.05. 2022]. Disponibil: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-03087653/document>.
133. FLAUX, N., MOLINE, E. De la manière. În: *Langages*, 2009, 3, nr. 175, pp. 3-14. ISSN 0458-726X.
134. FOURNIER, D. H. *La structure du prédicat verbal : une étude de la construction à double objet en français*. Université de Toronto, 2010. 264 p.
135. FUCHS, C., LE GOFFIC, P. *Les linguistiques contemporaines*. Paris: Hachette, 1992. 158 p. ISBN 2010169093.
136. GAUVAIN, Ph. *Les notions de mouvement et de changement en relation avec les théories contemporaines de l'aspectualité et de la cognition : Thèse de doctorat* [online]. Université Paris-Sorbonne, Paris IV, 2005. 343 p. [citât 11.09.2011]. Disponibil: <https://theses.fr/2005PA040070>.
137. GOÏDA, M. et autres. *La grammaire fonctionnelle du français*. Kiev: Vysia Skola, 1988.
138. GOSSELIN, L. Entre lexique et grammaire: les périphrases aspectuelles du français [online]. În: *Cahiers de Lexicologie*. 2010, nr. 96, pp. 67-95 [citât 31.03.2012]. Disponibil: <http://lidifra.free.fr/files/cahiers%20de%20lexico%20gosselin.pdf>.
139. GREVISSE M., GOOSSE, A. *Le Bon Usage. Grammaire française*. 14e édition. Bruxelles: ed. De Boeck, 2008. 1760 p. ISBN 978-280-730-0699.
140. GROSS, G. Pour une classification sémantique des verbes. În: *Les catégories verbales dans les langues romanes*. Actes du Colloque international, 25-27 février 2005. Sofia : CRU Romanistica, 2010. pp. 11-22. ISBN 978-954-354-003-7.
141. GROSS, M. Sur la définition d'auxiliaire du verbe. În: *Langages*. Paris: Larousse, 1999, n°135, pp. 8-21. eISSN 1958-9549.
142. GUILLEMIN-FLESCHER, J. *Linguistique contrastive: énonciation et activité langagière* [online]. Rennes: PUR, 2023. 438 p. [citât 13.10.2024]. ISBN 2753588155. Disponibil: <https://pur-editions.fr/product/9101/linguistique-contrastive-enonciation-et-activite-langagiere>.

143. HUMBOLDT von, W. *Introduction à l'oeuvre sur le kavi* (trad. De P. Causat). Paris: Seuil, 1934. 126 p. Apud: GAUVAIN, P. *Les notions de mouvement et de changement en relation avec les théories contemporaines de l'aspectualité et de la cognition*: Thèse de doctorat en linguistique informatique. Université Paris-Sorbonne IV, 2005. 343 p.
144. IAKOVLEVA, T., HICKMANN, M. Contraintes typologiques dans l'acquisition d'une langue étrangère : l'expression du mouvement chez les apprenants russophones du français [online]. În: *Langages*. 6 décembre 2012. Vol. 188, n° 4, pp. 41-57 [citat 31.05.2022]. eISSN 1958-9549. Disponibil: <https://www.cairn.info/revue-langages-2012-4-page-41.htm>.
145. JEANRENAUD, A. *Langue française contemporaine. Morphologie. Syntaxe*. Iași: POLIROM, 1996. 407 p. ISBN 973-9248-37-3.
146. KOPECKA, A. L'expression du déplacement en français: l'interaction des facteurs sémantiques, aspectuels et pragmatiques dans la construction du sens spatial [online]. În: *Langages*, 2009/1 (n° 173), *Approches récentes de la préposition*, pp. 54-75. Paris : Armand Colin, 2009. [citat: 24.07.2012]. eISSN 1958-9549. Disponibil: <https://www.cairn.info/revue-langages-2009-1-page-54.htm>.
147. LAMIROY, B. Auxiliaires, langues romanes et grammaticalisation. În: *Langages*. Paris: Larousse, 1999, n°135, pp. 33-45.
148. LAMIROY, B. *Les verbes de mouvement en français et en espagnol. Étude comparée de leurs infinitives*. Amsterdam: J. Benjamins, 1983. 309 p. ISBN 9789027231215.
149. LANGACKER, R. W. Mouvement abstrait. În: *Langue française*, nr. 76. L'expression du mouvement, sous la direction de C. Vandeloise. Paris: Armand Colin, 1987. pp. 59-76. ISSN 0023-8368.
150. LAUR, D. La relation entre le verbe et la préposition dans la sémantique du déplacement. În: *Langages*, 27e année, n°110, 1993. La couleur des prépositions. pp. 47-67.
151. LAZARD, G. *Études de linguistique générale. Typologie grammaticale*. / Collection linguistique de la Societe de linguistique de Paris. Louvain: Peeters Publishers, 2001. 471 p. ISBN 9042910194.
152. LE GOFFIC, P. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, 1993. 591 p. ISBN 978-2-01-020383-1; 2-01-020383-6.
153. LENȚA, A. *Des verbes français dans leurs constructions syntaxiques*. Chisinau, 2001. 178 p. ISBN 9975-70-096-9.
154. LYONS, J. *Linguistique générale : introduction à la linguistique théorique* (trad. F. Dubois-Charlier et D. Robinson). Paris: Larousse, 1970. 384 p. ISBN 2030703214.

155. MANOLI, I. Éléments de contrastivité dans le texte poétique contemporain : artisanat du langage chez Raymond Queneau. În: *Intertext*, 2016, nr. Ed. sp, pp. 75-82. ISSN 1857-3711.
156. MARCHELLO-NIZIA, Ch. *Grammaticalisation et changement linguistique*. Bruxelles: de Boeck, 2006. 301 p. ISBN 9782801113745.
157. MĂGUREANU, A. *La sémantique lexicale*. București: Editura Universității din București, 2004, 178 p. ISBN 978-973-737-479-0.
158. MIHALACHI, A. L'étude pragmatique-sémantique des constructions actantielles en roumain et en français. În: *La Francopolyphonie*, nr 1(9): L'interculturalité et la pragmatique à travers la linguistique, la littérature, la traduction et la communication. Chișinău: ULIM, 2014. pp. 174-178. ISSN 1857-1883.
159. MORARU, L., STOLEARENCO, A. Considérations sur le rôle du contexte dans l'actualisation du sens du mot. În: *Connexions et perspectives en philologie contemporaine*. / Actes du Colloque scientifique avec participation internationale organisé à l' occasion du 70-ième anniversaire de V. Banaru, T. 3. Chișinău: CEP USM, 2012. pp. 161-164.
160. MÜLLER, Ph. Raisonnement spatial qualitatif: le cas du mouvement [online]. [citat: 18.07.2011]. Disponibil : <https://www.irit.fr/~Philippe.Muller/Publis/ria99.pdf>.
161. Organisation Internationale de la Francophonie. *La langue française dans le monde*. Paris: Gallimard, 2022. 363 p. ISBN 978-2-07-297686-5.
162. OVERBEKE, M. van. *Introduction au problème du bilinguisme*. Bruxelles-Paris, 1972. Apud: ЯРЦЕВА, В. Н. *Контрастивная грамматика*. Москва: Наука, 1981. 111 с.
163. PAVEAU, M.-A., SARFATI, G.-E. *De la grammaire comparée à la pragmatique*. Les grandes théories de la linguistique. Paris: Armand Colin, 2003. 256 p. ISBN 2-84788-057-7.
164. POTTIER, B. *Sémantique générale*. Paris: Presses Universitaires de France, PUF, 1992. 240 p. ISBN 978-2-13-044159-5.
165. POTTIER, B. *Théorie et analyse en linguistique*. Paris: Hachette, 1992. 240 p. ISBN 2-01-018719-9.
166. POTTIER, B. *Linguistique Générale: Théorie et Description*. Paris: Klincksieck, 1985. 338 p. ISBN 2-252-02488-7.
167. RASTIER, F. *Sémantique et recherches cognitives*. Paris: PUF, 2010. 272 p. ISBN 978-2130579854.

168. RAȚĂ, G. *Le verbe et le groupe verbal en français contemporain*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997. 124 p. ISBN 973-30-5991-9.
169. RÉFÉROVSKAIA, E. A., VASSILIÉVA, A. K. *Essai de grammaire française*, I partie, 3 éd. Москва: Просвещение, 1982. 400 p.
170. SARDA, L. L'expression du déplacement dans la construction transitive directe. În: *Syntaxe et Sémantique*, (N° 2). Presses universitaires de Caen, 2001. pp. 121-135. ISBN 2-84133-122-9.
171. SARDA, L. La sémantique des verbes de déplacement transitifs directs. Tentative de description du processus de localisation. În: *Sixième école d'été de l'ARC*. France: Château de Bonas, 1997.
172. SOUTET, O., *Études de linguistique contrastive*. Paris : Presses Sorbonne, 2006. 338 p. ISBN 2840504618.
173. STOSIC, D. La notion de «manière» dans la sémantique de l'espace [online]. În: *Langages*. 2009. Vol. 175, n° 3, pp. 103-121 [citat: 31.05.2022]. Disponibil: <https://doi.org/10.3917/lang.175.0103>.
174. SULTAN, F. *L'enseignement du français langue étrangère aux minorités ethniques de Roumanie (la minorité allemande)*. Rez. tezei de doctorat. București: Universitatea tehnică de construcții, 2009.
175. TAGLIANTE, C. *La classe de la langue*. Paris: CLE International, 1994. 191 p. ISBN 978-209-033068-7.
176. TESNIÈRE, L. *Éléments de syntaxe structurale*. 2-ème édition revue et corrigée. Paris : Editions Klincksieck, 1988. 674 p. ISBN 2252026200.
177. VANDELOISE, C. La préposition à et le principe d'anticipation. În: *Langue française*. Vol. 76 N°1. L'expression du mouvement. Paris: Armand Colin, 1987, pp. 77-111. eISSN 1957-7982.
178. VANDELOISE, C. Présentation. În: *Langue française*. Nr. 76. L'expression du mouvement. Paris: Armand Colin, 1987. pp. 3-4. ISSN 0023-8368.
179. VANDELOISE, C., *L'espace en français*. Paris: Éditions du Seuil, 1986. 244 p. ISBN 2020093561.
180. VARGA, L. *Classification sémantique des predicats de mouvement du hongrois dans l'optique du traitement automatique* [online]. Étude contrastive hongrois-français. Phdthesis. Université Paris-Nord, Paris XIII, 2007 [citat: 11.09.2011]. Disponibil: <https://tel.archives-ouvertes.fr>.

181. VET, C. Petite grammaire de aktionsart et de l'aspect. În: *Cahiers de grammaire*, 19. Toulouse: Le Mirail, 1994. pp. 1-17. ISSN 0242-1593.
182. ZBANȚ, L. L'enchaînement des unités syntagmatiques – élément modificateur dans la constitution du sens de la phrase. În: *Connexions et perspectives en philologie contemporaine*. Actes du Colloque scientifique avec participation internationale organisé à l' occasion du 70-ième anniversaire de V. Banaru, T. 3. Chișinău: CEP USM, 2012. pp. 268-273.

În limba engleză:

183. BLOOMFIELD, L. *Language*. Henry Holt Publishing, 1933. *Apud*: LYONS, J. *Linguistique générale : introduction à la linguistique théorique* (trad. F. Dubois-Charlier et D. Robinson). Paris: Larousse, 1970. 384 p. ISBN 2030703214.
184. CHIȚORAN, D. *Elements of English Structural Semantics*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979. 272 p.
185. DI PIETRO, R.J. *Language structures in contrast*. Newbury House Publishers, 1978. *Apud*: Ярцева В. Н. *Контрастивная грамматика*. Москва: Наука, 1981. 111 с.
186. FRIES, C. C. *Teaching and learning English as a foreign language*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1945. *Apud*: НИККЕЛЬ, Г. Контрастивная лингвистика и обучение иностранным языкам. Перевод с англ. А. Кузнецова. În: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989. с. 350-365.
187. *From linguistics to language didactics* [online]. International symposium, January 23 and 24, 2025, INALCO-PLIDAM, SPEIT - Shanghai Jiao Tong University. [citat 30.01.2025]. Disponibil: <https://www.inalco.fr/en/events/linguistics-language-didactics>.
188. JACKENDOFF, R. *Semantic Structures*. Cambridge: MIT Press, 1990. 338 p. ISBN 978-02626-00-200.
189. LADO, R. Contrastive linguistics in a mentalistic theory of language learning. În: *Report of the Nineteenth Annual Round Table Meeting on Linguistics and Language Studies / Alatis, J. E. (ed.)*. Washington, DC: Georgetown University Press, 1968, pp. 123-135.
190. NICHOLS, J. *Linguistic Diversity in Space and Time*. Chicago: University of Chicago Press, 1999. 374 p. ISBN 978-0-226-58057-9.
191. SLOBIN, D. *The many ways to search for a frog: linguistic typology and the expression of motion events*. *Apud* STROMQVIST, S., VERHOEVEN, L. *Relating events in narratives* [online] / vol. 2: Typological and contextual perspectives. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2004, pp. 219-257 [citat 31.05.2022]. Disponibil: <http://ihd.berkeley.edu/linguisticstypologyofmotivevents.pdf>.

192. STAICU, S.-N. The structural-semantic analysis of some causative verbs in the medical language. În: *The Proceeding of the International Conference Literature, Discourse and Multicultural Dialogue*, volume no 1, 2013, Târgu-Mureș: Arhipelag XXI Press, 2013, pp. 253-262. ISBN 978-606-93590-3-7.
193. STROMQVIST, S., VERHOEVEN, L. Relating events in narratives / vol. 2: *Typological and contextual perspectives* [online]. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2004, pp. 219-257 [citat 31.05.2022]. Disponibil: <http://ihd.berkeley.edu/linguisticstypologyofmotionevents.pdf>.
194. TALMY, L. *Toward a Cognitive Semantics*. Volume 2. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000, 504 p. ISBN 1556198175.
195. TALMY, L. Lexicalization Patterns: Semantic Structure in Lexical Forms. În: *Language Typology and Syntactic Description 3: Grammatical Categories and the Lexicon*. / T. Shopen (ed.), Cambridge: Cambridge University Press, 1985. pp. 57-149.

În limba rusă:

196. БИТЕХТИНА, Г.А., ЮДИНА Л.П. *Система работы по теме «Глаголы движения»*. Москва: Рус. яз., 1985. 160 с.
197. БУДАГОВ, Р. А. *Сходства и несходства между родственными языками*. Москва: Наука, 1985. 271 с.
198. БУДАГОВ, Р. А. К теории сходств и различий в грамматике близкородственных языков. В: *Вопросы языкознания*. N 4. Москва: Наука, 1980. с. 3-20.
199. ВАСИЛЬЕВ, Л. М. *Семантика русского глагола*. Москва: Высшая школа, 1981. 184 с.
200. ВАСИЛЬЕВ, Л.М. Значение в его отношении к действительности, системе языка и акту коммуникации. В: *Исследования по семантике. Лексическая и грамматическая семантика*. Уфа, 1980, вып.6, с. 3-16.
201. ВИКТОР, О.М., КРИВОЛАПОВА, Е.В. *Глаголы движения в теории и практике*. Учеб. пособие по русскому языку для иностр. студ. Харьков: НТУ «ХПИ», 2020. 204 с.
202. ГАК, В. Г. О контрастивной лингвистике. В: *Новое в зарубежной лингвистике*, Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989, с. 5-17.
203. ГАК, В. Г. *Теоретическая грамматика французского языка: синтаксис*. Для институтов и факультетов иностранных языков. Москва: Высшая школа, 1981. 206 с.

204. ГАК, В. Г. *Теоретическая грамматика французского языка: морфология*. Для институтов и факультетов иностранных языков. Москва: Высшая школа, 1979. 297 с.
205. ГАК, В.Г. К проблеме семантической синтагматики. В: *Проблемы структурной лингвистики*. Москва: 1972, с. 367-395.
206. ГЕОРГИЕВА, З. Г. О статусе контрастивной лингвистики [online]. 2009 [citat: 06.08.2010]. Disponibil: [http://www.unn.ru/pages/issues/vestnik/999999999_West_2009_6\(2\)/35.pdf](http://www.unn.ru/pages/issues/vestnik/999999999_West_2009_6(2)/35.pdf).
207. ГЛЕЙБМАН, Е. В. *Аспекты глагольной семантики: (На материале фр. яз.)*. Кишинев: Штиинца, 1983. 164 с.
208. ГУЛЬГА, Е.В., ШЕНДЕЛЬС, Е.И. О компонентном анализе значимых единиц языка. В: *Принципы и методы семантических исследований*. Москва: Наука, 1976. с. 291-314.
209. ДВОРНИКОВА, Л. О соотношении категории движения и перемещения. В: *Русская речь в современном вузе*. Материалы Шестой международной научно-практической интернет-конференции. Отв. ред. д.п.н., проф. Б.Г. Бобылев. 20 октября 2009 - 20 ноября 2009 г. Орел: ГТУ, 2010. с. 12-15.
210. ДЖЕЙМС, К. Контрастивный анализ. Перевод с англ. Н. Лауфер. В: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989, с. 205-306.
211. ДИ ПЬЕТРО, Р. Дж. Языковые структуры в контрасте. Перевод с англ. А. Кузнецова. В: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989. с. 82-121.
212. ДОРОФЕЕВА, Т. *Синтаксическая сочетаемость русского глагола*. Москва: Русский язык, 1986. 112 с.
213. ЗЛОБИН, А. А. *Глаголы передвижения в немецком и английском языках (синхронно-диахроническое исследование)*: Дис. канд. филол. наук. Саранск, 1993. Арид ШАМНЕ, Н. Л. *Семантика немецких глаголов движения и их русских эквивалентов в лингвокультурологическом освещении*. Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2000. 392 с. ISBN 5-85534-356-1.
214. ИБРАГИМОВА, В. Л. *Семантическое поле глаголов движения в современном русском языке*: Автореф. дисс. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. Башкир. гос. ун-т им. 40-летия Октября. Уфа, 1975. 25 с.
215. ИОАНЕСЯН, Е. Р. *Функционально-семантические особенности глаголов движения во французском языке*: Автореф. дис. канд. филол. наук. Москва, 1986. 21 с.

216. КАРТАЛЯНУ, Т. *Синтагматика глаголов движения в современном молдавском литературном языке*. Автореф. дисс. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. Кишинев: Академия Наук МССР, 1985. 25 с.
217. КАЦНЕЛЬСОН, С. Д. К понятию типов валентности. В: *Вопросы языкознания*, № 3. Москва: Наука, 1987, с. 20-32.
218. КЁРКВУД, Г. В. Перевод как основа контрастивного лингвистического анализа. Перевод с англ. О. Романова. В: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989. с. 341-349.
219. КИБАРДИНА, С.М. Категории субъекта и объекта и теория валентности (на материале немецкого языка). В: *Категория субъекта и объекта в языках различных типов*. Ленинград, 1982, с. 23-44.
220. КУЗНЕЦОВ, А. В. Контрастивно-сопоставительный анализ. В: *Проблемы лингвистической семантики* (рефер. сборник). / Под ред. Ф. Березина. Москва: 1981. с. 5-23.
221. КУЗНЕЦОВА, Э.В., БОРОВИКОВА, Н.А. Функциональная эквивалентность глаголов в ЛСГ. В: *Лексико-семантические группы русских глаголов*, Иркутск, 1989. с. 113-126.
222. ЛАДО, Р. Лингвистика поверх границ культур. Перевод с англ. В.В. Виноградова: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989, с. 32-62.
223. ЛЕНЦА, А. *Широкозначность глагола и контекст*. Кишинев: Штиинца, 1987. 98 с.
224. МАЙСАК, Т. А. *Типология грамматикализации конструкций с глаголами движения и глаголами позиции*: Автореф. дис. канд. филол. наук. Москва: Издательство «Языки славянской культуры», 2002. ISBN 5-9551-0107-1.
225. МУРАВЬЕВА, Л. С. *Глаголы движения в русском языке*. Москва: Дрофа, 2006. 236 с. ISBN 5358010165, 9785358010161.
226. НЕДЕР, К. От стеммы к актантной модели. В: *Вопросы языкознания*, № 3. Москва: Наука, 1993, с. 5-14.
227. НИКИТИНА, М. Ю. *Функционально-семантическая категория предельности / неопределенности (на материале французских глаголов движения)*. Автореф. дисс. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. Воронеж: Белгородский государственный университет, 2008. 27 с.
228. НИККЕЛЬ, Г. Контрастивная лингвистика и обучение иностранным языкам. Перевод с англ. А. Кузнецова. В: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989. с. 350-365.

229. ПАНКИНА, М. Ф. *Типы семантической сочетаемости глаголов самостоятельного перемещения в русском и немецком языках*. Москва: Компания Спутник+, 2007. 125 с.
230. ПАСТУХОВА, Л. Б. *Семантические свойства глаголов движения в тексте*. Автореф. дис. . канд. филолог, Ростов на Дону, 1989. 22 с.
231. ПЕРЕСЛЕГИНА, Е. Р. *Сопоставительный анализ русских и французских глаголов движения при обучении иностранных студентов русскому языку*. Дисс. на соиск. учен. степ. канд. педаг. наук. Нижний Новгород: Нижегородский гос. педагог. университет, 2002. 232 с.
232. ПЕРЕХОД, О. Б. *Глаголы движения и перемещения в белорусском и русском языках*. Дисс. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. Минск: Академия наук Белорусской ССР. Институт языкознания имени Якуба Коласа, 1989. 217 с.
233. ПЕТРЕНКО, Л. М. *Лингводидактические основы изучения русского приставочного глагола в национальной молдавской аудитории*. Дисс. на соиск. учен. степ. канд. педагог. наук. Москва, 1988. 153 с.
234. ПУРИЧЕ, В. *Лексико-семантический и функциональный статус глаголов мышления в современном молдавском языке*. Автореф. дис. канд. филол. наук. Кишинев, 1985. 26 с.
235. *Русская грамматика*. Том I. Фонетика, Фонология, Ударение, Интонация, Словообразование, Морфология. Улуханов И. С. et al. Москва : Наука, 1980. 792 с.
236. САЙКИЕВА, С.М. *Глаголы движения-перемещения в современном русском литературном языке*. Автореф. дис. канд. филол. наук. Алма-Ата, 1970. 23 с.
237. СКАЛИЧКА, В. Типология и сопоставительная лингвистика. Перевод с чешского Н Попова. В: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989. с. 27-31.
238. СТЕПАНОВА, М.Д. *Теория валентности и валентный анализ*. Москва, 1973, 110 с.
239. СТЕПАНОВА, М.Д., ХЕЛЬБИГ, Т. *Части речи и проблема валентности в современном немецком языке*. Москва, 1978, 258 с.
240. СТЕРНИН, И.А. *Методы описания семантики слова*. Ярославль, 2015. 34 с. ISBN 5447557356, 9785447557355.
241. СТЕРНИН, И. А. *Контрастивная лингвистика. Проблемы теории и методики исследования*. Москва: АСТ, Восток-Запад, 2007. 282 с. ISBN 978-5-478-00731-7.
242. ХАРИТОНОВА, О.В., ПАНОВА Л.В. Глаголы движения в русском языке и особенности их преподавания на довузовском этапе обучения [online]. В: *Интернет-*

журнал «Мир науки», 2018 № 2. [citat 21.07.2024]. Disponibil: <https://mir-nauki.com/PDF/30PDMN218.pdf>.

243. ХЕЛЬБИГ, Г. Языкознание-сопоставление-преподавание иностранных языков. Перевод с нем. Н. Васильева. В: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989. с. 307-326.
244. ЧОБАНУ, А. И. *Синтаксис полусвязочных глаголов в молдавском языке: (Опыт семантико-дистрибутивного анализа)*. Ч. I. Кишинев: Штиинца, 1976. 234 с.
245. ЧОБАНУ, А. И. *Синтаксис полусвязочных глаголов в молдавском языке: (Опыт семантико-дистрибутивного анализа)*. Ч. II. Кишинев: Штиинца, 1978. 182 с.
246. ЧОБАНУ, И. Я. *Семантика романского глагола: историко-семасиологическое исследование*. Кишинев: Штиинца, 1985. 110 с.
247. ШАМНЕ, Н.Л. *Семантика немецких глаголов движения и их русских эквивалентов в лингвокультурологическом освещении*. Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2000. 392 с. ISBN 5-85534-356-1.
248. ШТЕРНЕМАНН, Р. Введение в контрастивную лингвистику. Перевод с англ. Е. Сквайрс. В: *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. XXV. Москва: Прогресс, 1989. с. 144-178.
249. ЮДИНА, Л.П. *Идти или ходить? Глаголы движения в речи: пособие для студентов, изучающих русский язык как иностранный*. Изд. 3-е, перераб. и доп. Москва: Русский язык, 2014. 198 с.
250. ЮСУПОВ, У. К. Сопоставительная лингвистика как самостоятельная дисциплина. В: *Методы сопоставительного изучения языков*. Отв. ред. Ярцева В. Москва: Наука, 1988. 94 с.
251. ЯРЦЕВА, В. Н. *Контрастивная грамматика*. Москва: Наука, 1981. 111 с.

Dicționare:

252. BĂRBUȚĂ, I., CONSTANTINOVICI, E. *Dicționar român-rus de construcții verbale*. Chișinău: Editura „Iulian”, 1999. 295 p. ISBN 9975-922-38-4.
253. BÉNAC, H. *Dictionnaire des synonymes*. Paris: Hachette, 1994. 1026 p. ISBN 978-2-01-280456-2.
254. CAPUT, J. P. *Dictionnaire des verbes français*. Paris: Larousse, 1991. 590 p. ISBN 978-2-03-340313-3.
255. CHIVESCU, R. et. al. *Dicționar rus-român de structuri verbale*. București: Albatros, 1983. 459 p.

256. CIOBANU-TOFAN, A., ZAVA, H. *Dicționar român-rus/ rus-român*. Chișinău: Arc, 2020. 1264 p. ISBN 978-9975-0-0419-0.
257. COBET, D., MANEA, L. *Dictionar general de sinonime al limbii române*. Chișinău: Gunivas, 2013. 2110 p. ISBN: 9789975426091.
258. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, Gh. *Mic dicționar de terminologie lingvistică*. București: Albatros, 1980. 463 p. ISBN 978-2-84902-265-8.
259. CUQ, J.-P. *Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde*. Paris : CLE International, 2003. 303 p. ISBN 978-2-09-033972-7.
260. *Dictionar explicativ ilustrat al limbii romane*. Chișinău: Gunivas & Arc, 2007. 2280 p. ISBN 978-9975-61-155-8.
261. *Dictionnaire de la langue française : lexis*. Dir. Jean Dubois. Paris: Larousse, 1994. XVI+2109 p. ISBN 2-03-320219-4.
262. *Dictionnaire de la langue francaise*. Larousse [online]. [citat 25.07.2024]. Disponibil: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais>.
263. *Dicționar de științe ale limbii* / A. Bidu-Vrănceanu, C. Călărașu, L. Ionescu-Ruxăndoiu. București: Nemira, 2001. 673 p. ISBN 973-569-460-3.
264. *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ediția a III-a, revăzută și adăugită [online]. București: Univers Enciclopedic, 2016, 1376 p. ISBN 978-60-67-041-61-3. [citat 15.04.2021]. Disponibil: <https://dexonline.ro/>.
265. *Dicționarul limbii române literare contemporane*. D.Macrea, E.Popovici (coord.). Vol. I – IV. vol.1 (A-C), 1955, 626 p.; vol.2 (D-L), 1956, 813 p.; vol.3 (M-R), 1957, 804 p.; vol.4 (S-Z), 1957, 781 p. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1955-1957.
266. *Dicționarul limbii române*. 19 vol. București: Editura Academiei Române, 2010. ISBN 973-27-1977-0.
267. *Dicționarul universal ilustrat al limbii române* / I. Oprea, C.-G. Pamfil, R. Radu, V. Zăstroiu. București: Litera Internațional, 2010, 12 vol, vol. 6, 360 p. ISBN 978-973-675-953-6.
268. DIDIER, J. *Dicționar de filosofie*. Larousse. București: Univers Enciclopedic, 1999. 372 p. ISBN 978-973-9243-00-1.
269. DUBOIS J. et al. *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*. Paris: Larousse, 1994. 514 p. ISBN 2-03-340334-3.
270. *Grand Larousse encyclopédique en 10 volumes*. Tome 7: Mali-Orly. Paris: Larousse, 1963.

271. HANEȘ, G. *Dicționar francez-roman, roman-francez*. Chișinău: Știința, 1994. 677 p. ISBN 9785376018453.
272. HANSE, J. *Nouveau Dictionnaire des difficultés du français moderne*. Louvain-la-Neuve : Duculot - De Boeck, 1994. 983p. ISBN 978-2-8011-1089-8.
273. *Le Nouveau Petit Robert : dictionnaire alphabétique et analogique de la langue Française*. Paris: Dictionnaires le Robert, 2002. 2949 p. ISBN 978-2-85036-826-1.
274. LENȚA, A. *Dictionnaire morpho-syntaxique des verbes français*. Chișinău: Editura Epigraf, 2018. 704 p. ISBN 978-9975-60-310-2.
275. *Noul dicționar explicativ al limbii române*. București: Litera Internațional, 2002. ISBN 973-8358-04-3.
276. PAULIAT, P. *Dictionnaire français-russe, russe-français*. Paris : Larousse, 2008. 962 p. ISBN-13 978-2-03-583751-6.
277. БАБЕНКО, Л. Г. et.al. *Большой толковый словарь русских глаголов*. Москва: АСТ-Пресс, 2007. 573 p. ISBN 978-5-462-00615-9.
278. *Толковый словарь русского языка* [online]. [citat 21.07.2024]. Disponibil: <https://ozhegov.slovaronline.com/>.

Surse literare și abrevierile folosite:

279. BEȘLEAGĂ, V. *Zbor frânt*. Chișinău: Cartier, 2013. 272 p. ISBN 978-9975-79-856-3. [ZF]
280. CREANGĂ, I. *Amintiri din copilărie*. Chișinău: Editura Continental Grup, 2008. 160 p. ISBN 978-9975-9979-1-1. [AC]
281. CREANGĂ, I. *Souvenirs d'enfance*. Chișinău: Editura Continental Grup, 2008. 160 p. ISBN 978-9975-9979-1-1. [SE]
282. DABIJA, N. *Tema pentru acasă*. Chișinău: Editura pentru Literatură și Artă, 2011. 407 p. ISBN 978-9975-4148-2-1. [TA]
283. DOSTOIEVSKI, F. M. *Crimă și pedeapsă*. Vol. 1. București: Ed. pentru Literatură, 1962. 353 p. [CP]
284. DOSTOÏEVSKI, F. *Crime et Châtiment*. Livre 1. Moscou : Éditions "Radouga", 1988. 370 p. ISBN 5-05-002060-3. [CCh]
285. DOSTOÏEVSKI, F. *Crime et Châtiment*. Livre 2. Moscou : Éditions "Radouga", 1988. 350 p. ISBN 5-05-002061-1. [CCh]
286. DOSTOÏEVSKI, F. M. *Crimă și pedeapsă*. Vol. 2. București: Ed. pentru Literatură, 1962. 373 p. [CP]

287. DRUȚĂ, I. *Ultima lună de toamnă*. Pitești: Policadran, 2012. 260 p. ISBN 9789975806411. [ULT]
288. DUMAS, A. (fils). *La dame aux camélias*. Paris: Calmann-Lévy, 1966. 244 p. [DC]
289. DUMAS, A. (fiul). *Dama cu camelii*. Trad. Ralian, A. Ploiești: Miron, 1991. 189 p. ISBN 973-95056-1-9. [DC]
290. FLAUBERT, G. *Doamna Bovary*. București: Adevărul Holding, 2009. 318 p. ISBN 978-973-1999-39-5. [DB]
291. FLAUBERT, G. *Madame Bovary*. Paris: Le Livre de Poche, 2003. 566 p. ISBN 2-253-00486-3. [MB]
292. GALAICU-PĂUN, E. *Țesut viu*. 10 x 10. Chișinău: Cartier, 2014. 344 p. ISBN 9789975797788. [TV]
293. GAVALDA, A. *Ensemble c'est tout*. Paris : J'ai lu, 2005. 576 p. ISBN 978-2-290-34371-5. [Î]
294. GAVALDA, A. *Împreună*. Trad. de I. Croitoru. Iași: Polirom, 2005. 616 p. ISBN 973-46-0052-4. [ET]
295. LE CLEZIO, J-M-G. *Căutătorul de aur*. București: Univers, 2009. [CA]
296. LE CLEZIO, J-M-G. *Le chercheur d'or*. Paris: Gallimard, 1985. 332 p. ISBN 2-07-070247-2. [ChO]
297. MAUPASSANT, G. de. *Bel-Ami*. Chișinău: Editura Uniunii Scriitorilor, 1992. 256 p. ISBN 5-88568-048-5. [BA]
298. MAUPASSANT, G. de. *Bel-Ami*. Paris : Pocket, 2007. 408 p. ISBN 978-2-266-16374-3. [BA]
299. MAUPASSANT, G. de. *O Viață*. Trad. de M. Ilade-Costea. București: Editura Eminescu, 1970. 248 p. [V]
300. MAUPASSANT, G. de. *Une Vie*. Paris: Pocket, 1998. 293 p. ISBN 978-2-266-08295-2. [V]
301. NOTHOMB, A. *Catilinarele*. Trad. de M. Zarna. Iași: Polirom, 2006. 216 p. ISBN 9789734604616. [C]
302. NOTHOMB, A. *În necunoștință de cauză*. Trad. de M. Zârna. Iași: Polirom, 2008. 288 p. ISBN 978-973-46-1057-0. [NC]
303. NOTHOMB, A. *Les Catilinaires*. Paris : Le Livre de Poche, 1997. 160 p. ISBN 2253141704. [C]
304. NOTHOMB, A. *Mercur*. Trad. de M. Elin. Iași: Polirom, 2004. 256 p. ISBN 973-681-707-5. [M]

305. NOTHOMB, A. *Mercury*. Paris : Livre De Poche, 2000. 188 p. ISBN 978-2253149118. [M]
306. NOTHOMB, A. *Ni d'Eve, ni d'Adam*. Paris: Éditions Albin Michel, 2007. 124 p. ISBN 978-2-226-19731-3. [EA]
307. NOTHOMB, A. *Stupeur et tremblements*. Paris : Le Livre de Poche, 2001. 186 p. ISBN 978-2-253-15071-8. [ST]
308. NOTHOMB, A. *Uimire și cutremur*. Trad. Bobu, D. Iași: Polirom, 2002. 192 p. ISBN 973-681-052-6. [UC]
309. SAINT-EXUPÉRY, A. de. *Le Petit Prince*. Paris: Gallimard, 1999. ISBN 978-2-07-040850-4. [PP]
310. SAINT-EXUPÉRY, A. de. *Micul print*. București: RAO, 2014. 128 p. ISBN 978-606-609-708-6. [MP]
311. SCHMITT, E.-E. *Oscar et la Dame Rose*. Trad. de P. Bentz-Fauci. Paris: French and European Publications Inc, 2006. 115 p. ISBN 978-2-210-75490-4. [ODR]
312. SCHMITT, E.-E. *Oscar și Tanti Roz*. Trad. de P. Bentz-Fauci. București: Humanitas Fiction, 2006. 114 p. ISBN 973-50-1451-3. [OTR]
313. TOLSTOI, L. *Anna Karenina* (volum 1). București: Adevarul Holding, 2009. 510 p. ISBN 978-973-1848-84-6. [AK]
314. TOLSTOI, L. *Anna Karenina* (volum 2). București: Adevarul Holding, 2009. 446 p. ISBN 978-973-1848-84-6. [AK]
315. TOLSTOI, L. *Anna Karénine*. Paris: Les Grandes Facultés, 1997. 1024 p. ISBN 2253098388. [AK]
316. ȚÎBULEAC, T. *Vara în care mama a avut ochii verzi*. Chișinău: Cartier, 2017. 159 p. ISBN 978-9975-86-135-9. [V]
317. VOLTAIRE. *Candide. : Zadig et autres contes*. București: Prietenii cărții. 1993. 320 p. ISBN 973-9137-34-2. [Z]
318. VOLTAIRE. *Naivul. (Zadig, Micromegas, Candid și al.)*. București: Editura pentru Literatură, 1962. 383 p. [Z]
319. БОЛЬТЕР. *Задиг или Судьба* [online]. [citat 22.07.2023]. Disponibil: <https://lib.ru/INOOLD/WOLTER/zadig.txt>. [3]
320. ГАВАЛЬДА, А. *Просто вместе*. Перевод Е. Клокова. Москва: Издательство АСТ, 2004. 390 с. ISBN 978-5-17-060777-8. [ПВ]
321. ДОСТОЕВСКИЙ, Ф. М. *Преступление и наказание*. Москва: Художественная литература, 1983. 527 p. [ПН]

322. ДЮМА-СЫН, А. *Дама с камелиями*. Перевод С. Антик. Ленинград: «Мансарда», СП «СМАРТ», 1991. 192 с. ISBN 5-7078-0074-3. [ДК]
323. КРЯНГЭ, И. *Сказки. Рассказы. Воспоминания детства. Нравоучительные сказки. Письма*. Кишинев: Литература Артистикэ, 1977. 239 р. [ВД]
324. ЛЕ КЛЕЗИО, Ж.-М.-Г. *Золотоискатель*. [online]. [citat 23.06.2015]. Disponibil: http://loveread.ec/read_book.php?id=35773&p=1. [ЗИ]
325. МОПАСАН, Г. де. *Милый друг*. Москва: «Издательство АСТ», 1885. ISBN 978-5-17-158401-6. [МД]
326. МОПАСАН, Ги. *Жизнь*. Москва: Издательство АСТ, 2018. 288 с. ISBN 978-5-17-101566-4. [Ж]
327. НОТОМБ, А. *Катилинарии. Пеплум. Топливо*. Москва: Издательство «Иностранка», 2011. 464 р. ISBN 978-5-389-01899-0. [К]
328. НОТОМБ, А. *Ртуть* [online]. [citat 20.06.2013]. Disponibil: http://loveread.ec/view_global.php?id=15698. [М]
329. НОТОМБ, А. *Страх и трепет*. Перевод: Н. Попова, И. Попов. Москва: Издательство Иностранка, 2010. 160 с. ISBN 978-5-389-01027-7. [СТ]
330. НОТОМБ, А. *Токийская невеста*. Москва: Издательство: Азбука, 2015. 352 с. ISBN 978-5-389-10068-8. [ТН]
331. ТОЛСТОЙ, Л. Н. *Анна Каренина*. Кишинев: Лумина, 1975. 864 р. [АК]
332. ФЛОБЕР, Г. *Госпожа Бовари: Провинциальные нравы*. Алма-Ата: Кайнар, 1987. 302 р.
333. ШМИТТ, Э.-Э. *Оскар и Розовая Дама. Мсье Ибрагим и цветы Корана. Дети Ноя*. Перевод: М. Брусовани. Санкт-Петербург: Издательская группа "Азбука-классика", 2010. 256 с. ISBN 978-5-9985-0248-4. [ОРД]
334. ЭКЗЮПЕРИ, А. *Маленький Принц*. Грозный: Чечено-Ингушское книжное издательство, 1986. 47 с. [МП]

Presă periodică:

335. *Adevărul*. <https://www.adevarul.ro/>
336. *Le Monde*. <https://www.lemonde.fr/>
337. *Ziarul de Gardă*. <https://www.ziaruldegarda.md/>
338. *Новая газета*. <https://novayagazeta.ru/>

ANEXE

Anexa 1. Lista verbelor de mișcare cu semul dominant [+deplasare] în limbile română, franceză și rusă [260; 262; 264; 265; 273; 277; 278]

	Română	Definiție	Franceză	Rusă
A				
1.	(se) Abate <i>de la / asupra</i>	1.A (se) îndepărta de la o direcție inițială. 2.A veni, a cădea pe neașteptate, a se năpusti	1.S'égarer dans 2.S'abattre sur	1.Сбиться с пути 2.Обрушиться на
2.	Aborda <i>la</i>	A acosta la țarm.	Aborder*	Подплывать к Причаливать к
3.	Aburca <i>pe</i>	A (se) urca, a (se) sui cățărându-se.	Grimper sur / à	Карабкаться на Взбираться на
4.	Accelera* (CD)	A iuți, a grăbi o deplasare, o acțiune.	Accélérer*	Ускорять*
5.	Acosta* (CD)	A apropia o navă de o altă navă, de țarm, de chei etc.	Accoster*	Причаливать* Пришвартовывать к
6.	(se) Acufunda / (se) Afunda / (se) Cufunda / (se) Scufunda în	A intra sau a face să intre într-un lichid sau într-o materie moale; a (se) afunda, a (se) adânci, a (se) scufunda.	Plonger dans / à S'enfoncer dans / au fond de	Окунуться в Погружаться в Тонуть
7.	(se) Adânci în	A intra, a pătrunde în adâncime.	S'enfoncer dans / au fond de	Углубляться в
8.	Aduce* (CD)	A lua cu sine un lucru (o ființă) și a veni cu el undeva sau la cineva.	Apporter* Amener* à	Приносить* к / в Приводить* к / в Привозить* в / к
9.	(se) Aduna / (se) Împreuna / (se) Întruni / (se) Strânge cu / în	A veni, a sosi; a se strânge la un loc; a se întruni.	S'assembler Se rassembler Se réunir en / autour de	Собираться в / на Собраться в / на Сходится с / в / на
10.	(se) Agita (CC)	A se manifesta prin mișcări grăbite și dezordonate, încoace și încolo.	S'agiter dans	Суетиться Волноваться
11.	(se) Aglomera / (se) Buluci în / la	A se strânge la un loc în număr mare, a se îngrămădi.	S'agglomérer S'amasser en / autour de / dans	Скапливаться в / на Нагромождаться в / на
12.	Ajunge* <i>la / în / din ... în / (CD)</i>	1.A sosi (la destinație sau într-un punct anumit). 2.A prinde din urmă.	1.Arriver à/en 2.Rattraper*	1. Настигать* Прибывать в / на 3. Догонять*
13.	Alerga <i>după / pe</i>	A umbla sau a se mișca în fugă, a merge cu viteză, a goni, a fugi.	Courir à / vers / après	Бежать за / к Мчаться за / к Скакать по
14.	Aluneca / Luneca pe / de	1.A-și pierde echilibrul, călcând pe o suprafață lucioasă; a cădea, a se prăbuși, a se prăvăli. 2.A se mișca cu ușurință, lin, fără zgomot.	Glisser sur / dans	1.Выскальзывать из / из-под Поскользнуться 2.Скользить по
15.	Ameriza <i>pe</i>	A coborî din zbor și a aluneca pe suprafața apei până la oprire.	Amerir sur / dans	Приводниться
16.	Apărea în / din / pe	A se ivi deodată.	Apparaître dans / sur	Появляться в / на Возникать в / на Выходить в свет в / на
17.	(se) Apropia de	A veni, a se duce, a se așeza aproape (de ceva sau de cineva).	S'approcher Se rapprocher de	Подходить к Приближаться
18.	(se) Arunca în / de pe / asupra	A se azvârli, a se repezi, a se precipita; a se năpusti.	Se jeter sur / dans Bondir de / sur	Бросаться на Кидаться на Набрасываться на

19.	Ateriza <i>pe / în</i>	A lua contact cu pământul coborând din zbor și rulând până la punctul de oprire.	Atterrir <i>sur / dans</i>	Приземляться <i>на</i> Приземлиться <i>на</i>
20.	Avansa spre	A înainta, a merge (pentru a se apropia de o țintă urmărită).	Avancer <i>vers / dans</i>	Двигаться (вперёд) <i>в / на</i> Продвигаться <i>в / на</i>
21.	(se) Avânta /(se) Azvârli (se) Repezi (se) Elansa în / la / spre	1.A (se) repezi plin de însuflețire (spre cineva sau ceva). 2.A porni în grabă, a se duce repede spre..., a da fuga.	S'élancer <i>vers / a</i> Se précipiter <i>vers / sur</i>	1. Устремиться <i>к / в</i> Рвануться <i>к / в</i> 2.Бросаться <i>к / в</i> Кидаться <i>к / в</i>
B				
22.	(se) Balansa / Legăna <i>pe / în</i>	A (se) mișca când într-o parte, când într-alta; a (se) legăna, a (se) hâțâna.	Se balancer <i>sur / en</i> Se dandiner	Качаться <i>на</i>
23.	(se) Băga în / printre	A intra undeva; a (se) introduce, a (se) vârî.	Se placer <i>à / dans / sur</i> Se faufler <i>entre / dans</i> S'introduire <i>dans/auprès de</i>	Лезть <i>на / в</i> Влезать <i>на / в</i>
24.	(se) Bălăbăni <i>pe / de</i> /Bănănai Bălângăni <i>de / în</i>	A (se) deplasa într-o parte și într-alta, adesea cu mișcări legănate, șovăitoare.	Tituber <i>sur</i>	Раскачиваться <i>на / в</i> Пошатываться
25.	(se) Bălăci în	A umbla prin apă, împrôșcând cu picioarele; a (se) juca, a se zbungui în apă.	Barboter <i>dans / avec</i>	Плескаться <i>в / на</i>
C				
26.	Canota pe	A lopăta, a vâsli. A se plimba în canoe.	Canoter <i>sur</i>	Каноировать <i>по</i> Грести веслом <i>по / к / в</i>
27.	Cădea <i>de pe / în / peste</i>	A se deplasa de sus în jos datorită greutateii, a se lăsa în jos.A se desprinde din locul unde era fixat.	Tomber <i>sur / dans / de</i>	Падать <i>с / на</i> Выпадать <i>из</i> Проваливаться <i>в / под</i>
28.	Călări* <i>(CD) / pe</i>	A merge călare.	Chevaucher* <i>sur / entre</i>	Ездить (верхом) <i>на</i>
29.	Călători / Voiaja <i>în / prin</i>	A face un drum spre un loc (mai) depărtat; a fi pe drum.	Voyager <i>dans / a travers</i> Cheminer <i>vers / dans</i>	Путешествовать <i>по / в</i>
30.	Călăuzi* <i>(CD) / prin</i>	A conduce pe cineva pe un drum.	Guider* Conduire* <i>vers</i>	Вести* / Водить* Провести* / Проводить*
31.	Călca pe / în	A intra, a veni undeva, a se abate. A cutreiera, a străbate un drum, o regiune etc.	Marcher <i>sur / vers / à</i> Mettre le pied <i>sur</i>	Ступать <i>по / на</i> Наступать <i>на</i>
32.	Căra* (se) / Cărabăni (se) <i>(CD)</i>	A (se) duce (ceva) dintr-un loc în altul; a transporta.	Transporter* <i>à</i> Emporter* <i>avec</i> Charrier* <i>dans</i> S'en aller <i>en</i>	Нести* Везти* Таскать* Убираться Сматываться <i>из / от / в</i>
33.	(se) Cățara <i>pe / în</i>	A se urca apucându-se cu mâinile și cu picioarele sau cu ghearele; a se sui, agățându-se, pe un loc înalt și abrupt, pe un copac.	Grimper <i>sur / à</i> Escalader* Gravir*	Лезть <i>из / от / в</i> Взбираться <i>на / по</i> Карабкаться <i>на / по</i>
34.	Circula <i>pe / prin</i>	A fi în mișcare, a se deplasa. A fi în mișcare neîntreruptă (revenind mereu la punctul de plecare).	Circuler <i>dans / sur</i>	Двигаться <i>к / в / по</i> Ходить <i>по</i> Курсировать <i>между / по</i>
35.	(se) Clătina din	A (se) mișca (puțin) într-o parte și într-alta; a (se) legăna; a (se) agita (ușor).A șovăi în mers, în mișcare; a se împletici. A (se)	Chanceler (se) Dodeliner Vaciller	Раскачиваться Шататься <i>по / между</i>

		mișca din loc; a (se) urni, a (se) clinti, a (se) clăti.	Branler <i>dans / sur</i>	Колебаться Укачиваться <i>на</i>
36.	Clinti (se) din	A (se) mișca puțin din loc.	Bouger de / sur S'ébranler	Двигаться Шевельнуться
37.	Coborî* (se) (CD) / din / pe / Pogorî în	A (se) da jos dintr-un loc ridicat sau dintr-un vehicul; la vale.	Descendre* de / dans S'abaisser à Dévaler*	Спускаться с / по Спуститься с / по Сходить с / на Слезать с
38.	(se) Cocoța pe	A (se) urca pe ceva, a (se) așeza pe un loc mai ridicat.	Se jucher sur Se percher sur	Вскарabкаться Взбираться на / по Взгромождаться на
39.	Colinda* prin	A umbla de colo până colo, dintr-un loc în altul (la Crăciun cântând colinde).	Faire le tour des maisons en chantant Parcourir*	Колядовать по Бродить по / в Болтаться по / на / в Шататься
40.	Conduce* (CD)	1.A însoți pe cineva. 2.A dirija mersul unui vehicul, al unei mașini.	1.Accompagner* à 2.Conduire* <i>vers / à</i> Mener* à	1.Водить* Провожать* Проводить* Сопровождать* 2.Управлять чем Руководить*
41.	Converge spre	A se îndrepta spre același punct.	Converger vers	Сходиться с/в/на
42.	(se) Convoca* la	A chema, a (se) aduna într-un singur loc.	(Se) convoquer* à	Созывать* (ся) Собираться с / на
43.	Coteli (se) pe/ prin	A umbla în locuri întortocheate, cu multe cotituri. A umbla din loc în loc. A se rostogoli.	Marcher <i>sur / vers / à</i> Aller vers / à Se rouler dans	Ходить в развалку Катиться по / с
44.	Curge din / pe	A se mișca neconținut în direcția pantei. A pluti.	Couler <i>dans / sur</i> Fluer dans / à travers	Течь по / из
45.	Cutreiera* (CD) / prin	A străbate, a colinda (în lung și în lat), a umbla (din loc în loc).	Parcourir*	Колесить* Исколесить* Бродить Обойти весь мир
D				
46.	Dansa pe / în	A executa, după muzică, un dans.	Danser sur/ dans	Танцевать на
47.	Debarca* de pe / în / (CD)	A (se) da jos, a coborî pe mal de pe o navă.	Débarquer* <i>de / sur</i>	Высаживать* Высаживаться на Высадиться на Сходить на берег
48.	Deborda din / (se) Revărsa (peste)	A ieși din albie; a se revărsa; a da pe din afară.	Déborder <i>de / sur</i>	Выходить из Выйти из берегов Разливаться по Переливаться через Перелиться через
49.	Decola de pe	A se desprinde de pământ sau de pe suprafața unei ape și a-și lua zborul.	Décoller <i>de / vers</i>	Взлетать с / в / на Взлететь с / в / на
50.	Defila pe	A trece în pas cadențat în coloană, în șir.	Défiler <i>dans / devant</i>	Дефилировать по Маршировать по / в
51.	Demara de pe	(Despre autovehicule) A se pune în mișcare.	Démarrer de	Трогать с места Отчаливать с / от Отплывать от / к
52.	Demenaja în	A se muta.	Déménager de / à	Переехать <i>через / на</i> Переезжать <i>через / на</i>
53.	(se) Depărta / Distanța /	A se retrage din preajma cuiva sau a ceva, a se așeza sau a pleca (mai) departe.	S'éloigner de S'écarter de	Удаляться от Удалиться от

	Îndepărta de			
54.	Depăși* (CD)	A întrece pe cineva sau ceva care merge în același sens; a lăsa în urmă.	Dépasser* Devancer*	Обгонять* Обогнать* Опережать* Опередить*
55.	(se) Deplasa în / pe	A se mișca din poziția inițială; a se disloca. A se duce undeva (în interes de serviciu).	Se déplacer vers /à / dans	Передвигаться Передвинуться Переместиться Перемещаться к / в / по
56.	Deraia de pe / în	A sări de pe șine.	Dérailer	Сойти с рельсов Сходить с рельсов
57.	Derapa pe	A aluneca într-o direcție înclinată față de direcția normală de mers.	Déraper sur	Заносить в / на Занести в / на Скользить по
58.	Deriva pe / în	(Despre un vas plutitor) A se abate, a se depărta din drumul său normal sub acțiunea vântului sau a unui curent; a devia.	Dériver de / vers	Дрейфовать по / вдоль
59.	Descăleca de pe	A coborî, a se da jos de pe cal.	Descendre de cheval	Спешиваться с
60.	Devia de la / spre	A se abate de la o direcție dată.	Dévier de Se détourner de	Отклониться от
61.	Dispărea din / în	A se face nevăzut, a se pierde fără urmă, a nu mai putea fi găsit.	Disparaître de	Исчезать из Исчезнуть из
62.	(se) Dispersa în / printre	A (se) împrăști, a răspîndi, a risipi în toate părțile.	Se disperser dans / sur	Разбегаться по / в Расходиться по / с
63.	Dirija* (CD)	A conduce, a imprima o anumită direcție de mișcare.	Diriger* vers / sur	Управлять
64.	Dribla* (CD) / în	A conduce mingea sau pucul în așa fel încât să-și înșele adversarul direct și să poată trece de el.	Dribbler*	Дриблинговать по / на
65.	Duce* (se) (CD) / în / la	1.A transporta ceva sau pe cineva într-un anumit loc, a lua ceva sau pe cineva dintr-un loc și a-l pune într-altul. 2.A merge, a se deplasa, a se mișca, a pleca undeva sau către cineva.	1.Emporter*avec Emmener* à 2.Aller à / vers Partir de / pour	1.Носить /Относить Водить / Вести Провожать* 2. Идти по / к / в / на
E				
66.	Emigra în / din	A-și părăsi patria pentru a se stabili (definitiv sau temporar) în altă țară; a se expatria.	Émigrer vers / à	Эмигрировать в / из
67.	Escalada* (CD) / pe / în	A se cățăra pe un obstacol înalt, pentru a trece de partea cealaltă.	Escalader* Grimper sur / à	Перелезть через Перепрыгивать через Взбираться на / по Залезать в / на
68.	(se) Eschiva	A se retrage pe furiș.	S'esquiver de	Уклоняться от Избегать* Улизнуть из / от
69.	Escorta* (CD) / în	A însoți o persoană pentru a o păzi sau a o împiedica să fugă.	Escorter*	Конвоировать* Сопровождать*
70.	Evacua* (CD) / din / în	A scoate, în chip organizat, dintr-un loc și a duce în altul.	Évacuer* de	Эвакуировать*
71.	Evada din / în	A fugi din închisoare sau de sub pază.	S'évader de S'échapper de	Сбежать из / от Совершать побег
72.	(se) Exila în / din	A se retrage, a pleca de bunăvoie (din localitatea de baștină sau din țară).	S'exiler de / dans	Отправиться в изгнание
73.	(se) Expatria* în / din / (CD)	A-și părăsi țara (vremelnic sau pentru totdeauna) stabilindu-se într-o țară străină; a emigra.	S'expatrier* vers / a	Выселять* (ся) из / в Экспатриировать* (ся) из / в

74.	Expulza* (CD) / <i>din</i>	A obliga pe cineva (printr-un act al puterii de stat) să părăsească teritoriul unei țări.	Expulser* <i>de</i>	Высылать* <i>из / в</i> Изгнать* <i>из / в</i>
F				
75.	(se) Feri de	A (se) da deoparte, a (se) trage înapoi (pentru a evita ceva), a ocoli cu prudență.	Éviter* S'écarter de	Беречься от Отойти <i>от / к / в / на</i>
76.	Fila* (CD)	A urmări pe cineva, fără ca cel urmărit să observe.	Filer*	Следить за
77.	Flana pe	Colinda, cutreiera, hoinări, peregrina, rătăci, umbla, vagabonda.	Flâner dans/ sur	Фланировать по
78.	Fleşcăi în	A produce un zgomot caracteristic umblând prin noroi, prin apă etc.	Clapoter sur	Шлёпать по Хлюпать по
79.	Flutura în / pe	A mișca, a bate din aripi, a zbura.	Papillonner	Порхать над / в
80.	Fofila în	A se strecura neobservat, cu dibăcie; a pătrunde, a se introduce undeva pe furiș.	Se faufler à travers / dans	Пробираься <i>через / сквозь</i> Прокрадываться <i>мимо / через</i>
81.	Foi prin / Fojgăi prin / Forfoti în / Furnica în	(Despre o mulțime) A se mișca, a umbla încoace și încolo, a mișuna.	Fourmiller de Grouiller de	Рониться <i>вокруг / над / в</i> Шевелиться <i>в / на / под</i> Кишеть <i>в / на / по</i>
82.	Frâna* (CD) / <i>în / Opri (se) în / la</i>	A încetini sau a opri mersul unui vehicul cu ajutorul frânei.	Freiner* Arrêter (s') <i>à / devant</i>	Тормозить Останавливать Остановить Останавливаться Остановиться <i>перед / у</i>
83.	Frecventa* (CD)	A merge regulat, sistematic undeva (la o instituție).	Fréquenter*	Посещать*
84.	Fugi de / de la / în / spre	1.A se deplasa cu pași repezi, a se mișca iute într-o direcție, a merge în fugă. 2.A părăsi în grabă un loc pentru a scăpa de o primejdie, de o constrângere; a evada.	1.Courir vers / après 2.Fuir* S'enfuir de S'échapper de	1.Бежать <i>по / к / из / в</i> Бегать <i>по / к / из / в</i> 2.Убегать от / из
85.	(se) Furișă în / printre / A șupuri	A (se) strecura pe nesimțite, pe furiș, a pătrunde undeva pe neobservate, tiptil.	Se faufler à travers / dans Se glisser dans	Красться <i>по / к / в / через</i> Подкрадываться <i>к / мимо</i> Пробираься тайком <i>через / в / по</i>
G				
86.	Galopa pe / în	A alerga în galop; a călări un cal care aleargă în galop.	Galoper dans	Скакать по / в / на
87.	Gara* (CD) / <i>în / pe</i>	A pune undeva pentru staționare, sau la adăpost (într-un garaj sau într-un depou) un autovehicul.	Garer* dans	Парковать* Запарковать*
88.	Ghida* (CD) / <i>în / prin / către</i>	A călăuzi, a îndruma, a conduce.	Guider* vers	Направлять* Указывать дорогу <i>к / по</i>
89.	Glișă pe / în	A aluneca pe apă.	Glisser sur / dans	Скользить по
90.	Goni* / a Fugări* (CD) / <i>din</i>	A fugi după cineva, a urmări în fugă.	Pourchasser* Chasser* de	Преследовать* Гнаться* Прогоняь* <i>из / с / в</i> Выгоняь* <i>из / с / в</i>
91.	Gravita în jurul	A se găsi sau a se mișca sub acțiunea forței de gravitație.	Graviter autour de	Тяготеть к

92.	(se) Grăbi <i>în / la</i>	A-și iuți mișcărilor, mersul.	Se dépêcher Se presser S'empreser de	Спешить Торопиться <i>в / на / к</i>
93.	(se) Grămădi în / Îngrămădi în	A (se) strânge la un loc în număr mare, a (se) aduna grămadă; a (se) grămădi.	S'agglomérer autour de / dans S'entasser dans	Толпиться <i>у / вокруг / на</i> Тесниться <i>в / на / у</i>
H				
94.	Hăitui* (CD)	A goni, a mâna, a alunga, a urmări, a fugări (vânatul).	Chasser* de	1. Устраивать облаву на 2. Преследовать*
95.	Hățui* (CD)	A mâna, a conduce caii cu ajutorul hățurilor.	Mener* à Diriger* vers	Править* (лошадьми) Обуздывать*
96.	(se) Hățâna în / (se) Hățâi pe	A se mișca încoace și încolo, a se legăna, a se balansa.	Se remuer Se secouer	Качаться <i>на / в</i> Трястись <i>в / на / от</i>
97.	Hidroplana pe	A se deplasa plutind la suprafața apei (hidroavioane).	Hydroplaner	Скользить по воде
98.	Hoinări prin	A umbla, a călători mult și fără țință, fără rost.	Errer <i>dans / à travers</i> Vagabonder <i>à travers</i> Flâner <i>dans / sur</i>	Бродяжничать по Бродить <i>по / в</i> Скитаться <i>по / в / между</i>
99.	(se) Hurduca în / pe / (se) Hurducăi în	A se mișca încoace și încolo cu putere, a zdruncina.	Se secouer Cahoter	Трястись <i>от / в / на</i>
I				
100.	Ieși <i>din / în / pe</i>	A trece din interior în exterior.	Sortir de	Выйти / Выходить <i>из / в / на</i>
101.	Imigra <i>în / din</i>	A veni să se așeze într-o țară străină, părăsindu-și țara de origine.	Immigrer <i>à / vers</i>	Иммигрировать <i>в / из / из-за</i>
102.	Intra <i>în / pe / printre</i>	A trece din afară înăuntru.	Entrer dans	Входить / Войти <i>в / на</i>
103.	(se) Introduce <i>în / printre</i>	A intra (cu forța sau pe furiș).	S'introduire dans	Вносить <i>в / на</i> Всовываться <i>в / под</i>
104.	(se) Izbi <i>de / în</i>	A (se) arunca cu putere; a (se) azvârli.	Se heurter Se cogner <i>à / contre</i>	Ударяться <i>о / в / по</i>
105.	Izbucni / Răbufni peste	A ieși deodată la iveală.	Surgir <i>de / dans</i> Jaillir de Éclater dans	Вспыхивать / Вспыхнуть <i>от / в / из-за</i>
Î				
106.	(se) Îmbarca <i>în / pe</i>	A (se) urca într-o navă, pentru o călătorie pe apă.	Embarquer dans / sur S'embarquer à / pour	Садиться <i>на / в</i> Погружаться <i>в / под</i>
107.	(se) Îmbrânci <i>în</i>	A (se) împinge cu violență.	Se bousculer dans / contre Se pousser	Толкаться Пихаться <i>с / в</i>
108.	(se) Îmbulzi în / printre	A se aduna într-un loc în număr mare.	S'attrouper autour de / dans	Толпиться <i>у / в / около</i> Тесниться <i>в / на / у</i>
109.	(se) Împiedica / (se) Împletici / (se) Poticni <i>de / în</i>	A se lovi (cu piciorul) de ceva sau de cineva care stă în cale (și a cădea); a se poticni.	Tituber Trébucher sur	Спотыкаться / Споткнуться <i>о / на</i>
110.	Împinge* (se) <i>în</i>	1. A mișca, a urni, a deplasa, a muta (pe cineva sau ceva) din loc. 2. A se înghesui pentru a putea merge înainte; a-și face loc.	1. Pousser* 2. (se) Bousculer dans / contre (se) Pousser	1. Толкать* Сталкивать* Сдвигать* 2. Толкаться <i>в / с</i>

111.	(se) Împrăstia / Risipi (se) <i>în / printre</i>	A pleca, a fugi în toate părțile, a se risipi.	Se dissiper dans S'éparpiller Se disperser <i>dans / sur</i>	Рассыпаться <i>по</i> Разбегаться <i>по / в</i> Расходится <i>в / по / на</i>
112.	Înainta <i>în / pe</i>	A merge înainte, a se mișca spre cineva sau ceva; a avansa.	Avancer vers	Продвигаться Наступать <i>в / на / к</i>
113.	(se) Înapoia în / pe	A se întoarce la locul de unde a plecat; a reveni.	Revenir de / à	Возвращаться Вернуться <i>из / в / на</i>
114.	Încăleca* (CD) <i>/ pe</i>	A (se) sui pe cal, pe măgar etc.; a pune sau a sta călare.	Monter à cheval Enfourcher*	Оседлать*
115.	Înconjura* / Încercui* (CD) <i>/ pe / în jurul</i>	A a umbla de jur împrejur, a face ocolul unui loc.	Contourner* Entourer* de	Обходить Окружать Окружить <i>вокруг / по / на</i>
116.	(se) Îndepărta / (se) Despărți / (se) Răzleți de	A pleca de lângă cineva, a se duce, a merge în altă parte.	S'éloigner de S'écarter de Se disperser dans	Отодвигаться / Отодвинуться <i>от / к / назад</i> Удаляться Отходить <i>от / к / назад</i>
117.	(se) Îndrepta spre / în	A se duce, a porni, a se pune în mișcare într-o direcție anumită.	Se diriger vers	Направляться / Направится <i>к / в / на</i>
118.	Înota <i>în / printre</i>	A se deplasa în apă cu mișcări ritmice.	Nager dans	Плавать / Плыть <i>по / в / на</i>
119.	Însoți* (CD) / în	A întovărăși pe cineva (într-o plimbare, într-o călătorie).	Accompagner* Mener* à	Сопровождать* Провожать*
120.	Întâlni* (se) (CD) / în	A da întâmplător de cineva sau de ceva; a se încrucișa în drum cu cineva.	Croiser* dans Rencontrer*	Встречать* / Встретить* Встречаться с Встретиться с
121.	Întâmpina* (CD) / în	A ieși în calea cuiva, a merge înaintea cuiva, a primi pe cineva.	Rencontrer*	Встречать* Встретить*
122.	(se) Întoarce* / (se) Înturna* <i>în / spre</i>	1. A veni înapoi de unde a plecat. A aduce înapoi. 2. A o lua în altă parte, a-și schimba direcția.	1.Revenir de / à Ramener* 2.Se tourner Se retourner vers	1. Возвращаться / Возвратиться <i>из / в / на</i> Приносить* / Принести* обратно 2. Поворачиваться / Повернуться <i>к / в / на</i>
123.	Întrece* (CD)	A depăși pe cineva în mers, a trece înaintea cuiva, a lua înaintea cuiva.	Devancer* Dépasser*	Опередить*
124.	(se) Învârteji / (se) Învorbura în	A se mișca în vârtej, a se învîrți repede în cerc, a se învorbura.	Tourbillonner dans	Вертеться Кружится
125.	(se) Învârți / (se) Roti / Rotocoli <i>în / în jurul</i>	A se mișca în cerc, a se întoarce printr-o mișcare circulară.	Tourner autour de Tournoyer dans	Крутится / Кружится Вертеться Вращать(ся) <i>вокруг / на / в</i>
L				
126.	(se) Lansa <i>în / pe</i>	A se arunca cu putere, a face o săritură îndrăznească.	Se lancer dans	Броситься Кинуться <i>к / на / в</i>
127.	Luntri pe	A pluti cu luntrea.	Naviguer en barque sur Faire la barque sur	Кататься (на лодке) <i>на / в / по</i>
M				

128.	Manevra* (CD) / <i>pe / în</i>	A executa o manevră, o deplasare. A pune în mișcare	Manœuvrer*	Маневрировать*
129.	Mărșălui <i>pe</i>	A se deplasa în marș.	Marcher dans/ vers Défiler <i>dans / sur</i>	Маршировать <i>по / в / на</i>
130.	Mâna* (CD) / <i>în / spre</i>	A dirija mersul unui animal sau al unui vehicul (cu tracțiune animală).	Conduire* <i>chez / vers</i> Rouler <i>sur / vers</i>	Гнать*
131.	Merge / Drumui <i>în / pe</i>	A se mișca deplasându-se dintr-un loc în altul.	Marcher <i>dans / vers</i> Aller <i>à / vers</i>	Идти Ходить Ехать <i>по / в / на</i>
132.	Migra <i>în / din</i>	A se deplasa în masă dintr-o regiune în alta, dintr-o țară în alta.	Migrer <i>vers / à</i>	Мигрировать <i>в / из / через</i>
133.	(se) Mișca <i>în / pe</i>	A(-și) schimba locul.	(se) Mouvoir Bouger Se déplacer <i>vers / dans</i>	Двигаться Перемещаться <i>в / по / к</i>
134.	Mișuna / Viermui / Colcăi <i>în</i>	A umbla de colo până colo în număr mare; a se foi.	Fourmiller Grouiller	Кишеть <i>в / на / по</i> Сновать <i>по / в / между</i> Копошиться <i>в / на / по</i>
135.	(se) Muta* <i>în / din</i>	A (se) mișca din locul în care se găsește și a (se) așeza în alt loc; a (se) deplasa.	1. Bouger Déplacer* 2. Se déplacer <i>vers</i> Déménager <i>de / à</i> Émigrer <i>vers / à</i>	1.Передвигать* Перемещать* 2.Переезжать Переселяться <i>в / на / из / по</i>
N				
136.	Naviga <i>pe / în</i>	A se deplasa pe apă. A călători cu o navă.	Naviguer <i>sur</i>	Плыть <i>по / в / на</i>
137.	Năpădi / Năvăli / (se) Năpusti / Tăbări / (se) Zvârli <i>în / peste</i>	A se năpusti, a năvăli (de obicei în număr mare) asupra cuiva sau undeva.	Se jeter <i>dans / sur</i> Se précipiter <i>vers / dans</i>	Набрасываться / Наброситься <i>на</i>
138.	(se) Nărui <i>în / peste</i>	A se prăbuși, a se surpa, a cădea.	S'effondrer <i>sur / dans</i>	Рухнуть/ Рушится <i>на / в / от</i>
139.	Ninge <i>în / peste</i>	A cădea zăpadă.	Neiger	Идёт снег Падает Выпал снег
O				
140.	Ocoli* (CD) / <i>în jurul</i>	A străbate o distanță făcând un ocol; a merge de jur-împrejur.	Contourner*	Объезжать* Обходить* <i>вокруг / по / на</i>
141.	Ondula <i>în / pe</i>	A se mișca, a se legăna ca undele, ca valurile apei; a se undui.	Onduler	Извиваться <i>вокруг / по / между</i> Колыхаться <i>на / в / от</i>
142.	Oscila / Pendula <i>între / în</i>	A se mișca alternativ în direcții opuse; a se legăna, a se balansa.	Osciller entre Vaciller Penduler	Колебаться <i>между / в / от</i>
P				
143.	Parca* (CD) / <i>în</i>	A așeza, a lăsa să staționeze un timp mai îndelungat într-un anumit loc, a depozita, a gara într-un parc.	Parquer* <i>dans</i>	Парковать* <i>на</i> Припарковать* <i>на</i>
144.	Parcurge* (CD) / <i>în / pe</i>	A străbate un drum sau o distanță (de la un capăt la altul); a se deplasa.	Parcourir*	Проходить* Проезжать Пролетать <i>мимо / через / по</i>

145.	Patina pe	A se da pe gheață cu patinele; a practica patinajul.	Patiner sur	Кататься (на коньках)
146.	Patrula în / pe	A parcurge după un anumit program un traseu terestru, aerian sau pe apă, pentru a îndeplini o misiune de cercetare, de pază.	Patrouiller dans	Патрулировать по / вдоль
147.	Părăsi* (CD) / în	A pleca de undeva, a se depărta de ceva.	Abandonner* Quitter*	Покидать* Уходить из / от / с
148.	Păși * (CD) / în / pe	1.A înainta pas cu pas, a parcurge o distanță mergând pe jos; a se deplasa, a se duce. 2.A trece peste ceva.	1.Marcher dans / vers 2.Enjambe*	1.Шагать по / через 2.Переступать Перешагнуть* через Переходить через / по / в
149.	Pătrunde / Penetra / (se) Strecura în / printre	A intra (cu greu) undeva.	Pénétrer dans	Проникать / Проникнуть в / сквозь / через Просачиваться через / сквозь
150.	(se) Perinda / Succeda în	A trece sau a veni unul după altul, a se succeda (în timp, în spațiu); a circula (unul după altul).	Se succéder Se suivre	Следовать (друг за другом) Чередоваться
151.	Petrece* (CD) / în / pe	A însoți, a conduce pe cineva la plecare o bucată de drum.	Conduire* à	Провожать / Проводить до / к / по
152.	(se) Pierde în / printre	A greși direcția.	S'égarer Se perdre dans	Потеряться в Заблудиться в
153.	Pica / (se) Prăbuși în	A cădea de la o oarecare înălțime, a se prăbuși, a se răsturna, a se prăvăli.	Tomber S'effondrer sur / dans	Упасть на Рушиться на Обрушиться на
154.	Picura pe	A cădea sau a face, a lăsa să cadă în picături.	Goutter	Капать с / на / из
155.	Pilota* (CD) / pe / în	A conduce o navă, o aeronavă, o locomotivă etc.	Piloter*	Пилотировать*
156.	Pipăi / Orbecăi în	A merge cu nesiguranță, fără să vadă (bine) și folosindu-se de mâini, de baston etc.	Tâtonner dans	Ощупывать Нащупывать Блуждать по / в
157.	Plana peste	A pluti sau a se menține în aer cu aripile întinse, aproape nemișcate.	Planer au-dessus de	Парить в / над / по Обозревать*
158.	Pleca din / spre	A se pune în mișcare pentru a se îndepărta (de un loc).	Partir de / vers	Уходить Уехать Улететь из / от / с
159.	Plimba* (se) pe / în / prin	1.A umbla în voie dintr-un loc într-altul pentru a se recrea. 2.A mișca un obiect încoace și încolo, a trece dintr-o parte în alta.	1.Se promener dans 2.Promener* dans	Гулять по, с Выгуливать* Кататься на
160.	Ploua în / peste	A cădea, a curge ploaia.	Pleuvoir	Идёт дождь
161.	Pluti pe	A se deplasa pe suprafața unui lichid.	Flotter sur	Плавать по / в / на
162.	(se) Porni / (se) Urni din	A pleca din locul în care se află, a se pune în mișcare, a se îndrepta spre ceva.	S'ébranler Aller à / vers Partir de / pour	Трогаться Двигаться Отправляться Идти с / к / в
163.	(se) Prăbuși în	A cădea sau a face să cadă brusc și cu zgomot (de la înălțime).	Se dégringoler S'effondrer sur / dans Tomber	Обрушиться на Рухнуть на Упасть на / с
164.	(se) Prăvăli / Răsturna în / pe	A (se) răsturna; a cădea sau a face să cadă.	Se renverser	Опрокидываться / Опрокинуться на / в
165.	Pribegi prin	A rătăci din loc în loc, sau a părăsi locul natal.	Errer dans Vagabonder	Скитаться по Странствовать по

166.	Pulsa în	(Despre sânge) A circula prin vasele sangvine.	Pulser	Пульсировать
167.	Purcede din	A pleca, a porni la drum.	Partir de / pour Se mettre en route vers	Отправляться / Отправиться <i>в / к / на</i>
168.	Purta* (CD) / pe / prin	A duce dintr-o parte în alta, dintr-un loc în altul sau într-un anumit loc; a conduce.	Porter* Diriger* vers Transporter*	Носить* Вести* Водить* <i>по / в / на</i>
R				
169.	(se) Răspândi în	A se porni în direcții diferite; a (se) răzleți, a (se) împrăștia.	Se répandre dans / sur	Распространяться / Распространиться <i>по / на / в</i>
170.	Rătăci în	A colinda, hoinări, pribegi.	Errer dans Vaguer dans	Бродить по / в Скитаться по / в Заблудиться по / в Сбиться с пути
171.	Răzbate / Răzbi în	A înainta cu greu, înlăturând obstacolele.	Se faufler dans Percer à travers	Пробираться Пробиваться <i>через / сквозь</i>
172.	(se) Refugia în	A fugi, a se pune la adăpost, a se retrage din fața unui pericol.	Se refugier dans S'enfuir de	Укрываться <i>в / под / за</i> Приютиться <i>в / под / за</i> Бежать <i>в / на / по</i>
173.	Reintra în	A intra din nou.	Rentrer dans	Входить (вновь) Вступать (вновь)
174.	Remorca* (CD)	A trage după sine (legat cu un cablu) un vapor, un vagon, un camion etc. care nu se poate mișca prin mijloace proprii.	Remorquer*	Буксировать* Вести* (на буксире) Брать* (на буксир) <i>за / на</i>
175.	(se) Retrage în / din	A merge înapoi, a se îndepărta.	Reculer devant / vers Se retirer de / dans	Отступать от / к Удалиться с / в / к
176.	(se) Reuni în	A (se) aduna, a (se) strânge laolaltă, a (se) întruni.	Se réunir avec / en	Воссоединяться Объединяться <i>с / в / к</i>
177.	(se) Revărsa în	A se vărsa peste maluri, a ieși din albie.	Refluer vers Déborder de / sur	Течь Выйти / Выходить (из берегов) <i>по / из / через</i>
178.	Reveni în / la	A veni din nou, a se întoarce.	Revenir de / à Repasser par / devant	Вернуться Возвращаться <i>в / к / из</i>
179.	Ricoșa de pe	A sări înapoi, a-și schimba direcția inițială când se lovește de un obstacol.	Ricocher sur	Отскочить <i>от / к / на</i>
180.	(se) Ridica în	1.A porni în zbor, a-și lua zborul; a se înălța în văzduh. 2.A (se) urca, a (se) sui (undeva, pe ceva etc.).	1.S'envoler 2.Se lever S'élever dans / au-dessus de	1.Взлетать <i>в / на</i> 2.Подниматься <i>в / на</i> Достигать Доходить <i>до / к / в</i>
181.	Roi în	A ieși din stup zburând în roiuri, a se mișca în număr mare de colo până colo.	Essaimer dans	Ройться <i>по / вокруг / через</i>
182.	(se) Rostogoli în	A înainta, a aluneca (pe un plan înclinat) rotindu-se în jurul lui însuși; a veni sau a se da de-a dura.	Se rouler dans Culbuter sur Dégringoler	Катить(ся) Перекачивать(ся) <i>по / вокруг / через</i>
S				

183.	Sări* (CD) / Sălta peste / în	A se desprinde de la pământ, avântându-se în sus printr-o mișcare bruscă, și a reveni în același loc.	Sauter par dessus / sur Franchir* Bondir sur Rebondir sur	Прыгать с Спрыгивать с Перепрыгивать через Подпрыгивать
184.	Scăpa de / în	A se desprinde, a ieși din...; a se elibera, a se salva.	Échapper à Se libérer de	Освободиться / Освобождаться от
185.	(se) Scurge / Șiroi / (se) Prelinge / (se) Strecura în	A curge sau a face să curgă un lichid, prelingându-se în cantități mici.	Découler de S'écouler dans	Протекать через Течь по Просачиваться через
186.	(se) Smuci (/ Smâci / Smânci / Smunci / Smulge de / din	A se scoate din locul unde se află. A scăpa din locul unde e prins sau legat; a se zbate.	S'échapper de S'arracher à	Вырваться / из Вырываться из
187.	Sosi în / la	A ajunge într-un anumit loc (și într-un anumit moment).	Arriver à / en	Прибывать в / из Приходить в / из Приезжать в / из
188.	Sprinta în / spre	A-și mări viteza de alergare, de pedalare etc.	Sprinter Accélérer	Ускориться / Ускоряться Спринтовать
189.	Spulbera în	A ridica în vârtej și a duce departe, risipind, împrăștiind.	Tourbillonner dans	Мести по Взвихрить над Разметать по
190.	Străbate* în	A trece pe o suprafață în diferite sensuri, a trece pe undeva cu greu.	Percer* Traverser* Franchir*	Проходить мимо Проезжать мимо Пересекать* через
Ș				
191.	Șchiopăta / Șoltăcăi / Șovălcăi în	A umbla sprijinindu-se mai mult pe un picior decât pe celălalt (sau pe celelalte); a umbla ca un șchiop.	Boîter	Хромать
192.	Șerpui pe	A avea sau a forma (în mișcare) o linie unduitoare, ca mersul șarpelui.	Serpenter à travers	Извиваться Изгибаться Изогнуться
193.	Știobălcăi în	A (se) cufunda cu zgomot în apă; a (se) bălăci.	Barboter dans	Булькать в
T				
194.	(se) Tampona în / de	A intra în coliziune cu un vehicul. A se ciocni.	Se heurter à / contre Se tamponner contre / avec	Столкнуться / с Сталкиваться с
195.	Tăpălăi în	A merge lovind greoi pământul cu talpa.	Taper (des pieds) Piétiner sur / dans	Топать по
196.	(se) Tăvăli în / prin	A (se) rostogoli, a (se) suci pe o parte și pe alta pe pământ, în iarbă etc.	Se vautrer dans	Валяться на / в / по
197.	Târî* (se) / Târâi* (se) (CD) / pe	1.A mișca un lucru (greu) dintr-un loc în altul, trăgându-l pe jos; a trage după sine cu sila un om, un animal. 2.A merge încet, a înainta cu greu, abia mișcându-și picioarele.	1. Traîner* 2. Ramper sur / vers Se traîner sur	1.Ташить* / Таскать* за 2.Ползти / Ползать по
198.	Târșâi* (CD) / pe	A târi picioarele sau încălțăminte în mers, frecându-le de pământ și producând un zgomot specific.	Traîner* (ses pantoufles)	Шаркать по
199.	Trage* (CD) / în	A duce, a târi după sine.	Tirer* Traîner*	Волочить* по Ташить* по
200.	Transfera* (se) (CD) / pe / în	A (se) muta de la o instituție la alta.	Transférer* Se transférer à / vers	Переводить* через Перемещать на Переходить* через

				Перейти* через
201.	Transporta* (se) (CD) / în	1.A deplasa (cu un vehicul) bunuri sau persoane dintr-un loc în altul. 2.A se duce la fața locului (pentru o constatare judiciară, pentru o anchetă, o inspecție etc.); a se deplasa.	1.Transporter* 2.Se transporter à / vers	1.Перевозить* Переносить* Транспортировать* (ся) из / в 2. Перенестись в / на
202.	Traversa* (CD) / în / pe	A trece de pe o parte (a unui loc, a unui drum, a unei ape) pe cealaltă parte; a trece peste...	Traverser* Passer par Franchir*	Переходить* / через Пересекать* / через
203.	Trece* (CD) / pe / în	1.A merge fără a se opri, printr-un anumit loc, a-și urma drumul, a fi în trecere pe undeva. 2.A se abate din drum pe undeva sau pe la cineva, a face o (scurtă) vizită cuiva. 3.A sări, a păși peste un obstacol, peste o barieră, pentru a ajunge dincolo sau de cealaltă parte.	1.Passer par Marcher dans / vers 2.Aller à / vers 3.Traverser* Enjambrer*	1.Проходить Проезжать мимо / в 2.Заходить в 3.Переходить* / через Переступать* / через Перешагнуть* / через
204.	Trimite* (CD) / la / în	A dispune sau a ruga ca cineva să se ducă undeva.	Envoyer* à / en	Отправлять в Посылать в
205.	Tropăi pe	A a merge lovind pământul, podeaua cu picioarele sau cu copitele.	Trotter Trépigner sur	Топать по
206.	Tropși pe	Fac să pâraie călcând (ca pin vreascuri și frunze uscate)	Piéliner sur	Топтать на
207.	Tuli în	A fugi (repede și pe furiș), a o șterge.	S'esquiver de S'échapper de Filer	Улизнуть из
T				
208.	Țopăi în	A face sărituri repetate, a sări de pe un picior pe altul, a se mișca dezordonat și aruncând picioarele, a dansa fără eleganță.	Sautiller	Прыгать с / на Подпрыгивать
209.	Țâșni / Zvâcni din	A ieși cu presiune printr-o crăpătură sau printr-o deschizătură. A ieși de undeva pe neașteptate.	Jaillir de Rejaillir sur	Хлынуть из Брызнуть / Брызгать на
U				
210.	Umbla în / pe / prin	1.A se deplasa dintr-un loc în altul; a merge, a circula. 2.A merge, a se duce undeva regulat.	1.Marcher sur / dans 2.Fréquenter*	1.Ходить по 2.Посещать* в / у
211.	Undui în	A face unde, a se propaga în formă de unde.	Ondoyer	Волноваться Развеваться над / на Клубиться над
212.	Urca* (se) / Sui (se) / (se) Cocoța în / pe	1.A (se) deplasa dintr-un loc situat mai jos către unul situat mai sus; a (se) sui. 2.A (se) așeza pe ceva ridicat; a (se) urca, a (se) cățăra. 3.A se înălța, a se ridica (în văzduh).	1.Monter dans / sur Gravir Remonter (se) sur 2.Se percher sur 3.S'élever dans	1.Поднимать* Подниматься на 2.Взбираться на 3. Подниматься на
213.	Urma* (se) (CD) / în	1.A merge în urma cuiva. 2.A merge unul după altul, formând un șir. 3.A frecventa o formă de învățământ.	1.Suivre* 2.Se suivre 3. Suivre* Fréquenter*	1.2. Следовать за 3.Посещать*
214.	Urmări* (CD) / în / pentru	A merge, a se deplasa, a fugi după cineva, pe urmele cuiva.	Poursuivre* Poursuivre*	Преследовать* / за
215.	(se) Uni în / pentru	A (se) aduna unul lângă altul pentru a forma un tot; a (se) împreuna, a (se) alătura.	S'unir à / avec Converger vers	Объединяться с Соединяться с
V				
216.	Vagabonda în / prin	A trăi ca un vagabond, a umbla fără țință, fără rost, dintr-un loc în altul.	Vagabonder	Бродяжничать

217.	(se) Vărsa în / din	1.A-și uni cursul cu altă apă. A se revărsa (peste maluri, margini). 2.A (se) împrăști, a (se) risipi.	1.Affluer vers 2. Se verser dans	1.Впадать в Вливаться в 2.Выливаться в / из Разливаться по Рассыпаться по
218.	Veni în / la / de la / din	1.A se deplasa înspre persoana care vorbește; a se apropia de un loc. 2.A merge împreună cu cineva sau în urma cuiva. 3.A ajunge undeva sau la cineva. 4.A se duce în vizită (sau în treacăt) la cineva sau undeva, a trece pe la cineva; a se prezenta.	1.2.3 Venir de / à 4.Aller à / vers	1.2.3 Приходить в Приезжать в Прилетать в Приплывать в
219.	Vira în / pe	A-și schimba orientarea în mers până la aproximativ 90°.	Virer à / vers	Поворачивать в / на
220.	Vizita* (CD) / în	A merge la cineva (la ceva, muzeu, localitate) pentru a-l vedea.	Visiter*	Навещать* Посещать*
Z				
221.	(se) Zbate / (se) Zvârcoli în	A face mișcări bruște, violente sau convulsive a se zvârcoli; a se smuci.	Se débattre contre Se démener Frétiller dans	Мучаться Терзаться Биться о Колотиться
222.	Zigzaga pe	A merge în zigzaguri.	Zigzaguer	Извиваться Двигаться зигзагом по
223.	Zbughi din	A o lua deodată la fugă, a o șterge.	Fuir vers	Убежать от
224.	Zbura în / peste	A plana și a se mișca în aer cu ajutorul aripilor. A se deplasa pe calea aerului.	Voler dans S'envoler	Лететь Перелететь через Пролетать мимо
225.	Zburătăci în / prin	1.A-și lua zborul, a zbura. 2. A fugi, a se risipi, bătând din aripi și înălțându-se de la pământ.	Voleter Voltiger	Порхать в
226.	Zburda / (se) Zbengui în / prin	A alerga sprinten, sărind cu vioiciune încoace și încolo.	S'ébattre dans Gambader	Прыгать на Резвиться на
227.	Zori în / spre	A merge iute, a iuți pasul, a se grăbi (să ajungă undeva).	Se hâter vers	Спешить на Торопить*(ся) в / на Подгонять к

Anexa 2.1. Clasificarea verbelor de mișcare după criteriile: spațialitate, aspectualitate și aspect verbal

Verbe de deplasare			Spațialitate				Aspectualitate				Aspect (pentru verbele rusești)			
			<i>Cu transport</i>	<i>Aeriană</i>	<i>Terestră</i>	<i>Acvatică</i>	<i>Incoativă</i>	<i>Durativă</i>	<i>Finitivă</i>	<i>Frecventativă</i>	<i>Perfectiv</i>	<i>Imperfectiv</i>	<i>Unidirecțional</i>	<i>Multidirecțional</i>
Română	Franceză	Rusă												
: (se) Abate	S'égarer	Сбиться с пути Заблудиться			+			+			+		+	
Aborda	Aborder Accoster	Подплывать	+			+			+			+	+	
Aburca	Grimper	Карабкаться Взбираться			+			+				+	+	
Accelera	Accélérer	Ускорять	+	+	+	+		+				+		+
Acosta	Accoster	Причаливать	+			+			+			+	+	
(se) Acufunda /Afunda / Cufunda	Plonger	Окунуться Погружаться Нырять	+			+	+				+		+	
(se) Adânci	S'enfoncer	Углубляться			+	+		+				+	+	
Aduce	Apporter Amener	Приносить Приводить Привозить	+		+			+				+	+	
(se) Aduna	S'assemble r Se rassembler Se réunir	Собираться Сходится			+			+				+		+
(se) Agita	S'agiter	Колебаться Суетится			+					+			+	+
(se) Aglomera/ Buluci	S'agglomér er S'amasser	Накопляться Скоплятся			+			+					+	+
Ajunge	1.Arriver 2.Rattraper	1.Доходить Приезжать Достигать 2.Догонять	+	+	+	+			+			+	+	
Alerga	Courir	Бегать / Бежать			+			+				+		+
Aluneca / Luneca	Glisser	1. Скользнуть Поскользнуться 2.Скользить	+		+	+		+			+		+	
Apărea	Apparaître	Появиться	+		+				+		+		+	

		Показываться Показаться	+		+				+		+	+	
(se) Apropia	S'approche r	Подходить Приближаться	+		+	+			+		+	+	
(se) Arunca	Se jeter Se précipiter S'élancer	Бросаться / Броситься Набрасываться			+			+			+	+	
Ateriza	Atterrir	Приземляться / Приземлиться	+		+				+		+	+	
Avansa	Avancer	Идти / Пойти Двигаться / Двинутся			+			+			+	+	
(se) Avânta / (se) Azvârli / (se) Repezi	Se jeter Se précipiter S'élancer	Броситься / Бросаться			+			+			+	+	+
(se) Balansa / Legăna	Se balancer	Качаться		+	+			+				+	+
(se) Băga	Entrer S'introduir e	Входить Влезть / Влезать			+	+	+				+	+	+
(se) Bălăbăni /Bănăni / Bălăngăni	Tituber	Шататься			+			+				+	+
Bleotocări	Barboter	Бродить по грязи				+		+				+	+
Canota	Canoter	Каноировать Гребсти на лодке	+			+		+			+	+	
Cădea	Tomber	Падать Выпадать Провалиться		+	+	+			+			+	+
Călări	Chevauche r	Ездить верхом	+		+			+				+	+
Călători	Voyager Cheminer	Путешествовать	+	+	+	+		+				+	+
Călăuzi	Guider Conduire	Вести / Водить Провести / Проводить			+			+			+	+	+
Călca	Marcher Mettre le pied sur	Ступать Наступать			+		+					+	+
Căra (se) / Cărăbăni (se)	Transporte r Emporter Charrier S'en aller	Нести /Унести Вести / Возить Убираться			+		+	+			+	+	+
Circula	Circuler	Двигаться Ходить Ездить			+			+				+	+
(se) Clătina	Chanceler Vaciller S'ébranler	Раскачиваться Шататься Колебаться			+		+			+		+	+
Clinti	Bouger	Двигаться / Двинуться	+		+		+				+	+	+

Coborî (se) / Pogorî	Descendre	Спускаться / Спуститься Выходить Сходить Слезать / Слезть			+			+		+		+		+
(se) Cocoța	Se jucher Se percher	Садится Сесть Вскарабкаться			+			+		+		+		+
Colcăi / Mișuna / Viermui	Bouillonne r Fourmiller Se tortiller	Кипеть Шевелиться Ползать Виться / Вертеться			+			+				+		+
Colinda	Errer Se promener	Бродить Путешествовать	- +		+			+				+		+
Conduce	Accompag ner Conduire	1.Вести Провожать/ Проводить Сопровождать 2.Управлять Водить			+			+				+	+	+
Converge	Converger	Сходиться Конвергировать			+			+				+	+	+
(se) Convoca	Se convoquer	Собраться / Собирается			+			+			+	+	+	+
(se) Cotili	Se faufler	Блуждать Плутать			+			+				+	+	+
Curge	Couler Fluer	Течь				+		+				+		+
Cutreiera	Parcourir	Обходить Обойти			+			+			+	+	+	+
Dansa	Danser	Танцевать		+	+			+				+		+
Debarca	Débarquer	Высаживаться Высадиться	+		+			+			+	+	+	
Deborda / (se) Revârса	Déborder	Выходить / Выйти из берегов Переливаться / Перелиться				+		+			+	+	+	+
Decola	Décoller	Взлетать / Взлететь	+	+			+				+	+	+	
Defila	Défiler	Дефилировать Проходить один за другим			+			+				+	+	+
Demara	Démarrer	Трогаться / Тронуться	+		+		+				+	+	+	
Demenaja	Déménage r	Переехать / Переезжать			+			+			+	+	+	+
(se) Depărta / Distanța / Îndepărta	S'écloigner S'écarter	Удаляться / Удалиться	+		+			+			+	+	+	
Depăși	Dépasser Devancer	Обгонять / Обогнать Опережать / Опередить	+	+	+	+		+			+	+	+	+
(se) Deplasa	Se déplacer	Передвигаться / Передвинуться	+		+			+			+	+	+	+

		Переместиться / Перемещаться	+		+			+			+		+	
Deraia	Dérailler	Сойти с рельсов / Сходить с рельсов	+		+			+			+		+	+
Derapa	Déraper	Заносить / Занести Скользить	+		+			+			+		+	+
Deriva	Dériver	Дрейфовать	+			+	+					+		+
Descăleca	Descendre de cheval	Слезть / Слезать с лошади	+		+				+		+		+	
Devia	Se détourner	Сворачивать / Свернуть с дороги	+		+			+			+		+	
Dispărea	Disparaître	Исчезать Исчезнуть	+	+	+	+			+			+	+	
(se) Dispersa	Se disperser	Разбегаться Расходится			+				+			+		+
Dirija	Diriger	Управлять	+	+	+	+		+				+		+
Dribla	Dribbler	Дриблинговать			+			+				+		+
Duce (se)	1.Emporter Emmener 2.Aller Partir	1.Носить /Относить Водить / Вести Провожать 2. Идти Уходить			+			+				+	+	+
(se) Elansa	S'élancer	Бросаться / Броситься			+		+				+		+	
Emigra	Émigrer	Эмигрировать	+		+			+				+	+	
Escalada	Escalader	Взбираться Залезать			+			+				+	+	
(se) Eschiva	S'esquiver	Скрыться Улизнуть			+			+		+		+	+	
Escorta	Escorter	Конвоировать Провожать			+			+				+	+	
Evacua	Évacuer	Эвакуировать	+		+			+				+	+	
Evada	S'évader S'échapper	Сбежать Выбраться			+			+		+		+	+	
(se) Exila	S'exiler	Отправиться в изгнание	+		+			+		+		+		
(se) Expatria	S'expatrier	Выселятся Экспатри- роваться	+		+			+				+	+	
(se) Feri	Éviter	Уклоняться Остерегаться Уйти			+			+				+	+	
Fila	Filer	Следить			+			+				+		+
Flana	Flâner	Фланировать Профланироват ь			+			+			+	+	+	
Fleşcăi	Clapoter	Шлёпать				+			+			+		+
Flutura	Papillonne r	Порхать		+					+			+		+
Fofila	Se faufler	Пробираться Прокрадываться Проникать			+			+				+	+	

Foi / Fojgăi / Forfoti / Furnica	Fourmiller Grouiller	Роиться Шевелиться Кишеть			+					+		+		+
Frâna	Freiner	Тормозить	+		+				+			+	+	
Frecventa	Fréquenter	Посещать			+					+		+	+	
Fugi	1.Courir 2.S'enfuir	1.Бежать Бегать 2.Убегать			+			+				+	+	
					+		+					+	+	
					+							+	+	
(se) Furişa / A şupuri	Se glisser Se faufler	Проскальзывать Проскользнуть			+			+		+		+	+	
					+						+	+	+	
Galopa	Galoper	Скакать	+		+					+		+	+	
Gara	Garer	Парковать Запарковать	+		+				+			+	+	
			+		+				+		+	+	+	
Ghida	Guider	Провожать Указывать дорогу			+			+				+	+	
					+			+				+	+	
Glisa	Glisser	Скользить	+		+			+				+	+	
Goni	Pourchasse r Chasser	Преследовать Гнаться Гоняться	+		+			+				+	+	
			+		+			+				+	+	
			+		+			+				+	+	+
Gravita	Graviter	Тяготеть		+						+		+	+	
(se) Grăbi	Se dépêcher Se presser	Спешить Торопиться	+	+	+	+		+				+	+	
					+			+				+	+	
(se) Grămădi / Îngrămădi	S'agglomé rer S'entasser	Толпиться			+			+				+		+
Hăitui	Chasser	Изгонять Прогонять / Прогнать			+		+	+				+	+	
					+			+				+	+	
					+				+		+	+	+	
Hăţui	Mener Diriger	Управлять	+		+			+				+	+	
(se) Hăţâna/hăţâi	Se remuer Se secouer	Стряхнуться / Страхиваться Шевелится Двигаться			+					+	+	+	+	
					+			+				+	+	+
					+			+				+	+	
Hidroplana	Hydroplan er	Скользить по воде	+			+		+				+	+	
Hoinări	Errer Vagabonde r Flâner	Блуждать Бродить			+			+				+	+	+
					+			+				+	+	
(se) Hurduca / Hurducăi	Secouer Ébranler Cahoter	Потрясать Трясти	+		+					+	+	+	+	
			+		+					+		+	+	
Ieşi	Sortir	Выйти Выходить			+	+			+		+	+	+	
					+	+			+			+	+	
Imigra	Immigrer	Иммигрировать	+		+				+			+	+	
Intra	Entrer	Входить / Войти	+		+	+	+					+	+	
					+	+	+				+	+	+	
(se) Introduce	S'introduir e	Влезать / Влезть			+	+		+				+	+	
					+	+	+				+	+	+	
(se) Izbi	Se heurter Se cogner	Сталкиваться Ударятся	+	+	+	+			+			+	+	
			+	+	+	+			+			+	+	
Izbucni / Răbufni	Surgir Éclater	Показываться Вспыхивать / Вспыхнуть			+	+	+					+	+	
					+	+	+				+	+	+	
					+	+	+				+	+	+	

(se) Îmbarca	Embarquer S'embarquer	Садится Сесть	+			+			+		+	+	
(se) Îmbrânci	Se bousculer Se pousser	Толкаться / Толкнутся			+			+			+	+	+
(se) Îmbulzi	S'attrouper Se presser	Толпиться			+			+				+	+
(se) Împiedica / (se) Poticni	Tituber Trébucher	Шататься Зашататься			+		+				+		+
Împinge (se)	1.Pousser 2.(se) Bousculer (se) Pousser	1.Толкать Сталкивать Сдвигать 2.Толкаться			+			+	+			+	+
(se) Împrăştia	Se disperser S'éparpiller Se disséminer	Рассыпаться Разбегаться Расходится			+				+		+		+
Înainta	Avancer	Продвигаться Наступать	+	+	+	+		+				+	+
(se) Înapoia	Revenir	Возвращаться Вернуться			+			+	+		+	+	
Înconjura	Contourner	Обходить	+		+	+		+				+	+
(se) Îndepărta / despărţi / Răzleţi /	S'éloigner Se disperser	Удаляться Отходить	+	+	+	+	+					+	+
(se) Îndrepta	Se diriger	Направляться / Направится	+	+	+	+	+				+	+	
Înota	Nager	Плывать / Плыть	+			+		+			+	+	+
Însoţi	Accompagner	Сопровождать Провожать			+			+				+	+
Întâlni (se)	Croiser Rencontrer	Встречать / Встретить Встречаться Встретиться	+		+		+			+	+	+	+
Întâmpina	Rencontrer	Встречать Встретить	+		+		+			+	+	+	
Întoarce (se) / Înturna	1.Revenir 2.Se tourner Se retourner	1. Возвращаться / Возвратиться 2. Поворачиваться / Повернуться	+	+	+	+			+		+	+	
Întrece	Devancer Dépasser	Опередить	+	+	+	+			+		+		+
(se) Învârteji	Tourbillonner	Вертеться Кружится	+	+	+	+				+		+	+
(se) Învârţi	Tourner Tournoyer	Крутится / Кружится Вертеться	+	+	+	+				+		+	+
(se) Lansa	Se lancer	Броситься Кинуться			+		+				+		+

Luntri	Naviguer en barque Faire la barque	Плавать на лодке	+			+		+				+		+
Manevra	Manœuvre r	Маневрировать	+	+	+	+		+				+		+
Mărșălui	Marcher Défiler	Маршировать			+			+				+	+	
Mâna	Conduire Rouler	Гнать	+	+	+	+		+				+	+	
Merge / Drumui	Marcher Aller	Идти Ходить Ехать			+			+				+	+	+
			+	+	+	+		+				+	+	
Migra	Migrer	Мигрировать			+					+		+		+
(se) Mișca	Mouvoir Se déplacer	Двигаться Перемещаться			+	+		+				+		+
					+	+	+					+		+
Mișuna / Viermui	Fourmiller	Кишеть Кипеть			+	+				+		+		+
					+	+				+		+		+
(se) Muta	1. Bouger Déplacer 2. Se déplacer Déménager Émigrer	1.Передвигать Перемещать 2.Переезжать Переселяться	+		+				+			+	+	
			+		+				+			+	+	+
Naviga	Naviguer	Плыть	+			+		+				+	+	
Năpădi / Năvăli / (se) Năpusti / Tăbări / (se) Zvârli	Se jeter Se précipiter	Набрасываться / Наброситься			+		+				+	+	+	
					+		+					+	+	
(se) Nărui	S'effondrer	Рухнуть / Рушится			+				+		+	+	+	+
Ninge	Neiger	Идти снег		+	+			+				+		+
Ocoli	Contourner	Обходить Округлять	+		+				+			+	+	
			+		+				+			+	+	
Ondula	Onduler	Волноваться Струится Колыхаться		+	+	+		+				+	+	+
					+							+	+	
Oscila / Pendula	Osciller	Качаться Колебаться		+						+		+		+
				+						+		+		+
Parca	Garer Parquer	Парковать Припарковать	+		+				+			+	+	
			+		+				+		+	+	+	
Parcurge	Parcourir	Проходить Проезжать Пролетать	+		+			+				+	+	+
			+		+			+				+	+	
Patina	Patiner	Кататься на коньках	+		+			+				+		+
Patrula	Patrouiller	Патрулировать	+	+	+	+		+				+		+
Părăsi	Abandonner Quitter	Покидать Уходить			+				+			+	+	
					+				+			+	+	
Păși	1.Marcher 2.Enjambe r	1.Шагать 2.Переступать Перешагнуть Переходить			+			+				+	+	
					+				+		+	+	+	
					+				+		+	+	+	
					+				+		+	+	+	

Pătrunde / Penetra	Pénétrer	Проникать / Проникнуть			+	+		+	+		+	+	+	
(se) Perinda / Succeda	Se succéder Se suivre	Следовать Чередоваться			+			+				+	+	+
Petrece	Conduire	Провожать / Проводить			+			+			+	+	+	
(se) Pierde	S'égarer Se perdre	Потеряться Заблудиться	+		+			+			+		+	
Pica / (se) Prăbuși	Tomber S'effondrer	Упасть Рушиться Обрушиться	+		+			+			+		+	
Picura	Goutter	Капать			+	+		+				+		+
Pilota	Piloter	Управлять	+	+				+				+	+	
Pipăi	Tâtonner	Ощупывать Блуждать			+			+				+		+
Plana	Planer	Парить Обозревать	+	+				+				+	+	+
Pleca	Partir	Уходить Уехать Улететь	+		+	+		+			+	+	+	
Plimba (se)	Se promener	Гулять Кататься	+		+	+		+				+		+
Ploua	Pleuvoir	Дождить Идти дождь		+	+	+		+				+		+
Pluti	Flotter	Плывать Развеваться	+			+		+				+		+
(se) Porni	S'ébranler Démarrer Aller Partir	Трогаться Двигаться Отправляться Идти	+		+	+	+					+	+	+
(se) Prăvăli / (se) Răsturna	Se renverser	Опрокинуться / Опрокидываться	+		+	+		+			+	+	+	
Pribegi	Errer Vagabonder	Скитаться			+			+				+		+
Pulsa	Pulser	Пульсировать				+		+				+	+	
Purcede	Partir Se mettre en route	Отправляться / Отправиться			+		+				+	+	+	
Purta	Porter Diriger Transporter	Носить Нести Относить Возить	+		+			+				+	+	+
(se) Răspândi	Se répandre	Распространяться / Распространиться		+	+	+		+			+	+		+
Rătăci	Errer Vaguer	Бродить			+			+				+		+
Răzbate / Răzbi	Pénétrer Se faufler	Пробираться / Пробраться			+			+	+		+	+	+	
(se) Refugia	Se refugier S'enfuir	Укрываться Укрыться Бежать			+		+	+			+	+	+	
Reintra	Rentrer	Входить опять			+	+				+		+	+	
Remorca	Remorquer	Буксировать	+		+			+				+	+	

		Прибуксировать	+		+		+				+		+	
(se) Retrage	S'éloigner Se retirer	Удалиться Уходить			+			+		+		+		
(se) Reuni	Se réunir	Собраться Собираются			+			+		+		+		
(se) Revărsa	Refluer Déborder	Течь Выйти / Выходить из берегов			+	+		+		+		+	+	
Reveni	Revenir	Вернуться Возвращаться	+	+	+	+			+	+		+	+	
Ricoşa	Ricocher	Отскочить	+		+			+		+		+		
(se) Ridica	1.S'envole r 2.Se lever S'élever	1.Взлетать 2.Подниматься Достигать Доходить	+	+			+					+	+	
Risipi (se)	Se disperser	Рассыпаться Разбегаться Расходится			+			+		+		+		+
Roi	Essaimer	Роиться		+	+			+				+		+
(se) Rostogoli	Se rouler	Катиться			+			+				+	+	
(se) Roti / Rotocoli	Tourner	Кружится Закружится Крутиться		+	+		+	+			+	+		+
Sări / Sălta	Sauter	Прыгать Перепрыгивать Спрыгивать			+	+		+				+	+	+
Scăpa	Échapper Se libérer	Освободиться / Освобождаться			+			+		+		+	+	
(se) Scufunda	S'immerge r	Погружаться / Погрузиться	+			+		+			+	+	+	
(se) Scurge / Şiroi / (se) Prelinge	Découler S'écouler	Протекать Течь			+	+		+				+	+	
Smuci (se) / Smâci / Smînci / Smunci / Smulge	S'échapper	Вырваться / Вырываться			+			+		+		+	+	
Sosi	Arriver	Прибывать Приходить Приезжать			+			+				+	+	
Sprinta	Sprinter Accélérer	Ускориться / Ускоряется Спринтовать			+		+			+		+	+	
Spulbera	Tourbillon ner	Кружится Вертеться Разметать		+	+				+		+	+		+
Străbate	Traverser Franchir	Пересекать			+	+		+				+	+	
(se) Strânge	Se rassembler Se réunir S'assemble r	Собираются / Собраться			+			+		+		+	+	
Strecura (se)	1.S'écouler 2.Se faufiler	1.Протекать 2. Пробраться			+	+		+	+		+	+	+	

Sui (se)	Monter Se percher S'élever	Взбираться Подниматься		+	+				+			+	+	
Șchiopăta / Șoltăcăi / Șovâlcăi	Boîter	Хромать			+			+				+	+	
Șerpui	Serpenter	Извиваться Изгибаться Изогнуться			+			+				+		+
Știobâlcăi	Barbotter	Булькать				+		+				+	+	
(se) Tampona	Se heurter Se tamponner	Столкнуться / Сталкиваться	+		+	+			+		+		+	
Tăpălăi	Taper (des pieds)	Топать			+					+		+		+
(se) Tăvăli	Se vautrer Se rouler	Валяться			+			+				+		+
Târî (se) / Târâi (se)	1. Traîner 2. Ramper Se traîner Se déplacer	1. Тащить / Таскать 2. Ползти / Ползать			+			+			+		+	
Târșai	Traîner ses pantoufles	Шаркать			+					+		+	+	
Trage	Tirer Traîner	Тянуть Тащить	+		+	+		+				+		+
Transfera (se)	Se transférer	Переходить Перейти			+	+		+			+		+	
Transporta (se)	1. Transporter 2. Se transporter	1. Перевозить Переносить 2. Перенестись	+	+	+	+		+				+		+
Traversa	Traverser Passer Franchir	Переходить Пересекать	+		+	+		+				+		+
Trece	1. Passer Marcher 2. Aller 3. Traverser	1. Проходить Проезжать 2. Заходить 3. Переходить	+		+	+		+				+		+
Tropăi	Trotter Trépigner	Топать	+		+					+		+		+
Tropși	Piétiner	Топтать			+					+		+		+
Tuli	S'esquiver S'échapper Filer	Улизнуть			+				+		+		+	
Țopăi	Sautiller	Прыгать Подпрыгивать Припрыгивать			+					+		+		+
Țâșni / Zvâcni	Jaillir	Хлынуть Брызнуть / Брызгать				+	+				+		+	
Umbla	1. Marcher 2. Frequent er	1. Ходить 2. Посещать				+		+				+		+
Undui	Ondoyer	Волноваться Развеваться Клубиться		+	+	+				+		+		+
Urca (se)	Monter	Поднимать Подниматься	+	+	+			+				+	+	

Urma (se)	1.Suivre 2.Se suivre 3. Suivre Fréquenter	1.2. Следовать 3.Посещать	+		+	+		+				+	+	
Urmări	Poursuivre Pourchasser	Преследовать	+	+	+	+		+				+	+	
(se) Uni	S'unir Se rassembler	Объединяться Соединяться			+			+				+		+
Vagabonda	Vagabonder	Бродяжничать Скитаться			+			+				+		+
(se) Vărsa	1.Se verser 2.Tomber	1. Впадать Выливаться Разливаться 2.Высыпаться			+	+		+				+	+	
Veni	1.2.3 Venir 4.Aller	1.Приходить Приезжать Прилетать Приплывать 2.3.4 Приходить	+		+			+				+	+	
Vira	Virer	Поворачивать	+	+	+	+	+					+		+
Vizita	Visiter	Навещать Посещать			+			+				+	+	
(se) Zbate	Se débattre Se démener Frétiller	Дёргаться Биться Рваться			+				+			+		+
Zigzaga	Zigzaguer	Извиваться Двигаться зигзагом	+	+	+	+			+			+		+
Zbughi	Fuir	Убежать			+				+			+	+	
Zbura	Voler S'envoler Voleter Voltiger	Лететь Улетать / Улететь Порхать		+			+	+				+	+	
Zburda	S'ébattre Gambader	Скакать Прыгать Развиться			+			+				+		+
Zori	Se hâter	Поспешить						+			+		+	

Anexa 2.2. Clasificarea verbelor de mișcare după tipul de subiect și după modalitatea mișcării (traectorie)

Verbele de deplasare			Tipul de subiect				Traectorie									
			Personal	Impersonal	Cauzativ	Caracter organizat	Ascendentă	Descendentă	Viteză		Intrare	Ieșire	Orientată	Neorientată	De rotație	Orizontală
									Lentă	Rapidă						
Română	Franceză	Rusă														
(se) Abate	S'égarer	Сбиться с пути Заблудиться	+							+				+		+
Aborda	Aborder	Подплывать	+						+				+			+
Aburca	Grimper	Карабкаться Взбираться	+				+		+				+			
Accelera	Accélérer	Ускорять	+							+				+		
Acosta	Accoster	Причаливать	+						+				+			+
(se) Acufunda /Afunda / Cufunda	Plonger	Окунуться Погружаться Нырять	+					+		+	+		+			
			+					+	+		+		+			
(se) Adânci	S'enfoncer	Углубляться	+					+	+		+		+			
Aduce	Apporter Amener	Приносить Приводить Привозить	+		+				+	+			+			+
			+		+				+	+			+			+
(se) Aduna	S'assemble r Se rassembler Se réunir	Собираться Сходится	+			+			+				+			+
			+			+			+				+			+
(se) Agita	S'agiter	Колебаться Суется	+						+	+				+		
			+						+	+				+		
(se) Aglomera/ Buluci	S'agglomérer S'amasser	Накопляться Скопляться	+			+			+					+		+
			+			+			+					+		+
Ajunge	1.Arriver	1.Доходить Приезжать Достигать	+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
	2.Rattraper	2.Догонять	+						+				+			+
Alerga	Courir	Бегать / Бежать	+							+				+		+
			+							+			+			+
Aluneca / Luneca	Glisser	1. Скользнуть Поскользнуться 2.Скользить	+							+				+		+
			+							+				+		+
Apărea	Apparaître	Появиться	+							+				+		+

		Показываться Показаться	+						+	+				+		+
(se) Apropia	S'approche r	Подходить Приближаться	+						+				+			+
(se) Arunca	Se jeter Se précipiter S'élancer	Бросаться / Броситься Набрасываться	+							+			+			+
			+							+			+			+
Ateriza	Atterrir	Приземляться / Приземлиться	+					+	+				+			
			+					+		+			+			
Avansa	Avancer	Идти / Пойти Двигаться / Двинутся	+						+				+			+
			+							+			+			+
(se) Avânta / (se) Azvârli / (se) Repezi	Se jeter Se précipiter S'élancer	Броситься / Бросаться	+						+				+		+	+
			+													
(se) Balansa / Legăna	Se balancer	Качаться	+						+					+		+
(se) Băga	Entrer S'introduir e	Входить Влезть / Влезать	+						+		+		+			+
			+							+			+			+
(se) Bălăbăni / Bănăni / Bălăngăni	Tituber	Шататься	+						+					+		+
Bleotocări	Barboter	Бродить по грязи	+						+					+		+
Canota	Canoter	Каноировать Гребсти на лодке	+						+				+			+
			+							+			+			
Cădea	Tomber	Падать Выпадать Провалиться	+	+				+		+			+			
			+	+				+		+			+			
			+	+				+		+			+			
Călări	Chevauche r	Ездить верхом	+						+				+			+
Călători	Voyager Cheminer	Путешествовать	+						+					+		+
Călăuzi	Guider Conduire	Вести / Водить Провести / Проводить	+		+				+	+			+			+
			+		+									+		+
			+		+				+	+			+			+
			+		+				+				+			+
Călca	Marcher Mettre le pied sur	Ступать Наступать	+						+					+		+
			+						+				+			+
Căra (se) / Cărabăni (se)	Transporte r Emporter Charrier S'en aller	Нести /Унести Вести / Возить Убираться	+		+				+				+		+	+
			+		+					+			+			+
			+		+				+	+			+			+
			+		+				+				+			+
			+		-				+				+			+
Circula	Circuler	Двигаться Ходить Ездить	+						+					+		
			+						+					+		
			+						+					+		
(se) Clătina	Chanceler Vaciller S'ébranler	Раскачиваться Шататься Колебаться	+						+					+		
									+					+		
									+					+		
Clinti	Bouger	Двигаться / Двинутся	+						+				+	+		+
										+			+			

Coborî (se) / Pogorî	Descendre	Спускаться / Спуститься Выходить Сходить Слезать / Слезть	+					+	+	+			+			
(se) Cocoța	Se jucher Se percher	Садится Сесть Вскарабкаться	+				+		+				+			
Colcăi / Mișuna / Viermii	Bouillonne r Fourmiller Se tortiller	Кипеть Шевелиться Ползать Виться / Вертеться	+			+			+					+		+
Colinda	Errer Se promener	Бродить Путешествовать	+						+					+		+
Conduce	Accompag ner Conduire	1.Вести Провожать/ Проводить Сопровождать 2.Управлять Водить	+		+				+	+			+			+
Converge	Converger	Сходиться Конвергировать		+		+			+				+	+		+
(se) Convoca	Se convoquer	Собраться / Собирается	+		+	+			+	+			+			+
(se) Cotili	Se faufler	Блуждать Плутать	+						+					+		+
Curge	Couler Fluer	Течь	+	+				+	+			+		+		
Cutreiera	Parcourir	Обходить Обойти	+						+				+			+
Dansa	Danser	Танцевать	+						+					+		+
Debarca	Débarquer	Высаживаться Высадиться	+					+	+	+		+	+	+		
Deborda / (se) Revărsa	Déborder	Выходить / Выйти из берегов Переливаться / Перелиться		+				+	+	+		+	+			
Decola	Décoller	Взлетать / Взлететь		+			+		+				+			
Defila	Défiler	Дефилировать Проходить один за другим	+			+			+					+		+
Demara	Démarrer	Трогаться / Тронуться	+	+					+				+			+
Demenaja	Déménage r	Переехать / Переезжать	+						+	+			+			+
(se) Depărta / Distanța / Îndepărta	S'écloigner S'écarter	Удаляться / Удалиться	+	+					+	+			+			+
Depăși	Dépasser Devancer	Обгонять / Обогнать Опережать / Опередить	+	+					+	+			+			+
(se) Deplasa	Se déplacer	Передвигаться / Передвинуться	+	+					+	+			+	+		+

		Переместиться / Перемещаться	+	+					+	+			+			+
Deraia	Dérailler	Сойти с рельсов / Сходить с рельсов		+					+	+			+			+
Derapa	Déraper	Заносить / Занести Скользить		+	+				+	+			+			+
Deriva	Dériver	Дрейфовать		+					+					+		+
Descăleca	Descendre de cheval	Слезть / Слезать с лошади	+					+	+	+			+			
Devia	Se détourner	Сворачивать / Свернуть с дороги	+	+					+	+			+			+
Dispărea	Disparaître	Исчезать Исчезнуть	+	+					+					+		+
(se) Dispersa	Se disperser	Разбегаться Расходится	+			+			+					+		+
Dirija	Diriger	Управлять	+		+				+				+			+
Dribla	Dribbler	Дриблинговать	+		+				+					+		+
Duce (se)	1.Emporter Emmener 2.Aller Partir	1.Носить /Относить Водить / Вести Провожать 2. Идти Уходить	+		+				+					+		+
(se) Elansa	S'élancer	Бросаться / Броситься	+				+			+			+			
Emigra	Émigrer	Эмигрировать	+						+			+	+			
Escalada	Escalader	Взбираться Залезать	+				+		+				+			
(se) Eschiva	S'esquiver	Скрыться Улизнуть	+							+		+	+			+
Escorta	Escorter	Конвоировать Провожать	+		+				+				+			+
Evacua	Évacuer	Эвакуировать	+		+	+			+			+	+			+
Evada	S'évader S'échapper	Сбежать Выбраться	+						+			+	+			+
(se) Exila	S'exiler	Отправиться в изгнание	+						+			+	+			+
(se) Expatria	S'expatrier	Выселятся Экспатри- ироваться	+						+			+	+			+
(se) Feri	Éviter	Уклоняться Остерегаться Уйти	+						+	+			+			+
Fila	Filer	Следить	+						+				+			+
Flana	Flâner	Фланировать Профланироват ь	+						+					+		+
Fleşcăi	Clapoter	Шлёпать	+						+					+		+
Flutura	Papillonne r	Порхать	+				+	+	+					+		+
Fofila	Se faufler	Пробираться Прокрадываться Проникать	+						+		+		+			+

Foi / Fojgăi / Forfoti / Furnica	Fourmiller Grouiller	Роиться Шевелиться Кишеть	+	+		+			+					+		+
Frâna	Freiner	Тормозить	+	+	+				+				+			+
Frecventa	Fréquenter	Посещать	+						+				+			+
Fugi	1.Courir 2.S'enfuir	1.Бежать Бегать 2.Убегать	+						+				+			+
			+						+				+			+
			+						+				+			+
(se) Furișă / A șupuri	Se glisser Se faufler	Проскальзывать Проскользнуть	+								+		+			+
			+								+		+			+
Galopa	Galoper	Скакать		+							+		+			+
Gara	Garer	Парковать Запарковать	+		+				+		+		+			+
			+		+				+		+		+			+
Ghida	Guider	Провожать Указывать дорогу	+		+				+	+			+			+
			+		+				+	+			+			+
Glisa	Glisser	Скользить	+	+				+	+	+			+			+
Goni	Pourchasse r Chasser	Преследовать Гнаться Гоняться	+		+					+			+			+
			+		+					+			+			+
			+		+					+			+			+
Gravita	Graviter	Тяготеть	+	+			+		+				+			+
(se) Grăbi	Se dépêcher Se presser	Спешить Торопиться	+	+						+			+			+
										+			+			+
(se) Grămădi / Îngrămădi	S'agglomér er S'entasser	Толпиться	+			+			+					+		+
Hăitui	Chasser	Изгонять Прогонять / Прогнать	+		+				+	+		+	+			+
			+		+					+		+	+			+
			+		+					+		+	+			+
Hățui	Mener Diriger	Управлять	+		+				+	+			+			+
(se) Hățâna/hățâi	Se remuer Se secouer	Стряхнуться / Стряхиваться Шевелится Двигаться	+	+						+			+			+
			+	+						+			+			+
			+	+					+				+			+
			+	+					+				+			+
Hidroplana	Hydroplan er	Скользить по воде	+	+	+				+	+			+			+
Hoinări	Errer Vagabonde r Flâner	Блуждать Бродить	+							+				+		+
			+							+				+		+
(se) Hurduca / Hurducăi	Secouer Ébranler Cahoter	Потрясать Трясти	+	+	+				+	+				+		+
			+	+	+				+	+				+		+
Ieși	Sortir	Выйти Выходить	+							+		+	+			+
			+						+			+	+			+
Imigra	Immigrer	Иммигрировать	+						+		+		+			+
Intra	Entrer	Входить / Войти	+					+	+	+	+		+			+
								+	+	+	+		+			+
(se) Introduce	S'introduir e	Влезать / Влезть	+					+	+	+	+		+			+
			+					+	+	+	+		+			+
(se) Izbi	Se heurter Se cogner	Сталкиваться Ударятся	+	+						+			+			+
			+	+						+			+			+
Izbucni / Răbufni	Surgir Éclater	Показываться Вспыхивать / Вспыхнуть		+			+		+	+		+	+			+
				+			+			+		+	+			+
				+			+			+		+	+			+
				+			+			+		+	+			+

(se) Îmbarca	Embarquer S'embarquer	Садится Сесть	+				+		+		+		+			
(se) Îmbrânci	Se bousculer Se pousser	Толкаться / Толкнутся	+		+	+				+			+		+	+
(se) Îmbulzi	S'attrouper Se presser	Толпиться	+			+			+					+		+
(se) Împiedica / (se) Poticni	Tituber Trébucher	Шататься Зашататься	+					+	+					+		+
Împinge (se)	1.Pousser 2.(se) Bousculer (se) Pousser	1.Толкать Сталкивать Сдвигать 2.Толкаться	+		+	+				+			+			+
			+		+	+				+			+			+
			+		+	+				+			+			+
			+		+	+				+			+			+
(se) Împrăştia	Se disperser S'éparpiller Se disséminer	Рассыпаться Разбегаться Расходится	+	+		+			+	+				+		+
			+	+		+				+				+		+
			+	+		+				+				+		+
Înainta	Avancer	Продвигаться Наступать	+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
(se) Înapoia	Revenir	Возвращаться Вернуться	+						+	+	+		+			+
			+						+	+	+		+			+
Înconjura	Contourner	Обходить	+						+				+		+	
(se) Îndepărta / despărţi / Răzleţi /	S'éloigner Se disperser	Удаляться Отходить	+			+			+	+				+		+
			+			+			+	+				+		+
(se) Îndrepta	Se diriger	Направляться / Направится	+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
Înota	Nager	Плавать / Плыть	+						+	+				+		+
			+						+	+				+		+
Însoţi	Accompagner	Сопровождать Провожать	+		+				+	+			+			+
			+		+				+	+			+			+
Întâlni (se)	Croiser Rencontrer	Встречать / Встретить Встречаться Встретиться	+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
			+	+		+			+	+			+			+
			+	+		+			+	+			+			+
Întâmpina	Rencontrer	Встречать Встретить	+						+				+			+
			+						+	+			+			+
Întoarce (se) / Înturna	1.Revenir 2.Se tourner Se retourner	1. Возвращаться / Возвратиться 2. Поворачиваться / Повернуться	+						+	+	+		+			+
			+						+	+	+		+			+
			+						+	+			+		+	+
			+						+	+			+		+	+
Întrece	Devancer Dépasser	Опередить	+							+			+			+
(se) Învârtejii	Tourbillonner	Вертеться Кружится	+	+					+	+				+	+	
			+	+					+	+				+	+	
(se) Învârţi	Tourner Tournoyer	Крутится / Кружится Вертеться	+	+					+	+				+	+	
			+	+					+	+				+	+	
			+	+					+	+				+	+	
(se) Lansa	Se lancer	Броситься Кинуться	+				+			+			+			+
			+				+			+			+			+
Luntri	Naviguer en barque	Плавать на лодке	+		+				+	+			+	+		+

	Faire la barque															
Manevra	Manœuvre r	Маневрировать	+		+				+	+			+		+	
Mărșălui	Marcher Défiler	Маршировать	+			+			+	+			+			+
Mâna	Conduire Rouler	Гнать	+		+					+			+			+
Merge / Drumui	Marcher Aller	Идти Ходить Ехать	+						+	+			+		+	+
			+						+	+				+		+
Migra	Migrer	Мигрировать	+			+			+	+	+	+		+		+
(se) Mișca	Mouvoir Se déplacer	Двигаться Перемещаться	+						+	+				+		+
			+						+	+				+		+
Mișuna / Viermui	Fourmiller	Кишеть Кипеть	+	+		+			+	+				+		+
			+	+		+				+				+		+
(se) Muta	1. Bouger Déplacer 2. Se déplacer Déménage r Émigrer	1.Передвигать Перемещать 2.Переезжать Переселяться	+		+				+	+			+			+
			+		+				+	+			+			+
			+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
Naviga	Naviguer	Плыть	+						+	+			+			+
Năpădi / Năvăli / (se) Năpusti / Tăbări / (se) Zvârli	Se jeter Se précipiter	Набрасываться / Наброситься	+							+			+			+
			+							+			+			+
(se) Năruir	S'effondre r	Рухнуть / Рушится		+				+	+	+			+			
				+				+	+	+				+		
Ninge	Neiger	Идти снег		+				+	+	+				+		
Ocoli	Contourner	Обходить Округлять	+						+	+			+		+	
			+						+	+			+		+	
Ondula	Onduler	Волноваться Струится Колыхаться		+					+	+				+		+
				+					+	+				+		+
				+					+	+				+		+
Oscila / Pendula	Osciller	Качаться Колебаться		+			+	+	+	+				+		+
				+			+	+	+	+				+		+
Parca	Garer Parquer	Парковать Припарковать	+		+				+	+	+		+			+
			+		+				+		+		+			+
Parcurge	Parcourir	Проходить Проезжать Пролетать	+	+					+	+			+			+
			+	+					+	+			+			+
Patina	Patiner	Кататься на коньках	+						+	+				+	+	+
Patrula	Patrouiller	Патрулировать	+						+	+			+			+
Părăsi	Abandonn er Quitter	Покидать Уходить	+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
Păși	1.Marcher 2.Enjambe r	1.Шагать 2.Переступать Перешагнуть Переходить	+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
			+						+	+			+			+
Pătrunde / Penetra	Pénétrer	Проникать / Проникнуть	+					+	+	+	+		+			
			+					+	+	+	+		+			

(se) Perinda / Succeda	Se succéder Se suivre	Следовать Чередоваться	+						+	+			+		+
Petrece	Conduire	Провожать / Проводить	+		+				+	+			+		+
(se) Pierde	S'égarer Se perdre	Потеряться Заблудиться	+						+	+				+	+
Pica / (se) Prăbuși	Tomber S'effondrer	Упасть Рушиться Обрушиться	+	+				+		+			+		
Picura	Goutter	Капать		+				+	+			+		+	
Pilota	Piloter	Управлять	+		+		+	+	+	+			+		+
Pipăi	Tâtonner	Ощупывать Блуждать	+						+	+				+	+
Plana	Planer	Парить Обозревать		+			+	+	+	+			+		+
Pleca	Partir	Уходить Уехать Улететь	+						+	+		+	+		+
Plimba (se)	Se promener	Гулять Кататься	+						+	+				+	+
Ploua	Pleuvoir	Дождить Идти дождь		+				+	+	+		+		+	
Pluti	Flotter	Плывать Развеваться	+	+					+	+				+	+
(se) Porni	S'ébranler Démarrer Aller Partir	Трогаться Двигаться Отправляться Идти	+						+				+		
(se) Prăvăli / (se) Răsturna	Se renverser	Опрокинуться / Опрокидываться	+	+				+		+			+		
Pribegi	Errer Vagabonder	Скитаться	+						+					+	+
Pulsa	Pulser	Пульсировать		+			+	+		+			+		+
Purcede	Partir Se mettre en route	Отправляться / Отправиться	+						+	+		+	+		+
Purta	Porter Diriger Transporter	Носить Нести Относить Возить	+		+				+	+			+	+	+
(se) Răspândi	Se répandre	Распространяться / Распространиться	+						+	+				+	+
Rătăci	Errer Vaguer	Бродить	+						+					+	+
Răzbate / Răzbi	Pénétrer Se faufiler	Пробираться / Пробраться	+						+		+		+		+
(se) Refugia	Se réfugier S'enfuir	Укрываться Укрыться Бежать	+						+	+	+		+		+
Reintra	Rentrer	Входить опять	+						+	+	+		+		+
Remorca	Remorquer	Буксировать Прибуксировать	+		+				+				+		+

(se) Retrage	S'éloigner Se retirer	Удалиться Уходить	+						+	+			+			+
(se) Reuni	Se réunir	Собраться Собираться	+			+			+		+		+			+
(se) Revârса	Refluer Déborder	Течь Выйти / Выходить из берегов		+				+	+			+		+		
Reveni	Revenir	Вернуться Возвращаться	+							+	+		+			+
Ricoşa	Ricocher	Отскочить	+	+						+			+			+
(se) Ridica	1.S'envole r 2.Se lever S'élever	1.Взлетать 2.Подниматься Достигать Доходить	+	+			+			+			+			
Risipi (se)	Se disperser	Рассыпаться Разбегаться Расходится		+		+		+		+		+		+		
Roi	Essaimer	Роиться	+							+				+	+	+
(se) Rostogoli	Se rouler	Катиться	+					+	+	+			+		+	
(se) Roti / Rotocoli	Tourner	Кружится Закружится Крутиться	+	+						+				+	+	
Sări / Sălta	Sauter	Прыгать Перепрыгивать Спрыгивать	+				+	+		+				+		
Scăpa	Échapper Se libérer	Освободиться / Освобождаться	+							+		+	+			+
(se) Scufunda	S'immerger	Погружаться / Погрузиться	+	+				+	+	+	+		+			
(se) Scurge / Şiroi / (se) Prelinge	Découler S'écouler	Протекать Течь		+				+	+			+	+			
Smuci (se) / Smâci / Smînci / Smunci / Smulge	S'échapper	Вырваться / Вырываться	+							+			+			+
Sosi	Arriver	Прибывать Приходить Приезжать	+						+	+	+		+			+
Sprinta	Sprinter Accélérer	Ускориться / Ускоряться Спринтовать	+							+			+			+
Spulbera	Tourbillonner	Кружится Вертеться Разметать		+						+				+	+	+
Străbate	Traverser Franchir	Пересекать	+						+	+			+			+
(se) Strânge	Se rassembler Se réunir S'assembler	Собираться / Собраться	+			+			+	+	+		+			+
Strecura (se)	1.S'écouler 2.Se faufler	1.Протекать 2. Пробраться		+				+	+		+		+			+
Sui (se)	Monter	Взбираться	+				+		+	+			+			

	Se percher S'élever	Подниматься	+				+		+	+			+			
Șchiopăta / Șoltăcăi / Șovălcăi	Boîter	Хромать	+						+				+			+
Șerpui	Serpenter	Извиваться Изгибаться Изогнуться		+					+	+				+		+
Știobălcăi	Barbotter	Булькать	+					+	+		+		+			+
(se) Tampona	Se heurter Se tamponner	Столкнуться / Сталкиваться	+	+						+	+		+			+
Tăpălăi	Taper (des pieds)	Топать	+						+					+		+
(se) Tăvăli	Se vautrer Se rouler	Валяться	+						+					+	+	
Târî (se) / Târâi (se)	1. Traîner 2. Ramper Se traîner Se déplacer	1.Ташить / Таскать 2. Ползти / Ползать	+		+				+					+		+
			+		+				+					+		+
			+		+				+					+		+
			+		+				+					+		+
Târșai	Traîner ses pantoufles	Шаркать	+						+					+		+
Trage	Tirer Traîner	Тянуть Тащить	+	+	+				+				+			+
			+	+	+				+				+			+
Transfera (se)	Se transférer	Переходить Перейти	+						+				+			+
			+						+				+			+
Transporta (se)	1.Transporter 2.Se transporter	1.Перевозить Переносить 2.Перенестись	+		+				+				+			+
			+		+				+				+			+
			+		+				+				+			+
Traversa	Traverser Passer Franchir	Переходить Пересекать	+	+					+				+			+
			+	+					+				+			+
			+	+					+				+			+
Trece	1.Passer Marcher 2.Aller 3.Traverser	1.Проходить Проезжать 2.Заходить 3.Переходить	+	+					+				+			+
			+	+					+				+			+
			+	+					+				+			+
Tropăi	Trotter Trépigner	Топать	+						+					+		+
Tropși	Piétiner	Топтать	+						+					+		+
Tuli	S'esquiver S'échapper Filer	Улизнуть	+							+		+		+		+
Țopăi	Sautiller	Прыгать Подпрыгивать Припрыгивать	+				+	+		+				+		
			+				+	+		+				+		
			+				+	+		+				+		
Țâșni / Zvâcni	Jaillir	Хлынуть Брызнуть / Брызгать	+	+			+			+		+		+		
				+			+			+		+		+		
				+			+			+		+		+		
Umbla	1.Marcher 2.Frequent er	1.Ходить 2. Посещать	+						+					+		+
			+						+				+			+
Undui	Ondoyer	Волноваться Развеваться Клубиться		+					+					+		+
				+					+					+		+
				+					+					+		+
Urca (se)	Monter	Поднимать Подниматься	+		+		+		+				+			
			+				+		+				+			
Urma (se)	1.Suivre	1.2. Следовать	+						+				+			+

	2.Se suivre 3. Suivre Fréquenter	3.Посещать	+						+				+			+
Urmări	Poursuivre Pourchasser	Преследовать	+						+				+			+
(se) Uni	S'unir Se rassembler	Объединяться Соединяться	+			+			+				+			+
Vagabonda	Vagabonder	Бродяжничать Скитаться	+						+					+		+
(se) Vărsa	1.Se verser 2.Tomber	1. Впадать Выливаться Разливаться 2.Высыпаться		+				+		+		+	+			
Veni	1.2.3 Venir 4.Aller	1.Приходить Приезжать Прилетать Приплывать 2.3.4 Приходить	+						+		+		+			+
Vira	Virer	Поворачивать	+	+						+			+		+	
Vizita	Visiter	Навещать Посещать	+						+		+		+			+
(se) Zbate	Se débattre Se démener Frétiller	Дёргаться Биться Рваться	+							+				+		+
Zigzaga	Zigzaguer	Извиваться Двигаться зигзагом	+						+					+		+
Zbughi	Fuir	Убежать	+							+		+		+		+
Zbura	Voler S'envoler Voleter Voltiger	Лететь Улетать / Улететь Порхать	+				+		+			+	+	+		
Zburda	S'ébattre Gambader	Скакать Прыгать Развиться	+							+				+		+
Zori	Se hâter	Поспешить	+							+			+			+

Anexa 3. Cazuri de interferență lingvistică a structurilor cu verbele de mișcare în limbile română, franceză și rusă

Interferență	Rom-fr	Rus-fr	Rom-rus	Interpretare
1. Confuzii între aspectul perfectiv și imperfectiv în limba rusă și timpurile trecute în limba franceză: Passé Composé vs. Imparfait)	-	+	+	În limba rusă, există o distincție netă între verbele perfective și imperfective (de exemplu, „идти” vs. „пойти”), în timp ce în franceză și română, această distincție nu există în aceeași formă. Aceasta poate duce la greșeli în utilizarea timpurilor verbale franceze passé composé și imparfait: <i>Je suis allé au marché chaque jour.</i> în loc de <i>J'allais au marché chaque jour</i> (ceea ce poate apărea și în limba română).
2. Dificultăți legate de auxiliarele franceze „être” și „avoir”	+	+	-	Se poate folosi incorect <i>avoir</i> în loc de <i>être</i> . Exemplu greșit: <i>*„J'ai allé au cinéma.”</i> în loc de <i>„Je suis allé au cinéma.”</i>
3. Confuzia între verbele „aller” și „venir” din limba franceză.	+	+	-	<i>„Je viens à la maison.”</i> în loc de <i>„Je vais à la maison.”</i> .
4. Dificultăți în înțelegerea direcției și sensului mișcării	-	+	-	<i>Merg la școală în fiecare zi/Je vais à l'école tous les jours</i> , poate suna neclar pentru un vorbitor de rusă obișnuit să facă distincția: deplasare unidirecțională/multidirecțională doar cu ajutorul verbului. <i>Я хожу в школу</i> semnifică o frecvență constantă.
5. Omisia prepozițiilor corecte în exprimarea destinației	+	+	-	În rusă și română, prepozițiile pentru destinație și direcție sunt clar marcate (ex.: „в” pentru „în”, „на” pentru „pe”), pe când în franceză, folosirea corectă a prepozițiilor „à”, „en”, „chez” poate crea dificultăți. Exemplu greșit: <i>*Je vais dans Paris.</i> în loc de <i>Je vais à Paris</i> ; <i>*Je vais en Danemarca</i> , în loc de <i>Je vais au Danemark</i> .
6. Confuzia între verbe reflexive și non-reflexive	+	+	+	Unele verbe de mișcare pot avea forme reflexive sau non-reflexive în funcție de context și limbă. <i>*Je me vais.</i> în loc de <i>Je vais. Je déplace.</i> în loc de <i>Je me déplace.</i> „Se îndreaptă” vs. „направляться” (a se îndrepta) care poate fi confundat cu „идти” (a merge). <i>Bouger</i> din franceză, prin analogie cu româna se utilizează ca un reflexiv <i>*se bouger</i> .
7. Dificultăți în utilizarea prepozițiilor „de la” și „până la”: origine și destinație	-	+	-	<i>*Je vais de Paris.</i> în loc de <i>Je viens de Paris.</i>
8. Omisia verbelor auxiliare la timpurile compuse	+	+	-	<i>*Je allé au magasin.</i> în loc de <i>Je suis allé au magasin.</i>
9. Dileme referitoare la timpurile imediate cu „aller” și „venir”	+	+	-	Utilizarea și traducerea incorectă a timpurilor imediate din limba franceză: <i>Je vais terminer le travail/*Mă duc se termin lucrul/Îndată voi termina lucrul</i> (forma corectă).
10. Utilizarea greșită a prepozițiilor „à”, „chez” și „en”	+	+	-	<i>*Je vais dans Paris.</i> în loc de <i>Je vais à Paris.</i> <i>*Je vais à toi.</i> în loc de <i>Je vais chez toi.</i>
11. Confuzia între formele negative ale verbelor de mișcare	+	+	+	Negațiile „ne... pas”, nu au echivalent direct în română și rusă, unde negația se exprimă mai simplu. Acest lucru poate duce la omisiuni sau confuzii. <i>*Je pas vais au marché.</i> sau <i>*Je ne vais au marché</i> în loc de <i>Je ne vais pas au marché.</i>
12. Utilizarea incorectă a prepozițiilor postpuse verbului	+	+	+	În rusă, alegerea prepoziției se bazează pe cazurile gramaticale (în „в” vs. „к” vs. „из”), ceea ce nu are echivalente directe în română și franceză, unde

				prepozițiile sunt mai fixe, astfel pot apărea greșeli de utilizare a prepozițiilor.
13. Confuzia dintre „venir” și „aller”	-	+	-	Datorită diferențelor dintre sensurile mișcării în rusă și franceză, rusofonii pot confunda aceste două verbe, utilizând „venir” acolo unde ar fi necesar „aller” și invers.
14. Verbul „partir” vs „aller”	+	-	-	În limba română se poate confunda „partir” (a pleca) cu „aller” (a merge), utilizând „aller” în locuri unde sensul de „plecare” ar fi mai adecvat (ex. <i>*Il est allé</i> în loc de <i>Il est parti</i>).
15. Confuzia între verbele auxiliare și principale în structura <i>Vm + Vinf</i>	-	+	-	În rusă, nu există un sistem complex de verbe auxiliare așa cum este în franceză, unde verbul „aller” poate funcționa și ca un verbe auxiliar pentru viitor. Elevii pot utiliza incorect construcții precum <i>*Je vais à faire</i> în loc de <i>Je vais faire</i> .
16. Dificultăți în ordinea cuvintelor în frază	+	+	-	Elevii ar putea modifica ordinea cuvintelor, spunând <i>*Je vais demain partir</i> în loc de <i>Je vais partir demain</i> .
17. Omiterea prepozițiilor necesare în structurile verbale	+	+	+	Elevii români pot spune <i>*Je vais Paris</i> în loc de <i>Je vais à Paris</i> . și ar putea folosi „dans” pentru mișcare, spunând <i>*Je vais dans la France</i> în loc de <i>Je vais en France</i> . Elevii ruși ar putea să nu folosească prepozițiile corecte, spunând <i>*Je vais dans parc</i> în loc de <i>Je vais au parc</i> . Elevii ruși ar putea folosi „dans” sau „en” greșit, spunând <i>*Je vais en l'école</i> în loc de <i>Je vais à l'école</i> .
18. Omiterea prepoziției <i>en</i> în construcția <i>Vd + Vger</i>	+	+	-	Structura <i>Vd + Vger</i> în română și rusă se utilizează fără „en,” ceea ce nu se întâmplă în franceză. Acest lucru duce la omiterea lui „en” în construcții simultane în limba franceză: <i>*Il marche chantant</i> în loc de <i>Il marche en chantant</i> .
19. Interferențele structurii <i>Vd + Vsupin</i>	+	-	-	Un vorbitor român ar putea traduce direct „Merg la scăldat” și să spună <i>*Je vais à me baigner</i> , ceea ce este incorect. În franceză, se folosește construcția cu un verb reflexiv „ <i>me baigner</i> ”, fără prepoziție: <i>Je vais me baigner</i> . Poate să se păstreze <i>Je vais à la baignade</i> , dar nu este forma cea mai corectă pentru contextul dat.
20. Confuzii verbale: capcanele paronimiei	+	-	-	Spre exemplu verbele franceze: „ <i>raconter</i> ” = a povesti și „ <i>rencontrer</i> ” = a întâlni pot fi confundate și utilizate greșit în contexte. Pentru remediere se recomandă exerciții de diferențiere în contexte specifice fiecărui verb.

Anexa 4. Structuri cu verbe de mișcare în limbile română franceză și rusă (selecție de exemple)

Nr.	Grad de similitudine	Structură sintactică	Specificitate	Exemple în limba română	Exemple în limba franceză	Exemple în limba rusă	Nr. de exemple
1.	Convergent	Vm + adv	Structură comună pentru toate 3 limbi.	Forestier își făcea drum prin grămadă, <i>înainta repede</i> , ca un om care are dreptul de a fi băgat în seamă. [BA, p. 14]	Forestier ouvrait les groupes, <i>avançait vite</i> , en homme qui a droit à la considération. [BA, p. 28]	Форестье, расталкивая толпу, <i>быстро продвигался вперед</i> с видом человека, который имеет на это право. [МД, p. 14]	73
				-Ce-i drept, cu ăsta nici nu poți <i>să vii prea de departe...</i> [MP, p. 5]	-C'est vrai que, là-dessus, tu ne peux pas <i>venir de bien loin...</i> [PP, p. 14]	-Ну, на этом ты не мог <i>прилететь издалека...</i> [МП, p. 6]	
				...sărim <i>într-o parte</i> , în șanț. [CA, p. 11]	...nous sautons de <i>côté</i> , dans le fossé. [ChO, p. 19]	...мы отпрыгиваем <i>в сторону</i> , в канаву. [З, p. 4]	
2.		Vm + prep + S	Structură comună pentru toate 3 limbi.	Dimineața <i>treceam prin</i> fiecare birou și deplasam micul cadru roșu până la data potrivită. [UC, p. 36]	Le matin, <i>je passais dans chaque bureau</i> et je déplaçais le petit cadre rouge jusqu'à la date idoine. [ST, p. 7]	Утром я <i>обходила все кабинеты</i> и передвигала красный квадратик на нужный день. [СТ, p. 10]	115
				-Cum? Ai <i>căzut din cer?</i> [MP, p. 5]	-Comment ! tu es <i>tombé du ciel ?</i> [PP, p. 13]	-Как! Ты <i>упал с неба?</i> [МП, p. 6]	
				Într-o zi, pe când <i>ne plimbam amândoi prin curtea spitalului</i> , Tanti Roz a călcat într-un rahat de câine. [OTR, p. 6]	On <i>se promenait dans le parc</i> de l'hôpital et elle a marché sur une crotte. [ODR, p. 14]	Мы <i>прогуливались в больничном парке</i> , и она угодила ногой в грязь. [ОРД, p. 7]	
3.		Vm.tr + S	Structură comună pentru toate 3 limbi, doar să coincidă Vm.tranz, în caz	Am pândit să nu mă vadă nimeni, <i>am coborât scările</i> și, mergând tiptil prin	...quand personne ne me voyait, j'ai <i>descendu l'escalier</i> , puis j'ai marché dans la	Я <i>выскользнул</i> в коридор, никто этого не заметил; <i>спустился по лестнице</i> , потом в	55

			contrar nu urmează un substantiv în funcția de CD după Vm.	semiîntuneric, am ajuns la cabinetul doctorului Düsseldorf. [OTR, p. 15]	pénombre jusqu'au bureau du docteur Düsseldorf. [ODR, p. 23]	полутьме доковылял до кабинета доктора Дюссельдорфа. [ОРД, p. 10]	
				Însă tu, pe atât de mica ta planetă n-aveai decât să-ți muți scaunul cu câțiva pași mai încolo. [MP, p. 9]	Mais, sur ta si petite planète, il te suffisait de tirer ta chaise de quelques pas. [PP, p. 26]	А на твоей планете тебе довольно было передвинуть стул на несколько шагов. [МП, p. 11]	
				Chelnerul aduse băuturile, pe care femeile le băură dintr-o sorbitură; apoi se sculară... [BA, p. 18]	Le garçon apporta les sirops, que les femmes burent d'un seul trait ; puis elles se levèrent... [BA, p. 35]	Гарсон принес воду с сиропом. Женщины выпили ее залпом и поднялись. [МД, p. 17]	
4.	Semi-convergent	Vm + V2inf	Structură comună pentru limba franceză și rusă; în română se folosește conj în loc de inf, însă în l. rusă se poate utiliza uneori doar V2 conjugat la un mod personal, fără inf.	-Vino să te joci cu mine, o pofti micul prinț. [MP, p. 28]	-Viens jouer avec moi, lui proposa le petit prince. [PP, p. 77]	Поиграй со мной, – попросил Маленький принц. [МП, p. 31]	85
				Duceți-vă s-o vedeți zilele astea. [BA, p. 49]	Allez donc la voir un de ces jours. [BA, p. 91]	Навестите ее как-нибудь на днях. [МД, p. 42]	
				Îndată ce micuțul era liber, cobora să grădinărească împreună cu mama și mătușa lui. [V, p. 183]	Dès que le petit était libre, il descendait jardiner avec mère et tante. [V, p. 210]	Как только мальчик освобождался, он бежал заниматься садоводством с матерью и теткой. [Ж, p. 94]	
5.		Vm + prep + V2inf	Este o structură specifică limbii franceze, întâlnită ocazional și în limba română cu infinitiv, dar de regulă se folosește conjunctivul. În	Începând de la o anumită cumulare de zerouri sumele părăseau domeniul pentru a intra în cel al artei abstracte. [UC, p. 21]	A partir d'une certaine accumulation de zéros, les montants quittaient le domaine des nombres pour entrer dans celui de l'art abstrait. [ST, p. 3]	По мере увеличения нулей итоговые суммы из мира чисел переключивались в область абстрактного искусства. [СТ, p. 5]	95

			limba rusă, este de obicei folosită fără prepoziție.	...două actrițe de tragedie se întâlneau de mai multe ori pe zi pentru a scrie un nou episod... [UC, p. 146]	...deux tragédiennes se retrouvaient plusieurs fois par jour pour écrire le nouvel épisode d'une rixe enragée de passion... [ST, p. 35]	...две участницы трагедии по несколько раз в день встречались для очередной яростной схватки... [СТ, p. 44]	
				Pe urmă, părăsiră sufrageria și se duseră să ia cafeaua. [BA, p. 31]	Puis on quitta la salle à manger pour aller prendre le café. [BA, p. 58]	Потом все перешли в гостиную пить кофе. [МД, p. 28]	
6.	Divergent	Vm + V2inf (gramaticalizată) Futur proche Futur immédiat dans le passé	Structură pur franceză; în română și rusă, "Vm aller" este înlocuit de obicei cu un adverb de timp, dar poate fi exclus sau înlocuit cu un alt tip de verb, alt mod, alt timp, sau un verb la viitorul simplu.	Ah, ce bine, spuse Marguerite, sărind în sus de bucurie, ca un copil, îndată vom mânca. [DC, p. 86]	C'est cela, dit Marguerite en sautant comme une enfant, nous allons souper. [DC, p. 40]	– Ах как хорошо! – сказала Маргарита, подпрыгивая, как ребенок. – Мы поужинаем. [ДК, p. 44]	25
				Urma să îplinească în curând douăzeci și șapte de ani. [Î, p. 154]	Elle allait avoir vingt-sept ans... [ET, p. 60]	Ей скоро двадцать семь... [ПВ, p. 142]	
				Doamna de Marelle se întoarce de mai multe ori spre dânsul și diamantul din urechea sa tremura neîncetat, ca și când picătura asta fină de apă voia să se desprindă și să cadă. [BA, p. 30]	Mme de Marelle s'était, à plusieurs reprises, tournée vers lui, et le diamant de son oreille tremblait sans cesse, comme si la fine goutte d'eau allait se détacher et tomber. [BA, p. 56]	Г-жа де Марель несколько раз поворачивалась в его сторону, и бриллиант в ее ухе беспрестанно дрожал, словно прозрачная капля воды, которая вот-вот сорвется и упадет. [МД, p. 27]	
7.		Vm + prep + V2inf (gramaticalizată) Passé récent	Structură pur franceză; în limba română și rusă se utilizează exclusiv	I-am întors scrisoarea lui Arman care, fără îndoială, o recitise în gând. [DC, p. 51]	Je rendis cette lettre à Armand, qui venait de la relire sans doute dans sa pensée... [DC, p. 18]	Я вернул письмо Арману, который, наверное, повторял его на память... [ДК, p. 26]	15

			forma V ₂ la un timp trecut.	Mi- <i>ați redat fericirea</i> odată cu această carte... [DC, p. 53]	<i>Vous venez de me rendre bien heureux</i> en me donnant ce livre... [DC, p. 19]	Вы <i>меня осчастливили</i> этой книгой... [ДК, p. 27]	
				Visul care o urmărea de câțva timp <i>căpătase dintr-o dată</i> , ca într-o halucinație, aparența realității. [V, p. 38]	Le rêve qui la hantait depuis quelque temps <i>venait de prendre tout à coup</i> , dans une espèce d'hallucination, l'apparence d'une réalité. [V, p. 56]	Мечта, которая преследовала ее неотвязно с некоторого времени, вдруг, точно в какой-то галлюцинации, <i>начинала приобретать</i> видимость реального. [Ж, p. 19]	
8.		Vm + V₂conj	Structura este specific românească și rar întâlnită în franceză, unde după un Vm se folosește o conjuncție care necesită un verb la modul „subjonctif”. În rusă, se utilizează fie infinitivul, fie modul indicativ.	Louise <i>alergă să-i împărtășească</i> mamei sale această veste care o făcea atât de fericită. [DC, p. 32]	Louise <i>courut annoncer</i> à sa mère cette nouvelle qui la rendait si joyeuse. [DC, p. 7]	Луиза <i>поспешила сообщить</i> матери эту радостную новость. [ДК, p. 18]	90
				Odată, vara, pe aproape de Moși, mă furișez din casă și <i>mă duc</i> , ziua miază-mare, la moș Vasile, fratele tatei cel mai mare, <i>să fur</i> niște cireșe. [AC, p. 62]	Une fois, l'été, peu avant la fête des Mosi, je me faufile hors de la maison, et <i>je vais</i> , en plein midi, chez l'oncle Vasile, <i>voler</i> des cerises. [SE, p. 63]	Как-то раз летом, в канун родительской субботы, улизнул я из дому и <i>отправился</i> среди бела дня к дяде Василе, самому старшему из братьев моего отца, <i>наворовать</i> у него черешен. [ВД, p. 169]	
				<i>Se duse să-i aducă</i> o pătură. [Î, p. 573]	Elle <i>alla lui chercher</i> une couverture. [ET, p. 244]	Она <i>пошла</i> в дом за <i>пледом</i> . [ПВ, p. 565]	
9.		Vm + prep + V₂conj	Structură pur românească; în franceză și rusă, conjunctivul este, de	Rinri <i>conducea fără să vorbească</i> . [NC, p. 23]	Rinri <i>conduisait sans parler</i> , concentré sur le trafic intense. [EA, p. 12]	Ринри <i>молча лавировал</i> в плотном потоке машин. [ТН, p. 23]	80

			regulă, înlocuit cu un infinitiv sau un gerunziu, acesta din urmă fiind predominant în rusă.	Colinda în lung și-n lat mica noastră planetă <i>fără să-și bată capul...</i> [Î, p. 469]	Elle <i>foulait</i> notre petite planète <i>sans y prendre garde...</i> [ET, p. 198]	Она <i>ступала</i> по нашей маленькой планете <i>без страха и сомнений...</i> [ПВ, p. 462]	
				...pe care-l va <i>părăsi</i> la șase dimineața, <i>fără să fi schimbat</i> o vorbă cu tine. [UC, p. 100]	...qu'il <i>quittera</i> à six heures <i>sans t'avoir dit</i> un mot. [ST, p. 23]	...а в шесть утра <i>уходить</i> из дома, не сказав тебе на прощание ни единого слова. [СТ, p. 30]	
10.	Convergent	Vm + V _{2ger}	Structură comună pentru cele 3 limbi; în rusă, ger = <i>деепричастие</i> .	<i>Se luă după dânsul căutând</i> în amintirile sale.. [BA, p.6]	Il se mit à le suivre en <i>cherchant</i> dans ses souvenirs.. [BA, p.13]	Он пошел за ним, <i>роясь</i> в своих воспоминаниях и повторяя вполголоса.. [МД, p.7]	35
				Și l-am urmat, zicând în mintea-mi că mă duc să mă vindec de patima mea. [DC, p. 72]	Et je le suivis en me <i>disant</i> que j'allais me <i>guérir</i> de ma passion. [DC, p. 31]	И я шел за ним, <i>уверяя</i> себя, что теперь исцелюсь от своей страсти. [ДК, p. 37]	
				Iar Katerina Ivanovna <i>umblă prin odaie frângându-și mâinile...</i> [CP, p. 11]	Catherine Ivanovna <i>qui va et vient dans la chambre en se tordant les mains...</i> [CCh, p. 43]	А тут Катерина Ивановна, <i>руки ломая, по комнате ходит...</i> [ПН, p. 9]	
11.	Divergent	Vm + V _{2part}	Este o structură pur franceză. În română se folosește gerunziul, iar în rusă <i>деепричастие</i> , care uneori lipsește în ambele limbi, fiind înlocuit cu alte timpuri și moduri personale.	El <i>mergea trecând</i> pe dinaintea cafenelelor cu un aer mândru și semeț.. [BA, p. 5]	Il <i>allait, passant</i> devant les cafés d'un air <i>crâne et gaillard...</i> [BA, p. 11]	Он <i>проходил</i> мимо кафе, <i>окидывая</i> посетителей насмешливым и дерзким взглядом... [МД, p. 6]	20
				În clipa aceea se <i>înfațișă</i> Nanina și ne <i>anunță</i> că masa e servită. [DC, p. 89]	En ce moment Nanine <i>parut, nous annonçant</i> que le souper était servi. [DC, p. 42]	В это время <i>пришла</i> Нанина и <i>доложила</i> , что ужин подан. [ДК, p. 45]	

				Tânărul <i>apăru</i> până la urmă, <i>ducând</i> în brațe animalul mare, inform și chel... [V, p. 208]	Le jeune homme enfin <i>reparut portant</i> en ses bras la grosse bête informe et pelée... [V, p. 235]	Молодой человек наконец <i>возвратился</i> , <i>неся</i> на руках безобразное, облезлое, толстое животное... [Ж, p. 107]	
12.		Vm + V_{2supin}	Structură pur românească, care în limba română și rusă se formează fie cu infinitivul, fie cu un verb la un mod personal.	Și îndată ce m-am sculat de la masă, luându-mi rămas bun de la călcăie, <i>fuga la scăldat</i> . [AC, p. 78]	A peine levé de table, j'ai brulé la politesse à la compagnie et j'ai <i>couru me baigner</i> . [SE, p. 79]	Как встал из-за стола — <i>бегом купаться</i> , только пятки засверкали. [ВД, p. 173]	10
				Hai, Philou, <i>mergem la pescuit</i> . [Î, p. 524]	Viens mon Philou, je <i>t'emmène à la pêche</i> . [ET, p. 221]	<i>Идем, Филу, будем ловить рыбу</i> . [ПВ, p. 518]	
				...și apoi <i>se îndreptară</i> spre Pipirig, <i>după jefuit</i> . [AC, p. 32]	...et puis <i>avaient pris le chemin</i> de Pipirig <i>pour tout piller</i> . ! [SE, p. 33]	<i>или как раз через Пипириг и по дороге грабили все</i> , что попадалось под руку. [ВД, p. 159]	
13.		Vm + V_{2conj} + V_{3conj}	Este o structură pur românească, în timp ce în celelalte două limbi se utilizează de regulă infinitivele.	Apoi <i>se îndepărtă mai înainte ca el să fi avut vreme să răspundă ceva</i> . [BA, p. 32]	Puis elle <i>s'éloigna avant qu'il eût pu répondre</i> un mot. [BA, p. 60]	И, <i>прежде чем он успел ей что-нибудь ответить</i> , удалилась. [МД, p. 29]	35
				Fata <i>veni s-o ajute să tragă</i> de mânerul ușii... [Î, p. 66]	La jeune fille <i>vint vers elle pour l'aider à tirer</i> la poignée de la porte... [ET, p. 26]	Дверь не желала открываться, и <i>официантке пришлось ей помочь</i> . [ПВ, p. 60]	
				După care <i>se duse după</i> colegele ei <i>să le ajute să termine</i> de făcut curat în hol. [Î, p. 101]	Elle alla ensuite <i>retrouver ses collègues pour les aider à finir</i> le hall. [ET, p. 41]	Закончив, Камилла <i>спустилась вниз</i> <i>помочь</i> подругам в холле. [ПВ, p. 95]	

14.	Divergent	Vm + prep + V2inf + V3inf	Este o construcție specifică limbii franceze, întâlnită ocazional în rusă, dar adesea cu omiterea lui V3. În română, se folosește de regulă conjunctivul, reducând structura la două verbe în loc de trei, iar uneori apare și infinitivul.	<i>Părăsi</i> redacția devreme, <i>ca să aibă timp să se îmbrace...</i> [BA, p. 123]	Il <i>quitta</i> la rédaction de bonne heure <i>pour avoir le temps de s'habiller...</i> [BA, p. 71]	Он рано <i>ушел</i> из редакции, <i>чтобы успеть переодеться.</i> [МД, p. 80]	37
				Un savant ... <i>se grăbi să se ducă să-l părăscă</i> pe Zadig la un arhimag numit Yebor... [Z, p. 18]	Un savant ... <i>se hâta d'aller accuser</i> Zadig devant un archimage nommé Yébor... [Z, p. 21]	Один ученый ... <i>поспешил очернить</i> Задига в глазах архимага по имени Иебор. [З, p. 8]	
				... <i>traversă repede</i> odaia <i>ca să-și pună</i> ceasul pe cămin. [V, p. 53]	...il <i>traversa vivement</i> la chambre <i>pour aller déposer</i> sa montre sur la cheminée. [V, p. 73]	...он быстро <i>прошел</i> в носках и кальсонах через комнату, <i>чтобы положить</i> часы на камин. [Ж, p. 27]	
				...Jeanne <i>se ridica pentru a merge</i> prin oraș... [V, p. 61]	...Jeanne <i>se levait pour aller vagabonder</i> par la ville... [V, p. 81]	...Жанна <i>встала, чтобы пойти побродить</i> по городу... [Ж, p. 31]	
15.	Semi-convergent	Vm + V2inf + prep + V3inf	Este o structură franceză, uneori întâlnită cu un singur infinitiv în rusă, introdus prin conjuncție. În română, se folosește conjunctivul în locul infinitivului.	... <i>se duse să-l caute</i> pe director <i>ca să-i mai dea</i> unul. [V, p. 185]	... elle <i>alla trouver</i> le proviseur <i>pour en obtenir</i> un second. [V, p. 212]	...она <i>отправилась хлопотать</i> о втором комодѐ. [Ж, p. 95]	33
				Pentru ce <i>am venit, să vă rog să mi-o cedați.</i> [DC, p. 48]	Parce que <i>je viens vous demander de me le céder.</i> [DC, p. 16]	Потому, что я <i>хочу вас просить уступить</i> ее мне. [ДК, p. 25]	
				...sărind din pat <i>se duse să deschidă fereastra ca să înghită</i> o ceașcă bună de aer, cum zicea el. [BA, p. 40]	...sautant du lit, il <i>alla ouvrir sa fenêtre pour avaler</i> une bonne tasse d'air frais, comme il disait. [BA, p. 76]	..спрыгнув с кровати, <i>отворил окно, чтобы проглотить</i> , как он выражался, чашку свежего воздуха. [МД, p. 35]	

16.	Divergent	Vm + prep + V2inf + prep + V3inf	Structură caracteristică limbii franceze, redusă în rusă la un număr mai mic de verbe, iar în română se utilizează conjunctive în loc de infinitive.	...se întoarse acasă ca să se îmbrace, fără să prea știe ce face. [BA, p. 147]	...et il rentra chez lui pour s'habiller, sans trop savoir ce qu'il faisait. [BA, p. 75]	He отдавая себе ясного отчета в своих поступках, он пошел домой переодеться. [МД, p. 95]	12
17.		Vm + prep + V2inf + V3conj	Structură pur românească, în care limba franceză folosește doar infinitive, iar limba rusă o reduce la V2.	...bărbatul se precipită spre ușa cu geam pentru a-i face loc să treacă. [Î, p. 31]	...il se précipita vers la porte vitrée pour lui permettre de passer sans encombre. [ET, p. 12]	...он ринулся вперед, к входной двери, чтобы распахнуть ее перед ней. [ПВ, p. 25]	30
18.				Într-o dimineață, ne-am urcat în mașină pentru a merge în sat să cumpărăm provizii. [C, p. 16]	Un matin, nous avons pris la voiture pour aller au village acheter des provisions. [C, p. 5]	Один раз, с утра, мы поехали на машине в деревню купить продуктов. [К, p. 4]	
				Vorbim de scena unde Clelia vine în celula lui spre a-l împiedica să mănânce mâncarea otrăvită? [M, p. 128]	Nous parlons bien de la scène où Clélia vient dans sa cellule l'empêcher de manger son repas empoisonné ? [M, p. 34]	Мы ведь говорим о сцене, когда Клелия приходит в камеру к Фабрицио, чтобы не дать ему съесть отравленную пищу? [Р, p. 29]	
18.		Vm + V2ger + V3inf / Vm + V2ger + V3conj	Este o structură comună pentru limba franceză și rusă, care se reduce de obicei la două verbe în rusă, în loc de trei, sau exclude formele postverbale. În limba română, se menține aceeași construcție, dar se folosește	Plângând, se duse în fuga mare să-i arate baronului scrisoarea. [V, p. 192]	Et elle courut, en pleurant, porter cette lettre au baron. [V, p. 219]	Вся в слезах, она побежала с письмом к барону. [Ж, p. 98]	40
	Duroy înainta silindu-se să-și ia o mutră foarte prietenoasă... [BA, p. 139]			Duroy s'avança en tâchant de donner à sa physionomie un air de cordialité expressive... [BA, p. 163]	Стараясь придать своему лицу самое дружелюбное выражение, Дюроа шагнул навстречу хозяину... [МД, p. 90]		

			conjunctivul în loc de infinitiv.	Cele dintâi locomotive ieșeau din depozit și <i>veneau fluierând să caute</i> primele trenuri. [BA, p. 153]	Les premières locomotives sortaient du garage et <i>s'en venaient en sifflant chercher</i> les premiers trains. [BA, p. 178]	Из депо выходили первые паровозы и, <i>свистя, направлялись</i> к первым поездам. [МД, p. 100]	
				Tot drumul <i>goni</i> cu peste o sută la oră, <i>încercând să găsească</i> o chestie deșteaptă ca să i-o pună... [Î, p. 73]	Il <i>roula</i> à plus de cent soixante-dix pendant tout le trajet <i>en cherchant</i> une astuce pour la sauter... [ET, p. 29]	Он <i>знал</i> со скоростью 170 километров в час и всю дорогу <i>искал</i> предлог, как затащить ее в койку... [ПВ, p. 67]	
19.	Divergent	V_m + V_{2ger} + prep + V_{3inf}	Structura dată este predominant franceză, întâlnindu-se mai rar în rusă, unde se pot omite V ₂ sau V ₃ . În română, infinitivul este înlocuit cu conjunctivul.	Forestier <i>intră</i> , la rândul său, <i>cerând iertare pentru întârziere</i> . [BA, p. 26]	Et Forestier <i>entra</i> à son tour, <i>en s'excusant d'être en retard</i> . [BA, p. 38]	Наконец <i>вошел</i> сам Форестье и <i>извинился за опоздание</i> . [МД, p. 17]	20
				...un șir de femei elegante, bogate, puternice, care <i>treceau zâmbind, ca să se piardă</i> una după alta în norul aurit al viselor sale... [BA, p. 85]	...une procession de femmes élégantes, riches, puissantes, qui <i>passaient en souriant pour disparaître</i> l'une après l'autre... [BA, p. 103]	...вереницы изящных, богатых, всемогущих женщин, которые... <i>с улыбкой исчезали</i> одна за другой в золотых облаках. [МД, p. 54]	
				Și își <i>întorcea repede capul</i> în toate părțile, <i>închizând ochii, ca să nu-l vadă</i> . [BA, p. 247]	Et elle <i>tournait la tête</i> de droite à gauche et de gauche à droite, d'un mouvement rapide, <i>en fermant les yeux pour ne plus le voir</i> . [BA, p. 128]	При этом, <i>закрыв глаза, чтобы не видеть</i> его, она резким движением <i>поворачивала голову</i> то вправо, то влево. [МД, p. 181]	
20.	Semi-convergent	V_m + V_{2inf} + V_{3ger}	Structură franceză, uneori întâlnită și în limba rusă; în limba română aceasta își	Își aduse aminte de apusurile de soare, în căutarea cărora el însuși <i>se ducea</i>	Il se souvint des couchers de soleil que lui-même <i>allait</i>	Маленький принц вспомнил, как он когда-то <i>переставлял</i> стул с места на место,	27

			pierde forma, reducându-se doar la două verbe, dintre care al doilea este la gerunziu sau la infinitiv.	odinioară, <i>mutându-se</i> cu scaunul din loc. [MP, p. 22]	autrefois <i>chercher, en tirant</i> sa chaise. [PP, p. 59]	<i>чтобы</i> лишний раз <i>поглядеть</i> на закат солнца. [МП, p. 24]	
				Tânărul, <i>tăcând mîlc, se grăbi să plece.</i> [CP, p. 18]	Le jeune homme <i>se hâta de sortir sans dire</i> un mot. [CCh, p. 64]	Молодой человек <i>поспешил уйти, не говоря</i> ни слова. [ПН, p. 13]	
				Baronul și Julien <i>ieșiseră să se plimbe și să vorbească</i> de-ale lor. [V, p. 74]	Père et Julien <i>étaient partis se promener en causant</i> de leurs affaires. [V, p. 95]	Отец и Жюльен, <i>увлекившись</i> разговором о своих делах, <i>пошли прогуляться.</i> [Ж, p. 95]	
21.	Divergent	Vm + V2conj + V3ger	Este o structură pur românească, în timp ce celelalte două limbi se bazează, de regulă, doar pe infinitiv, gerunziul sau participiul fiind rar întâlnite.	Iar atunci când veverițoiul ăsta uriaș <i>venea să-i citească, închizând</i> ușurel ușa în urma lui... [Î, p. 155]	Et quand ce grand ouistiti <i>venait lui faire</i> la lecture, quand il <i>refermait</i> doucement la porte... [ET, p. 60]	А когда этот высоченный уистити <i>приходил почитать</i> ей, когда он тихонько <i>прикрывал</i> дверь... [ПВ, p. 142]	
				Apoi o mână de adolescenți slăbănogi în curs de integrare experimentală <i>veniră să-și răpăie</i> existențialismul <i>scuturîndu-și</i> lăntoaiele suflate cu aur. [Î, p. 553]	Ensuite une grappe d'ados dégingandés en cours de réinsertion expérimentale <i>vinrent râper</i> leur existentialisme <i>en secouant</i> de lourdes chaînes en plaqué or. [ET, p. 235]	Потом на сцену высыпала группка угловатых подростков, <i>проходящих курс</i> реадaptации. Они <i>дергались, звеня</i> тяжелыми золотыми цепочками. [ПВ, p. 547]	23
				<i>M-am repezit</i> la frigider <i>să-mi iau</i> o Coca-Cola, <i>asigurându-l</i> că se descurcă foarte bine... [NC, p. 63]	Je <i>courus chercher</i> du Coca au frigo, <i>assurant</i> que cela allait très bien... [EA, p. 29]	Я <i>бросилась</i> к холодильнику <i>за кока-колой, уверяя,</i> что она очень хорошо сочетается с фондю... [ТН, p. 23]	

22.	Semi-convergent	Vm + V₂part + V₃inf	Această structură este caracteristică celor trei limbi, dar în rusă și română se pot omite unele verbe, înlocuindu-le cu substantive. În română, infinitivul este aproape întotdeauna înlocuit cu conjunctivul.	...am venit într-o fugă la dumneavoastră, cu teama totuși că, ..., n-am să vă gădesc. [DC, p. 47]	...je suis accouru chez vous craignant encore, ..., de ne pas vous rencontrer. [DC, p. 17]	...и прибежал, боясь в другое время не застать вас дома. [ДК, p. 24]	25
				După câțva timp baronul plecă, simțind nevoia să iasă, să schimbe aerul, să scape din tristețea aceea neagră... [V, p. 152]	Père, au bout de quelque temps, s'en alla, ayant besoin de remuer, de changer d'air, de sortir du noir chagrin... [V, p. 179]	Отец спустя некоторое время уехал; ему нужно было движение, перемена обстановки, нужно было отвлечься от черной печали... [Ж, p. 78]	
				Și ieși pe loc, temându-se desigur să continue discuția, bucuros de tăcerea celorlalți... [V, p. 121]	Et il sortit sur-le-champ, craignant sans doute de continuer la discussion... [V, p. 145]	Он тотчас же вышел, опасаясь, видимо, продолжения споров... [Ж, p. 62]	
23.	Divergent	Vm + prep + V₂inf + V₃part + prep + V₄inf + V₅inf	Este o structură pur franceză, cu un lanț de infinitive, în timp ce celelalte două limbi se rezumă doar la 2-3 verbe în loc de 4 sau 5.	Mă strecor din pat fără zgomot, cu grijă să nu fac să scârțâie podeau roasă de cărți. [CA, p. 5]	Je me glisse hors du lit sans faire de bruit, prenant garde à ne pas faire craquer le plancher vermoulu. [ChO, p. 11]	В полнолуние я бесшумно выскальзываю из кровати, стараясь не скрипеть источенными жучком половицами. [3, p. 1]	5
24.	Semi-convergent	Vm + adj verbal	Este o structură comună în limbile franceză și română; în limba rusă, ea este mai rar întâlnită,	Când am izbutit să-i dau de urmă, mergea întins, cu pas grăbit. [MP, p. 39]	Quand je réussis à le rejoindre il marchait décidé, d'un pas rapide. [PP, p. 102]	Когда я наконец нагнал его, он шел быстрым, решительным шагом. [МП, p. 40]	15

			deoarece, de obicei, adjectivul verbal se transformă în adjectiv determinativ.	Când venea tata... <i>înghețat de frig</i> și plin de promoroacă, noi îl speriam... [AC, p. 50]	Quand mon père <i>rentrait... glacé de froid et couvert de givre</i> , nous, on s'amuser à lui faire peur... [SE, p. 51]	А когда отец <i>возвращался</i> из лесу, из Думеснику, <i>окоченелый</i> и <i>запороженный</i> снегом, мы пугали его... [ВД, p. 165]		
				<i>Se duc unse</i> pe gât. [AC, p. 124]	Comme <i>ça glisse</i> dans le gosier ! [SE, p. 127]	...так само и <i>проскальзывало</i> в горло с горячей мамалыжкой. [ВД, p. 188]		
Nr total de exemple								1000

Declarația privind asumarea răspunderii

Subsemnata, Celpan-Patic Natalia, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Celpan-Patic Natalia

Semnătura

Data

26.05.2025

CURRICULUM VITAE AL AUTOAREI

Numele, prenumele: Celpan-Patic Natalia

Data și locul nașterii: 18.03.1980

s. Cușmirca, r. Șoldănești, Republica Moldova

Cetățenia: Republica Moldova

Studii:

Doctorat: 2008-2011 – Universitatea de Stat din Moldova, Specialitatea 10.02.12 Lingvistică generală (contrastivă); din 2021, 621.05 – Semiotică, Semantică, Pragmatică;

Masterat: 2002-2003 – UPS „Ion Creangă”, Specialitatea Limba și Literatura franceză. Calificarea: Magistru în Filologie. *Natura morfo-sintactică a infinitivului în limbile franceză și română;*

Licență: 1998-2002 – UPS „Ion Creangă”, Specialitatea Limba și Literatura franceză. Calificarea: filolog, profesor de Limba și Literatura Franceză. *Infinitivul auto-prosopic și etero-prosopic în limbile franceză și română.*

Stagii și formări:

Am participat la 3 de stagii și peste 60 de formări în perioada 2011-prezent, printre care:

- iulie 2023 – stagiul 6th International Staff Training Week, UAIC, Iași;
- august 2022 – stagiul Francophonie, Nice, France;
- iulie 2013 - stagiul CIEP (Centrul Internațional de Studii Pedagogice), Nantes, France;
- Formare „Aplicarea strategiilor pedagogice interactive și inovative de învățare”, Mușata-Dacia Bocoș, Cluj-Napoca, România, febr.-martie 2024;
- Formare „Aplicarea cercetării problematizate în predare”, Dr. Dorina Baltag, Londra, Marea Britanie, martie-aprilie 2024;
- Formare « Apprendre à apprendre », Mathilde Bugnon-Henriet, Besançon, France, 30.04.2024, 14.05.2024, 16.05.2024;
- Formare « Création et innovation pédagogique », Mathilde Bugnon-Henriet, Franța, Besançon, 20-27.09.2023;
- Formare AUF « Favoriser la prise de parole et multiplier les interactions orales en classe de FLE », H. Kutasevych, Franța, 05 noiembrie 2023;
- Formare « Appui à la transformation numérique des études de doctorat et de post-doctorat », Mathilde Bugnon-Henriet, Franța, Besançon, 27-30 iunie 2022;
- Formare « Concevoir et animer un cours universitaire à distance », H. Kutasevych, Tchernivtsi, Ukraine, 20-24 décembre 2021;
- Formare « Développer les compétences de communication: interaction et médiation », Rose-Marie Chaves, CAVILAM, Vichy, 14-18 decembrie 2020.

Domenii de interes științific: Lingvistică contrastiv-tipologică; Lingvistică generală; Filologie romanică; Gramatică; Semantică; Didactica limbii și literaturii franceze; Practica traducerii.

Experiența profesională:

2002- prezent – lector, lector superior, asistent universitar la Catedra de Filologie Romanică și Germanică, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, UPS „Ion Creangă”;

2022-prezent – specialist superior, Secția Relații Internaționale și Managementul Proiectelor, UPS „Ion Creangă”, responsabil de proiecte francofone, CRU și CEF.

Participări în proiecte:

2012 - 2013, **membru** în cadrul proiectului « Master conjoint de formation initiale des enseignants en DNL », finanțat de Agenția Universitară Francofonă;

2021-2022, **coordonator** de proiect « Renforcement de la francophonie scientifique et culturelle en contexte universitaire et pré-universitaire », finanțat de Agenția Universitară Francofonă;

2022-prezent, **coordonator** de proiect, **responsabil** CEF « Mise en place du Centre d'employabilité francophone (CEF) - République de Moldova, UPSC ».

Participări la forumuri științifice (naționale și internaționale):

Am participat la **39** de forumuri științifice naționale și internaționale în cadrul UPSC, USM, ULIM.

Lucrări științifice și științifico-metodice publicate:

38 lucrări științifice (dintre care **34 la tema tezei**: 8 articole în reviste științifice [*Intertext* și *Francopolifonie*] și 26 de materiale ale comunicărilor din cadrul conferințelor științifice);

4 lucrări științifico-metodice (dintre care 3 suporturi de curs și coautor al unui manual școlar de limba franceză, B1.2, cl. 11):

- Celpan-Patic, N. *Histoire des langues romanes : Support de cours : Théorie et pratique*. Chișinău: Tipogr. UPS „Ion Creangă”, 2018. 69 p. ISBN 978-9975-46-362-1.
- Celpan-Patic, N. *Cours de littérature française : Illuminisme : Visions théoriques et pratiques*. Chișinău: Tipogr. UPS „Ion Creangă”, 2018. 106 p. ISBN 978-9975-46-364-5.
- **Celpan-Patic, N.,** Donoagă, D. *Typologie comparée des langues romanes : parties de discours. Theorie et pratique*. Chișinău: Tipogr. UPS „Ion Creangă”, 2022. 115 p. ISBN 978-9975-46-616-5.
- Ciobanu, Z., Iurin, I., **Celpan-Patic, N.,** Ranga, L. *Manuel de langue française B1.2, 11e classe*. Chișinău: Prut, 2021. 164 p. ISBN 978-9975-54-541-9.

Alte activități:

- membru al juriului, la etapa zonală a Olimpiadei la disciplina *Limba franceză*, pentru elevii din colegii, 2013-2015; 2020-2021;
- membru al Comitetului Olimpic la Olimpiada republicană la *Limba franceză*, 2023-prezent ;
- formator de formatori la UPS Ion Creangă, formare continuă la *Limba franceză*, 2020-prezent;
- Speaker la Pria Employer Branding & HR Conference Moldova 2023, 16 mai 2023, organizator Priaevents, Digital Park.

Distincții:

- **2022 - Diplomă de Excelență** pentru activitatea prodigioasă în predarea limbii franceze și promovarea valorilor francofone în RM. Ambasada Franței;
- **2022 - Diplomă de apreciere și mulțumire** din partea BN AUF-Moldova pentru promovarea valorilor Francofoniei și implicarea considerabilă în dezvoltarea Francofoniei științifice în Republica Moldova;
- **2023 - Premiul III** la concursul « MT 180 secondes », AUF.

Cunoașterea limbilor: limba română – maternă, limba franceză – avansat, limba rusă – avansat, limba engleză – pre-intermediar, limba spaniolă – elementar.

Date de contact:

Adresa profesională: MD-2069, mun. Chișinău, str. Ion Creangă, nr. 1, bloc 1, biroul 602;

Tel.: (+373) 68 98 97 75;

e-mail : celpan.patic.natalia@upsc.md; naticelpan2016@gmail.com